

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Archeologie města Kraslice

Středověká a novověká aglomerace v Krušných horách v kontextu  
širších mocenských a majetkoprávních struktur

Bc. Klára Hanáková

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra archeologie

Studijní obor Archeologie

Diplomová práce

Archeologie města Kraslice

Středověká a novověká aglomerace v Krušných horách v kontextu širších mocenských a  
majetkoprávních struktur

Bc. Klára Hanáková

Vedoucí práce:

PhDr. Josef Hložek, Ph.D.

Katedra archeologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, květen 2023

.....

Mé první díky patří všem mým kolegům, přátelům a rodině za veškerou pomoc a velkou podporu, když mi začala docházet síla a zdravý rozum.

Dále děkuji svému vedoucímu práce za rady, které mi pomohly práci posunout dál.

Veliké díky patří též Mgr. Ondřeji Malinovi, Ph.D. za poskytnutou i nabídnutou pomoc při zpracovávání dat.

## Obsah

1. Úvod .....	10
2. Metoda .....	10
3. Popis přírodního prostředí .....	11
3.1. Přírodní podmínky .....	11
3.2. Geologie .....	11
3.3. Půdy.....	13
4. Dálkový průzkum polygonu pomocí leteckého laserového skenování .....	15
4.1. Stínování reliéfu (Hillshade) .....	16
4.2. Hillshading from multiple directions .....	17
4.3. Svažítost terénu (Slope) .....	17
4.4. Sky–View factor .....	17
4.5. Openness–positive, negative .....	17
4.6. Local relief model .....	18
5. Identifikované objekty v polygonu.....	18
5.1. Zaniklé osídlení .....	18
5.2. Pozůstatky po těžební činnosti .....	19
5.3. Hospodářská činnost – plůžiny .....	19
5.4. Milířiště .....	20
5.5. Rybníky .....	20
5.6. Zahloubené objekty nspecifikované .....	21
5.7. Neznámé objekty.....	21
6. Rešeršní průzkum záchranných archeologických akcí pomocí databáze AMČR ...	21
7. Majetkoprávní poměry .....	28
8. Historický průzkum lokalit.....	38
8.1. Kraslice (Graslitz) .....	38

8.1.1.	Počátky (Ursprung).....	39
8.1.2.	Kostelní (Kirchberg) .....	39
8.1.3.	Kámen (Stein) .....	40
8.1.4.	Vysoký Kámen (Hoher Stein).....	40
8.1.5.	Čirá (Lauterbach).....	40
8.1.6.	Černá (Schwarzenbach) .....	41
8.1.7.	Mlýnská (Konstadt) .....	41
8.1.8.	Sněžná (Schönau) .....	41
8.1.9.	Krásná (Schönwerth) .....	42
8.1.10.	Hraničná (Markhausen) .....	42
8.1.11.	Tisová (Eibenberg).....	43
8.1.12.	Zelená Hora (Grünberg).....	43
8.1.13.	Sklená (Glasberg).....	43
8.1.14.	Liboc (Frankenhammer) .....	44
8.1.15.	Valtěřov (Waltersgrün).....	44
8.2.	Bublava (Schwaderbach) .....	44
8.3.	Stříbrná (Silberbach) .....	45
8.3.1.	Rájec–Nancy .....	45
8.3.2.	Nová Ves .....	46
8.4.	Rotava (Rothau) .....	46
8.4.1.	Smolná (Pechbach) .....	46
8.5.	Přebuz (Frühbuß) .....	47
8.5.1.	Chaloupky (Neuhaus) .....	47
8.5.2.	Rolava (Sauersack) .....	48
8.6.	Šindelová (Schindewald) .....	48

8.6.1.	Krásná Lípa (Schönlind).....	48
8.6.2.	Milíře (Kohling).....	49
8.6.3.	Ptačí (Vogeldorf).....	49
8.6.4.	Obora (Hochgarth).....	49
8.6.5.	Břidlová (Schieferhütten) .....	50
8.6.6.	Javořina (Ahornswald).....	50
8.7.	Heřmanov (Hermanngrün) – Jindřichovice .....	51
8.8.	Poušť (Oed) – Jindřichovice .....	51
8.9.	Hradecká (Scheft) – Jindřichovice .....	51
8.10.	Vysoká Pec (Hochofen) .....	51
8.10.1.	Rudné (Trinksaifen) .....	52
8.11.	Nové Hamry (Neuhammer).....	52
8.11.1.	Jelení (Hirschenstand).....	53
8.12.	Nejdek (Neudek) .....	53
8.12.1.	Lesík (Mühlberg) .....	54
8.12.2.	Bernov (Bernau) .....	54
8.12.3.	Pozorka (Gibacht).....	54
8.12.4.	Vysoká Štola (Hohenstollen) .....	55
8.12.5.	Tisová u Nejdku (Eibenberg, Paulusberg) .....	55
8.12.6.	Oldřichov (Ullersloh).....	55
8.12.7.	Lužec (Kammersgrün) .....	56
8.12.8.	Suchá (Thierbach).....	56
8.13.	Pernink (Bärringen) .....	56
8.13.1.	Rybná (Fischbach) .....	57
8.14.	Horní Blatná (Bergstadt Platten) .....	57

8.15.	Potůčky (Breitenbach) .....	58
8.15.1.	Stráž (Ziegenschacht) .....	58
8.15.2.	Luhy (Jungenhengst).....	58
8.15.3.	Pila (Brettmühl) .....	58
8.15.4.	Pískovec (Schwimmiger).....	58
9.	Terénní průzkum identifikovaných reliktnů .....	59
9.1.	Neznámé objekty u zaniklé obce Rolava .....	59
9.2.	Milířiště u Rotavy .....	59
9.3.	Zaniklá obec u Krásné Lípy – Ptačí .....	59
9.4.	Obvalové pole u Rolavy .....	60
9.5.	Zaniklá část obce Stříbrná .....	60
9.6.	Těžební areál – Tisovský vrch.....	60
9.7.	Neznámé objekty u obce Rotava – vrch Goldau .....	60
9.8.	Milířiště v blízkosti obcí Černá a Čirá .....	61
10.	Archeologie města Kraslice .....	61
10.1.	Terénní výzkum .....	61
10.2.	Zpracování výzkumu .....	62
10.2.1.	Kov.....	62
10.2.2.	Keramika.....	63
10.2.3.	Sonda 1 – město .....	70
10.2.4.	Sonda 2 – město .....	71
10.2.5.	Záchranný výzkum – Lipová cesta .....	72
10.2.6.	Hrad – sběr z roku 2021 .....	73
10.2.7.	Sonda 1 – hradní staveniště .....	74
10.2.8.	Sonda 2 – hradní staveniště .....	75
10.2.9.	Sonda 3 – hradní staveniště .....	76



11. Syntéza a interpretace .....	77
12. Závěr .....	80
Pojmy:.....	81
Zkratky:.....	81
Prameny: .....	82
Elektronické zdroje: .....	82
Zdroje map:.....	82
Zdroje:.....	83
Summary.....	90
Příloha 1:.....	91
Příloha 2:.....	171
Příloha 3:.....	181

## 1. Úvod

V diplomové práci se zabývám otázkou pozůstatků středověké a novověké krajiny v horské oblasti Karlovarského kraje s cílem rozlišit míru dochování objektů nacházejících se na povrchu terénu. Mým záměrem je vyhledat povrchové pozůstatky a provést jejich verifikaci v terénu. Cílem je najít a zdokumentovat minulost zapsanou v dnešní krajině. Dále v širších souvislostech zkoumám historický vývoj vesnic, měst a panských sídel rozmístěných v daném polygonu (16 x 30 km). Poslední a neméně důležitou součástí práce je terénní výzkum, který proběhl v srpnu roku 2022 na katastru města Kraslice. Porovnáním získaných nálezů mezi sondami umístěnými ve městě a na hradním staveništi bych chtěla upřesnit vztahy mezi jednotlivými lokacemi.

## 2. Metoda

V první části práce jsem využila data (mračna bodů DMR 5G) z portálu ČUZK pro vytvoření digitálního elevačního modelu (dále DEM) povrchu země v programu ArcGIS, resp. ArcMap 10.5. Kvůli vysokému počtu bodů a náročnosti výpočtů jsem byla nucena polygon rozdělit na dvě části.

Pro vytvoření DEM jsem použila interpolační metodu Natural neighbor. Vypočítaný DEM jsem uložila ve formátu tiff a poté jsem jej nahrála do softwaru rvt 2. 2. 1., který mi vytvořil několik základních vizualizací povrchu (viz kapitola 4). Následně jsem při přiblížení v měřítku M 1: 4 000 prováděla prospekci povrchu terénu pomocí vytvořených vizualizací s cílem objevit antropogenní tvary reliéfu (viz kapitola 5). Během prospekce byly podklady střídány, abych snížila riziko přehlédnutí terénního reliktu. Pro základní průzkum jsem využívala kombinaci vizualizace Sky-view factor s barevnou škálou od modré po červenou barvu s 10 % prosvětlením na podkladový obrázek vizualizace Slope. Pro přesnější identifikaci viditelných reliktů byly využity dostupné historické (Müllerova mapa Čech (1720), povinné císařské otisky stabilního katastru (1826–1843), I. vojenské mapování (1764–1768 a 1780–1783 (rektifikace), II. vojenské mapování (1836–1852), třetí vojenské mapování (1877–1880), archivní ortofoto (rok 2019–1998, historická ortofoto mapa z 50. let 20. století) i současné mapy.

Po analýze povrchu a identifikaci objektů vyskytujících se na povrchu terénu následoval rešeršní průzkum provedených záchranných výzkumů (viz kapitola 6). Pro rešerši byla využita databáze AMČR. Dále byl realizován historický průzkum širších vztahů v kraji (kapitola 7) a jednotlivých sídel nacházejících se ve vymezené oblasti (viz kapitola 8).

V další části práce jsem se zabývala evaluací útvarů nalezených na povrchu terénu pomocí dálkového průzkumu (kapitola 9) a zpracováním archeologického výzkumu ve městě Kraslice (kapitola 10). Cílem terénního odkryvu bylo poznání minulosti města a jeho souvislostí s existencí hradní lokality Hausberg na Zámeckém vrchu nad středem současného města a byl tak utvořen první model vývoje městské lokality.

### 3. Popis přírodního prostředí

#### 3.1. Přírodní podmínky

Polygon o velikosti 16 x 30 km je vymezen v Karlovarském kraji v okrese Sokolov a Karlovy Vary. V JZ části okrajově zasahuje do okresu Cheb (obr. 1). Nachází se v oblasti západních Krušných hor. Nadmořská výška se v ohraničeném polygonu průměrně pohybuje v rozmezí od 472 do 998 m n. m. Nejvyšším bodem je vrchol Blatenský vrch (1043 m n. m.), mezi další výrazné vrcholy patří: Zaječí vrch (1009 m n. m.), Perninský vrch (1000 m n. m.), Komáří vrch (952 m n. m.) či Špičák (991 m n. m.; obr. 2).

Západní částí polygonu protéká potok Zadní Liboc, Čirý a Libocký potok a řeka Svatava se svými přítoky (levobřežní: Bublavský potok, Stříbrný potok, Smolenský potok, Rotava; pravobřežní Hraniční potok, Kamenný potok, Sněženský potok, Mezní potok). Ve východní části polygonu protéká řeka Rolava s přítoky (levobřežní Černá Voda, Bílý potok, Limnice; pravobřežní Rudný potok, Nejdecký potok). Na jihovýchodním okraji protéká Bílá Bystřice, Tatrovický, Vítický a Lužecký potok. V severovýchodní části Blatenský potok a Černá (obr. 3).

#### 3.2. Geologie

Geologický základ Karlovarského kraje je tvořen převážně metamorfovanými horninami, které byly v minulosti několikrát přeměněny. Metamorfóza probíhala během posledních tří horotvorných procesů – kadomského (konec starohor a počátek prvohor,

570–540 miliónů let), hercynského (též variského) vrásnění (prvohory – devon a karbon, 390–330 miliónů let) a třetihorního vrásnění (65 miliónů let). V průběhu kadomského vrásnění se srazily litosférické desky a proběhlo zvrásnění hornin společně s tepelnou přeměnou vlivem magmatu (vznik žulového až dioritového složení). Během hercynského vrásnění byl vytvořen prakontinent Pangea v důsledku sražení Gondwany s Laurasií (Euroamerikou). Při srážce se odehrály další horotvorné procesy i přeměna hornin. Během posledního horotvorného procesu byla kvůli rozpinání Atlantiku zatlačena litosférická deska Afriky k naší Euroasijské litosférické desce. V naší oblasti vznikly vyboulené elastické litosféry a rozpraskaná zemská kůra. Díky zmíněným geologickým procesům se na území Karlovarského kraje vyvinuly horké prameny, mofety, rudní žíly a sopky (Rojík 2016, 13–15).

Vymezená oblast se nachází v části Krušných hor zvané saxothuringikum, které tvoří převážnou část podloží Karlovarského kraje (oblast Smrčin, Slavkovského lesa, třetihorních pánví, pohraničního pásu Smrčin a jádra Českého lesa). V průběhu hercynského vrásnění byl jeho okraj zatlačen pod desku bohemika a přitmelen k Českému masivu. Mezeru mezi saxothuringikem a bohemikem zaplnil Mariánsko-lázeňský komplex. Jeho podklad není jednoduší, jelikož si prošel složitým vývojem. Rozklíčování vzniku komplikují mladší zlomy, které odřízly konce ker obou stran zlomů. Tato zlomová pásma jsou stmelená žulami, čediči či překryta usazeninami podkrušnohorských pánví. Z tohoto důvodu je saxothuringikum rozdělováno do menších celků (krystalinika, domény) a popisováno zvláště (Rojík 2016, 22).

Polygon se tedy nachází v Durynsko-vogtlandské oblasti, která obsahuje nejmladší a nejslaběji metamorfované fylity, které se rozprostírají v přerušovaném pásu podél současné státní hranice (od Božího Daru přes Potůčky až k Aši). Původní jednotkou, ze které vznikly, jsou jílovité břidlice proložené vrstvami písčitých břidlic a pískovců, které byly uloženy na dně moře v hloubce 800 m během období ordoviku. Jejich přeměna probíhala v karbonu (cca 330 miliónů let) za nízké teploty a tlaku do 0,2 GPa (Rojík 2016, 27–29).

V západní a SV části polygonu převažují jako podkladové horniny fylity, místy přerušované kvarcity (např. Vysoký kámen, okolí vsí Černá, Čirá a Stráň). V blízkosti obcí Smolná, Sklená, Stříbrná, Zelená Hora a Břidlová se rozprostírají kontaktně

metamorfované horniny. Oblasti zbarvené odstíny červené barvy, růžové a světle oranžové mají za podklad granity místy až granodiority. V oblastech vyhaslých sopek se nachází vulkanity (např. rotavské Varhany; obr. 4).

### 3.3. Půdy

Půdní pokryv tvoří leptosoly (litozem–LI, ranker–RN), fluviosoly (fluvizem–FL), kambisoly (kambizem–KA), podzosoly (kryptopodzol–KP, podzol–PZ), stagnosoly (pseudoglej–PG, stagnoglej–SG), glejsoly (glej–GL), organosoly (organozem–OR) a antroposoly (antrozem–AN; obr. 5).

Litozemě jsou půdy velmi slabě vyvinuté, často mělké (do 10 cm pod nimi se nachází skála). V místech jejich výskytu dochází pouze ke slabé transformaci organické hmoty (humifikaci). Vyskytují se na malých plochách pahorkatin a hornatin. Nejedná se o zemědělsky využívané půdy (Elektronický taxonomický klasifikační systém půd; Vlček – Pospíšilová – Šimečková – Dvořáčková – Jandák 2020, 102).

Ranker je typ půdy, který se vyvinul z rozpadů hornin či ze skeletových bazálních souvrství silikátových hornin. Jedná se o extrémně provzdušněné zpravidla kyselé půdy s nenasyceným či slabě nasyceným sorpčním komplexem. Většinou se jedná o lesní půdy. Jsou rozšířené v oblasti pahorkatin a hornatin. Jsou využívány především jako trvalé travní porosty (Elektronický taxonomický klasifikační systém půd; Vlček – Pospíšilová – Šimečková – Dvořáčková – Jandák 2020, 102–103).

Fluvizemě se nacházejí především v nivách řek a potoků. Lze je nalézt také v záplavových zónách. Jsou charakteristické svými fluvickými znaky (vrstevnatost, nepravidelné rozložení organických látek). Původním porostem byly údolní louky a lužní lesy. V určitých oblastech se může jednat o úrodné půdy (Elektronický taxonomický klasifikační systém půd; Vlček – Pospíšilová – Šimečková – Dvořáčková – Jandák 2020, 103–104).

Kambizem je typ půdy s braunifikovaným (zhnědnutým) horizontem, vyvinutý převážně v souvrství svahovin metamorfických, magmatických, sedimentárních hornin a jim odpovídajícím souvrstvím (nezpevněné lehké až středně těžké sedimenty). Vytvářejí se zejména ve svažitéch podmínkách, v menší míře v rovinnatém reliéfu. Vyskytují se

v širokém spektru klimatických a vegetačních podmínek, které určují rozdíly v hromadění a kvalitě humusu i množství a druhů probíhajících půdních procesů (Elektronický taxonomický klasifikační systém půd). Původní porosty kambizemí představují v nižších polohách doubravy a bučiny, ve vyšších polohách smíšené lesy až smrčiny. Půdu lze využívat k zemědělským účelům, avšak úrodnost se mění v závislosti s nadmořskou výškou, klimatickými podmínkami oblasti, svažitostí terénu atp. (Vlček – Pospíšilová – Šimečková – Dvořáčková – Jandák 2020, 107).

Kryptopodzol je typem půdy se sesquioxidickým spodickým horizontem s rezivou až žlutorezivou barvou. Vytváří se v horském prostředí za chladných a vlhkých klimatických podmínek či v nižších polohách z písků a zvětralin pískovců. Je charakteristický nízkou objemovou hmotností a vysokou kyprostí vlivem tvorby zaoblených mikroagregátů, které vznikly stmelěním částic jílu a prachu pomocí oxidů železa. Jedná se o půdy silně kyselé, které mohou vytvářet chlorit, vysoce nasycené hliníkem s výrazným uvolňováním železa a hliníku. Původní vegetací byly borové lesy (Elektronický taxonomický klasifikační systém půd; Vlček – Pospíšilová – Šimečková – Dvořáčková – Jandák 2020, 108)

Podzolové půdy se vyskytují ve vyšších (svahoviny přemístěných lehčích zvětralin) i nižších (písky) polohách. Jejich profil je výrazně diferenciován na vybělený horizont (pokud se v něm nacházejí složky infiltrovaného humusu, je možné zbarvení horizontu do šeda) a iluviální humusosequioxidický horizont. Jedná se o půdy převážně kyselé s nenasyceným sorpčním komplexem, které jsou využívány především jako lesní půdy. Původním porostem ve vyšších podmínkách byly smrčiny či kosodřevina, v nižších podmínkách borové lesy (Elektronický taxonomický klasifikační systém půd; Vlček – Pospíšilová – Šimečková – Dvořáčková – Jandák 2020, 109).

Pseudoglej je typ půdy, který je charakteristický výrazným výskytem mramorovaného redoximorfního horizontu. Je vytvořený buď z luvizemí či z litogenně zvrstvených nebo nepropustných substrátů. Ornice může mít, ve srovnání s okolními půdami, zvýšený obsah humusu. Půdy se vyskytují v rovinných částech reliéfu v často podmáčeném prostředí. Původní vegetací byly doubravy či bučiny (Elektronický taxonomický klasifikační systém půd; Vlček – Pospíšilová – Šimečková – Dvořáčková – Jandák 2020, 109).

Stagnoglej představuje půdní typy, které procházejí velmi dlouhou periodou povrchového převlhčení profilu. Vytváří se v lokálních podmínkách dlouhodobého povrchového oglejení (např. pod prameništi). Pod jejich hydrogenním nadložím a humusovým horizontem se vytváří šedý glejový horizont. Na jeho povrchu rostou pouze hydrofilní travinná společenstva (Elektronický taxonomický klasifikační systém půd; Vlček – Pospíšilová – Šimečková – Dvořáčková – Jandák 2020, 110).

Gleje jsou půdy, které v důsledku dlouhodobého provlhčení (povrchovou i podpovrchovou vodou) obsahují výrazný glejový horizont (do 50 cm). Jsou vázány na terénní deprese či nivy vod. Mohou obsahovat i zrašeliněné horizonty organických látek. Na glejích roste jen vodomilná vegetace (Elektronický taxonomický klasifikační systém půd; Vlček – Pospíšilová – Šimečková – Dvořáčková – Jandák 2020, 110).

Organozemě jsou půdní typy charakterizované horizontem T (rašelinné horizonty) o mocnosti vyšší než 0,6 m. Výjimku mohou tvořit T horizonty nacházející se nad pevnou skálou. Nesou odlišné vlastnosti v závislosti na místě jejich výskytu. Jsou klasifikovány do tří hlavních druhů: vrchoviště, slatiny a přechodná rašeliníště (Elektronický taxonomický klasifikační systém půd; Vlček – Pospíšilová – Šimečková – Dvořáčková – Jandák 2020, 111).

Antrozem je půdním typem, který je vytvářen či vytvořen člověkem pomocí nakupení vrstev při těžební nebo stavební činnosti. Jejich vlastnosti jsou dány charakterem původního materiálu a jsou dále ovlivňovány antropogenním vrstvením či mísením materiálů. Proces pedogeneze je ovlivňován rekultivacemi. Změnu půdních vlastností lze sledovat též úpravami pro zemědělské, lesnické či rekreační využití (Elektronický taxonomický klasifikační systém půd; Vlček – Pospíšilová – Šimečková – Dvořáčková – Jandák 2020, 111).

#### 4. Dálkový průzkum polygonu pomocí leteckého laserového skenování

Metoda leteckého laserového skenování (dále LLS) se v oboru archeologie využívá k vyhledávání tzv. antropogenních tvarů reliéfu (tj. nemovité archeologické prameny uchované v terénu ve formě vyvýšeniny či deprese). Výstupem LLS je tzv. mračno bodů,

ze kterého lze vytvořit výškopisný model povrchu (DMP – odpovídá povrchu obsahující zástavbu, lesní porost atd.; resp. 3D model povrchu; Gojda – John a kol. 2013, 8–14).

Mračno bodů je následně klasifikováno – vznikají skupiny bodů, které označují např. budovy, vedení elektrického proudu, vegetaci aj. Pro archeologii nevhodná data jsou vyfiltrována. Vznikne mračno bodů, ze kterého lze vytvořit digitální model terénu (DMT). Z digitálního modelu terénu vypočítáme pomocí interpolačních metod digitální elevační model (DEM). V případě této práce byla využita metoda nejbližšího souseda (Natural Neighbor; Gojda – John a kol. 2013, 8–14).

Pro další zpracování a zejména identifikaci antropogenních tvarů reliéfu je vhodné využít různé druhy vizualizací dat, které je vhodné při identifikaci kombinovat. DEM obsahuje výškové hodnoty, které vizualizace převádějí do (pro badatele) čitelných hodnot (Kokalj – Hesse 2017, 13). Využité vizualizace jsou popsány níže.

Data pro tuto práci byla získána z portálu Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního (dále ČÚZK). Jedná se o data DMR 5G, která vznikla pomocí LLS v letech 2010–2013 v rámci společného projektu „Projekt tvorby nového výškopisu České republiky“. Skenování pásma „Západ“ proběhlo v období od 9. března do 27. června v roce 2012 (Technická zpráva k digitálnímu modelu reliéfu 5. generace DMR 5G 2016).

#### 4.1. Stínování reliéfu (Hillshade)

Metoda stínovaného reliéfu přináší pro pozorovatele nejpřirozenější pohled na modelovaný prostor. Jeho základem je předpoklad Lambertova modelu, který pracuje s jedním zdrojem světla a konstantním směrem záření. Od povrchu se odráží simulované světlo do všech směrů a do nekonečné vzdálenosti (zdroj světla má daný konstantní azimut a výšku pro celý osvětlovaný prostor). Na vytvořeném stínovaném modelu jsou zviditelněné výraznější antropogenní tvary reliéfu. Model je stínován pomocí odstínů šedé barvy, která kolísá (od bílé po černé zbarvení) v závislosti na morfologii terénu, směru a výšce simulovaného světla. Na velmi světlá místa dopadá nejvíce světla (není zde překážka průniku světla na plochu), velmi tmavě šedě až černě zbarvené prostory jsou zcela zakryty (existuje zde překážka pro prostup světla). Tyto přesvětlené a zatemněné oblasti nejsou pro badatele čitelné. Tuto nevýhodu lze částečně vyřešit změnou úhlu a výšky dopadu simulovaného světla na povrch modelu (Kokalj – Hesse 2017, 16).



Pro vzniklý rastrový podklad této metody byl využit azimut  $315^\circ$  a úhel osvětlení  $35^\circ$ .

#### 4.2. Hillshading from multiple directions

V případě vizualizační metody stínování z více směrů je povrch nasvícen z vícero uhlů/ směrů. Tato metoda umožňuje lépe zobrazit topografii modelovaného prostoru (Kokalj – Hesse 2017, 16–17).

V případě této práce bylo využito stínování ze šestnácti směrů s úhlem osvětlení  $35^\circ$ .

#### 4.3. Svažítost terénu (Slope)

Vizualizační metoda Slope (svažítost terénu) zobrazuje maximální poměr výškové změny mezi jednotlivými body a jejich sousedními body. Při využití černobílé škály lze dobře plasticky zobrazit morfologii zkoumané oblasti. Pro interpretaci konvexních a konkávních objektů je však vhodné využít dalších vizualizací (Kokalj – Hesse 2017, 19).

#### 4.4. Sky–View factor

Sky–View factor (SVF) je možné využít jako alternativu pro průzkum modelované oblasti místo vizualizace stínovaného reliéfu. SVF využívá modelované nebe nad povrchem, které jej osvětluje. Metoda přiřazuje jednotlivým pixelům hodnoty od 1 do 0 v závislosti na viditelnosti oblohy z daného bodu. Vytvořené rozptýlené ozáření povrchu zvýrazňuje archeologické objekty. Hodnoty blíží se 1 indikují pixel, který má dobrý (úplný či skoro úplný) výhled na fiktivní nebe. Hodnoty blíží se hodnotě 0 označují níže položené pixely, které nemají přímý výhled na fiktivní oblohu. Vizualizací lze dobře identifikovat místa s omezeným výhledem (zahlobené objekty), nebo naopak s dobrým výhledem, např. vyvýšené plochy (Kokalj – Hesse 2017, 22).

#### 4.5. Openness–positive, negative

Metoda openness je jednou z vizualizací využívající rozptýlené umělé osvětlení povrchu. Iluminace pochází z průměrné hodnoty poměru výškového úhlu (pozorovatel, bod) a horizontu v určeném radiu. Openness bere v úvahu celou sféru nacházející se nad daným bodem (nejenom uměle vypočítanou centrickou sféru jako SVF). Díky tomuto předpokladu je možné, že hodnoty nabudou vyšší hodnoty než  $90^\circ$ . Nevýhodou využití

metody openness je, že vytváří velmi plochý obraz oblasti, který postrádá hlavní topografii (Kokalj – Hesse 2017, 24).

Positive openness se počítá z pohledu pozorovatele/ bodu a jeho viditelného horizontu. Jedná se tedy o hodnotu získanou ze všech viditelných horizontů (Kokalj – Hesse 2017, 24).

Negative Openness je vypočítávána z pohledu Nadir – prostor pod pozorovatelem/ bodem, který nelze vidět. Metoda poskytuje dodatečné informace o nejnižších částech konkávních objektů (Kokalj – Hesse 2017, 24).

#### 4.6. Local relief model

Odstraňuje z terénu hlavní trendy odpovídající přírodnímu reliéfu, jsou zde potlačeny výškové rozdíly. Potlačené výškové rozdíly odpovídají celkové morfologii terénu. Zvýrazněné lokální rozdíly mohou odpovídat antropogenním tvarům reliéfu. Lze dobře rozlišit konkávní a konvexní objekty v terénu. Vizualizace tedy zvyšuje šance na objevení mělkých objektů, které by jinak byly zastíněné. Local relief model je vhodné využít pro mapování a identifikaci konkávních i konvexních objektů ve větších polygonech (např. mohylová pohřebiště, lineární a kruhové objekty, cesty, zemědělské plužiny/ meze, těžební prostory atd.; Gojda – John 2013, 15–17; Hesse 2010).

## 5. Identifikované objekty v polygonu

### 5.1. Zaniklé osídlení

Množství vsí nově vzniklých ve vyšších polohách souvisí se sídelním boomem, který nastal ve 13. století. V tomto období se rozšiřuje tradiční sídelní území do vyšších poloh s méně příznivými podmínkami. Ve vyšších polohách se obyvatelé živili zemědělstvím, těžbou a zpracováním surovin (těžba dřeva–výroba dřevěného uhlí, dehtu; těžba nerostných surovin atp.). Kolonizování vyšších poloh souvisí též s odlesňováním ploch, degradací úrodné půdy a proměnou vodního režimu (Dudková – Orna – Vařeka a kol. 2008, 6–8).

Zanikání vesnic souvisí s úbytkem obyvatelstva (např. z důvodu šíření nemocí, války, hladomoru atp.) a také s vyčerpáním místních zdrojů. Některé vesnice, které zanikly na

konci středověku (často kvůli neúrodné půdě), byly v průběhu 16. století znovu obnoveny (Dudková – Orna – Vařeka a kol. 2008, 6–8).

Další zanikání vesnic lze sledovat v první polovině 17. století v důsledku třicetileté války (probíhající v letech 1618–1648). Po třicetileté válce se v naší zemi snížil počet obyvatel přibližně o jednu třetinu (Dudková – Orna – Vařeka a kol. 2008, 6–8).

Další vlna zániku vesnic vypukla roku 1938 vlivem odsunu českého obyvatelstva z oblasti Sudet. Následně po druhé světové válce roku 1945 pokračoval úbytek obyvatelstva z důvodu odsunu německých obyvatel. Dále vesnice zanikaly v souvislosti s vybudováním tzv. železné opony a jejích zakázaných zón (50. léta 20. století). Sídla ve 20. století též zanikala z důvodu výstavby vodních děl, exploatace surovin (uran, uhlí), vzniku vojenských újezdů atd. (viz disertační práce Funk 2013; obr. 6).

## 5.2. Pozůstatky po těžební činnosti

Exploatace nerostných surovin je spojena s lidskou činností. Těžba surovin probíhala již od pravěku a pokračuje až do dnešních dní (např.: povrchová, přípovrchová a hlubinná dobývka mědi, rýžování cínu a zlata, těžba uhlí či uranu atp.). Problémem při objevení prostoru využívaného k těžbě suroviny je nemožnost přesné datace místa (pokud není písemný záznam o lokalitě či není nalezen chronologicky citlivý artefakt, nelze lokality datovat).

Archeologie může místa těžby nalézat například pomocí dálkového průzkumu (zejména prostřednictvím LLS). Díky tomuto přístupu lze posoudit rozsah těžebních areálů. Po identifikaci lokality pomocí dálkového průzkumu je však vždy nutné ověřit výsledky v terénu (obr. 7).

## 5.3. Hospodářská činnost – plužiny

Jednou z dalších charakteristických prvků historické krajiny jsou pozůstatky po hospodářské činnosti tzv. plužiny. Toto pojmenování označuje souhrn všech zemědělských ploch v blízkosti historických sídel. Ve středověké češtině název označoval pole, louky, pastviny a cesty, které patřily k jedné vesnici. V průběhu 13. a 14. století v krajině postupně vznikala síť vesnic a jejich zázemí v přibližném rozsahu, jak ji známe dnes (Beneš – Janečková – Fanta 2022, 11–13).

V rovinatém prostředí vznikala traťová plužina, která nenavazovala přímo na usedlost, byla však v její blízkosti. V kopcovitých či horských oblastech převažovala plužina záhumenicová, která se nacházela přímo u jednotlivých hospodářství a bývala vymezena mezními pásy v podobě křovin či stromů nebo vzácněji kamennými valy. Záhumenicové plužiny patří k jedněm z nejjachovalejších nacházejících se na území České republiky (Beneš – Janečková – Fanta 2022, 11–13; obr. 8).

#### 5.4. Milířiště

Milířiště jsou zaniklé relikty pracoviště po výrobě dřevěného uhlí. Počátky jeho produkce lze ve světě sledovat již od pravěku (neolit). Činnost je spjata s kovožpracujícími řemesly, zpracováním kovů a s pyrotechnickými provozy (Bobek a kol. 2021).

Jedná se o uměle vybudované plošiny zapuštěné do svahu či rozprostřené v rovinatém terénu v podobě srovnaných ploch vyznačených odvalem s pozůstatky po vypálení milíře (mouru). Mají většinou oválný až kruhový půdorys s průměrem kolem 13–18 m. Samotný milíř stopy nezanechává, nelze tedy přesně určit jeho výšku případně i množství vypáleného dřevěného uhlí. Není také možné stanovit, po jak dlouhou dobu mohla jedna plošina sloužit (existují stopy po opravách pracoviště) a jaké množství výpalů na ni mohlo být provedeno (Bobek a kol. 2021).

Umístění milířišť mohla zřejmě ovlivnit vazba na lesní komunikace a blízkost vodního zdroje. Spíš ale jeho umístění mohlo souviset s blízkostí zdroje vhodného dřeva (Bobek a kol. 2021). Nelze ale předpokládat, že by jednotlivá pracoviště existovala ve stejný čas, jinak by brzy došly zdroje místní suroviny (Matoušek–Woitsch 2020).

Jejich vyšší koncentrace většinou souvisí s blízkostí pyrotechnických provozů. Prostor mezi samostatnými plošinami většinou nepřekračuje 100 m, vzdálenost vyšší než 200 m je ojedinělá. Jejich vzájemná odlehlost se často pohybuje pouze mezi 20–50 m (Matoušek–Woitsch 2020; obr. 9).

#### 5.5. Rybníky

Rybníkářství bylo důležitou součástí výdělků vrchnosti (společně se zakládáním poddanských měst a provozováním dolů). V Čechách byly rybníky zakládány již od druhé

poloviny 15. století. V průběhu své existence ovlivňovaly prostředí krajiny a po svém zániku zachovaly informace o její historické podobě. Výskyt rybníků se rychle zvyšoval od 70. let 15. století v prostředí rozsáhlých panství s mokřinami a blaty. Poptávka po rybách byla zvýšena díky vysokému počtu postních dní. Od druhé poloviny 16. století byl již trh s rybami nasycen a došlo tak v tomto hospodářském odvětví k ekonomické stagnaci. Vzhled krajiny s vybudovanými rybníky se zachoval až do druhé poloviny 18. století (Petřík – Hlavica a kol. 2017).

Rybníky začaly zanikat v pobělohorském období z důvodu potřeby vyššího počtu zemědělské půdy kvůli zintenzivnění obilnářství a pastevectví (Petřík – Hlavica a kol. 2017; obr. 10).

### 5.6. Zahloubené objekty nespecifikované

Během dálkového průzkumu byly identifikovány blíže neurčené zahloubené objekty, které byly buďto samostatné či se zdají, že utvářejí linie jamek, které následují za sebou (lze uvažovat o jamkách prospekční činnosti; obr. 11).

### 5.7. Neznámé objekty

V rámci polygonu byly identifikovány tzv. neznámé objekty. Tedy nespecifikované terénní relikty bez bližšího určení (obr. 12).

## 6. Rešeršní průzkum záchranných archeologických akcí pomocí databáze AMČR

Oficiálně bylo ve vymezené oblasti evidováno celkem 23 archeologických akcí (obr. 13), kdy 13 z nich bylo vyhodnoceno jako negativních a 10 jako pozitivních. V této kapitole je vytvořen výpis těchto zpráv řazených podle doby vzniku dané zprávy.

### **Rok 1932**

#### Mlýnská

Autor uvádí nález kamenné sekerky u obce Mlýnská. Sekerku datoval do pozdního neolitu (Linke 1932).

## **Rok 1939**

### Kostelní

Roku 1939 byly v obci Kostelní nalezeny dvě kamenné plastiky, které byly vytvořeny ze zřejmě červeného kamene–pískovce. Plastiky byly nalezeny u hřbitovní zdi místního kostela sv. Jiljí. První plastika znázorňuje rytíře či bojovníka v krátkých kalhotách s nespecifikovaným objektem v levé ruce. Druhá plastika zobrazuje mýtický souboj bojovníka či rytíře s drakem znovu s neznámým objektem v levé ruce (anonym 1939).

Autor zprávy dále zmiňuje výhled na blízké skály Vysokého Kamene, které mohly být kultovní kulisou. Dále datuje plastiky do doby románské (anonym 1939).

## **Rok 1950**

### Obec Pozorka

Jaroslav Böhm informuje o nález dvou blíž neidentifikovatelných střepů, které byly objeveny v místě zaniklé vsi na k. ú. obce Pozorka. Dále zde byla identifikována hájovna (Böhm 1950).

## **Rok 1951**

### Vysoký Kámen

Autor zprávy uvádí nález kamenné štípané industrie z bílého kamene pod Vysokým Kamenem u jeho skalní zdi. Artefakt identifikoval jako kamennou šipku, která zřejmě nesla stopy po poškození kvůli pravděpodobnému nárazu na skalní stěnu (anonym 1951a).

### Počátky

Zmínka ohledně identifikovaného dlouhého valu v obci Počátky, který se nacházel nad hostincem. Autor dále uvádí nález velkého pozůstatku ohořelé hlíny a dřevěného uhlí (anonym 1951b).

## **Rok 1952**

### Vysoký Kámen

Zpráva se zmiňuje o nález zlomku keramického dna nádoby v blízkosti Vysokého Kamene. Tento zlomek je datován do vrcholného až pozdního středověku (anonym 1952).

### Počátky

Jaroslav Böhm informuje roku 1952 o identifikaci valů v poloze nad hostincem v obci Počátky. Dále uvádí nález hrubých střepů, vypálené hlíny a dřevěného uhlí (Böhm 1952).

## **Rok 1959**

### Počátky

Autoři již roku 1959 neidentifikovali dříve zmíněný val. Dále zmiňují, že daný hostinec, u kterého se měl nacházet, již také neexistuje (Kabát–Slepička 1959).

## **Rok 1973**

### Vysoký Kámen

Zpráva znovu informuje o nález štípané industrie z lokality Vysoký Kámen z roku 1935. Štípaná industrie byla malá a tenká, z bílého kamene, leštěná bez patiny (anonym 1973).

## **Rok 2009**

### Horní Blatná – ulice Komenského, II. Odboje a Horní

Záchranný archeologický výzkum probíhal formou dohledu v obci Horní Blatná dne 26. října 2009. Autoři uvádí, že kontrolovali již zasypané liniové výkopy pro pokládku kabelu NN a výkopů pro sloupy vzdušného vedení. Byl proveden vizuální povrchový průzkum, kdy byly evidovány pozůstatky tmavé a světlé hnědé písčité hlíny a travní drn. Akce byla vyhodnocena jako negativní (Kypta–Široký 2009a).

Kraslice – ulice Havlíčkova a Novoveská

Záchranný výzkum probíhající formou dohledu byl vyvolán výstavbou nového vedení NN a sloupů vzdušného vedení ve městě Kraslice, ulici Havlíčkova a Novoveská. Délka trasy byla přibližně 900 m. Během dohledu, který byl uskutečněn dne 14. října 2009, byl proveden pouze vizuální povrchový průzkum, jelikož práce byly již zasypány. Na povrchu výkopů byla viditelná světle hnědá písčito-jílovitá hlína s drobnými kamínky a zbytky travního drnu (Kypta–Široký 2009b).

Nejdek – ulice Dukelská

Ve zprávě autoři hlásí negativní nálezovou situaci ve městě Nejdek v ulici Dukelská. Záchranný výzkum byl vyvolán výstavbou vedení NN. Během dohledových prací, které proběhly dne 8. prosince 2009, byly kontrolovány liniové výkopy a vytěžená zemina v celkové délce 250 m. Hloubka profilů kolísala mezi 0,4–0,6 m, šířka výkopů byla 0,4 m. Na dně profilů se vyskytovala světle hnědá až načervenalá hlína bez příměsí. Na dně profilů v blízkosti lesního porostu se povrch dna skládal z tmavě hnědé písčité hlíny. Vrstvu nade dnem představovala hnědá až černošedá prachová hlína, nad kterou se nacházel travní drn s obsahem kořenových systémů (Kypta–Široký 2010).

## **Rok 2010**

Rotava – ulice Československé armády

Zpráva uvádí negativní zjištění archeologických situací v obci Rotava během záchranného archeologického výzkumu probíhající formou dohledu při výkopových pracích v ulici Československé armády. Dohledové práce nad výstavbou nového vedení NN proběhly dne 25. června 2010. Liniové výkopy byly ve dne kontroly již zasypány a byly kontrolovány pouze profily výkopů pro přípojky (Procházka–Široký 2010).

## **Rok 2011**

Kraslice – náměstí 28. října – I. etapa

Během záchranného archeologického výzkumu při stavebních úpravách na náměstí 28. října v Kraslicích (výstavba nového parkoviště, opěrné gabionové zdi, propojovacího schodiště do městských sadů a úprava vstupů do podzemí), který probíhal od 12. srpna do 8. října roku 2011, byly identifikovány dva sklepní prostory (v prostoru nově budovaného schodiště), které byly vytesané do zdejší skály (Postránecká 2012).



První ze suterénů měl délku 29 m, vyzděný vchod s klenbou z lomového kamene (délka 3,4 m od vchodu). Výška chodby byla 1,86 m a její šířka 1,6 m. Ve vzdálenosti 12,5 m od vstupu byl na pravé straně nalezen výklenek, který byl vyzděný recentními cihlami (Postránecká 2012).

Druhý suterén měl již moderně upravený vstup a chodby zpevněné cihlovými plentami. Autorka zprávy uvažuje o možném propojení těchto chodeb (Postránecká 2012).

## **Rok 2012**

Kraslice – náměstí 28. října

Během záchranného archeologického výzkumu probíhajícího z důvodu rekonstrukce náměstí 28. října v Kraslicích nebyla dle autorů identifikována pozitivní archeologická situace. V dané zprávě je ale na str. 7 v příloze č. 5 vyfotografována zděná konstrukce – pravděpodobně pozůstatek kanalizace (Soukup–Postránecká 2012).

Během dohledových prací byla provedena kontrola profilů vzniklých při hloubení kanalizace (výkop široký 2 m a hluboký 1,8 m). Výkopy pro kanalizaci vedly částečně v síti stávajících inženýrských sítích (Soukup–Postránecká 2012).

Dále byly kontrolovány profily skrývané plochy moderního asfaltového povrchu stávající komunikace. Pod vrstvou asfaltu byl identifikován šterkový podsyp následovaný mocnou vrstvou recentních navážek, spodní vrstvou hnědookrové písčité hlíny s četnými kamínky a valounky. Podloží dle autorů nebylo zjištěno (Soukup–Postránecká 2012).

Kraslice – výstavba výrobní haly

Během záchranného výzkumu vyvolaného výstavbou haly ve městě Kraslice, kontrolovaného ve dnech 6. 12. a 11. 12. 2012, nebyla identifikována pozitivní archeologická situace. Kontrolována byla skrývaná plocha o rozměrech 70 x 30 m s hloubkou skrývky kolísající od 0,6 do 0,9 m. V profilu skrývané plochy byla zaznamenána středně hnědá jílovitá hlína. Bohužel další kontroly plochy byly znemožněny kvůli nevhodnému počasí (Soukup–Koderová 2013).

## **Rok 2014**

Kraslice – ulice Svatavská cesta

Během výkopových prací kabelového vedení ve městě Kraslice v ulici Svatavská cesta, které byly kontrolovány ve dnech 13. – 14. října 2014, nebyla identifikována pozitivní archeologická situace. Liniové výkopy sahaly do hloubky 1 m a narušily pouze recentní vrstvy (Beránek 2014).

## **Rok 2017**

Kraslice–Tisová

Hlášení o negativním zjištění na lokalitě Tisová u Kraslic, kdy nebylo během záchranného výzkumu probíhajícího formou dohledu nad výkopovými pracemi pro nové vedení elektrické sítě evidováno narušení archeologických situací. Dohled byl uskutečněn 31. října 2017 (Beránek 2017).

## **Rok 2019**

Nejdek – ulice Rooseweltova

Autor zprávy neidentifikoval během záchranného archeologického výzkumu, probíhajícího formou dohledu ve městě Nejdku v ulici Rooseweltově, pozitivní archeologickou situaci. Výzkum byl vyvolán výstavbou místní infrastruktury. Pod travním drnem byla zjištěna vrstva navážek, dále středně hnědá písčité hlína s kameny a občasné recentní výkopy pro stávající sítě (Procházka 2019a).

Nejdek – ulice Lidická

Zpráva se zmiňuje o záchranném archeologickém výzkumu ve městě Nejdek v ulici Lidická, během kterého byly prováděny výkopy pro rozvodové skříně a jejich přípojky. Během prací byly identifikovány recentní vrstvy a navážka, dále středně hnědá písčité hlína s kameny a recentní výkopy pro současné inženýrské sítě (Procházka 2019b).

## **Rok 2020**

### Kraslice – Palackého ulice

Autorka zprávy prováděla ve dnech od 30. června do 31. srpna 2020 dohled při archeologickém záchranném výzkumu ve městě Kraslice v ulici Palackého. Byly identifikovány recentní a subrecentní vrstvy (stavební suť, navážka, vyrovnávka terénu), starší terénní zásahy (pro inženýrské sítě) a podloží tvořené jílem. Tato akce byla vyhodnocena jako negativní (Janáková 2020).

### Rotava – Anenské údolí

Autor dohlížel na rekonstrukci křižovatky v lokalitě Anenské údolí (na silnici II/210) v období od 12. 8. do 8. 10. 2020. Kontroloval skrývanou plochu ornice, výkopy pro pilotáž budoucího mostu, skrývku objízdné silnice, zářez do svahu kvůli rozšíření zdejší komunikace a další práce související s výstavbou silnice. Stavební práce probíhaly na nezastavěných pozemcích v blízkosti vodního toku. Pod ornici byla identifikována středně hnědá písčité hlína a světle hnědožlutá písčité hlína s kameny. V profilech výkopů byla sledována hnědá písčité hlína, tmavší zelenohnědá jílovitá hlína a světle žlutohnědá písčité hlína (Procházka 2020).

## **Rok 2022**

### Kraslice – ulice Lipová cesta

Zpráva uvádí pozitivní archeologickou situaci ve městě Kraslice v ulici Lipová cesta. Během záchranného výzkumu probíhajícího formou dohledu byly identifikovány zasypané sklepní prostory (klenuté) a vyzvednuta část nalezeného dřevěného vodovodní potrubí. (Beránek 2022).

Roku 2022 byly dále zdokumentovány (fotograficky) tři archeologické situace. První se nacházela pod viaduktem v ulici 5. května v Kraslicích, kdy byla během výkopových prací pro kanalizaci identifikována zděná konstrukce – zřejmě původní novověká kanalizace. Druhou situací byla konstrukce studny v blízkosti tisovského hřbitova. Studna byla vyplněna stavební sítí a recentním odpadem. Třetí situace byla identifikována během výstavby nového mostu u sídla firmy Kukul a Uhlíř. V tomto případě byly identifikovány dvě nad sebou uložené štětové cesty.

## 7. Majetkoprávní poměry

Dokladů paleolitického osídlení není v Karlovarském kraji mnoho. Většinou se jedná o ojedinělé nálezy kamenných nástrojů. Ve středním paleolitu jsou jednotlivé nálezy z lokalit Tašovice, Jindřichova u Chebu, Třebele, Lesova, Podhoří, Slatiny, Třebeň a Vokova. Z mladšího paleolitu pocházejí nálezy z Dřenice u Chebu, Cetnova, Klesti, Lokte, Tašovic II. Nálezy pozdního paleolitu (12 700 – 9600 př. Kr.) pocházejí z lokalit Bříza, Dřenice, Cheb, Mokřina, Podhoří, Rybáře (KV), Tašovice, Tršnic a Třebeň. Vyšší míru osídlení evidujeme v období mezolitu, kdy je známo nejméně 10 lokalit na Chebsku a Karlovarsku (např. Dřenice, Podlesí, Skalka, Tašovice, Žirovice atd.). Z období neolitu pocházejí častější nálezy broušených industrií, které mohou prokazovat občasný pobyt člověka (např. při výpravách za surovinou). Začíná osídlení nejúrodnějších půd (Dalovice, Tašovice, Dolnice, Žirovice). Během eneolitu může osídlení opouštět i nejúrodnější půdy. Ze závěru této doby existují jednotlivé nálezy kamenných nástrojů (Močidlec, Nové Hamry, Žirovice), zvoncovitého poháru (Jindřichov na Chebsku) či sídliště (Střížov na Chebsku; Kumpera 2004, 25–29; Výstava lovci a sběrači, Muzeum Cheb; Kolektiv autorů 2011; obr. 20).

Významnější osídlení lze evidovat v mladší době bronzové, kdy se na území Chebska vyskytuje tzv. chebská skupina popelnicových polí (srov. Plesl 1961, 59–108). Jsou známa např. sídliště Tašovice, Žirovice, Lužná, Střížov, Jakubov a nově Cheb-Hradiště, dále opevněná hradiště Radošov, Velichov, Karlovy Vary-Drahovice a Kolová a také pohřebiště Ostrov a Lužná. V době železné lze poukázat na ojedinělé nálezy mincí na Chebsku, vyšší koncentraci pohřbívání a sídlení na Karlovarsku (Sovolusky, Novosedly, Podštěly) a na hradiště Vladař u Žlutic (Kumpera 2004, 31–38; Muzeum Cheb; Kolektiv autorů 2011; obr. 20).

Západní Čechy jsou dále osídlovány od 8. století, kdy na lepší půdy přicházejí první Slované. Osídlení Chebska a Loketska se od zbytku země liší. První Slované sem přicházeli až od konce 8. století. Poté od druhé poloviny 10. a v průběhu 11. století probíhala první německá kolonizace. Mezi slovanská hradiště patřil Cheb, Velichov a Tašovice (Kumpera 2004, 41–42).

V 10. – 13. století se vymezená oblast nacházela na rozhraní území Sedlecka (Loketska), Saska a Chebska. Loketsko bylo zřejmě součástí volného uskupení českého knížectví, zatímco Chebsko bylo ve 12. století připojeno k říši Diepoltem II. z Vohburku. Připojení můžeme předpokládat kolem roku 1100, kdy dochází k rychlé kolonizaci se správním centrem v Chebu. Správa a ochrana území Chebska probíhala prostřednictvím sítě ministeriálních hradů vybudovaných do poloviny 12. století. Rod Vohburků podporoval vnější německou kolonizaci, která probíhala v Krušných horách skrz klášter ve Waldsassen. Vohburkové byli nejstaršími kolonizátory této oblasti a prostřednictvím svých ministeriálů zakládali osady a germanizovali Cheb i jeho okolí (Boháč 2008, 5–9; Kumpera 2004, 63–64).

Rod Vohburků následně nahradila dynastie Štaufů. Roku 1146 se Chebsko stává přímou rodovou doménou tohoto rodu. Za vlády Friedricha I. Barbarossy byly vybudovány nové ministeriální hrady či opevněná sídla a bylo založeno přibližně 300 kolonizačních vsí. Během jeho vlády byl chebský hrad přestavěn na falc a Cheb je roku 1203 již označován jako město (Boháč 2008, 5–9).

Rod Štaufů koncem 12. a během 13. století postupně ztrácel své výsadní postavení. Pro získání politické opory v mocenském boji proti růstu vlivu chebských měšťanů zastavoval své majetky (Kubů 2006, 34). Roku 1266 obsazuje Cheb vojsko Přemysla Otakara II., který jej připojil na 10 let ke svému území a vytvořil zde vlastní správní systém. Též zde usadil řád křižovníků s červenou hvězdou (klášter vystavěn po roce 1270). Jeho syn znovu obsadil Chebsko mezi léty 1291–1304. Opakující se obsazení oblasti českými panovníky způsobilo vnitropolitickou změnu situace a zapříčinilo ztrátu statusu rodu Štaufů a jejich ministeriálů. Nové postavení a funkce přebírají samotní chebští měšťané (Boháč 2008, 7–9). Po ztrátě vlivu rodu Štaufů v průběhu 13. století se chebská ministerialita rozpadla a město Cheb zažívá svůj právní i hospodářský rozvoj jako samosprávné území. Nejisté postavení města vyřešilo jeho zástavní připojení k Čechám roku 1322 (Knoll 2002, 113–114; Kumpera 2004, 63; obr. 21).

Jak bylo napsáno, Loketsko bylo součástí českého knížectví. Za vlády Vladislava II. (1100–1174) zde mohla zřejmě začít výstavba hradu Loket. I zde nakrátko nastala etapa nadvlády rodu Štaufů a to v letech 1182–1193. Právě hraniční pozice hradu vyvolala potřebu vzniku manské soustavy ve 30. letech 13. století. Za vlády Přemysla Otakara II.

odtud probíhala rozsáhlá vnitřní kolonizace vyvolaná zřejmě hornictvím (Kumpera 2004, 64).

Dalším kolonizátorem oblasti jsou již zmíněné kláštery, které do zdejší krajiny vnesly element jasně vymezeného vlastnictví a širší územní organizaci. Kláštery osídlovaly a kultivovaly krajinu, budovaly zde své hospodářské dvory a rozvíjely tu i nezemědělskou výrobu (např. těžba a zpracování nerostných surovin). Kláštery představovaly nepřímý zdroj majetku a vlivu panovníka na územích, která se nacházela v blízkosti hranic státu (Kumpera 2004, 46–51).

Vymezenou oblast zasáhl vliv cisterciáckého kláštera ve Waldsassen a jeho tzv. Lubský újezd. Waldsassenský klášter byl založen zřejmě mezi léty 1132–1133 markrabětem Diepoldem III. z Vohburgu. Zakladatel klášter vybavil základním majetkem pro svou obživu (několik vsí v dnešním okrese Tirschenreuth). V roce 1147 se klášter dostal pod ochranu Konráda III. Během 12. a 13. století získal majetek na území Stittfand, v říšském Chebsku a v Čechách (sídla Schönbach a Kirchberg). Přibližně ve stejné době je již Lubský újezd zmiňován v písemnostech českým panovníkem Vladislavem II. (1165), který klášteru daroval újezd ležící v lesích mimo českými knížaty ovládanou sedleckou oblast. Hranice Lubského újezdu byly vymezeny vodními toky, prameništi potoků a zřetelnými body umístěnými v krajině (Bäumlová – Beránek – Halla 2019, 26–32).

Mezi klášterní řády, které svým vlivem zasahovaly do nejbližšího okolí polygonu, patřil premonstrátský řád, osecký konvent, cisterciácký klášter v Altzelle a klášter Grünheim (Karel – Kratochvílová /eds./ 2013, 30–33).

Kromě klášterů se zmocňovala pozemkové državy postupně i vznikající pozemková šlechta. Již ve 12. století kolonizuje Tepelsko rod Hroznatovců (viz Kubín 2000, 100–102) a od poslední čtvrtiny 12. století zřejmě i rod Hrabšiců. Právě s počátky nových vlastníků půdy se zvyšoval zájem o dosud neosídlenou krajinu. Zprvu si osídlení udržovalo český charakter, od 13. století ale začínaly mít vesnice (zejména v pohraničí) smíšený až zcela německý původ osadníků (do poloviny 13. století německé osídlení zcela převládlo na Chebsku a Loketsku). Nové osadníky do země přivedla zejména hornická činnost, která v této době vzkvétala. Společně s německými přistěhovalci do

země proniklo též tzv. zákupní (německé) právo – emfiteuze. Byly zakládány nejen nové vesnice, ale také nová města (Kumpera 2004, 52–63; obr. 21).

Města byla zakládána jako centra řemesel, obchodu a zčásti jako náhrada zanikající hradské soustavy. Během své existence získávala různá privilegia v souvislosti s tím, kdo je založil (královská–král, poddanská–šlechta, církev). Do konce 13. století vzniklo v celých západních Čechách přibližně 31 měst (např. Loket, Kynšperk nad Ohří; Kumpera 2004, 56–58).

Ve 14. století zažily západní Čechy hospodářský i kulturní rozmach. Postupně se dokončuje kolonizační proces a jeho prostřednictvím se též dotváří sídelní síť. Oblast zažívá mimořádnou intenzitu rozvoje měst, které zde jsou zakládány zejména na obchodních stezkách a také na strategických pozicích poblíž zemských hranic. Od počátku století probíhá v Krušných horách rozmach důlního podnikání a s ním související vznik hornických městeček (např. stříbro – Jáchymov, zlato – Tepelsko-Úterý, železná ruda – Brdy, barevné kovy – Oloví, Kraslice, Nejdek, Horní Slavkov, Krásno). Je také dotvořena církevní struktura v podobě far. Církev byla součástí městských celků prostřednictvím vybudovaných městských klášterů v rámci města či řeholních domů. Čtrnácté století je zlatým věkem výstavby hradů a tvrzí (Kumpera 2004, 78–104; obr. 22).

Neklidné časy zažívají Čechy za vlády Václava IV., kdy se západočeské teritorium koncem 14. a počátkem 15. století stává místem střetů šlechty a královské moci. Začíná období boje centrální moci (města) s loupeživými skupinami podporovanými či přímo působenými šlechtici (Kumpera 2004, 83–85).

Období husitských bojů je typičtější pro české prostředí, jelikož Loketsko a Chebsko bylo zcela katolické (vlastníky byla německá šlechta – např. páni z Plavna, Elsterberkové). Díky zachování věrnosti během válek obdržela města Loket, Cheb a Karlovy Vary po korunovaci Zikmunda nová privilegia a výhody. Roku 1421 se v Chebu shromáždila II. křížová výprava, která bez boje získala města Loket, poté Ostrov i Žlutice. Jindřich z Plavna, pán na Bečově a Kynžvartu, dobýval stejného roku Krasíkov. Roku 1422 se bavorská, chebská a plzeňská vojska neúspěšně snažila o významnější útok ze západu. Roku 1429 vyplenil Prokop Holý Chebsko a oblehl hrad Kynžvart (který ale nedobyl; Kumpera 2004, 112–135; obr. 23).

Po husitských válkách politicky i mocensky posílila především města a šlechta. Nastaly také rozsáhlé posuny v pozemkové držbě, kdy církve ztratila většinu svých pozemků. Během válek zastavoval panovník majetky církve, které získala zejména vyšší šlechta, a díky tomu vznikly nové mocenské domény, např. chebští Šlikové ovládli Loketsko, Ostrov, Andělskou Horu a Falknovsko (Sokolovsko). Ašsko získal rod Cedviků, SV část kraje pak páni z Plavna. Také města se snažila následovat kroky šlechty a vytvářela si svá menší území. Začal proces pozvolného soustředování majetku, posilování moci panských stavů a stabilizace hospodářských i správních jednotek. Nižší šlechta spíše ztrácela. Karlovarsko, Loketsko i Chebsko bylo značně počestěno (Kumpera 2004, 145–148, 180–181).

Po smrti krále Zikmunda začaly boje o český trůn a v Čechách nastalo období bezvlády trvající do roku 1448, kdy byl v Kutné Hoře zvolen za správce země Jiří z Poděbrad. Proti jeho správě se utvořila Jednota strakonická (boje probíhaly především na Rokycansku, Blovicku a Klatovsku). Západní pomezí země ale bylo Jiřímu povětšinou věrné (především Chebsko), probíhaly zde ale neustálé boje a šarvátky (loupeživé výpravy šlechticů proti sobě). Českým králem byl Jiří z Poděbrad zvolen roku 1458 po smrti Ladislava Pohrobka. Jiří se za své vlády snažil upevnit královskou moc, proti němu se však zformovala odbojná skupina – Jednota zelenohorská. Jiřího nepřátelé měli své semknuté državy (např. Bochovko, Bečovsko, Kynžvartsko a Kraslicko). Města, hrady i vesnice v této době často měnily majitele a byly mnohokrát i vypalovány (Kumpera 2004, 150–160).

V roce 1465 byl Jiří zbaven papežem královské moci a zároveň vyzval okolní státy k výbojům proti Čechům. Výzev vyslyšel pouze Matyáš Korvín, který byl roku 1468 prohlášen králem. V roce 1471 náhle umírá Jiří z Poděbrad a českým králem je zvolen Vladislav Jagellonský. Matyáš v odpověď na jeho zvolení obsadil Moravu a Slezsko a nechal se korunovat českým králem. Do roku 1478 probíhaly boje mezi dvěma českými králi, které byly ukončeny domluvou o vládnutí (Čechám vládne Vladislav Jagellonský, Moravě a Slezsku Matyáš Korvín). Morava a Slezsko byly k Čechům znovu připojeny po smrti Matyáše Korvína roku 1490 (Kumpera 2004, 156–162).

Během Vladislavovy vlády, který nedokázal ovládnout českou šlechtu, se zhoršila obchodní i hospodářská situace. Za jeho panování zcela propukl souboj panstva s městy.



Šlechta začíná od druhé poloviny 15. století sama na svých panstvích hospodařit (zakládá dvory, rybníky, železářské podniky, rozvíjí se hornictví, sklářství, hutnictví). Do pohraničních oblastí (na šlechtická panství) byli povoláváni němečtí osadníci, kteří s sebou přinesli novou víru–luteránství. Byla hojně zakládána nová poddanská města, která začala konkurovat městům královským. Šlechtě se podařilo také vyloučit města ze zemského sněmu, aby nemohla dále spolurozhodovat o chodu země. Města na oplátku přijímala obyvatele, kteří zběhli z panství. Aby nedošlo k otevřené domácí válce, dohodly se obě strany roku 1517 na kompromisu. Avšak ani toto opatření nezarazilo propukání mnoha povstání poddaných proti vrchnosti, probíhajících od druhé poloviny 15. a v průběhu 16. století (Kumpera 2004, 162–168, 180–185).

Po smrti Vladislava II. Jagellonského nastoupil na trůn jeho syn Ludvík Jagellonský, který ale záhy zahynul při útěku po prohrané bitvě u Moháče (1526). Za jeho vlády a také po nástupu Ferdinanda Habsburského na trůn pokračovaly v Čechách politické, národnostní, hospodářské i náboženské problémy (Kumpera 2004, 168, 178; obr. 24).

Po nástupu Ferdinanda Habsburského na trůn začala jeho absolutistická vláda, během které upevňoval svoji moc (proti rušitelům míru, lapkům a loupežníkům), omezoval šlechtu a usiloval o likvidaci stavovských, náboženských i dalších práv. Během jeho vlády začaly také války s Turky v Uhrách, kvůli kterým vyžadoval nové daně a poplatky. Dále se Ferdinand zapojil do Šmalkaldských válek. Rostla nespokojenost českých stavů a celkově se zvyšovalo napětí v Českých zemích (Kumpera 2004, 178–186).

První česká vzpoura vypukla roku 1547, kdy čeští pánové žádali odvolání všech Ferdinandových opatření. Zároveň do země vpadla vojska Sasů a obsadila Jáchymovsko, Přísečnicko, Sokolovsko a hrad Loket. Po bitvě u Mühlbergu (1547), ve které Sasové, nepodpořeni českými stavy, utrpěli porážku, zastrašil Ferdinand opozici a provedl tvrdý úder proti městům i šlechtě. Města musela odevzdat svá privilegia, byla nucena zavázat se k placení posudného a k vysokým peněžním pokutám. Šlechta, zejména ta západočeská, ztratila své majetky (např. Šlikové), cínové doly a někteří byli odsouzeni k doživotnímu domácímu vězení. K Čechám byla definitivně připojena území kolem Potůčků, Horní Blatné a Božího Daru (Kumpera 2004, 185–189).

Od druhé poloviny 16. století začíná postupně upadat úloha hornictví. Vznikají nové hamry, železářské (Nejdecko, Rotavsko) a sklářské (Tachovsko, Sokolovsko, Kraslicko) hutě. Začíná též exploatace lesa (zřizování pil, výroba smoly, dřevěného uhlí) a objevují se lesní řády. Šlechta více podniká v oboru pivovarnictví a v zemědělských odvětvích (vznikají nové poplužní dvory pro pokrytí domácího trhu). Upevňuje také svoji moc nad poddanými a vyžaduje od nich nové formy daní, poplatků, robot atd. Stále pokračují boje mezi královskými městy a šlechtou (výjimkou je město Cheb a hrad Loket). Zároveň dříve katolické oblasti (zejména ty v pohraničí) přijímaly luteránskou víru, i přes panovníkovu nepřízeň. Luteránské myšlenky se šířily i mimo oblast pohraničí, která se stala významnou baštou luteránství (Kumpera 2004, 190–197).

Vzhledem k hospodářským, politickým, náboženským a dalším problémům (např. selské války v sousedním Sasku) se v Čechách rozvinula řada problémů a rozporů, která utvořila základy pro následující konflikt. Za vlády Rudolfa II. se začala formovat stavovská opozice, zároveň se katolíci snažili o prosazení absolutismu víry (katolické). Roku 1609 si opozice na Rudolfovi vymohla vydání Majestátu na náboženskou svobodu, avšak po jeho abdikaci a nástupu Matyáše na trůn, který význačně podporoval katolickou víru, bylo vyvoláno protihabsburské povstání (v letech 1618–1620), které v důsledku způsobilo třicetiletou válku v Evropě (Kumpera 2004, 198–199).

Protihabsburské povstání v Čechách bylo ukončeno bitvou na Bílé hoře roku 1620. Čeští stavové zde byli poraženi a povstání rychle zaniklo. V listopadu stejného roku bylo nařízeno sepsání seznamu statků rebelů a začaly tvrdé represe proti viníkům. Byla konfiskována část či veškerý majetek patřící odbojným stavům, který byl zároveň při snaze o jejich prodej znehodnocován. Některým šlechticům bylo odebráno dědičné právo na půdu, které jim poté bylo přiděleno pouze v léno. Do Čech v důsledku oslabení domácí šlechty přichází šlechta německá, která skupuje půdu (např. hrabě Černín). Velké škody zažila i města (Plzeň, Cheb). Pod náboženským tlakem, který započal roku 1624, a po totálním vynucováním si jediné katolické víry, odešla z Čech pětina šlechty a čtvrtina obyvatelstva. Obyvatelé, kteří zde zůstali, byli nuceni přijmout katolické vyznání (Kumpera 2004, 232–255; obr. 25).

Třicetiletá válka (1618–1648) byla zpočátku politicko-náboženským konfliktem, ze kterého se vyvinulo střetnutí Habsburské říše a německých protestantských knížat.

Vojenské konflikty zcela zasáhly západní Čechy. Povstání nebylo ve výsledku národnostně ohraničené a ke stavům se přidala i německá šlechta a pohraniční luteránská města. Náboženství často ustupovalo před stavovskými zájmy (Kumpera 2004, 232–235)

Válečné konflikty se západním Čechám během třicetileté války vyhýbaly, to ale neznamená, že obyvatelé netrpěli přesuny samotných vojsk (např. průchody oddílů Švédů), odchodem obyvatel, devastováním krajiny a sídel. Jediným konfliktem, který přímo zasáhl Chebsko a Loketsko, byl vpád vojsk saského kurfiřta Jana Jiřího v letech 1631–1632. Sasové obsadili Locket, přiblížili se k Chebu a ovládli i Jáchymov a Sokolov. Reakcí císaře bylo povolání Albrechta z Valdštejna, který roku 1632 dobyl nazpět Horní Slavkov, Bečov, Teplou a Žatec. Mezitím Sasové postupně opustili Cheb a Locket (Kumpera 2004, 257–259).

Třicetiletá válka způsobila značný úbytek obyvatelstva, ohromné materiální škody (ničení celých krajů, plenění měst a vesnic, ničení úrody, nemoci) a hluboké zadlužení měst. Narušila obchodní vztahy a zapříčinila i hluboké sociální a národnostní změny v západních Čechách. Dovršila také trvalý úpadek měst díky ztrátě jejich politické moci. Do Čech pronikla nová šlechta, která získala konfiskovanou půdu (např. Nostitzové, Metternichové). Začala násilná rekatolizace a poněmčování obyvatel. Cílem rekatolizace, která probíhala pomocí jezuitského řádu, bylo znovuvybudování církevní správní organizace. Rekatolizace zde začala probíhat před koncem války až do roku 1652 (Kumpera 2004, 263–269, 283–284).

Do konce 17. století se v západních Čechách vyvinul zemědělsko-průmyslový feudální celek. Bylo zde založeno na 19 nových vsí, ve 20. letech 18. století přibýlo dalších 22 vesnic. V této době byl položen základ pro budoucí průmyslovou výrobu 19. a 20. století. Významným zdrojem příjmů bylo pivovarnictví, železářství (Nejdecko, Potůčky) a sklářství. Šlechta znovu začíná bohatnout, ale na úkor na panstvích žijících poddaných. Obyvatelům postupně zvyšuje robotní dny a ti se brání prostřednictvím povstání. Tato situace nevyhovovala ani městům, která upadala (z mnoha dříve prosperujících hornických měst se staly nevýznamné vesničky). Válkou, následkem konfiskací a úbytkem obyvatel je způsoben též útlum těžby (např. Boží Dar, Pernink, Kraslice) a na Sokolovsku stagnuje výroba a řemesla. Také město Cheb bylo citelně

zasaženo a již nikdy nedosáhlo svého významného ekonomického a politického postavení (Kumpera 2004, 270–282).

V 18. století nastoupila na trůn Marie Terezie. Její vláda nebyla uznána okolními státy, které zaútočily na monarchii (souhrnným názvem války o rakouské dědictví – roku 1741 pruský král Friedrich II. ovládl Slezsko a zároveň do Čech vpadla bavorsko-francouzská armáda, druhá slezská válka v letech 1744–1745). Válečné konflikty zasáhly západní Čechy průchody vojsk, dobýváním měst (Cheb, Plzeň) a byly podnětem pro selská povstání. Po válkách o rakouské dědictví následovala válka sedmiletá (1756–1763). Konflikty poukázaly na zaostalost monarchie, která se obratem snažila o svoji modernizaci prostřednictvím řady reforem (např. centralizace úřadů, reforma krajských správ, školské reformy, roku 1781 toleranční patent, od roku 1782 rušení klášterů a další). S válkami byl také spojen úpadek ekonomiky a hospodářství, který byl na vzestupu až od 2. poloviny 18. století (textilní průmysl, železářská výroba, sklářství, výroba vitriolového oleje, síry a modré skalice, těžba hnědého, později černého uhlí; Jílek 2010, 40–42; obr. 26).

Napoleonské války (1803–1815) nezasáhly západní Čechy přímými válečnými konfrontacemi, nesly však většinu válečných nákladů. Kvůli průchodům vojsk zde byly evidovány epidemie a hladomor. Od 20. let 19. století byla rozvíjena česká výroba a ekonomika (zejména díky tzv. kontinentální blokádě odstraňující britskou konkurenci). V 19. století nastala doba první průmyslové revoluce a využití parních strojů ve výrobě. Během 60. a 70. let rychle stoupl zájem o hnědé uhlí dobývané v sokolovské pánvi. Dále se v západních Čechách rozvíjí výroba kyseliny sírové a modré skalice (ve Starém Sedle a ve Stříbrné), minerální závody, těžba kaolinu a výroba kameninového zboží (na Loketsku a Karlovarsku), vznik nových skláren, provoz železáren (Rotava, Šindelová, Nejdek), rozvoj výroby hudebních nástrojů atd. Do roku 1840 byla dobudována síť státních silnic. Ze západních Čech se postupně stala přední průmyslová oblast (Jílek 2010, 42–44; obr. 27).

Od poslední třetiny 19. století byl v českých zemích zřejmý národnostní zápas mezi Čechy a Němci. Ve městech i na vesnicích byly zakládány různé spolky a politické strany – zejména nacionální a dělnické. Počátky vzniku moderního českého národa byly složité z důvodu početné německé menšiny, která se nacházela nejvíce v příhraničních oblastech.

Národnostní soupeření se odehrávalo prostřednictvím vzdělávání–zřizováním českých či německých škol. Právě díky národnostnímu neklidu dochází k rozvoji školství, kultury a společenského života (Jílek 2010, 43–46).

Na počátku 20. století vypukla první světová válka (roku 1914), během níž se zvyšovala nespokojenost obyvatel kvůli hladovým bouřím a celkově špatnému zásobování. Po válce byl dne 28. října roku 1918 vyhlášen samostatný československý stát, v němž moc převzal státní výbor. V pohraničních oblastech obyvatelé požadovali připojení k německé říši. Právě kvůli těmto tendencím byly do pohraničních oblastí vyslány jednotky, které je obsadily. Situace se uklidnila až po podepsání mírových smluv, které rozhodly o příslušnosti příhraničních Němců k nově vzniklé Československé republice (Jílek 2010, 47–49).

Hned po vzniku republiky byla založena také Německá strana národně socialistická (DNSAP) a Německá národní strana (DNP). Zároveň vznikly další národní spolky. Za první republiky nastaly v Čechách rozsáhlé společenské, politické i kulturní změny. Vývoj narušila světová hospodářská krize, která výrazně zhoršila vnitropolitickou situaci v ČSR. Německé strany získaly v pohraničí v podstatě neomezenou moc a příslušníci finanční stráže se stávali terčem útoků zfanatizovaných občanů. Po Hitlerově projevu, který se odehrál v Norimberku roku 1938, vyšli sudetští Němci do ulic ničit pro stát klíčové budovy důležité pro udržování jeho chodu (např. pošty, úřady apod.; Jílek 2010, 48–50).

Stejného roku (1938) byla podepsána mnichovská dohoda, kvůli které český stát přišel o důležité průmyslové, strategické a na suroviny bohaté oblasti. Na anektovaném území začaly tzv. očišťovací akce, tedy preventivní zatýkání odpůrců režimu. Zároveň se začínala projevovat rasové perzekuce. Obsazení zbývajících území českého státu začalo v březnu následujícího roku, během kterého vznikaly tzv. oberlandráty s jednotkami pořádkové policie, úřadovnou gestapa, soudem a pracovním úřadem – vznikla tím dvojitá administrativa. S počátkem obsazování Čech se zformovalo též české odbojové hnutí v tuzemsku i v zahraničí (Jílek 2010 51–55).

Poslední rok války provázely problémy se zásobování obyvatel a nedostatkem elektřiny a plynu. Zároveň nastaly problémy s běžnou veřejnou dopravou. Též jej

provázely častější nálety na strategická města (Plzeň, Cheb). Osvobození západní Čech proběhlo z obou směrů (západního cípu – Ašsko, Chebsko, město Kraslice – pomocí americké armády a východních částí sovětskou armádou). Po ukončení války zažívalo německé obyvatelstvo perzekuce ze strany české – bylo zbaveno volebního práva, vyloučeno z výkonu veřejných služeb, byla jim nařízena pracovní povinnost atp. S koncem války také souvisel odsun německého obyvatelstva a dosídlování oblastí novými osadníky (Jílek 2010, 52–59).

Po válce nabyla velmi rychle vliv komunistická strana, která jej získala díky ovládnutí důležitých pozic a dělnickému hnutí. Po mocenském převratu se zásadně změnila společenská situace. Byla odstraněna politická svoboda a demokratické principy, uzavřeny příhraniční oblasti, zatýkáni političtí odpůrci a mnoho dalšího. Uvedené represe způsobily emigraci elity. V důsledku toho byla střežena státní hranice (Jílek 2010, 59–60).

Na konci 50. a 60. let nadešlo uvolnění ve společnosti, které bylo způsobeno růstem nákladů na výrobu, čtenějším výskytem nekvalitních výrobků na trhu a nespokojeností obyvatel. Vznikla potřeba ekonomické reformy a nastala snaha o nastolení tzv. komunismu s lidskou tváří. Bohužel byly tyto snahy ukončeny vpádem okupačních vojsk v srpnu 1968 a nastalo období normalizace, které znovu přineslo politické čistky (propouštění osob v podnicích, na úřadech i ve školách). Politická situace byla uklidněna umělým nárůstem úrovně života (Jílek 2010, 60–61).

K pádu komunistického režimu nakonec vedl úpadek hospodářství, slábnutí vlivu KSČ a sílící nespokojenost obyvatel s totalitou. Komunistický režim skončil „sametovou revolucí“ 17. listopadu 1989 (Jílek 2010, 61–62).

## 8. Historický průzkum lokalit

### 8.1. Kraslice (Graslitz)

Město Kraslice se nachází v Krušných horách u dnešních státních hranic v nadmořské výšce 514 m n. m. První písemná zmínka pochází z falza z 15. století zmiňující rok 1272 a prvního majitele panství Jindřicha staršího z Plavna. Od středověku zde zřejmě probíhala těžba polymetalických rud (měď, stříbro, olovo, cín), která obyvatele živila až do 16. století. Kraslice byly roku 1370 povýšeny Karlem IV. na město a roku 1541, za

panování rodu Šliků, prohlášeny svobodným horním městem. V letech 1548–1551 bylo město v rukou krále, poté bylo panství věnováno Jindřichu IV. z Plavna, který jej vlastnil do jeho smrti, po němž panství odkoupil Jáchym Šlik (1567). Následně se panství ujal rod Šumburků (1577–1666) a po nich rod Nosticů (Kuča 1998, 159–168).

Součástí panství byl také hrad Neuhaus či Hausberg vybudovaný na ostrožně tzv. Zámeckého vrchu nad soutokem řeky Svatavy a Stříbrného potoka. Poprvé je hrad zmiňován roku 1272 společně s městečkem pod ním. Byl vystavěn zřejmě díky své strategické poloze u hranic království, při obchodní stezce (Erfurtská stezka) a díky nedalekým dolům (Kuča 1998, 159–168).

Roku 1843 bylo v Kraslicích 638 domů a 5 516 obyvatel, v roce 1930 pak 1 666 domů a 13 524 obyvatel (Kuča 1998, 159–168). V roce 2013 bylo na území obce evidováno 6 695 obyvatel a 1 375 domů (Balcar 2013).

#### 8.1.1. Počátky (Ursprung)

Počátky se nachází u saských hranic 5 km JZ od Kraslic (Profous 1951, 388). Jedná se o rozptýlené osídlení na horském hřebenu v blízkosti silnice vedoucí z Kraslic do Lubů. Název osady zřejmě souvisí se zde pramenícími potoky – Mlýnským, Kamenným a Libockým. Vrch nacházející se v místech vesnice byl zmiňován již v souvislosti s dělením oblasti mezi Řezenskou, Pražskou a Naumburskou diecézí ve 12. století (Kotěšovec 2011, 54–55). První doložená písemná zmínka o obci pochází z roku 1348 v souvislosti s prodejem statků (Profous 1951, 388). Ves byla postupně vysídlena po roce 1945 z důvodu blízkosti státních hranic.

V roce 2013 se na území obce nacházelo 17 domů s 17 obyvateli (Balcar 2013).

#### 8.1.2. Kostelní (Kirchberg)

Ves Kostelní se nachází 7 km JZ od města Kraslice. Jedná se o rozptýlenou ves ležící v údolí, kterým protéká Valtěřovský potok (Kotěšovec 2011, 38). První písemná zmínka pochází z roku 1158, která zmiňuje název vesnice – Chirchberc, která náležela do Lubského újezdu. Další zmínka z roku 1548 uvádí, že Jeroným Šlik postoupil své právo na tvrzi *Šonpach* společně s vesnicemi *Kyrchspark* a *Stein* (Profous 1949, 224). Obec postupně zanikla po odsídlení obyvatelstva po roce 1945.

Roku 2013 se na území obce nacházelo 14 domů a 15 obyvateli (Balcar 2013).

### 8.1.3. Kámen (Stein)

Ves se nacházela ve vysoké poloze na SV úpatí kopce Vysoký kámen (Hohenstein, 771 m n. m.) 7 km JZ od Kraslic, nedaleko obce Kostelní. Osada Kámen se nacházela v prostoru, který byl zřejmě osídlován již od 12. století. Toto území však netvořilo pevné hranice, tudíž se o něj vedly spory mezi klášterem ve Waldsassen a pány z Plavna (Kotěšovec 2011, 30–31). První zmínka pochází z roku 1301, kdy páni z Plavna jsou nuceni darovat své statky na Kamení klášteru ve Waldsassen (Profous 1949, 188). Klášter byl roku 1348 ve finanční tísní, a proto prodal Kámen společně s dalšími vesnicemi rytíři Rüdigerovi ze Sparnecku, který své statky věnoval císaři Karlu IV. výměnou za jejich lenní držbu (Kotěšovec 2011, 30–32).

### 8.1.4. Vysoký Kámen (Hoher Stein)

První písemná zpráva o zdejším útvaru pochází z roku 1808 na místě trigonometrického bodu z téhož roku. Roku 1880 byla na jeho vrchu vybudována první dřevěná vyhlídka. Roku 1891 zde začala těžba kamene, která byla následně roku 1905 částečně utlumena. Od konce 19. století se v blízkosti skalního útvaru (oblíbené výletní destinace) postupně vybudovaly tři hospody pro návštěvníky zdejší vyhlídky, které všechny shořely (Kotěšovec 2011, 33–37).

V dnešní době lze navštívit vyhlídku na vrchu Vysokého kamene. V blízkosti se nachází lesní kaplička.

### 8.1.5. Čirá (Lauterbach)

Obec se nachází nad horním tokem potoka Liboce 5,5 km JZ od města Kraslic. Vesnice je zmiňována již roku 1185 jako ves ve vlastnictví kláštera ve Waldsassen ve stejné listině jako Černá. Roku 1523 připomíná Loketský urbář pouze 5 poddaných (Profous 1949, 643; Kotěšovec 2011, 17–19).

Její české pojmenování – Čirá – vznikl po roce 1945. Vsí protéká Čirý potok, který dal osadě své jméno. Je obklopena lesy a sestává se z malé skupiny chalup a domků soustředěných kolem silnice i rozptýlených po horských stráních (Kotěšovec 2011, 17–19).



Roku 2013 se na území obce nacházelo 11 domů s 27 obyvateli (Balcar 2013).

#### 8.1.6. Černá (Schwarzenbach)

Vesnice se nachází v nadmořské výšce 650–670 m n. m. 7 km JZ od Kraslic na horském svahu. Dnes již zaniklou osadou protéká jeden z přítoků Libavského potoka – Černý potok. Osadu tvořila skupina domů nepravidelně umístěných podél potoka. Dnes již na místě vesnice zbylo pouze několik zbytků sklepů a zarostlých hald po zbouraných domech s pomníkem padlým (Kotěšovec 2011, 15–17).

Poprvé se připomíná roku 1185 při potvrzení práv cisterciáckému klášteru ve Waldsassen českým knížetem Bedřichem. Později byla vždy součástí panství Luby a svůj osud sdílela s obcí Kostelní. V Loketském urbáři se roku 1523 připomíná šest poddaných. V Berní rule (1654) se zmiňuje u panství Luby jako Kostelní, ale též součástí toho Kraslického. Žilo zde 57 obyvatel. Druhá část Černé náležela panství tatrovickému – patřícímu Nostitzům, kde žilo 39 obyvatel v 10 domech a stál zde mlýn (Kotěšovec 2011, 15–17; Profous 1957, 58).

V současnosti se na území obce nachází 7 domů s 10 obyvateli (Balcar 2013).

#### 8.1.7. Mlýnská (Konstadt)

Ves ležící částečně v údolí Mlýnského potoka se nachází 4,5 km J-JZ od Kraslic. První písemná zmínka pochází z listiny z roku 1348. Listina obsahuje informaci, že Mlýnská náleží k Lubskému panství. Roku 1548 je zmíněno, že Jeroným Šlik postoupil své právo na tvrzi *Šonpach*, společně s osadou *Konstadt*, králi Ferdinandovi (Profous 1949, 449). Svůj německý název – *Konstadt* (původně *Kunstadt*, *Kunstatt*) – původně označoval „Kunovo místo“. Své české pojmenování ves získává až po roce 1945 díky dvěma mlýnům, nacházejícím se v okolí (Kotěšovec 2011, 52–53).

V roce 2013 se ve vsi nacházelo 26 obyvatel a 21 domů (Balcar 2013).

#### 8.1.8. Sněžná (Schönau)

Ves Sněžná je 2 km vzdálená JZ od Kraslic. Nachází se v horském terénu v nadmořské výšce 600–700 m n. m. Vesnice byla pravděpodobně založena ve 12. – 13. století cisterciáckým klášterem ve Waldsassen. První písemná zmínka pochází z roku 1348, kdy

je osada zmiňována v souvislosti s prodejem statků klášterem ve Waldsassen rytíři Rüdigerovi. Dále je ves Sněžná společně s tvrzí a městečkem *Graslos* a vesnicí *Ssonwerdem* zmiňována roku 1577 (Profous 1957, 275; Kotěšovec 2011, 60–61).

Během 16. a 17. století je vesnice Sněžná spojována s hornictvím, zejména na Sněženském vrchu (roku 1521 propůjčuje král Ludvík II. Zdeňkovi Lvu z Rožmitálu a Blatné horní svobodu u městečka *Kresles* a k tomu blízké vsi *Ssynau–Sněžné*). V Kraslické horní knize z let 1590–1614 bylo v oblasti Sněženského vrchu zapsáno 11 mutací dolů. Vedle hornictví se obyvatelé dále živili zemědělstvím a chovem dobytka (Kotěšovec 2011, 60–67).

Roku 2013 se na území obce nacházelo 32 obyvatel a 13 domů (Balcar 2013).

#### 8.1.9. Krásná (Schönwerth)

Osada Krásná se nachází nad prameny malého přítoku řeky Svatavy 1 km Z–SZ od Kraslic. První písemná zmínka pochází z roku 1348 v souvislosti s prodejem statků. Následně je ves zmiňována roku 1577 v Kraslické horní knize (Profous 1957, 56).

Osada byla zřejmě založena ve 12. – 13. století v rámci kolonizačních aktivit cisterciáckého kláštera ve Waldsassen a náležela, až do jejího prodeje rytíři Rüdigerovi, do Lubského újezdu. Klášter vlastnil v jejím okolí chmelnice a podíly na horních právech. V 17. století je na území vsi zmiňováno celkem 7 dolů (Kotěšovec 2011, 43–46).

Roku 1847 bylo na území vsi 353 obyvatel a 57 domů, v roce 1930 140 domů a 976 obyvatel. Po roce 1945 byla většina obyvatel z obce vysídlena (Kotěšovec 2011, 44–45). V roce 2013 se na území vesnice nacházelo 106 obyvatel a 41 domů (Balcar 2013).

#### 8.1.10. Hraničná (Markhausen)

Ves se nachází u dnešních státních hranic v údolí, kterým protéká řeka Svatava, 2 km SZ od města Kraslic. Ze všech stran je Hraničná obklopena vysokými vrchy. Ves mohla patřit již ve 13. století do Lubského újezdu a mohla být tedy majetkem cisterciáckého kláštera ve Waldsassen. Původní osada zřejmě zanikla a na jejím místě vznikla v 17. století ves nová. Její obyvatelé se živili pálením milířů, hornictvím a prací na hamrech.

V Berní rule (1654) je zde zapsáno 14 domů. Avšak první písemná zmínka pochází až z roku 1785 (Kotěšovec 2011, 19–29; Profous 1951, 26).

V roce 2013 se na území obce nenacházeli žádní obyvatelé (Balcar 2013).

#### 8.1.11. Tisová (Eibenberg)

Osada Tisová vede od údolí Bublavského potoka až k vrcholu stejnojmenného vrchu. Obec byla zřejmě založena již v 16. století místními horníky, kteří si zde vybudovali své domy. V kraslické horní knize (1590–1614) připadá pouze na Tisovec celkem 270 mutací horních děl (ložisko zejména mědi, dále železa, cínu a síry). Hornická činnost byla utlumena po roce 1627. V letech 1669–1706 byla činnost znovu obnovena. Během sedmileté války (1756–1763) byl přístup k nerostným zdrojům zazděn a dále v roce 1821 byly štoly zatopeny. Další obnovení těžby probíhalo roku 1821 a následně v letech 1899–1920. Poslední pokus o obnovení těžby probíhal od roku 1951. Roku 1994 byla těžební činnost definitivně ukončena (Kotěšovec 2011, 68–71).

Roku 1847 se na území obce Tisová nacházelo 85 domů a 937 obyvatel, v roce 1930 pak 265 domů a 1794 obyvatel (Kotěšovec 2011, 68–71). V roce 2013 se zde nacházelo 82 obyvatel a 44 domů (Balcar 2013).

#### 8.1.12. Zelená Hora (Grünberg)

Ves se rozkládá v prostoru od údolí Bublavského potoka po úpatí vrchu Zelená hora. Osada mohla mezi lety 1274–1348 nést jméno Friedersgrün či Friedrichsgrün. Roku 1274 získal klášter ve Waldsassen tuto ves od Eberharda z Mylau. Osada je dále zmíněna v kraslické horní knize (1590–1614) společně s 31 doly (Kotěšovec 2011, 74–75).

Roku 1847 Zelené hoře náleželo 37 domů a 388 obyvatel, roku 1930 pak 177 domů a 1174 obyvatel (Kotěšovec 2011, 74–75). V roce 2013 se zde nacházelo 54 domů a 115 obyvatel (Balcar 2013).

#### 8.1.13. Sklená (Glasberg)

Obec Sklená se nachází na JZ svahu Sklenského vrchu (815 m n. m.). Osada zřejmě vznikla v 16. století. První zmínka pochází z roku 1654, kdy je Sklená zmíněna společně se Smolnou (*Pechbach*). V 16. století se zde rozvíjelo hornictví, hutnictví a sklářství

(Kotěšovec 2011, 57–58). Ves byla pojmenována podle hory, na jejímž svahu leží (Glas=sklo, berg=hora). Pojmenování souvisí s výrobou skla, která zde probíhala ještě v 18. století (Profous 1947, 554).

V roce 1847 bylo ve Sklené 28 domů a 333 obyvatel (Kotěšovec 2011, 57–58). Roku 2013 pak 15 domů s 33 obyvateli (Balcar 2013).

#### 8.1.14. Liboc (Frankenhammer)

Liboc je rozptýlená ves nacházející se po okolních svazích a v okolí Libockého potoka a jeho přítoků ve vzdálenosti 6,5 km J od Kraslic. Původní název „*Frankengrün*“ (Frankův palouk) zřejmě souvisel s kolonizační činností ve 13. století. V průběhu času byla ves přejmenována na *Frankenhammer* podle místních hamrů (Kotěšovec 2011, 47–51). První zmínka o vsi pochází z roku 1422, kdy se zmiňuje právě místní hamr (Profous 1947, 541). Roku 1847 byly hamry přebudovány na mlýny (Kotěšovec 2011, 47–51).

Roku 1847 bylo na území obce 90 domů s 684 obyvateli, roku 1900 88 domů a 563 obyvatel (Kotěšovec 2011, 47–51). V roce 2013 měla Liboc 2 obyvatele 7 domů (Balcar 2013).

#### 8.1.15. Valtěrov (Waltersgrün)

Vesnice Valtěrov je rozptýlenou osadou v údolí stejnojmenného potoka 8 km JZ od Kraslic. První zmínka pochází z roku 1185 (Ullersgrün), kdy se zde nacházel dvůr kláštera ve Waldsassen. Osada s názvem Valtěrov je zmíněna v Loketském urbáři roku 1348 (Profous 1957, 473; Kotěšovec 2011, 72–73).

Roku 1927 měla ves 26 domů a 151 obyvatel, roku 1930 pak 31 domů a 158 obyvatel (Kotěšovec 2011, 72–73). V roce 2013 5 obyvatel a 5 domů (Balcar 2013).

### 8.2. Bublava (Schwaderbach)

Obec Bublava leží 3 km S od Kraslic u dnešních státních hranic. Je rozptýlená po hornatém povrchu v nadmořské výšce 690–850 m n. m. První zmínka pochází z roku 1601. Po celé 17. století zde můžeme shledat rozkvět osady z důvodu hornické činnosti. Ložiska olovnaté rudy se nacházela zřejmě na Olovnatém vrchu (802 m n. m.). První doklady z kraslické horní knihy se zmiňují o založení nového dolu (roku 1601) a o

výstavbě bucharů na vodní pohon (roku 1602). Je zde také zapsáno 13 mutací důlních dílců. Hornická činnost zanikla po násilné rekatolizaci v 17. století. Pokus o její obnovu probíhal v letech 1670–1680. Bohužel, roku 1801 byla činnost definitivně ukončena. Vedle hornictví obec prospívala zemědělstvím a chovem dobytka (Profous 1957, 57; Kotěšovec 2011, 82–90).

Roku 1870 bylo v Bublavě 784 domů s 4 100 obyvateli, roku 1930 680 domů s 4000 obyvateli (Kotěšovec 2011, 90). V roce 2013 bylo na území obce hlášeno 205 domů s 344 obyvateli (Balcar 2013).

### 8.3. Stříbrná (Silberbach)

Obec Stříbrná se nachází 2 km S-SV od Kraslic. Leží v nadmořské výšce od 600 do 800 m n. m. a protéká jí Stříbrný potok se svými přítoky (Rudný, Cínový, Rájecký potok), které mohly být využívány k získávání nerostných surovin. Osada byla zřejmě založena v 16. století díky místním horníkům. Dále se obyvatelé živili dřevorubectvím a uhlířstvím (Kotěšovec 2011, 204–215).

První písemná zmínka pochází z kraslické soudní a městské knihy z roku 1574. Od roku 1720 byla ve Stříbrné manufaktura na výrobu mědi a mosazi. Roku 1792 zde Johann David Starck založil továrnu na výrobu vitriolového oleje a modré skalice. V průběhu 1. poloviny 19. století se na území obce začal rozvíjet textilní průmysl (Kotěšovec 2011, 204–215).

V roce 2013 se na území obce nacházelo 207 domů s 418 obyvateli (Balcar 2013).

#### 8.3.1. Rájec–Nancy

Zaniklá osada Rájec – Nancy se nacházela 6 km SV od Kraslic u silnice vedoucí z Rolavy do Stříbrné. Roku 1787 zde byla založena huť na výrobu tabulového skla, její provoz byl ukončen roku 1812. Od roku 1845 využívá osada pouze název Nancy a v roce 1847 byla na jejím území 8 domů a 11 obyvatel. Roku 1796 zde byla založena myslivna (Kotěšovec 2011, 216–218).

### 8.3.2. Nová Ves

Nová Ves se nachází 2 km JV od obce Stříbrná. Vznikla zřejmě roku 1631. Obyvatelé se věnovali uhlířství, zemědělství a paličkování krajek. Na počátku 20. století se zde vyráběly perleťové knoflíky (Kotěšovec 2011, 219–220).

Roku 1847 zde stálo 36 domů s 361 obyvateli, roku 1930 měla ves 64 domů a žilo zde 400 obyvatel (Kotěšovec 2011, 219–220). V roce 2013 se zde nenacházel dle statistik dům či obyvatelé (Balcar 2013).

### 8.4. Rotava (Rothau)

Město Rotava leží v oblasti mezi Kraslicemi a Jindřichovicemi. Jeho název je odvozen od potoka, který jí protéká. Červená barva vody souvisela se zdejšími ložisky železné rudy, které zásobovaly místní hamry a železárny (Kotěšovec 2011, 180–202).

Vznik osady lze klást do 16. století, avšak zdejší ložiska železné rudy jsou zmiňována již roku 1340. Dále jsou na vrchu Zlatník pozůstatky sejpů po rýžování zlata. První písemná zmínka pochází z roku 1543, další z roku 1552 a uvádí druhý hamr. Železo bylo tavené ze zdejšího magnetovce. V 16. století se uvádí rotavský vynález – pozinkování plechu. V 17. století se osadníci zabývali uhlířstvím, sklářstvím a zpracováním železné rudy. Roku 1757 byla zdejší vysoká pec přenesena do Šindelové. Za vlády Nostitzů těžba železných rud a jejich zpracování upadalo. Až od roku 1770 lze sledovat vzestup výroby plechů. Roku 1776 byla v Rotavě jedna vysoká pec, šest tyčových a tři plechové hamry. V 19. století zažívala Rotava mohutný rozmach díky parnímu stroji a sokolovskému hnědému uhlí (Kotěšovec 2011, 180–202; Kuča 2004, 382–386).

V roce 1843 bylo na území obce 175 domů a 1726 obyvatel, v roce 1930 pak 473 a 3711 obyvatel (Kuča 2004, 382–386). Roku 2013 ve městě žilo 3086 obyvatel s 391 domy (Balcar 2013).

#### 8.4.1. Smolná (Pechbach)

Obec se nachází u silnice mezi městy Kraslice a Rotava. Leží nad malým přítokem řeky Svatavy a je rozptýlena po stráních. Mohla vzniknout zřejmě již v 16. století. První písemná zmínka pochází z roku 1593 a uvádí zdejší smolné pece. Smolná je zmíněna i

roku 1602 v kraslické horní knize, kdy byla propůjčena šachta Rytíře sv. Jiří (Kotěšovec 2011, 59; Profous 1951, 334).

Roku 1847 zde bylo 38 domů a 364 obyvatel, v roce 1930 pak 115 domů a 950 obyvatel (Kotěšovec 2011, 59). V roce 2013 se na území obce nacházelo 20 domů a 56 obyvatel (Balcar 2013).

## 8.5. Přebuz (Frühbuß)

Město Přebuz leží v nadmořské výšce 886 m n. m. podél řeky Rotavy v Krušných horách 9 km SV od Kraslic a 10 km SZ od Nejdku. První písemná zmínka pochází z roku 1543 z pozemkové knihy obce. Roku 1553 získává status města (Kuča 2004, 105).

Přebuz byla hornickou osadou. Nerostné bohatství – cín a stříbro – získávala rýžováním již od středověku (přibližně od 12. století; Kotěšovec 2011, 164; Kuča 2004, 108). Mezi 15. a 16. stoletím přešla na hlubinné dobývání cínu. Roku 1556 zde byl založen horní úřad, téhož roku bylo též propůjčeno 86 dolových měř. V průběhu třicetileté války byla těžba utlumena, po válce znovu obnovena a pokračovala až do 18. století. Cínové doly byly opuštěny roku 1815. Roku 1828 si místní obyvatelé založili společnost pro těžbu zdejší rašeliny, která přetrvala až do konce 1. republiky. Po jejím zániku zde byla vybudována továrna na výrobu ledku a kyseliny sírové. Těžba cínu zde byla obnovena roku 1909 a pokračovala až do konce 2. světové války. Během války zde byl vybudován pracovní tábor. Po válce městečko silně zasáhl odsun německého obyvatelstva (Kuča 2004, 108).

V roce 1843 se na území obce nacházelo 179 domů a 1329 obyvatel, roku 1930 pak 227 domů a 1396 obyvatel (Kuča 2004, 105). V roce 2013 Přebuz měla 47 domů a 69 obyvatel (Balcar 2013).

### 8.5.1. Chaloupky (Neuhaus)

Zaniklá osada Chaloupky byla rozptýlenou vsí vzdálenou 7 km SZ od Nejdku. Obyvatelé se zřejmě živili uhlířstvím, hornictvím (byl zde manganový důl), dřevorubectvím, paličkováním krajek a chovem dobytka. Název Neuhaus naznačuje, že se jedná o mladší původ lokality. První písemná zmínka se udává roku 1785 (Kotěšovec 2011, 176–177; Profous 1951, 218).

Roku 1847 zde bylo 63 domů a 515 obyvatel (Kotěšovec 2011, 176–177).

### 8.5.2. Rolava (Sauersack)

Zaniklá ves Rolava se nachází 10 km SZ od Nejdku v blízkosti městečka Přebuz. Byla zřejmě založena horníky v 16. století. První písemná zmínka o osadě může ale pocházet již z roku 1494 při sporu mezi Niklasem Šlikem a Christopherem Hoffmannem z Mírové o místo zvané *Sawrsack*. V nejdecké horní knize se roku 1556 zmiňují propůjčená rýžoviště cínu na potoce Rolavě, ruda zde byla i drcena (Kotěšovec 2011, 176).

Roku 1847 zde bylo 126 domů s 971 obyvateli, v roce 2013 zde dle statistik nezůstal dům žádný (Kotěšovec 2011, 176; Balcar 2013).

## 8.6. Šindelová (Schindewald)

Ves Šindelová se nachází 4 km S od Jindřichovic a protéká jí Rotavský potok. Německý název (v překladu šindelový les) souvisí se smrkovým lesem využívaný k výrobě šindelů (Kotěšovec 2011, 222–226; Profous 1957, 51).

První písemná zmínka pochází z roku 1584 v souvislosti s dělbou šlikovského panství. Od konce 16. století zde patrně stály hamry na zpracování železné rudy – výroba tyčového železa a plechu (od 17. století pocínovaný). V polovině 18. století zde byla vybudována vysoká pec zpracovávající místní železnou rudu ze zdejších nalezišť namísto pece v Rotavě, později sem byla přestěhována i cínovna. Na konci 18. století zde byla vybudována druhá vysoká pec. Roku 1839 zde byla postavena válcovna plechu. Výroba železa v Šindelové ustala na konci 19. století, válcovna plechu skončila roku 1930. Od roku 1953 spadají do správy obce osady Krásná Lípa, Obora a oblasti zaniklých vesnic Milíře a Ptačí, Javořina a Břidlová (Kotěšovec 2011, 222–226).

Roku 2013 se na území obce Šindelová nacházelo 44 domů se 104 obyvateli (Balcar 2013).

### 8.6.1. Krásná Lípa (Schönlind)

Městečko Krásná Lípa se nachází 8 km Z od Nejdku v blízkosti obce Šindelová, pod jejíž správu nyní spadá. První písemná zmínka pochází ze sokolovské soudní a městské knihy z roku 1512 v souvislosti s dělením statků rodu Šliků. Zmínka uvádí mlýn, cínové



doly a sklárnu. Kolem roku 1556 se stala sídlem statku s tvrzí, který zaniká po připojení osady k Jindřichovickému panství (roku 1661). Po roce 1634 získala obec tržní právo a stala se městečkem. Obyvatelé se zabývali povoznictvím a uhlířstvím. Krásná Lípa byla po 2. světové válce zcela vysídlena (Kuča 1998, 170–172).

Roku 1843 se na jejím území nacházelo 98 domů a 783 obyvatel, roku 1930 pak 125 domů a 703 obyvatel (Kuča 1998, 170–172). Roku 2013 se zde nacházelo 46 domů a 95 obyvatel (Balcar 2013).

#### 8.6.2. Milíře (Kohling)

Ves Milíře se nachází 7 km Z od Nejdku na horském svahu (nadmořská výška 650–750 m n. m.) v podobě rozptýlených domů. Její název souvisel se živností zdejších obyvatel – pálením dřevěného uhlí. První písemná zmínka pochází z roku 1584 v souvislosti s dělením panství rodu Šliků. Roku 1602 tuto ves rod prodal. V 18. století zde byly vyráběny lžíce, dráty a hřebíky (Kotěšovec 2011, 235; Profous 1949, 274).

#### 8.6.3. Ptačí (Vogeldorf)

Zaniklá osada Ptačí se nacházela v blízkosti silnice z Rotavy na Přebuz, 7 km Z od Nejdku. Její název souvisí zřejmě s četným výskytem jeřábů (*Vogelbeerbäume*) či se silným lovem ptactva, jenž zde byl dříve provozován. Byla zřejmě založena v 17. století skláři z Bavorska. Roku 1625 se zde připomíná sklárna, která společně s domy zanikla kolem roku 1653 (důsledkem protireformace; Kotěšovec 2011, 236–237; Profous 1957, 594).

Roku 1847 se zde nacházelo 39 domů se 175 obyvateli, kteří se živili výrobou krajek, dřevařstvím a byli zaměstnaní v továrně na výrobu perleťových knoflíků. Před odsunem německých obyvatel po 2. světové válce bylo na území obce 72 domů (Kotěšovec 2011, 236–237).

#### 8.6.4. Obora (Hochgarth)

Vesnice Obora se nacházela při silnici z Rotavy do Šindelové 6 km na V od Kraslic. Původně byla zřejmě dělena na ves Horní (*Wildgarten*) a Dolní (*Gullersdorf*). V Horní Oboře se nacházela pila, prostor pro plavení dřevěného uhlí a vodní hamr. V Dolní Oboře

se nacházely rozptýlené domy – Anýžovy Domky a Stahlerovy Domky (Kotěšovec 2011, 236).

Osady mohly vzniknout již na konci 16. století. Obyvatelé se zabývali uhlářstvím, dřevorubectvím a prací v rotavských železárnách. Ve 20. století se živil domáci výrobou plátna, krajek a perleťových knoflíků (Kotěšovec 2011, 236).

Roku 1847 zde bylo evidováno 65 domů a 649 obyvatel, roku 1930 pak 158 domů a 583 obyvatel (Kotěšovec 2011, 236).

#### 8.6.5. Břidlová (Schieferhütten)

Zaniklá osada Břidlová leží v blízkosti silnice z Rotavy na Přebuz 6 km V-SV od Kraslic na vysokých horských stráních (810–830 m n. m.) Protéká jí nedaleko pramenící Oborský potok. Název vsi souvisel se zdejšími horninami – krystalickými břidlicemi (svorem; Kotěšovec 2011, 233–234). Byla založena v blízkosti sklářské hutě, která zde fungovala zřejmě již v 16. století. Vzhledem ke zdejším drsným podmínkám se obyvatelé živil převážně nádenickými pracemi, skrovným zemědělstvím a chovem dobytka. V nivě Rolavského potoka u Güntherových Domků se pak živil i těžbou železné rudy. Dvě štolý jsou umístěny přímo v obci Břidlová (Rojík 2000, 134–136).

K obci Břidlová náležely také Mlýnské Chalupy pojmenované dle mlýna pohánějící pilu, mlýnu na obilí a na kroupy. Později, po zániku mlýnů, zde byla vybudována továrna na výrobu perleťových knoflíků (Rojík 2000, 134–136).

Roku 1654 bylo na území obce 10 domů. Do 19. století měla obec 33 domů s 260 obyvateli (Kotěšovec 2011, 233–234).

#### 8.6.6. Javořina (Ahornswald)

V současnosti již zaniklá zemědělská osada se nacházela u silnice z Rotavy do Nejdku v podobě zcela rozptýlených domů na jižním úpatí vrchu Javorník (900 m n. m.). První písemná zmínka pochází z roku 1654. Obyvatelé se živil uhlářstvím a hornictvím (cínové doly v lese v poloze zvané „Langen – Loch“, rašelina; Kotěšovec 2011, 234–235).

Roku 1847 zde bylo evidováno 41 domů s 340 obyvateli (Kotěšovec 2011, 234–235).

### 8.7. Heřmanov (Hermanngrün) – Jindřichovice

Ves je položena 8 km Z-JZ od Nejdku. Jednalo se o skupiny domů na kopci a v údolí Javořinského potoka. První písemná zmínka pochází z roku 1341, kdy se o Heřmanovu hovoří jako o vsi patřící k hradu Nejde. K Jindřichovickému panství byl připojen až v 15. či 16. století. V loketském urbáři se roku 1523 udává půl dvoru (zrušen roku 1733), 1 chalupa a 6 poddaných (Kotěšovec 2011, 143; Profous 1947, 618.)

Roku 1847 zde bylo 38 domů a 322 obyvatel (Kotěšovec 2011, 143), roku 2013 pak 5 domů a 15 obyvatel (Balcar 2013).

### 8.8. Poušť (Oed) – Jindřichovice

Ves se nachází 3,5 km JZ od Nejdku. První písemná zmínka pochází z roku 1565 v podobě manské přísahy na statky *Ode* a *Tiffnloh* k panství nejdeckému. Český název Poušť byl přeložen z německého názvu *Oedt* (=poušť). Své prvotní pojmenování si osada vysloužila zjevně díky pustému místu či stavení (Kotěšovec 2011, 142; Profous 1951, 449).

Roku 1847 na území obce stálo 38 domů s 322 obyvateli (Kotěšovec 2011, 142). V roce 2013 zde stály 2 domy s 9 obyvateli (Balcar 2013).

### 8.9. Hradecká (Scheft) – Jindřichovice

Ves se nachází ve vzdálenosti 5,5 km JZ od Nejdku. První písemná zmínka pochází z Loketského urbáře z roku 1523, dále je zmiňována roku 1584 (díly bratří Šliků, III. díl). Osada byla součástí Jindřichovického panství. Na konci 18. století zde bylo vytvořeno místo pro pastvu ovcí (Kotěšovec 2011, 141; Profous 1957, 50).

Roku 1847 zde bylo 25 domů a 188 obyvatel (Kotěšovec 2011, 141). V roce 2013 zde bylo evidováno 11 domů a 27 obyvatel (Balcar 2013).

### 8.10. Vysoká Pec (Hochofen)

Vysoká Pec se rozkládá v okolí Rudného potoka asi 2,5 km SZ od Nejdku. Osada je připomínána již ve 14. století. Byla známá díky těžbě železné rudy, krevele (16. století – rok 1885) a hutnictví. Železná ruda zde buďto byla dále zpracovávána (tavěna) či byla

vyvážená do Saska. První písemná zmínka pochází z roku 1590 (Krajcová 1994, 71; Profous 1951, 331).

Roku 1830 zde bylo evidováno 94 domů a 607 obyvatel, roku 1900 pak 120 domů a 681 obyvatel (Pilz 2003, 168). V roce 2013 zde bylo 116 obyvatel a 49 domů (Balcar 2013).

#### 8.10.1. Rudné (Trinksaifen)

Ves Rudné se nachází mezi vrchy Rudenský Špičák (926 m n. m.), Havran (841 m n. m.) a Chaloupeckým vrchem (900 m n. m.) 4,5 km SZ od města Nejdku. Rudné bylo zřejmě založeno horníky ve 14. století. Avšak první písemná zmínka pochází z roku 1590 (ohledně prodeje panství Nejdek). Mezi zdejší dobývané nerostné suroviny patřilo železo a cín (cín byl získáván pomocí rýžování). V 16. století se na území obce nacházelo celkem 6 šachet. Po třicetileté válce nastal úpadek zdejší hornické činnosti a obyvatelé se začali živit krajkářstvím, výrobou perleťových knoflíků a dřevařstvím (Krajcová 1994, 71; Profous 1957, 377).

Roku 1830 zde bylo 197 domů a 1321 obyvatel, roku 1900 pak 235 domů a 1571 obyvatel (Pilz 2003, 168). V roce 2013 zde bylo evidováno 213 obyvatel a 55 domů (Balcar 2013).

#### 8.11. Nové Hamry (Neuhammer)

Obec Nové Hamry leží ve vzdálenosti 3,5 km S od Nejdku v údolí řeky Rolavy. Osada byla zřejmě založena v 15. století díky zdejší hornické činnosti. V jejím okolí byla získávána železná ruda a byl zde rýžován cín. Dále tu byl vybudován mlýn, pily, drátovny, stoupy a kovářny. V 16. století byla v poloze Dvorského vrchu založena sklárna na kobaltové sklo s názvem Soví huť (Krajcová 1994, 75; Profous 1947, 585). Osada je zmiňována v listině z roku 1551, kdy je v obci vybudován nový mlýn (listina 2).

Roku 1830 bylo na území osady evidováno 196 domů s 1290 obyvateli, roku 1900 pak 224 domů a 1589 obyvatel (Pilz 2003, 168). V roce 2013 zde bylo 318 obyvatel a 139 domů (Balcar 2013).

### 8.11.1. Jelení (Hirschenstand)

Ves Jelení se nachází u saských hranic 9 km SZ od Nejdku. Začala vznikat zřejmě již během 15. století jako hornická osada, nebylo zde ale zpočátku patrně možné trvale sídlit kvůli drsným podmínkám. Cín zde mohl být získáván již od 2. poloviny 14. století. Největší rozmach hornické činnosti zažili obyvatelé ve 2. polovině 16. století na 3 různých okrscích (*Kranisberg*, *Hirschkopf* a *Bora*). První písemná zmínka pochází z Berní ruly roku 1654. Těžba cínu zde ustala v 18. století. V 19. století se tu těžila manganová a železná ruda. Obyvatelé se v této době živili též dobýváním rašeliny (Profous 1947, 624; Rojík 2000, 106–113).

V roce 1847 bylo na území obce evidováno 147 domů a 1211 obyvatel, roku 1900 pak 165 domů a 1017 obyvatel (Rojík 2000, 106–113). Roku 2013 zde nikdo nežil (Balcar 2013).

### 8.12. Nejde (Neudek)

Město Nejde se nachází 13,5 km SZ od Karlových Varů v nadmořské výšce 568 m n. m. v údolí řeky Rolavy. Nachází se na důležité cestě z Lokte do Saska. První písemná zmínka uvádějící predikát města Nejdku pochází z roku 1257 (Listina 1) a další roku 1340 uvádějící majitele Petra Plika z Nejdku. V roce 1410 byl Nejde prohlášen za město (Kuča 2000, 286–291; Profous 1951, 195).

Od středověku tu byla rozvinutá těžba stříbra, olova a cínu, která začala koncem 16. století postupně upadat kvůli vyčerpání zdejších ložisek. Dále se zde těžila železná ruda, která byla zpracovávána v místních hutích a hamrech. Roku 1680 byla v hamrech zavedena výroba plechu. Díky tomu zde roku 1813 vznikly Nejdecké železářny. Těžba železné rudy byla ukončena ve 2. polovině 19. století. Avšak dále se v železárnách zpracovávala železná ruda importovaná z Anglie. Již od roku 1646 existovala ve městě tkalcovská manufaktura, ke které byla v 19. století založena přádelna česané příze (Kuča 2000, 286–291).

Pro svou strategickou polohu (blízkost cesty) a zdejší hornickou činnost byl zřejmě v 1. polovině 13. století založen strážní hrádek Nejde (Kuča 2000, 286–291). Prvním majitelem hradu byl Konrád Plick, jehož rod se zde udržel do roku 1410. Po častém střídání majitelů hradu jej koupil roku 1446 rod Šliků, který jej držel do roku 1602. Hrad

byl v tomto roce prodán Bedřichu Colonovi z Felsu. Po třicetileté válce byl hrad prodán Heřmanu Černínovi z Chudenic. Během panování posledního majitele byl hrad zřejmě rozebrán na stavbu nedalekého zámku (roku 1653). Jediným dodnes dochovaným pozůstatkem hradu je tzv. černá věž, která byla přebudována na zvonici (Durdík 2009, 375–376).

Roku 1830 bylo v Nejdku evidováno 305 domů a 1978 obyvatel, roku 1900 pak 483 domů a 4740 obyvatel (Pilz 2003, 168). V roce 2013 bylo ve městě evidováno 6 946 obyvatel a 982 domů (Balcar 2013).

#### 8.12.1. Lesík (Mühlberg)

Osada se nachází u potoka *Rodisbachu* 1,5 km JZ od Nejdku. První zmínka pochází z roku 1602 a uvádí poplužní dvůr (*Neuhof*) a ovčín (Pilz 2003, 69–70; Profous 1951, 154).

Roku 1830 zde bylo evidováno 35 domů a 208 obyvatel, roku 1900 pak 71 domů a 405 obyvatel (Pilz 2003, 168). Roku 2013 se na území obce nacházelo 62 obyvatel a 26 domů (Balcar 2013).

#### 8.12.2. Bernov (Bernau)

Bernov se nachází 3 km Z od Nejdku. Nejstarší písemná zmínka pochází z roku 1651 ze soupisu poddaných. Podobně jako výše zmíněné vsi byl Bernov jednou z obcí, ve které se obyvatelé živili rýžováním cínu. Později i zde začala hlubinná dobývka cínu a železa. Vytěžená ruda byla zpracovávána ve stouповně v blízkosti Vlčího potoku. Bernovská kronika se zmiňuje též o získávání vhodné cihlářské hlíny a těžbě rašeliny (Rojík 2000, 129–131).

Roku 1847 zde bylo evidováno 142 domů a 1071 obyvatel, roku 1930 pak 236 domů a 1248 obyvatel (Rojík 2000, 129–131). Roku 2013 zde bylo 92 domů a 272 obyvatel (Balcar 2013).

#### 8.12.3. Pozorka (Gibacht)

Ves se nachází 2 km JV od Nejdku. Patrně patří ke vsím založeným horníky, kteří dobývali cín na návrší *Zinnknock* a také jeho rýžování. Pozorka patřila k nejdeckému

panství. První písemná zmínka pochází zřejmě z roku 1602 a uvádí statek zvaný *Mittlerhoff* a ovčín. Statek *Mittlerhoff* je zmíněn i roku 1786 (Rojík 2000, 160–161; Pilz 2003, 69–70, 120). V roce 2013 se na území obce nacházelo 90 domů s 256 obyvateli (Balcar 2013).

#### 8.12.4. Vysoká Štola (Hohenstollen)

Osada se nachází ve vzdálenosti 3 km V od Nejdku. První písemná zmínka pochází z roku 1590. Byla založena horníky, kteří těžili v jejím okolí cínovou rudu. Místní ložisko, společně s ložiskem u vsi Jelení, patřilo k důležitým oblastem rýžování a hlubinnému dobývání cínové rudy u Nejdku. Největší rozkvět zdejší hornictví zřejmě zažilo kolem roku 1580. Dobývání železné rudy tu mohlo začít již na konci 17. století. Po zániku hornické činnosti lidé docházeli za prací do nedalekého Saska (Rojík 2000, 160–162).

Roku 1847 zde bylo evidováno 32 domů a 254 obyvatel, roku 1900 pak 31 domů a 197 obyvatel (Rojík 2000, 160–162). Roku 2013 zde žilo 11 obyvatel v 7 domech (Balcar 2013).

#### 8.12.5. Tisová u Nejdku (Eibenberg, Paulusberg)

Ves se nachází 2 km S od Nejdku. Nejstarší písemná zmínka pochází z roku 1602. Tisová náležela pod správu panství Nejdeku. Obyvatelé se v 18. století živili dřevařstvím a paličkováním krajek. Také rýžovali a hlubinně dobývali cínovou rudu. Roku 1557 zde dle nejdecké horní knihy byly založeny doly na železnou rudu. Dobývání cínové rudy skončilo kolem roku 1800 a železné rudy v průběhu 20. století (Profous 1957, 338; Rojík 2000, 154–156).

Roku 1847 zde bylo 72 domů a 551 obyvatel, roku 1930 pak 125 domů a 742 obyvatel (Rojík 2000, 154–156). Roku 2013 bylo na území obce 7 domů a 11 obyvatel (Balcar 2013).

#### 8.12.6. Oldřichov (Ullersloh)

Ves Oldřichov leží 3 km SV od Nejdku. První písemná zmínka pochází z roku 1568 z nejdeckých církevních matrik. Dále je Oldřichov zmíněn roku 1590 v souvislosti s prodejem panství Nejdeku. V 16. století zde byla rozvinutá hornická aktivita – rýžování

i dobývání cínové rudy a těžba železné rudy. Dále se obyvatelé živili nádenickými pracemi, uhlířstvím a dřevařstvím (Profous 1957, 444; Rojík 2000, 157–159).

Roku 1847 bylo na území obce 63 domů a 429 obyvatel, roku 1930 pak 83 domů a 476 obyvatel (Rojík 2000, 157–159). Roku 2013 zde žilo 14 obyvatel v 7 domech (Balcar 2013).

#### 8.12.7. Lužec (Kammersgrün)

Osada Lužec se nachází 5 km V od Nejdku. První písemná zmínka pochází z roku 1273, kdy Řehoř X. potvrdil město *Camressgrun*. Lužec patřil pod správu nejdeckého panství. Kolem roku 1581 zde byly propůjčovány důlní míry a rýžovnické dílce pro získávání cínové rudy. Dobývání železné rudy zde probíhalo zřejmě od konce 17. století. To pokračovalo patrně ještě kolem roku 1830. V lužecké kronice je také zmíněna těžba stříbra (Profous 1949, 199; Rojík 2000, 161–162).

Roku 1830 zde bylo evidováno 21 domů a 122 obyvatel (Rojík 2000, 161–162). Roku 2013 zde byl 1 dům a 2 obyvatelé (Balcar 2013).

#### 8.12.8. Suchá (Thierbach)

Ves Suchá se nachází 1 km na J od Nejdku po proudu cínonosné řeky Rolavy. Rýžování zde ale probíhalo pouze sezónně. První písemná zmínka pochází z roku 1341 v listině potvrzující léno Petru Plikovi. V roce 1602 je na území obce zmíněn i statek. Roku 1626 je rod Hauslauerů z Hazlova jmenován vlastníkem šlechtického sídla nacházejícího se v Suché (Pilz 2003, 21, 22, 35, 69–70, 90).

Roku 1830 se na území obce nacházelo 396 obyvatel a 64 domů, roku 1900 pak 549 obyvatel a 84 domů (Pilz 2003, 168). V roce 2013 zde bylo evidováno 118 domů a 312 obyvatel (Balcar 2013).

#### 8.13. Pernink (Bärringen)

Město Pernink se nachází 2 km J od Horní Blatné v nadmořské výšce 840 m n. m. Osada zde byla již na počátku 16. století. Roku 1532 byla povýšena na horní městečko. Již před rokem 1532 zde existovaly cínové a stříbrné doly, které po roce 1613 postupně zanikly (Karel Kuča zmiňuje pozůstatky po těžbě Z a SZ od města). Po ukončení důlní



činnosti se obyvatelé začali živit rukavičkářstvím, chovem a prodejem ptactva či paličkováním krajek (Kuča 2002, 105–107; Profous 1951: 343).

Roku 1843 zde bylo evidováno 207 domů a 1762 obyvatel, roku 1930 pak 315 domů a 2750 obyvatel (Kuča 2002, 105–107). V roce 2013 bylo na území obce 226 domů a 716 obyvatel (Balcar 2013).

#### 8.13.1. Rybná (Fischbach)

Ves se nachází v horách 4 km JV od Horní Blatné. První písemná zmínka pochází z roku 1341 – *Vischpach*. Rybná byla zřejmě pojmenována podle blízkého potoka (Profous 1947, 538).

V roce 2013 bylo na území obce evidováno 7 domů a 6 obyvatel (Balcar 2013).

#### 8.14. Horní Blatná (Bergstadt Platten)

Městečko Horní Blatná se nachází ve vzdálenosti 8 km S-SV od Nejdku v nadmořské výšce 888 m n. m. První písemná zmínka pochází z roku 1531, kdy zde byla založena první matriční kniha. Roku 1532 byla Horní Blatná povýšena na horní městečko a v roce 1548 pak prohlášena za královské horní město (Kuča 1997, 145–148).

V letech 1529–1532 probíhala v její oblasti četná hornická činnost, zejména těžba stříbra a cínu. Také zde byly zpracovávány zdejší vytěžené rudy. V 16. století zde byl též vybudován umělý 12 km dlouhý vodní kanál (zvaný Blatenský příkop), na kterém vzniklo 12 nových stoup a hutí. Od začátku 17. století zde probíhala těžba kobaltové, vizmutové a stříbrné rudy. Roku 1799 zde byla založena továrna na výrobu lžic a plechového nádobí. Těžební činnost tu byla ukončena v 19. století a obyvatelé se začali živit prací v lese a domácími pracemi (např. paličkováním krajek). Od 20. století zde probíhá rozvoj rukavičkářství, košíkářství atd. (Kuča 1997, 145–148).

V roce 1843 zde bylo 244 domů a 1944 obyvatel, roku 1930 pak 279 domů a 2341 obyvatel (Kuča 1997, 145–148). Roku 2013 bylo na území obce evidováno 474 obyvatel a 124 domů (Balcar 2013).

## 8.15. Potůčky (Breitenbach)

Potůčky se nacházejí 4,5 km SZ od Horní Blatné. Od 1. poloviny 16. století zde sledujeme nebývalý rozvoj místní hornické činnosti. Vznikají tu nové doly, tavírny, úpravna rud. Dále se zde těží cín, stříbro a železná ruda. Roku 1570 zde také vzniká mlýn na kobalt, výrobní na kobaltové barvy a keramiku a je zde založena kovárna. Během 1. poloviny 17. století zde z důvodu třicetileté války upadá hornická činnost (to se opakuje též ve 2. polovině 18. století). První písemná zmínka pochází z roku 1654 a označuje ves podél Černého a Hraničního potoka. V roce 1849 byla z Potůček vytvořena správní jednotka, která spravuje obce Stráň, Pila, Podlesí, Luhy, Bludná, Háje, Blata, Pískovec a Smolnou Pec (Krajcová 1994, 76; Profous 1947, 174).

Roku 2013 bylo na území obce evidováno 436 obyvatel a 66 domů (Balcar 2013).

### 8.15.1. Stráň (Ziegenschacht)

Ves se nachází 3,5 km S-SZ od Horní Blatné. První písemná zmínka pochází z roku 1726 (Profous 1957, 776; Profous 1960, 305).

Roku 2013 se zde bylo evidováno 34 obyvatel a 12 domů (Balcar 2013).

### 8.15.2. Luhy (Jungenhengst)

Zaniklá ves Luhy se nacházela 2 km S-SV od Horní Blatné. První písemná zmínka pochází z roku 1579 (Profous 1949, 173).

### 8.15.3. Pila (Brettmühl)

Zaniklá ves Pila se nacházela 3 km severně od Horní Blatné. První zmínka pochází z roku 1847 (Profous 1951, 360).

### 8.15.4. Pískovec (Schwimmiger)

Zaniklá ves Pískovec se nacházela 3,5 km S od Horní Blatné. První písemná zmínka pochází z roku 1748 (Profous 1957, 59; Profous 1960, 270).

## 9. Terénní průzkum identifikovaných reliktnů

### 9.1. Neznámé objekty u zaniklé obce Rolava

Dne 25. března 2023 byl proveden terénní průzkum neznámých identifikovaných reliktnů, které se nacházejí na Rolavském vrchu (obr. 30). Jedná se o liniové konvexní útvary tvořící vymezení prostoru, které jsou tvořeny velkými kameny a zdejším půdním pokryvem o šířce cca. 1,5–4 m a výšce cca. 1,5–2 m (obr. 31–36). Podobné objekty se nacházejí mezi zaniklou obcí Jelení a Chaloupky na vrchu U Štoły, mezi obcí Potůčky a Nové Hamry na Zaječím vrchu či na vrchu Smrčina u zaniklé obce Rolava.

I přes povrchový průzkum lokality se mi nepodařilo s jistotou stanovit přesný účel objektů. Vzhledem k jejich struktuře lze uvažovat nad funkcí mezí. S jistotou nelze určit, zda byly určeny k zemědělským účelům (jsou umístěny velmi blízko u sebe a často se zužují) či se jedná o pozůstatek těžby kamene. Během průzkumu byl proveden sběr archeologických pramenů – keramických střepů. Jedná se o keramické úlomky třídy 9001 a 14001.

### 9.2. Milířiště u Rotavy

Dne 5. dubna 2023 byla provedena evaluace identifikovaných milířišť v blízkosti obce Rotava, v okolí chaty Sluníčko (obr. 37). Během průzkumu byly pozitivně identifikovány pozůstatky po výrobě dřevěného uhlí v případě milířišť označených jako ID 415 (ø 8,5 m; obr. 38 a 39), ID 416 (ø 5 m) a ID 404 (ø 6 m; obr. 40).

### 9.3. Zaniklá obec u Krásné Lípy – Ptačí

Dne 9. dubna 2023 byl proveden nedestruktivní průzkum zaniklé vesnice nacházející se nad dnešní obcí Krásná Lípa (obr. 41). Byly identifikovány kamenné meze oddělující jednotlivé pozemky (obr. 42 a 43), cesta probíhající mezi pozemky (obr. 44), pozůstatky dříve stojících budov a sklepy (obr. 45 a 46). Během průzkumu byl proveden povrchový sběr – v blízkosti jedné z usedlostí byly na povrchu nalezeny železné nástroje, na jedné z mezí poté keramické zlomky (třída 9001, 14001, 7005, 7002).

Díky nalezeným pramenům lze předpokládat, že zdejší osídlení zde přetrvávalo od 17. století do jeho opuštění ve 20. století. Pro lepší poznání zaniklé vsi (mohla se zde či

v blízkém okolí nacházet sklárna) by byl potřeba podrobnější nejen povrchový průzkum, ale také destruktivní výzkum.

#### 9.4. Obvalové pole u Rolavy

Dne 9. dubna 2023 byl proveden povrchový průzkum lokality, během kterého byly identifikovány zaniklé kutací objekty v podobě větších obvalů tvořící obvalové pole nacházející se v blízkosti zaniklé továrny Sauersack nad zaniklou vsí Rolava (obr. 47–50).

#### 9.5. Zaniklá část obce Stříbrná

Dne 10. dubna 2023 byla provedena evaluace po dálkovém průzkumem identifikovaných pozůstatcích v terénu na k. ú. Stříbrná v blízkosti zaniklé obce Nová Ves (obr. 51). Během průzkumu bylo identifikováno celkem 9 domů (2 objekty byly během dálkového průzkumu identifikovány jako neznámé, nyní lze s jistotou říct, že se jedná o zaniklou stavbu; obr. 52–54). Dále byly identifikovány kamenné meze dělící pozemky (obr. 55–56).

Při povrchovém průzkumu byly nalezeny archeologické prameny – keramické úlomky. Byly nalezeny keramické třídy 14001, 9001, 7005 a 7002.

#### 9.6. Těžební areál – Tisovský vrch

Dne 10. dubna byl proveden povrchový průzkum těžebního areálu nacházejícího se v poloze Tisovský vrch ve městě Kraslice (obr. 57). Během průzkumu byly identifikovány úložná místa po odkryvu dobývané suroviny (obr. 58–60). Při průzkumu nebyl nalezen pramen k jejich bližšímu datování (viz Kratochvíl 1960, 321–328).

#### 9.7. Neznámé objekty u obce Rotava – vrch Goldau

Dne 14. dubna 2023 byl proveden povrchový průzkum lokality u úpatí vrchu Zlatník v blízkosti cesty vedoucí do Anenského údolí (obr. 61). Během průzkumu byly identifikovány pozůstatky po těžební činnosti (obr. 62–64). Dle písemných zdrojů zde mohl být získáván pyrit (viz příloha 2; Kratochvíl 1962, 426–428).

## 9.8. Milířiště v blízkosti obcí Černá a Čirá

Dne 15. dubna 2023 byla provedena evaluace identifikovaných milířišť mezi obcemi Černá a Čirá (obr. 65). Při průzkumu byla potvrzena milířiště ID 716 (ø 13 m; obr. 66) a 717 (ø 11,5 m; obr. 67–68). Zároveň bylo identifikováno milířiště nové (ID 1628; ø 9 m).

# 10. Archeologie města Kraslice

## 10.1. Terénní výzkum

Archeologický terénní výzkum ve městě Kraslice probíhal v srpnu roku 2022. Byl realizován organizací Muzea Cheb, p. o. Karlovarského kraje. Odkryv se uskutečnil na lokalitě Hausberg (zřícenina hradu) na p. p. č. 1682/1 v podobě tří sond umístěných na místě teoretické věžové stavby (sonda 1), v průběhu kaskádovitého příkopu (sonda 2) a u dochované zdi v prostoru teoretického výskytu paláce (sonda 3). Dále byly sondy umístěny v zastavěném prostoru města na p. p. č. 505 a 546/5. Sonda 1 (tzv. město u autobusového nádraží) se nacházela v prostoru domu identifikovaného pomocí povinných císařských otisků map stabilního katastru (z let 1826–1843). Sonda 2 byla umístěna do dvora bývalého (dnes již zcela zaniklého) hotelu Bílá labuť (viz obr. 69). Sonda 3, která se měla nacházet na p. p. č. 6856, nebyla bohužel z důvodu nesouhlasu majitele pozemku otevřena.

Bylo exkavováno celkem 5 sond – ve městě sonda 1 čtvercového půdorysu o rozměrech 1,5 m x 1,5 m a sonda 2 s obdélným půdorysem o konečných rozměrech 1,5 m x 2 m. Na hradní lokalitě se nacházely sondy s různými půdorysy a rozměry. Sonda 1 se čtvercovým půdorysem o rozměrech 1,5 m x 1,5 m, sonda 2 obdélného půdorysu s rozměry 3,5 m x 0,5 m a sonda 3 s původním obdélným půdorysem o rozměrech 1,5 m x 2,5 m s obdélným rozšířením o velikosti 1,5 m x 0,5 m.

Samotná exkavace probíhala po přirozených stratigrafických jednotkách (od nejmladších po nejstarší SJ). Pro každou uložninu byl veden jednotlivý záznam. Po ukončení výkopových prací (po dosažení podloží) byly sondy následně kresebně a fotograficky dokumentovány.

## 10.2. Zpracování výzkumu

Po ukončení terénní části nadešel výzkum post-exkavační, tedy digitalizace kresebné dokumentace, tvorba 3D fotogrammetrických modelů jednotlivých sond z jejich konečné fáze (výjimkou sonda 2 ve městě, kdy byla pro fotogrammetrický model dokumentována též podlaha bývalého hotelu před jejím rozebráním).

Keramické zlomky, nalezené během výzkumu, byly laboratorně zpracovány (očištění, lepení) a byly jim přiřazeny jedinečné identifikační označení (rok/sáček – identifikační číslo střepu). Identifikační označení byla přidána též zlomkům získaných během záchranného výzkumu v ulici Lipová cesta v Kraslicích a ze sběrů provedených roku 2021 ve svahu hradního staveniště. Byla provedena základní makroskopická analýza a roztržení keramických tříd na základě keramického těsta, výzdoby a technologických stop nacházejících se na povrchu střepů. Analýza keramického souboru byla provedena pomocí databáze vytvořené v programu Excel.

Kovové artefakty byly analyzovány s pomocí vedoucího práce. Bylo provedeno základní metrické měření a roztržení.

### 10.2.1. Kov

#### **Kraslice – město sonda 2**

Ze sondy 2 (vrstva 2003) byly získány čtyři železné předměty subrecentního /recentního stáří spadající do kategorie stavebního a jiného kování (3 skoby různé velikosti a menší mnohostranně využitelný šroub s plochou šestibokou hlavou).

#### **Kraslice – hradní staveniště**

V Sondě 3 (vrstva 3001 a 3002) a v sondě 2 (2002) byly zachyceny čtyři předměty. S nejmladším horizontem využití lokality koresponduje nález plechovky od Piva (Kozel 10), s dobou použitelnosti do 23. 10. 2017 (sonda 2, vrstva 2002). Ostatní nálezy (hřeby) můžeme jen velmi obecně rozdělit do dvou skupin. Obecně starší jsou dva velmi univerzálně používané hřeby s T hlavou, které můžeme obecně datovat do středověku-

novověku. Spíše mladší je pak neúplný hřeb s mírně konvexní kulatou hlavou. Tento hřeb můžeme datovat spíše do novověku – 19. století.

### **Kraslice – záchranný výzkum v ulici Lipová cesta**

V prostoru nad vodovodním potrubím byla nalezena plochá skoba, část, resp. polovina táhla zavíracího mechanismu špaletového okna s drobnou kličkou a čtyřmi plechovými průvlaky a kroužek ze slitiny mědi pocházející patrně ze závěsu nebo záclony. Kolekci této části města doplňuje nález silně zkorodované malá lopatky nebo škrabky s obdélným řapem obdélného průřezu obloženým dřevěnými stěnkami přichycenými nýty bez bližšího kontextu. Všechny artefakty můžeme datovat rámcově do 19. – 1. třetiny 20. století.

### **Kraslice u autobusového nádraží**

V sondě 1 (vrstva 1002, 1003 a 1004) byla nalezena kolekce 13 železných předmětů. Za nejstarší z těchto předmětů můžeme považovat jeden hřeb s T hlavou, který je možné datovat velmi obecně do středověku – novověku. Ostatní artefakty představují pozůstatky stavebních kování a vybavení domu, který zde ještě v období po 2. světové válce stál (dřevorubecký klín, pilník, závaží z nástěnných hodin, oko z řetězu, hřeby, fragment drátu, obrtlík). Hliníkový pětišalér vyražený v roce 1973 pak reprezentuje dobu po zániku tohoto objektu. Tento typ hliníkového pětišaléře byl ražen v letech 1953–1976.

#### **10.2.2. Keramika**

Během archeologického výzkumu provedeného roku 2022, záchranného výzkumu roku 2022 v ulici Lipová cesta a sběrům z roku 2021 bylo evidováno celkem 269 keramických zlomků. Další zpracování bylo prováděno pomocí rozeznání makroskopických znaků (barva střepe, materiál, viditelné technologické stopy, viditelné příměsi, úprava povrchu a výpal). Při analyzování keramických zlomků jsem postupovala podle knihy L. Čapka a kol. (Čapek a kol. 2022), K. Denera a kol. (Derner a kol. 2018) a dle rad a zkušeností pí Schneiderwinklové. Keramický materiál byl rozdělen celkem do 29 keramických tříd (popis a fotografie součástí přílohy 3).



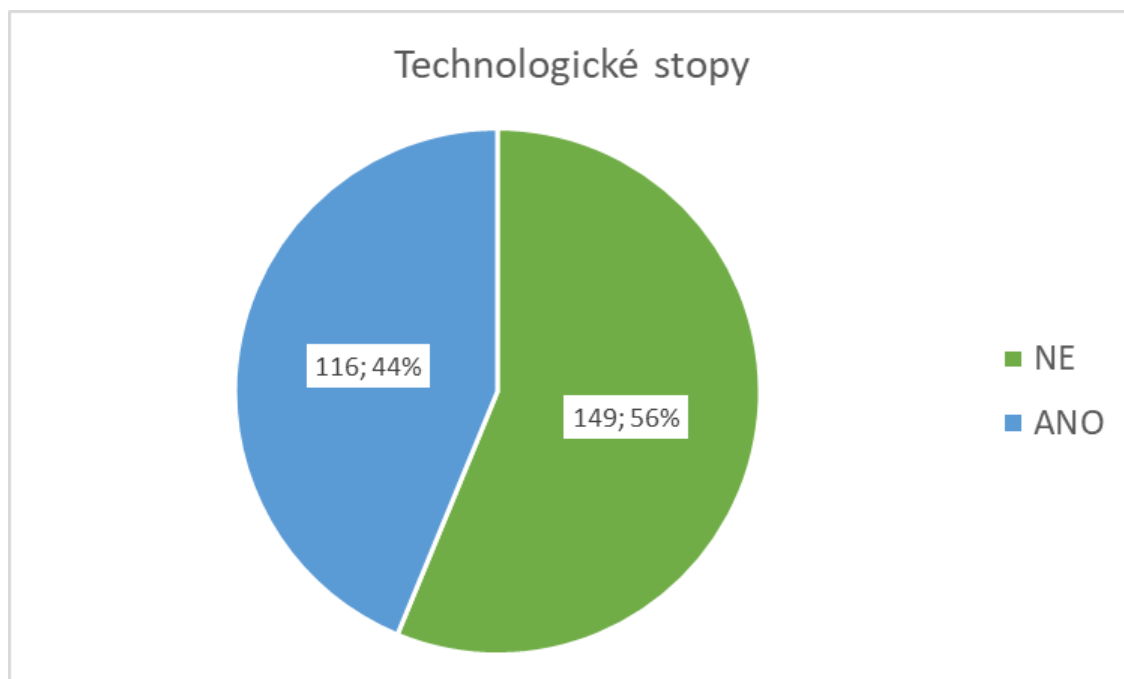
**Graf 1:** Výskyt výzdoby.

V celém souboru bylo identifikováno 66 % (celkem 176 jedinců) zdobených fragmentů (viz graf 1). Nejčastěji se jedná o oboustranné glazování, následováno vnější či vnitřním glazováním zlomků. Dále se na povrchu střepů vyskytuje rytá linie, žlábký, vývalky a další (viz graf 3).

Podle grafu 4 lze konstatovat, že glazura se vyskytuje u keramických tříd 7001 a výše. Keramické třídy nižší než 7000 jsou zdobeny převážně rytou linií, vývalky či zbarvením povrchu. Zabarvení povrchu mohlo být způsobeno tepelnou přeměnou při výrobě či během používání nádob. Výjimkou je úlomek třídy 8004 (fragment těla poháru či štíhlého džbánu), kdy se zřejmě jedná o kameninu zdobenou vývalkovou šroubovicí s vlastnostmi podobnými se saskou, resp. Waldenburskou proveniencí (srov. např. Scheidemantel–Schifer 2005; Balášová 2009, 95).



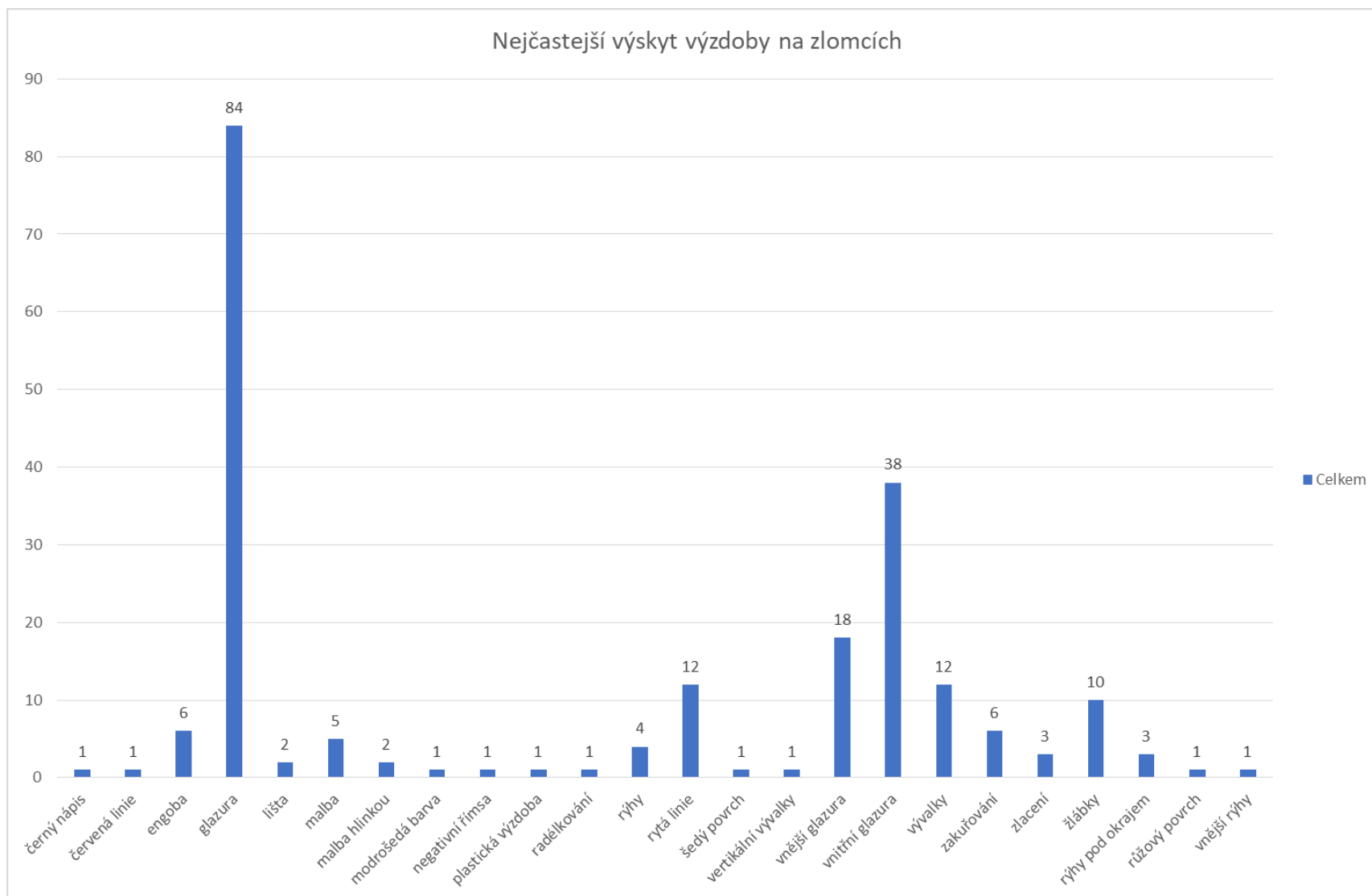
Na keramických zlomcích byly evidovány též viditelné technologické stopy. Na více než polovině souboru (56 %) nebyly tyto stopy zaznamenány (graf 2).



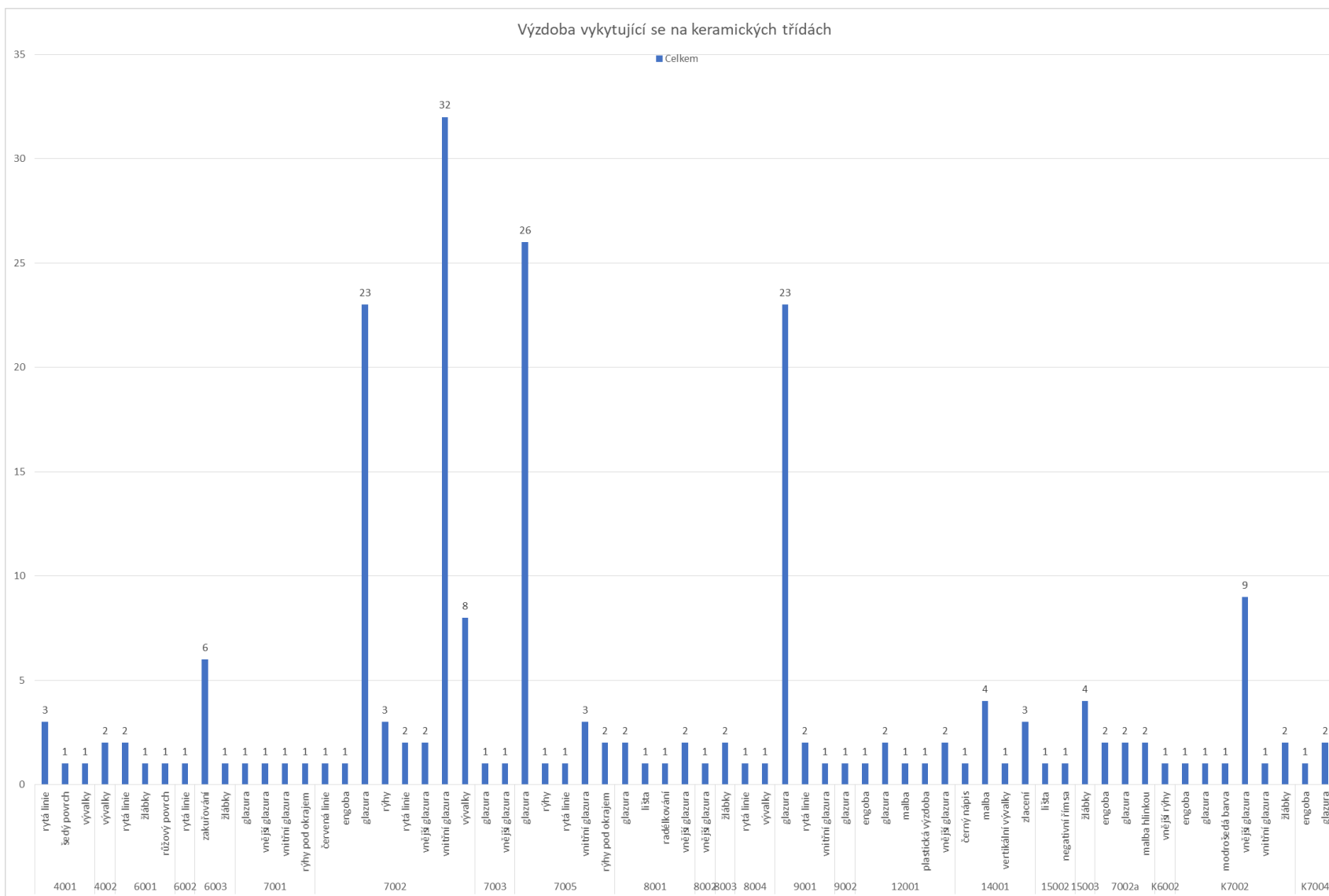
**Graf 2:** Výskyt technologických stop.

Mezi nejčastěji evidované technologické stopy zaznamenané na keramických zlomcích patří tzv. prstence z vytáčení a koncentrické rýhy. Prstence z vytáčení vznikají během techniky profilujícího obtáčení a vytáčení (Čapek a kol 2022, 214). Koncentrické rýhy jsou již známkou keramiky formované či dotvářené pomocí rotační kinetické energie (Čapek a kol 2022, 215). Dále bylo evidováno podsypání dna, odříznutí nožem i strunou (lasturovitá (radiální) stopa struny; viz graf 5).

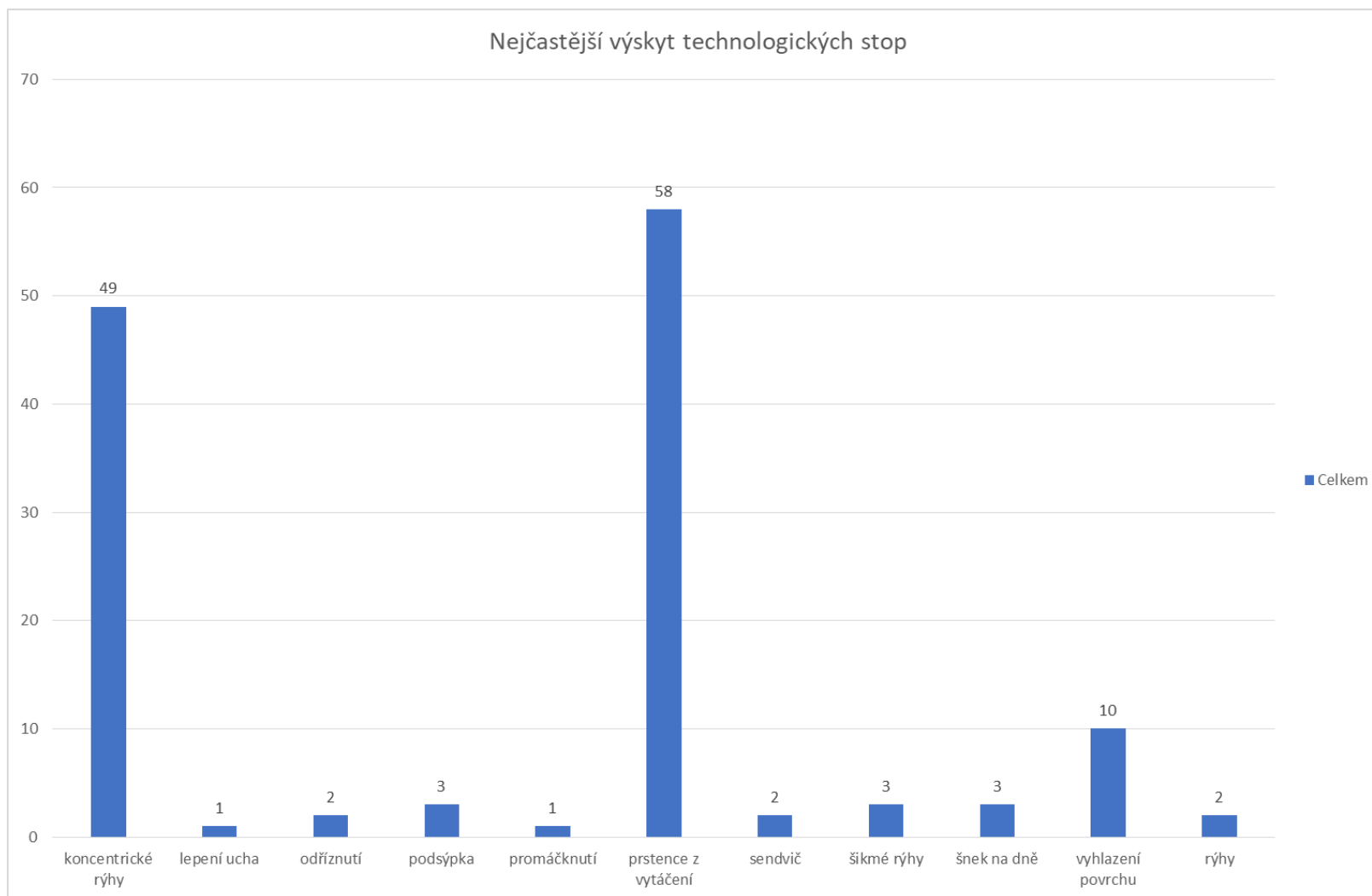
Bylo zaznamenáno též vyhlazování povrchu, které v tomto souboru souvisí s tvarováním a následným uhlazováním povrchu kachlů. Další evidovanou stopou zaznamenanou na dvou keramických úlomcích je tzv. sendvičový efekt, který vzniká při nedokonalém vypálení keramické nádoby (viz graf 5).



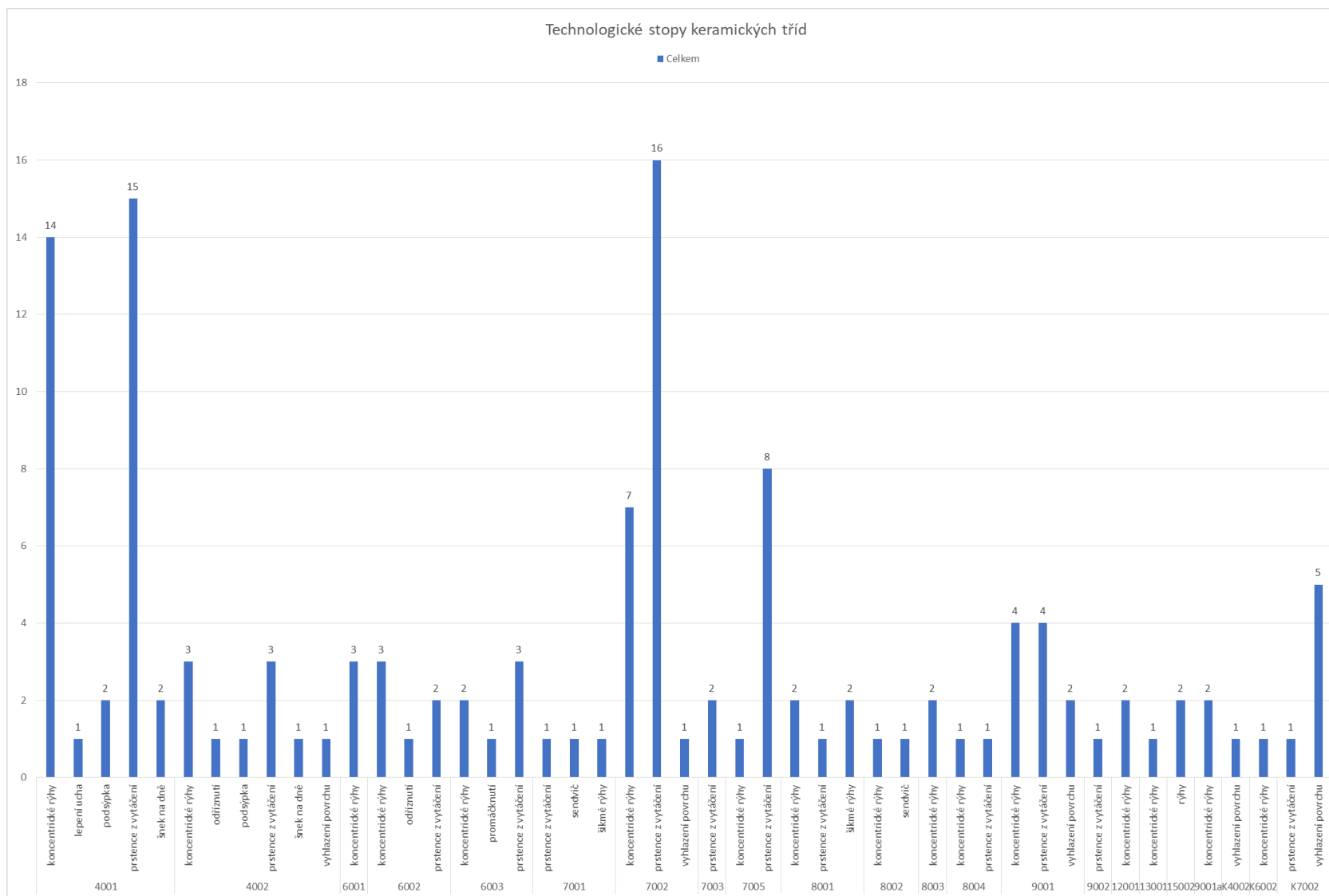
**Graf 3:**  
Nejčastější výskyt výzdoby v analyzovaném souboru.



**Graf 4:** Výskyt výzdoby dle keramických tříd.



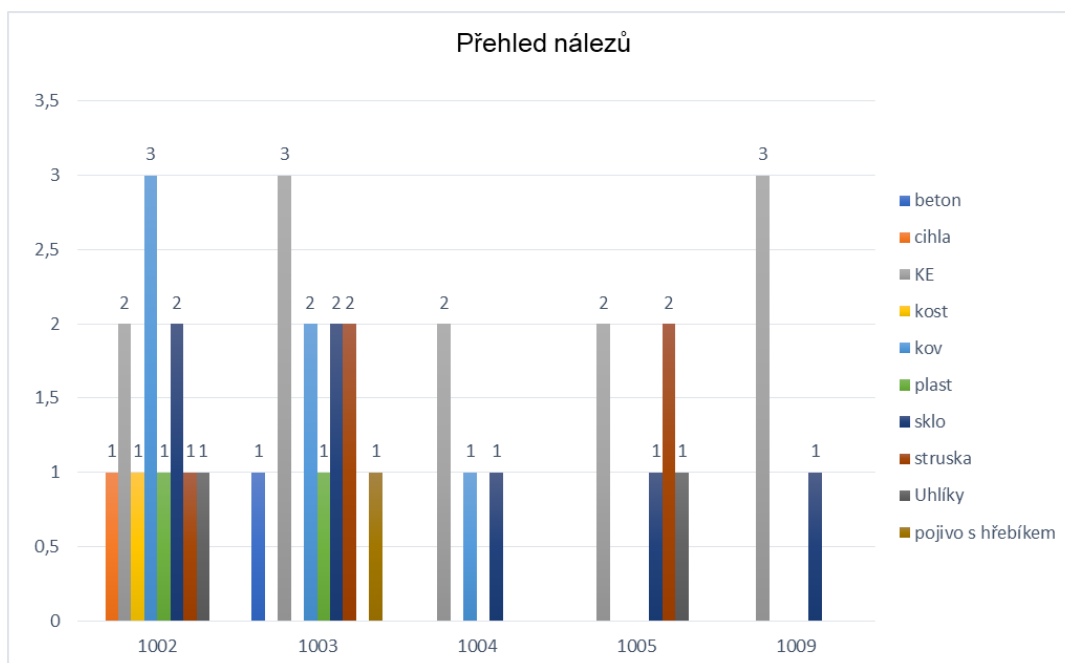
**Graf 5:**  
Nejčastější  
výskyt  
technologických  
stop.



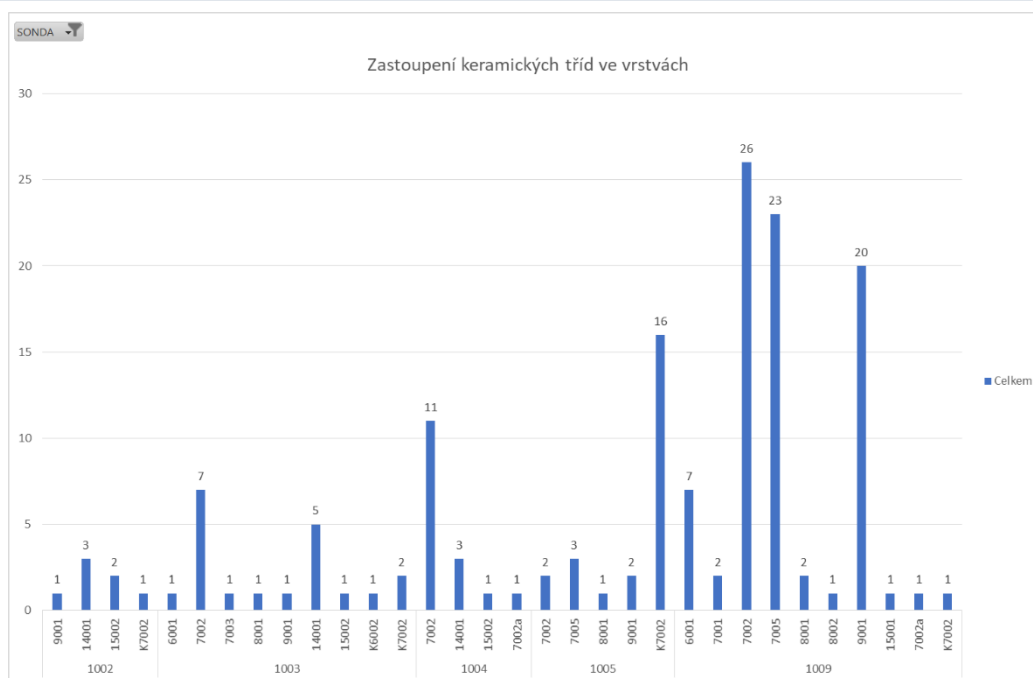
**Graf 6:** Výskyt technologických stop dle keramických tříd.

### 10.2.3. Sonda 1 – město

Soubor nálezů získaných v sondě 1 (obr. 70–77) ve městě je vyobrazen v grafu 7. Ve vrstvě 1002 byly evidovány nálezy kovu, dále zlomky skla (12 ks sklo čiré, 1 ks žlutě malovaný, 1 ks namodralé sklo – vše zřejmě fragmenty sklenic, 2 ks zelené sklo – fragment lahve), zvířecí kosti, keramické střepy, plast a uhlíky (5 ks). Ve vrstvě 1003 byly nalezeny kovy, keramické fragmenty, beton, struska (4 ks), sklo (1 ks tmavě hnědé až červené, 4 ks čiré sklo), pojivo s hřebíkem a keramická kulička. Vrstva 1004 obsahovala kov, sklo (2 ks čiré sklo) a keramické fragmenty. Vrstva 1005 byly nalezeny strusky (5



**Graf 7:** Přehled zastoupení nálezů – město sonda 1.

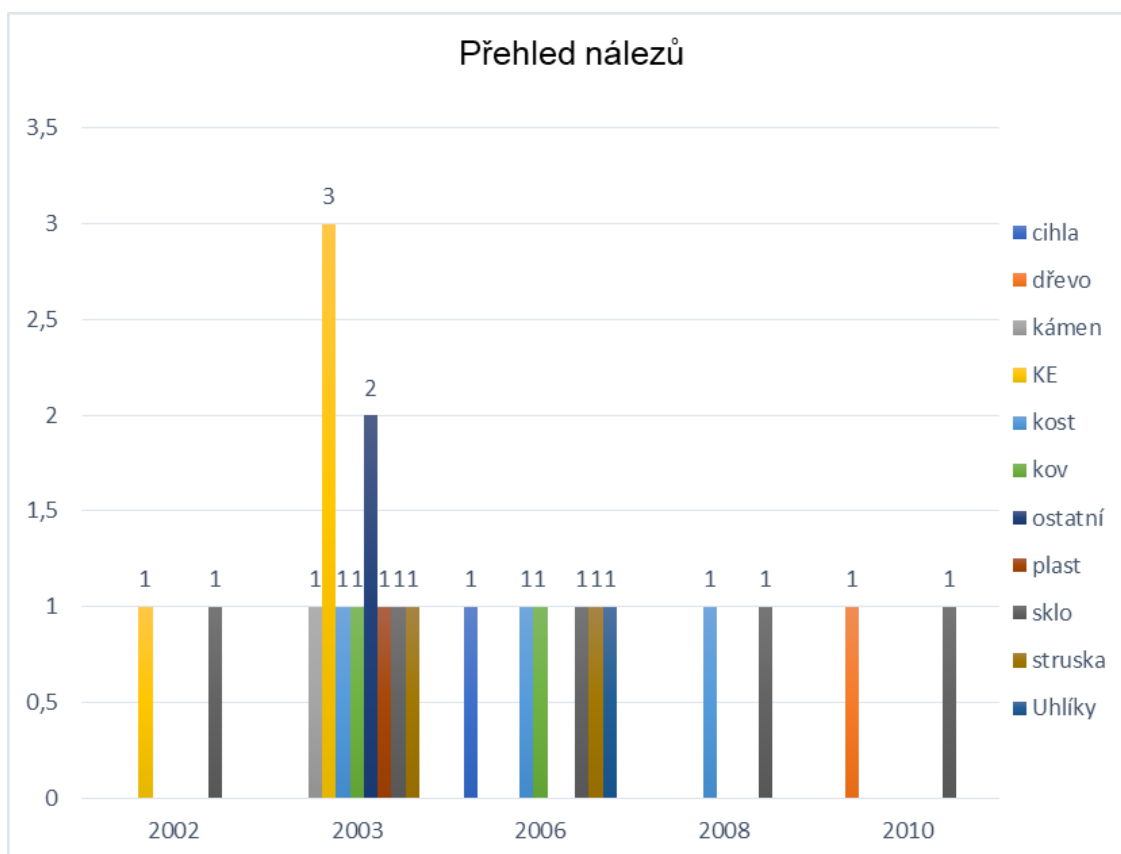


**Graf 8:** Přehled zastoupení zaznamenaných keramických tříd ve vrstvách.

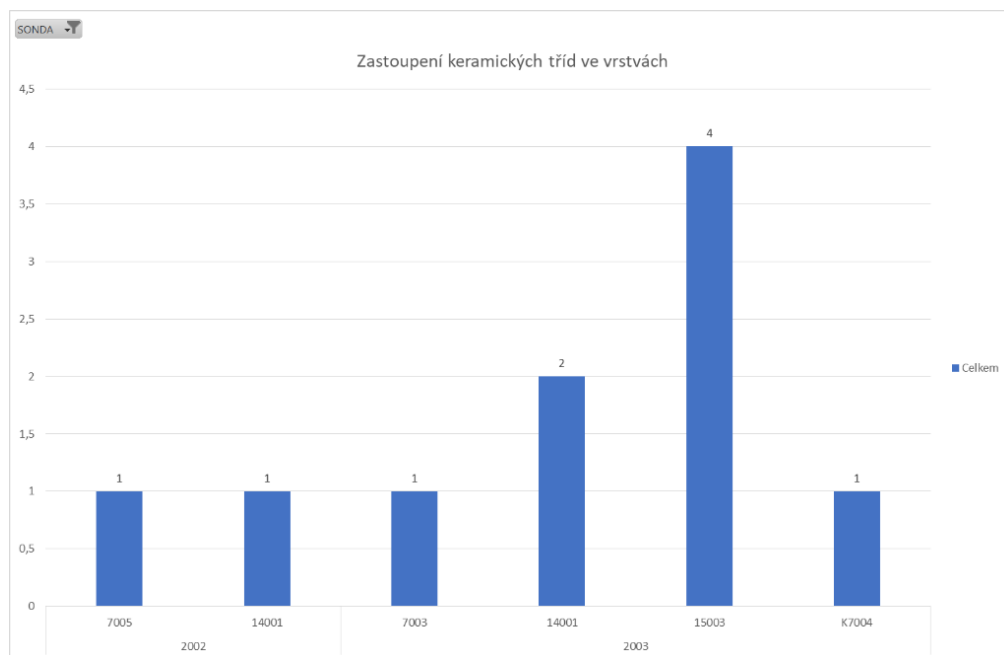
ks), uhlík (1 ks), sklo (2 ks čiré sklo) a keramické zlomky. Další nálezy pocházejí z vrstvy 1009, ve které jsou zaznamenány keramické fragmenty a sklo (2 ks bílého skla).

#### 10.2.4. Sonda 2 – město

V sondě 2 ve městě (obr. 78–91) byly ve vrstvě 2002 evidovány nálezy zlomků skla (2 ks čiré) a keramiky. Ve vrstvě 2003 poté kov, keramické fragmenty, zvířecí kosti, plast (injekční stříkačka, 1 ks podrážka boty), kámen (2 ks dlažba), sklo (9 ks čiré sklo, 1 ks zelené sklo lahve) a ostatní (perleť). Vrstva 2006 obsahovala cihlu, sklo (6 ks sklo čiré), kov, strusku (3 ks), zvířecí kosti a uhlík (1 ks). Ve vrstvě 2008 se nacházela zvířecí kost a sklo (1 ks čiré). Ve vrstvě 2010 bylo nalezeno dřevo (kulatina) a sklo (3 ks čiré sklo, 1 ks modré sklo). Grafické vyobrazení nálezů se nachází v grafu 9.



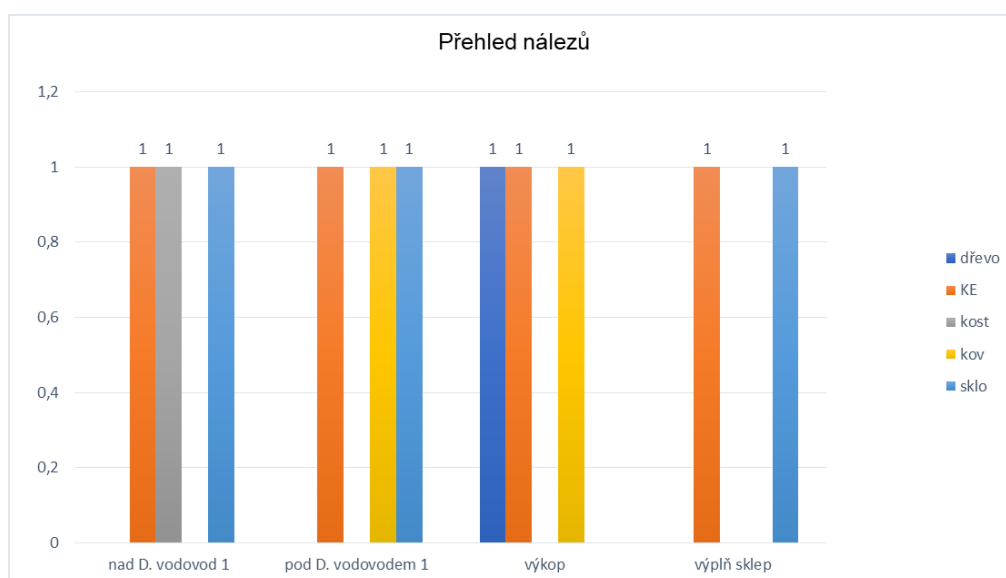
**Graf 9:** Přehled zastoupení nálezů – město sonda 2.



**Graf 10:**  
Přehled  
zastoupení  
zaznamenaných  
keramických  
tříd ve vrstvách.

### 10.2.5. Záchranný výzkum – Lipová cesta

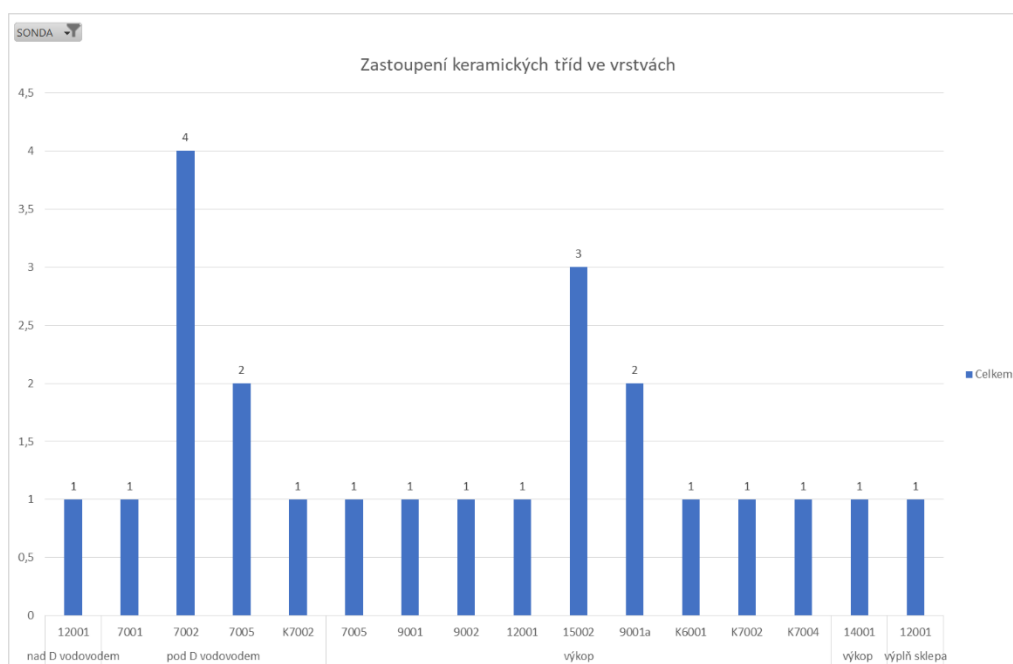
Během záchranného výzkumu v ulici Lipová cesta ve městě Kraslice byly provedeny pouze sběry nálezů bez bližšího zakreslení nálezové situace (obr. 92–97). Byly rozlišeny čtyři označení místa nálezu – nad dřevěným vodovodem, pod dřevěným vodovodem, výkop (obecné označení bez bližšího určení místa nálezu) a výplň sklepa viditelného na profilu v průběhu výkopových prací.



**Graf 11:** Přehled zastoupení nálezů – město sonda Z1.



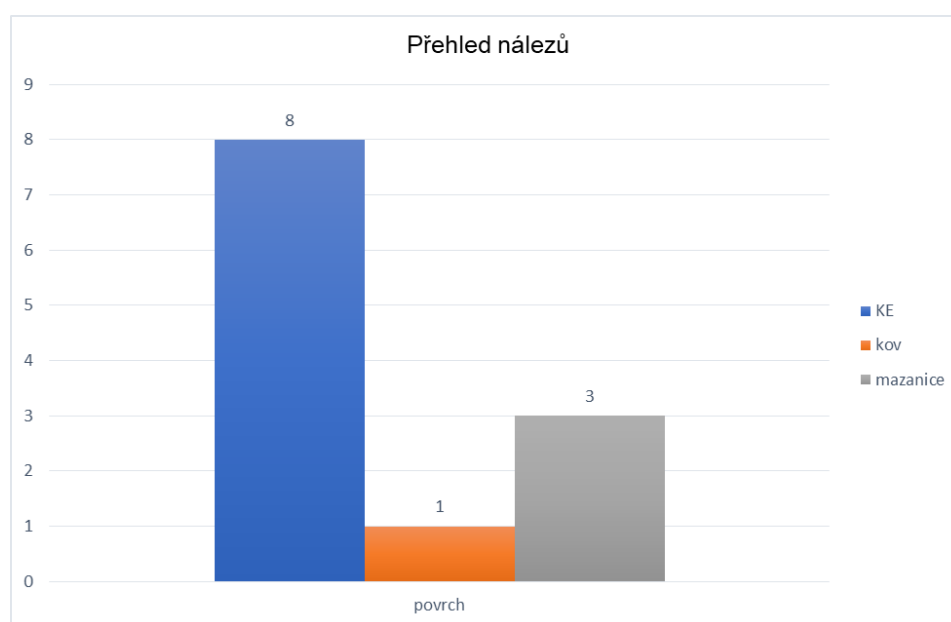
Ve vrstvě nad dřevěným vodovodem byly evidovány keramické fragmenty, zvířecí kosti a sklo (4 ks sklo čiré, 1 ks nazelenalé sklo). Vrstva pod dřevěným vodovodem obsahovala keramické fragmenty, kov a sklo (1 ks matné). Ve výkopu jsou evidovány nálezy dřeva (dřevěné potrubí), keramických fragmentů (3 ks stavební keramiky) a kovu. Ve výplni sklepa se nacházely keramické fragmenty a zlomky skla (2 ks čiré sklo – dno sklenic).



**Graf 12:**  
Přehled zastoupení zaznamenaných keramických tříd.

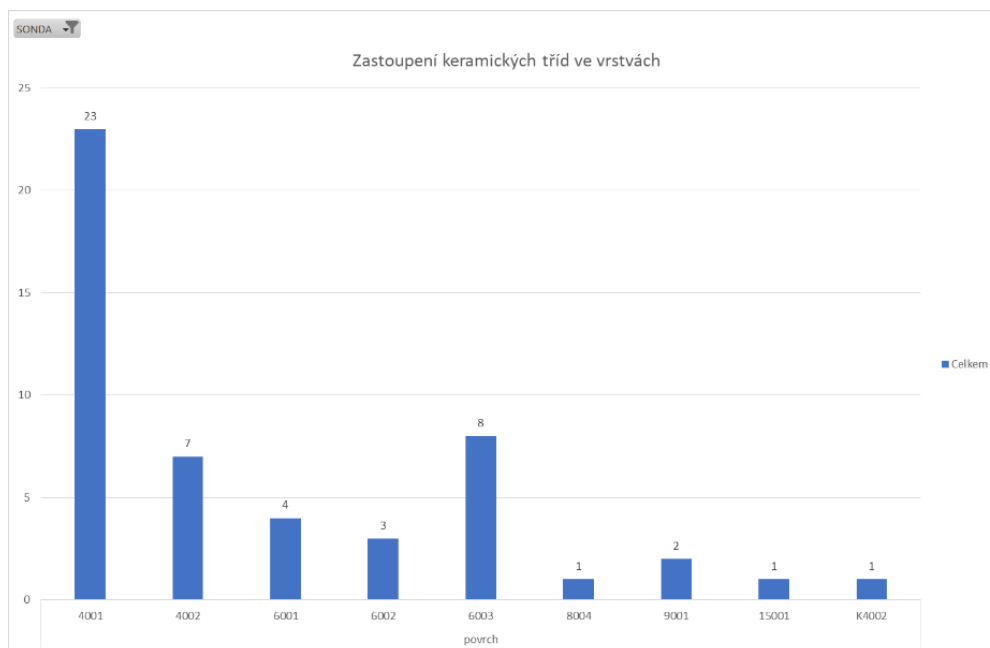
#### 10.2.6. Hrad – sběr z roku 2021

Soubor nálezů získaný ze sběrů byl již hodnocen v bakalářské práci z roku 2021 (Hanáková 2021, 40–44). Základní přehled druhu získaného materiálu je součástí grafu



**Graf 13:**  
Přehled nálezů – sběr z roku 2021.

13. Nejčastěji nalezenou keramickou třídou byly fragmenty třídy 4001, 6003 a 4002. Mezi ojedinělý nález patří zlomek kachlu třídy K4002.

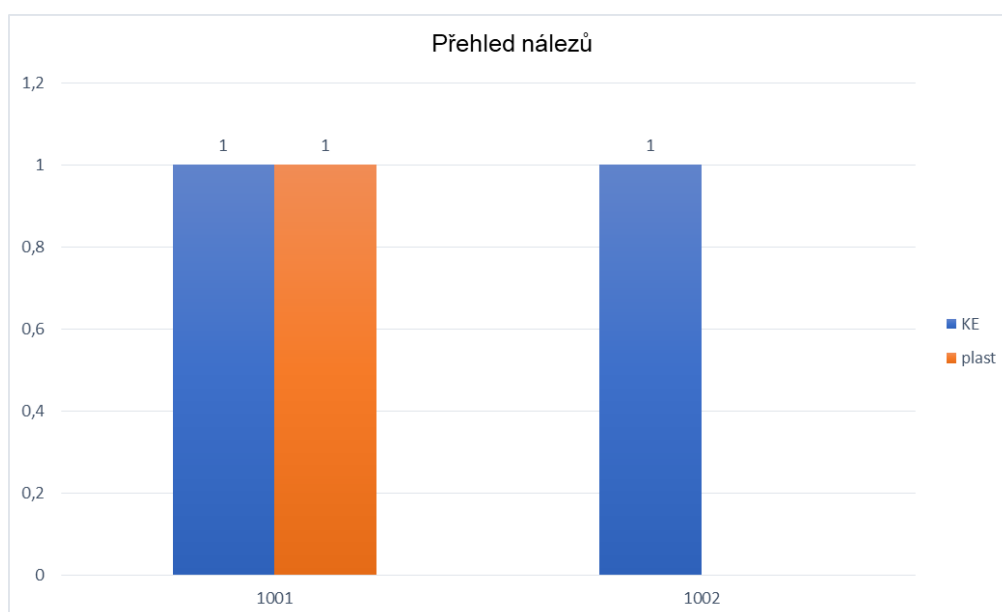


**Graf 14:**  
Přehled zastoupení zaznamenaných keramických tříd.

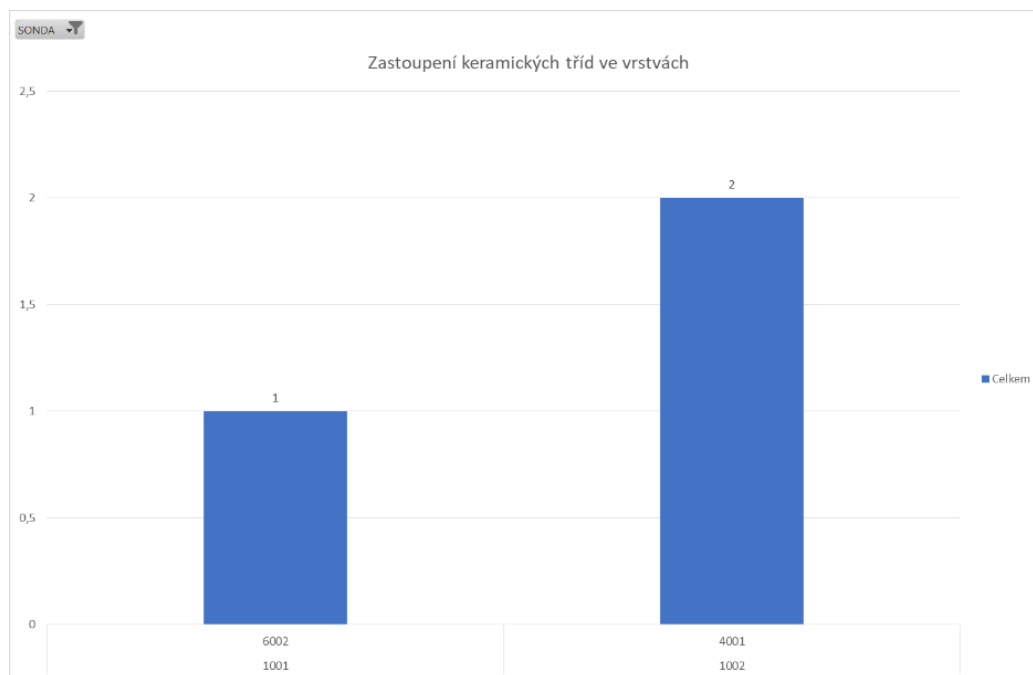
#### 10.2.7. Sonda 1 – hradní staveniště

V sondě 1 (obr. 98–104) na hradním staveništi byly evidovány nálezy plastu (vrstva 1001 – při začišťování povrchu byly nalezeny plastové kuličky patřící do zbraní) a keramické zlomky.

Ve vrstvě 1001 byl nalezen fragment třídy 6002, zatímco ve vrstvě 1002 se jedná o keramické zlomky třídy 4001.



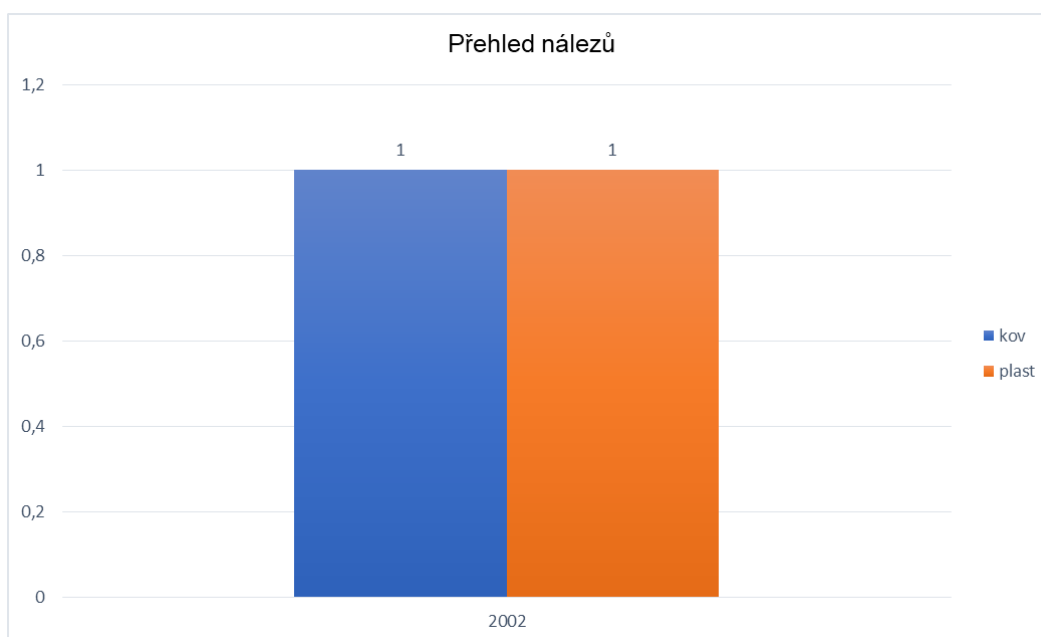
**Graf 15:**  
Přehled nálezů – hrad sonda 1.



**Graf 16:**  
Přehled zastoupení zaznamenaných keramických tříd ve vrstvách.

#### 10.2.8. Sonda 2 – hradní staveniště

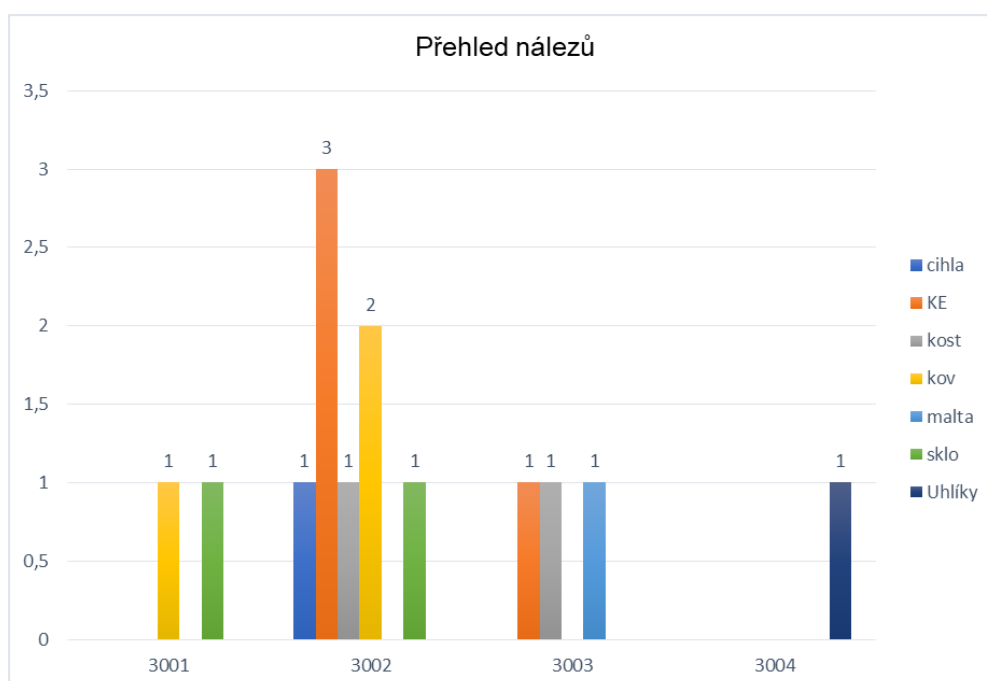
V sondě 2 nacházející se na hradním staveništi v prostoru stupňovitého příkopu (obr. 105–107) nebyly nalezeny keramické zlomky. Byly zde evidovány pouze nálezy ze současné doby u dna sondy ve vrstvě 2002.



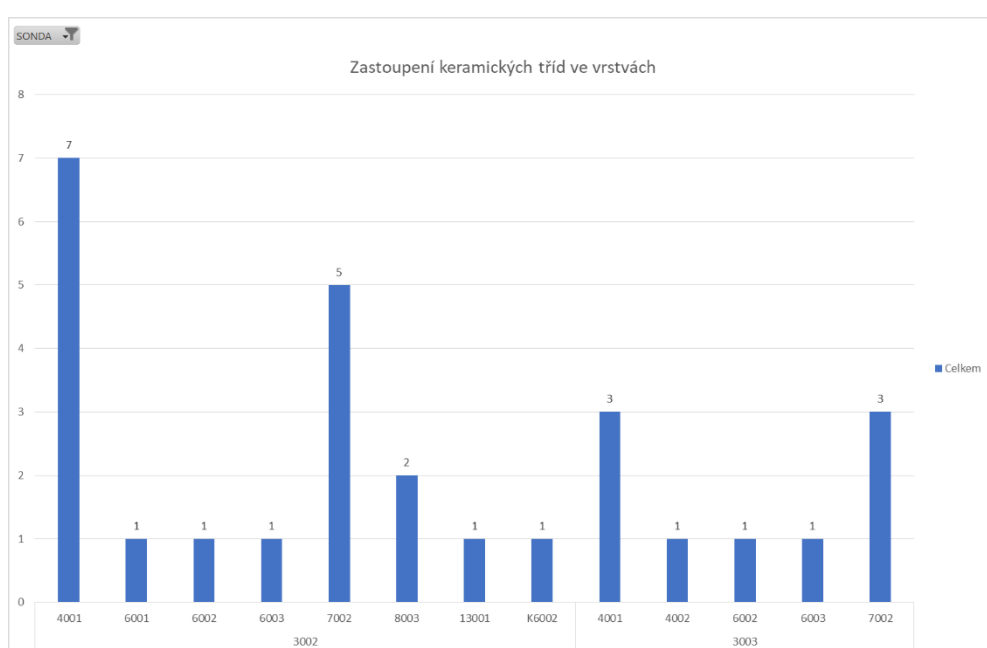
**Graf 17:**  
Přehled zastoupení nálezů – hrad sonda 2.

### 10.2.9. Sonda 3 – hradní staveniště

Získaný soubor nálezů ze sondy 3 na hradním staveništi (obr. 108–116) představuje graf 18. Ve vrstvě 3001 jsou evidovány nálezy kovu a skla (zelené sklo – fragmenty lahve). Vrstva 3002 obsahovala nálezy skla (zelené sklo – fragment lahve), cihlu, kov, kost a keramické zlomky (keramické třídy viz graf 19). Při začišťování konstrukce 3003 (odhalená zeď) byly nalezeny kosti (zvířecí), vápenná malta (pojivo zdi) a keramické fragmenty (keramické třídy viz graf 19). U dna sondy ve vrstvě 3004 byly nalezeny uhlíky.



**Graf 18:**  
Přehled zastoupení nálezů – hrad sonda 3.



**Graf 19:**  
Přehled zastoupení zaznamenaných keramických tříd ve vrstvách.

## 11. Syntéza a interpretace

Díky provedenému dálkovému průzkumu s pomocí dat LLS bylo identifikováno rozsáhlé spektrum konvexních a konkávních objektů nacházejících se na povrchu terénu. Tyto objekty byly v průběhu tvorby předložené práce postupně klasifikovány a interpretovány (rybníky, milířiště, zaniklé domy, plužiny, těžební oblasti atd.). S ohledem na dostupnost archeologického materiálu či historických souvislostí byl zároveň učiněn pokus o jejich dataci.

Některé neznámé, které se vyskytují ve vymezené oblasti (většinou jednotlivé konkávní či konvexní útvary identifikované pomocí dálkové prospekce) a zahloubené objekty, bylo možné na základě jejich formálních znaků a s ohledem na informace vyplývající z písemných pramenů interpretovat jako pozůstatky po historické těžební činnosti (Kratochvíl 1957; týž 1958; týž 1960; týž 1961; týž 1962; týž 1963; týž 1964; viz mapa 117). V terénu byly v rámci přípravy práce ověřeny 2 lokality – lokalita Tisovský vrch a úpatí vrchu Zlatník (Goldau) v Rotavě.

Terénní reliкty polí a mezí byly hodnoceny jako jeden typ objektů a některé byly ověřovány také v terénu, přičemž část plužin koresponduje se situací zachycenou na indikačních skicách stabilního katastru.

Zaniklé nebo zanikající osídlení bylo identifikováno zejména na místech historické těžby, v podmínkách nepříliš vhodných k zemědělství či na velmi odlehlých místech. Tuto oblast velmi citelně zasáhl odsun místního německého obyvatelstva po roce 1945 (v minulosti odchod obyvatel probíhal i z jiných důvodů). Zřetelný zánik osídlení lze vidět například na zaniklé vsi Ptačí u Krásné lípy, Chaloupky či Jelení. Na postupné řídnutí osídlení poukazují i zaniklé domy vyskytující se např. u vsi Krásná či zaniklá část obce Stříbrná. Překvapivým nálezem byla identifikovaná část obce Milíře, nacházející se ve stráni kopce nad vsí současnou.

Ve sledované oblasti bylo při dálkovém průzkumu identifikováno celkem 1627 jednotlivých bodů/ milířišť (obr. 9). Během povrchového průzkumu bylo nalezeno milířiště další (ID 1628). Byla také provedena jejich prostorová analýza formou hot-spot (obr. 118) a kernel density (obr. 119), kdy bylo potvrzeno, že většina objektů se skutečně nachází v blízkosti novověkých železáren (Rotava, Šindelová) a skláren (Krásná Lípa,

Ptačí). Též byly evidovány body, které jsou ve větší vzdálenosti od těchto objektů. U těchto bodů lze uvažovat o výrobě pro místní užití, volném prodeji získané suroviny či jejím dodáváním. Na základě zmíněných analýz byly navštíveny objekty u Rotavy a také mezi obcemi Černá a Čirá, kde bylo potvrzeno, že se jedná skutečně o objekty vzniklé při výrobě dřevěného uhlí.

Zaniklá vodní díla (zde označeny jako rybníky) nebyla v této práci blíže hodnocena. V rámci práce proběhla pouze jejich registrace a hodnocení základních vazeb na sídelní struktury.

Bohužel terénní výzkum z roku 2022 příliš nenapomohl k rozšíření vědomostí o městě Kraslicích, jeho počátcích a prostorovém vývoji. Nebyly zde zachyceny intaktní vrstvy. Na hradním staveništi byly zachyceny doklady o vrcholně středověkém až současném využívání lokality. Většina nálezů středověkého stáří se v důsledku archeologických transformací a eroze nacházejí ve svazích hradního staveniště (zejména ve východní části). Keramické fragmenty datované od 13. do 1. poloviny 14. století se podařilo zachytit pouze v malých zlomcích v sondě 1 (vrstva 1002) a v sondě 3 (konstrukce 3003). Tyto nálezy jsou ale provázány také keramikou novověkou (od 2. poloviny 16. – 20. století). V důsledku mladšího využívání zaniklého hradního areálu došlo k zániku části zde dochovaného historického nadloží a ke kontaminaci dochovaných vrstev.

Sonda 1 ve městě zachytila zřejmě základy domu (konstrukce 1008), který je velmi pravděpodobně zachycený na mapách stabilního katastru z roku 1842 (obr. 121). Dále jsou zde zachyceny planýrky a další úpravy terénu po zániku objektu v podobě rozvezení zbytků sutí do prostoru, zasypání sklepů a zarovnání terénu.

Sonda 2 ve městě zachytila podlahu domu vyobrazeného na mapách císařských otisků stabilního katastru z 19. století (obr. 121). Ve 20. století byl tento dům využíván jako hotel Bílá Labuť (vrstvy 2007, 2005, 2016, 2004). Zřejmě před výstavbou budovy byla provedena vyrovnávka povrchu pro výstavbu. Po jejím zániku a stržení budovy (vrstva 2003) zde vznikl prostor pro novou, nikdy nerealizovanou zástavbu.

Při záchranném výzkumu v ulici Lipová cesta bylo identifikováno zasypání sklepa domu a nálezy z období novověku až 20. století. Zajímavostí byl nález dřevěného potrubí u dna výkopu.

Datace nalezeného keramické souboru byla vytvořena na základě studia profilů (okrajů, uch a den), technologických stop zaznamenaných na keramickém těstě, výzdoby a studia literatury (Blažková 2013, Blažková 2016, Čapek a kol. 2022, Čapek – Slaviček – Petřík – Valony 2019, Derner a kol. 2018, Hanáková 2021, Nekuda 1968, 134; Preuzs 2017). Podle zjištěných informací byla třída 4001 zařazena do 13. – 1. poloviny 14. století. Třída 4002 má vlastnosti keramiky ze 14. století. Třída 7001 a 7002 odpovídá keramice nacházející se ve vrstvách datovaných do 2. poloviny 16. – 1. poloviny 17. století. Třída 7005 byla zařazena do 17. – 18. století. Třída 12001 byla využívána od začátku 19. století. Fragmenty třídy 9001 odpovídají keramice, která byla využívána od 2. poloviny 19. století. Keramická třída 14001 byla časově zařazena do 19. a 20. století.

## 12. Závěr

Na základě dálkové prospekce pomocí dat LLS byly identifikovány pozůstatky spíše novověké krajiny. S jistotou nelze určit, zda některé z identifikovaných reliktnů mohou patřit do staršího období bez nálezů datačního materiálu (což se při povrchových průzkumech většinou nepodařilo). Avšak s ohledem na historický průzkum lokalit a mapu prvních zmínek osad nacházejících se ve vymezené oblasti nelze vyloučit využívání prostoru minimálně od 13. století.

Během průzkumu byla identifikována pracoviště pro výrobu dřevěného uhlí – milířiště, která se koncentrovala zejména v blízkosti železáren, skláren a u dalších výrobních zařízení. Dále byly evidovány celé intravilány zaniklých vsí nebo jejich částí, areály těžebních okrsků a zaniklé plužiny. Některé z neznámých objektů bylo možné na základě literatury předběžně interpretovat jako pozůstatky po těžební činnosti.

Záměrem terénního výzkumu z roku 2022, probíhajícího v centru současného města Kraslice, bylo poznání vývoje této aglomerace a hradu nad městem. Na hradní lokalitě se nacházely silně promísené vrstvy, které nebylo vhodné dále datovat – viz výše. Další problém představuje zde probíhající velmi silný proces eroze, který nálezy postupně sesouvá do nižších částí vrcholu Zámecký vrch. Ze sond umístěných v městském prostředí byly získány nálezy novověké, povětšinou patřící do 19. – 20. století. Stejný výsledek byl získán také ze záchranného výzkumu v ulici Lipová cesta v Kraslicích.

Podle historického průzkumu lze ale očekávat, že by se zde mělo nacházet osídlení minimálně od konce 13. století. Řešit problematiku chronologie městské i hradní lokality umožní až další výzkum. Lokalita se dlouhodobě ocitá mimo zájem archeologie. Dalším problémem jsou nedokumentované a často nehlášené stavební zásahy probíhající na katastru města Kraslice i v jeho širokém okolí, které by mohly v budoucnu také pomoci osvětlit zdejší minulost.



## Pojmy:

Sesquiodioxický: oxidy železa, hliníku a titanu; vznikají v půdě tvorbou jílovitých materiálů; jejich výskyt ukazuje na stupeň zvětrávání, zlepšují půdní strukturu

## Zkratky:

DMR 5G – digitální model reliéfu 5. generace

NN – nízkého napětí

LLS – letecké laserové skenování

DMT – digitální model terénu

DEM – digitální elevační model

ČÚZK – Český úřad zeměměřičský a katastrální

SVF – Sky-view factor (vizualizace)

KV – Karlovy Vary

SJ – stratigrafická jednotka

## Prameny:

Listina 1: Heiligenkreuz, Stiftsarchiv Heiligenkreuz, Urkunden (~1133-1775) 1257, in: Monasterium.net, URL </mom/AT-StiAH/HeiligenkreuzOCist/1257.1/charter>, accessed at 2022-12-27Z

Listina 2: Archivverbund Stadtarchiv/Staatsfilialarchiv Bautzen Urkunden 2286, in: Monasterium.net, URL </mom/DE-AVBautzen/Urkunden/2286/charter>, accessed at 2022-12-27Z

## Elektronické zdroje:

Elektronický taxonomický klasifikační systém půd: <https://klasifikace.pedologie.czu.cz/> (citováno dne 15. 2. 2023).

## Zdroje map:

Mapy CUZK – archivní mapy: <https://ags.cuzk.cz/archiv/> (citováno dne 16. 2. 2023).

Mapy CUZK: <https://cuzk.cz/Uvod/Produkty-a-sluzby/Zememerictvi/Poskytovani-a-prohlizeni-geograficky-podkladu.aspx> (citováno dne 16. 2. 2023).

Geovědní mapy: <http://www.geology.cz/extranet/mapy/mapy-online/mapove-aplikace> (16. 2. 2023).

Technická zpráva k digitálnímu modelu reliéfu 5. generace DMR 5G. 2016. Dostupné z [Technologie zpracování leteckých laserových dat \(LLS\) \(cuzk.cz\)](#) (citováno dne 10. 2. 2023).

Historické mapy:

[http://oldmaps.geolab.cz/map\\_region.pl?lang=cs&map\\_root=1vm&map\\_region=ce](http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs&map_root=1vm&map_region=ce) (citováno dne 20. 4. 2023).

<https://geoportal.gov.cz/web/guest/wms/> (citováno dne 20. 4. 2023).

## Zdroje:

anonym 1939: Dokument C-TX-194702768. [jiná organizace]. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-194702768>.

anonym 1951a: Dokument C-TX-195101214. Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i.. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-195101214>.

anonym 1951b: Dokument C-TX-195101730. Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i.. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-195101730>.

anonym 1952: Dokument C-TX-195201685. Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i.. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-195201685>.

anonym 1973: Dokument C-TX-197305342. Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i.. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-197305342>.

Balášová, M. 2009: Nálezy kameniny z hradu v Kadani, *Archaeologia historica* 34/1, 85-101.

Balcar, V. (et al.). 2013: Statistický lexikon obcí České republiky 2013: podle správního rozdělení k 1.1.2013 a výsledků sčítání lidu, domů a bytů k 26. březnu. Praha: Český statistický úřad, 2013. Dostupné online: [https://www.czso.cz/csu/czso/4116-13-n\\_2013-05](https://www.czso.cz/csu/czso/4116-13-n_2013-05) (citováno dne 9. 12. 2022).

Bäumlová, M. – Beránek, M. – Halla, K. a kol. 2019: Luby: Historie města. Město Luby a Muzeum Cheb: Cheb.

Beneš, J. – Janečková, K. – Fanta, V. (eds). 2022: Plužiny. Historické polní systémy České republiky. Katalog výstavy. Praha.

Beránek, M. 2014: Dokument C-TX-201900603. Muzeum Cheb, p.o. Karlovarského kraje. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-201900603>.

Beránek, M. 2017: Dokument C-TX-201900646. Muzeum Cheb, p.o. Karlovarského kraje. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-201900646>.

Beránek, M. 2022: Archeologická zpráva o stavbě – Kraslice ulice Lipová cesta. Nepublikováno.

Blažková, G. 2013: Vývoj raně novověké kuchyňské a stolní keramiky v Čechách na základě souborů z Pražského hradu, Památky archeologické 104/1, 183–230.

Blažková, G – Žeglitz, J. 2016: Současný stav poznání raně novověké keramiky v Praze. In: I. Boháčová – M. Šmolíková (eds.), Praha Archeologická, Archaeologica Pragensia – Supplementum 3, 147–178.

Bobek, P – Brejcha, R. – Dejmal, M. – Houška, J. – Johanis, H. – John, J. – Příbylová, M. – Sedláčková, L. – Suchánková, S. – Szabó, P. – Šimík, J. 2021: Uhlířství a jeho archeologické doklady – historicko-archeologický pohled na provozní řemesla. In: Archeologia Technica 32, 31–56.

Boháč, J. 2008: Cheb. Praha–Litomyšl: Paseka.

Böhm, J. 1950: Dokument C-TX-195003487. Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i.. Dostupné z <https://digiarchiv.aiscr.cz/idC-TX-195003487>.

Böhm, J. 1952: Dokument C-TX-195204571. Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i.. Dostupné z <https://digiarchiv.aiscr.cz/idC-TX-195204571>.

Čapek, L. – Slavíček, K. – Petřík, J. – Valkony, J. 2019: Středověká keramika ze zaniklého východního křídla na druhém nádvoří Strakonického hradu, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 31, č. 1, s. 215–274.

Čapek, L. a kol. 2022: Vrcholně a pozdně středověká keramika v českých zemích: výroba/ regionalizace/ metody/ interpretace. Plzeň: ZČU.

Derner, K. a kol. 2018: Středověké hornictví a hutnictví na Přísečnicku ve středním Krušnohoří. ArchaeoMontan Band 5. Dresden

Dudková, V. – Orna, J. – Vařeka, P. a kol. 2008: Hledání zmizelého: Archeologie zaniklých vesnic na Plzeňsku. Katalog výstavy. Plzeň.

Durdík, T. 2009: Ilustrovaná encyklopedie českých hradů. Praha: Libri.

- Funk, L. 2013: Zaniklé osídlení po roce 1945 jako archeologický pramen. Plzeň. disertační práce (Ph.D.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta filozofická (nepublikováno).
- Gojda, M. – John, J. a kol. 2013: Archeologie a letecké laserové skenování krajiny. Katedra archeologie Plzeň: ZČU.
- Hanáková, K. 2021: Hrad v Kraslicích, bakalářská práce na FF ZČU KAR, nepublikováno.
- Hesse, R. 2010: LiDAR-derived Local Relief Models – a new tool for archaeological prospection, *Archaeological Prospection* 17, 67–72.
- Janáková, M. 2020: Dokument C-TX-202100051. Muzeum Cheb, p. o. Karlovarského kraje. Dostupné z <https://digiarchiv.aiscr.cz/idC-TX-202100051>.
- Jílek, T. 2010: Kapitoly z historie západních Čech: Od pravěku po současnost. Plzeň: ZČU.
- Kabát, J. - Slepíčka, K. 1959: Dokument C-TX-197207527. [sekundární zdroj]. Dostupné z <https://digiarchiv.aiscr.cz/idC-TX-197207527>.
- Karel, T. – Kratochvílová, A. /eds./ 2013: Proměny montánní krajiny: Historické sídelní a montánní struktury Krušnohoří. Locket: Národní památkový ústav.
- Knoll, V. 2002: Vývoj chebské zemské a městské správy do počátku 15. století, *Právník* 02, 207–246.
- Kokalj, Ž. – Hesse, R. 2017: Airborne Laser Scanning Raster Data Visualization: A Guide to Good Practice. Ljubljana: Založba Z R C.
- Kubín, P. 2000: Blahoslavený Hroznata: Kritický životopis. Praha: Vyšehrad.
- Kubů, F. 2006: Chebský městský stát: Počátky a vrcholné období do počátku 16. století. České Budějovice: Bohumír NĚMEC – VEDUTA.
- Kuča, K. 2004: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 6: Pro-Sto. Praha: Libri.

- Kuča, K. 2002: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 5.: Par-Pra. Praha: Libri.
- Kuča, K. 2000: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 4.: Ml-Pan. Praha: Libri.
- Kuča, K. 1998: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 3: Kolín–Miro. Praha: Libri.
- Kuča, K. 1997: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 2.: H-Kole. Praha: Libri.
- Kumpera, J. a kol. 2004: Dějiny západních Čech I. Díl: Od pravěku do poloviny 18. století. Nakladatelství Ševčík: Plzeň.
- Kumpera, J. 2005: Osobnosti a západní Čechy I. Díl: Do poloviny 19. století. Plzeň: Nakladatelství Ševčík.
- Kolektiv autorů. 2011: 100 let terénní archeologie v Karlovarském kraji. Katalog výstavy. Muzeum Karlovy Vary: Karlovy Vary.
- Kotěšovec, V. 2011: Pohledy do historie měst a obcí Kraslicka. Nakladatelství Ostrov.
- Krajcová, M. 1994: Vysoká Pec – Rudné. In: Karlovarsko, kol. autorů. Praha: DEBORA, spol. s. r. o.
- Krajcová, M. 1994: Nové Hamry. In: Karlovarsko, kol. autorů. Praha: DEBORA, spol. s. r. o.
- Krajcová, M. 1994: Potůčky. In: Karlovarsko, kol. autorů. Praha: DEBORA, spol. s. r. o.
- Kratochvíl, J. 1957: Topografická mineralogie Čech I: A-G. Praha: Československá akademie věd.
- Kratochvíl, J. 1958: Topografická mineralogie Čech II: H-CH. Praha: Československá akademie věd.

Kratochvíl, J. 1960: Topografická mineralogie Čech III: I-K. Praha: Československá akademie věd.

Kratochvíl, J. 1961: Topografická mineralogie Čech IV: L-N. Praha: Československá akademie věd.

Kratochvíl, J. 1962: Topografická mineralogie Čech V: O-Ř. Praha: Československá akademie věd.

Kratochvíl, J. 1963: Topografická mineralogie Čech VI: S-T. Praha: Československá akademie věd.

Kratochvíl, J. 1964: Topografická mineralogie Čech VII: U-Ž. Praha: Československá akademie věd.

Kypta, M. - Široký, R. 2009a: Dokument C-TX-201004265. ZIP o.p.s. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-201004265>.

Kypta, M. - Široký, R. 2009b: Dokument C-TX-201004266. ZIP o.p.s. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-201004266>.

Kypta, M. - Široký, R. 2010: Dokument C-TX-201200125. ZIP o.p.s. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-201200125>.

Linke, E. 1932: Dokument C-TX-195102106. [jiná organizace]. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-195102106>.

Matoušek, V – Woitsch, J. 2020: Historické uhlířské plošiny – právem či neprávem opomíjené památky? Zkušenosti ze studia novověkých plošin na Křivoklátsku, v Brdech a Radečské vrchovině. In: Archeologia Technica 31, 42–57.

Nekuda, V – Reichertová, K. 1968: Středověká keramika v Čechách a na Moravě. Brno: Moravské zemské muzeum.

Petrík, J. – Hlavica, M. a kol. 2017: Rybník jako součást hospodářství vrchnostenského panství a indikátor podoby krajiny jižního Valašska v 15. a 17. století, Archaeologia historica 42/2, 789–817.

- Pilz, J. 2003: Dějiny města Nejdku do roku 1923. Nejdek: město Nejdek.
- Plesl, E. 1961: Lužická Kultura v severozápadních Čechách. Praha: Československá akademie věd.
- Postránecká, K. 2012: Dokument C-TX-201302659. ZIP o.p.s. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-201302659>.
- Preuzs, M. 2017: Keramika 16. a 1. poloviny 17. století v jižních a západních Čechách: Inovace a kontinuita hrnčířské produkce. Disertační práce na FF ZČU. Plzeň.
- Profous, A. 1947: Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny – 1. díl – A-H. Praha: Česká akademie věd a umění.
- Profous, A. 1949: Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny – 2. díl – Ch-L. Praha: Česká akademie věd a umění.
- Profous, A. 1951: Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny – 3. díl – M-Ř. Praha: Česká akademie věd a umění.
- Profous, A. 1957: Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny – 4. díl – S-Ž. Praha: Československá akademie věd.
- Profous, A. 1960: Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny – 5. díl – Dodatky. Praha: Československá akademie věd.
- Procházka, Č. – Široký, R. 2010: Dokument C-TX-201200361. ZIP o.p.s. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-201200361>.
- Procházka, Č. 2019a: Dokument C-TX-201900335. ZIP o.p.s. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-201900335>.
- Procházka, Č. 2019b: Dokument C-TX-201900336. ZIP o.p.s. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-201900336>.
- Procházka, Č. 2020: Dokument C-TX-202000359. ZIP o.p.s. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-202000359>.



Rojík, P. 2000: Historie cínového hornictví v západním Krušnohoří. Sokolov: Okresní muzeum a knihovna Sokolov.

Rojík, P. 2016: Geologie a nerostné zdroje Karlovarského kraje. Karlovarský kraj.

Scheidemantel, D. – Schifer, T. 2005: Waldenburger Steinzeug. Archäologie und Naturwissenschaften. Dresden.

Soukup, M. – Postránecká, K. 2012: Dokument C-TX-201302678. ZIP o.p.s. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-201302678>.

Soukup, M. – Koderová, M. 2013: Dokument C-TX-201405527. ZIP o.p.s. Dostupné z <httpsdigiarchiv.aiscr.czidC-TX-201405527>.

Vlček, V. – Pospíšilová, L. – Šimečková, J. – Dvořáčková, H. – Jandák, J. 2020: Půdoznalství. Mendelova univerzita v Brně.

## Summary

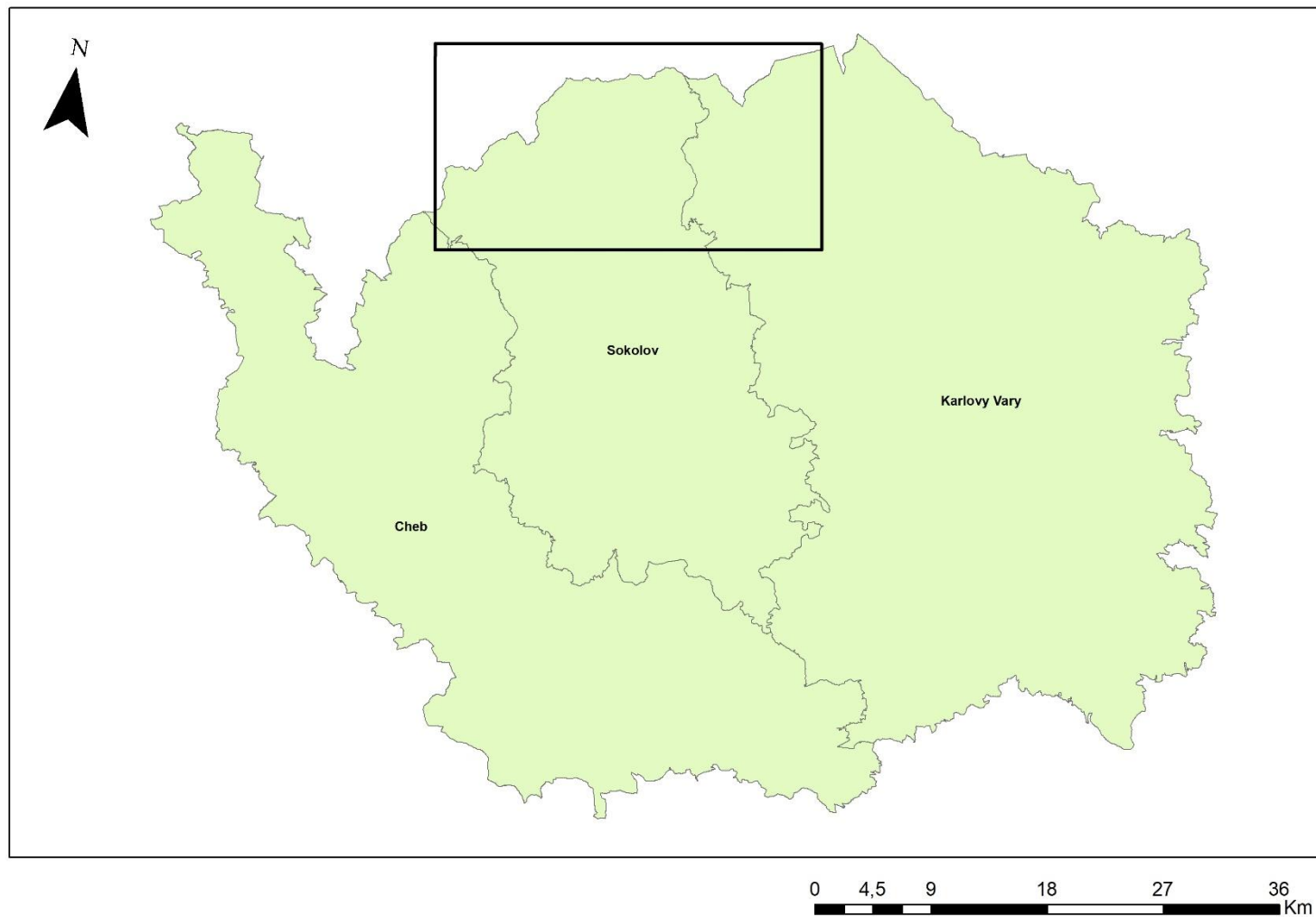
The results based on remote prospection by using airborne LiDAR data shows remains of rather modern landscape. It is not possible to determine with certainty whether any of these identified relics may belong to an earlier period without finding material, which we can date (this intention generally failed during survey prospection). However, given the historical survey and the map of the earliest mentions of settlements within the defined area, we cannot eliminate the use of the area at least from 13th century.

During remote prospection were identified charcoal production sites, which were mainly concentrated in proximity of ironworks, glassworks, and other production facilities. Furthermore, were documented extinct settlements of entire villages (Ptačí u Krásné Lípy, Chaloupky, Jelení) or parts of villages (Stříbrná, Krásná), areas of mining districts and extinct ploughlands. Some of the unknown objects could be preliminarily identify, based on the literature, as remains of mining activities.

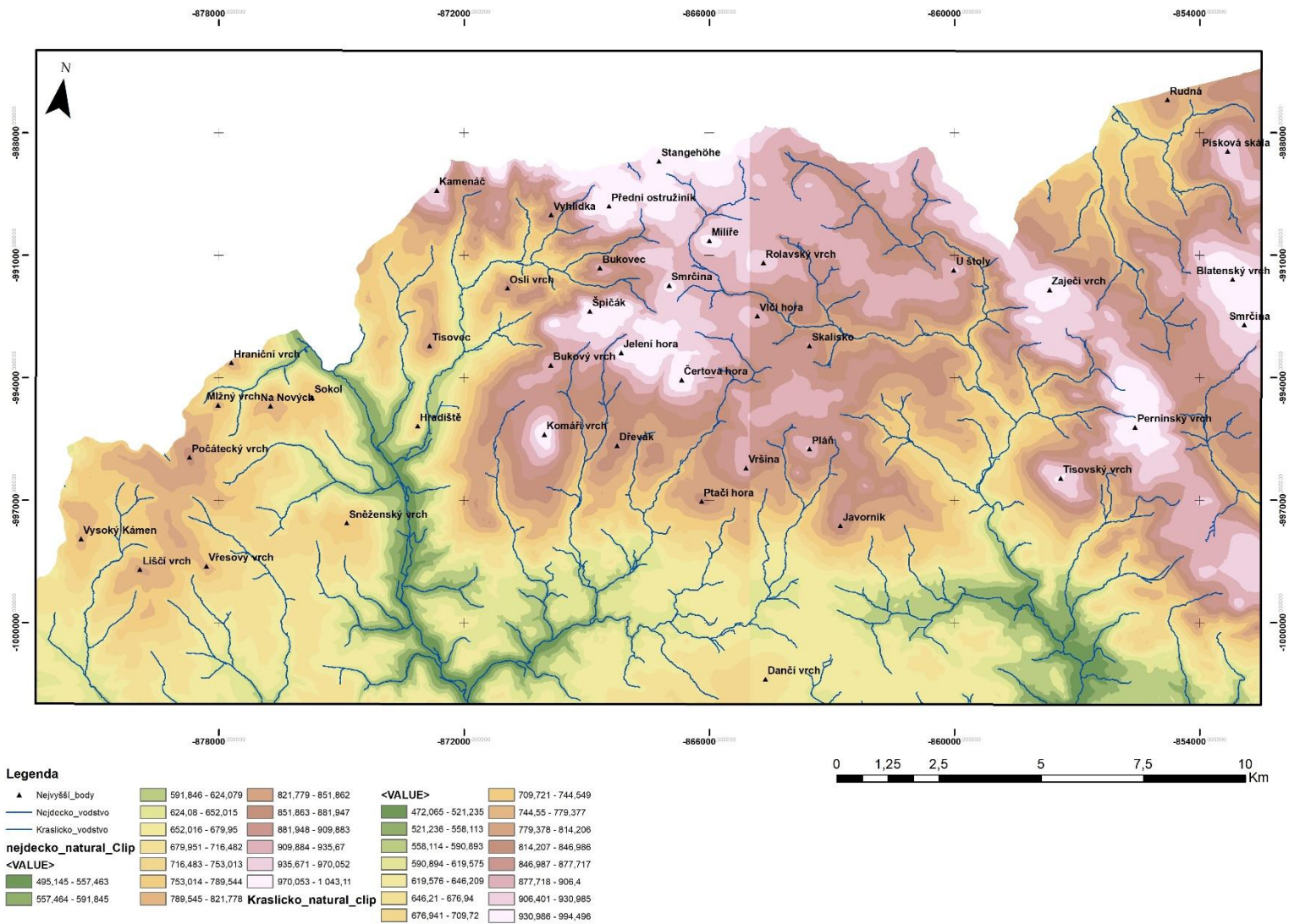
The intent of the 2022 field research conducted in the town of Kraslice was to explore the development of this agglomeration and the castle above the town. The castle site contained heavily mixed layers that were not suitable for further dating. Another problem here is the very strong erosion process, which is gradually sliding the finds into the lower parts of the Zámecký vrch. The probes placed in the urban environment provided finds of modern date, mostly belonging to the 19th-20th centuries. The same result was also acquired from the rescue research in the Lipová cesta Street in Kraslice.

Based on the historical research, however, it can be expected that there should have been a settlement from at least the end of the 13th century. Only further research will allow to solve the problem of the chronology of the town and castle site. The site has long been outside the interest of archaeology. Another problem here is the undocumented and often unreported building activities taking place in the town of Kraslice and in its wider surroundings, which could also help shed light on the local history in the future.

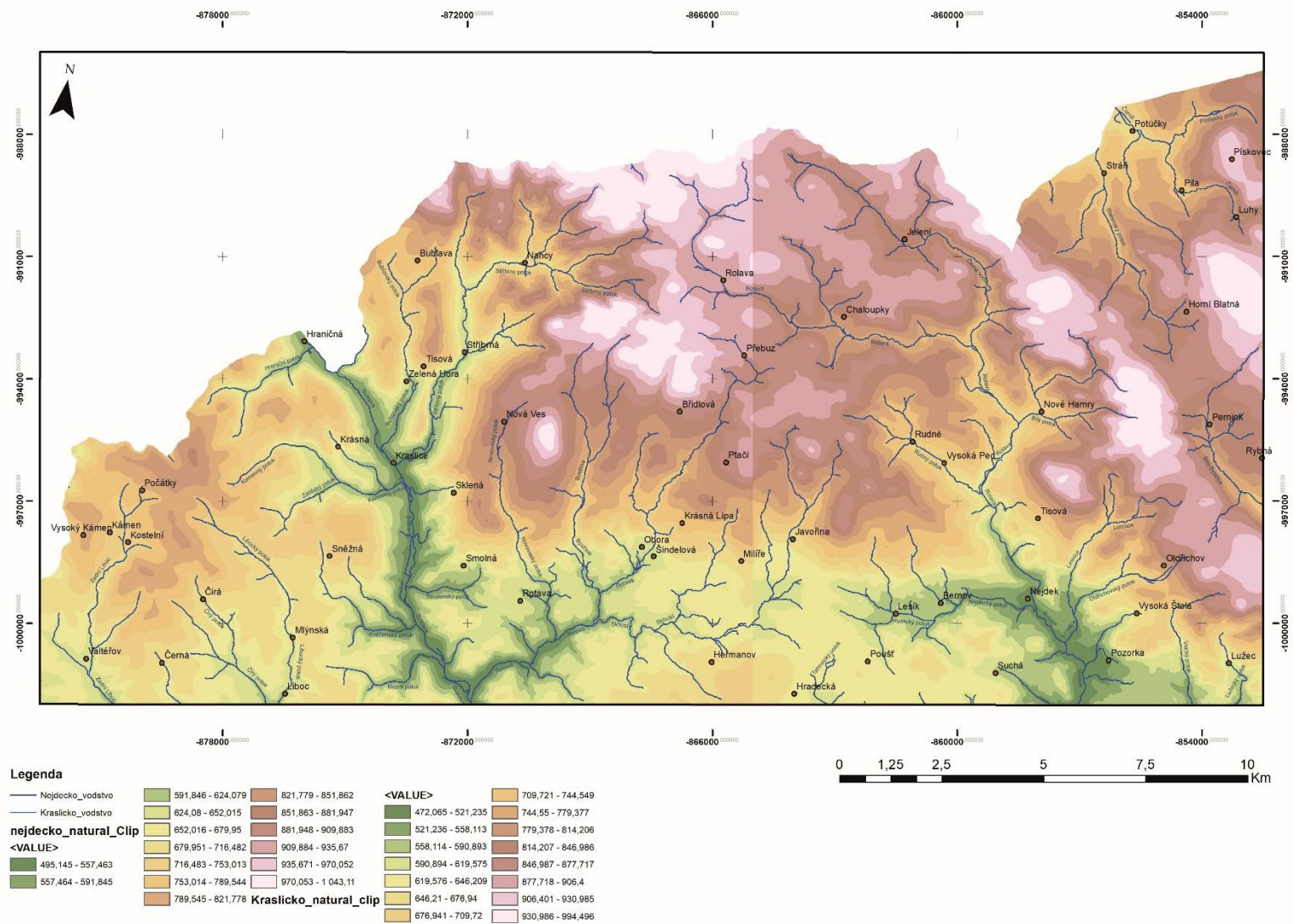
Příloha 1:



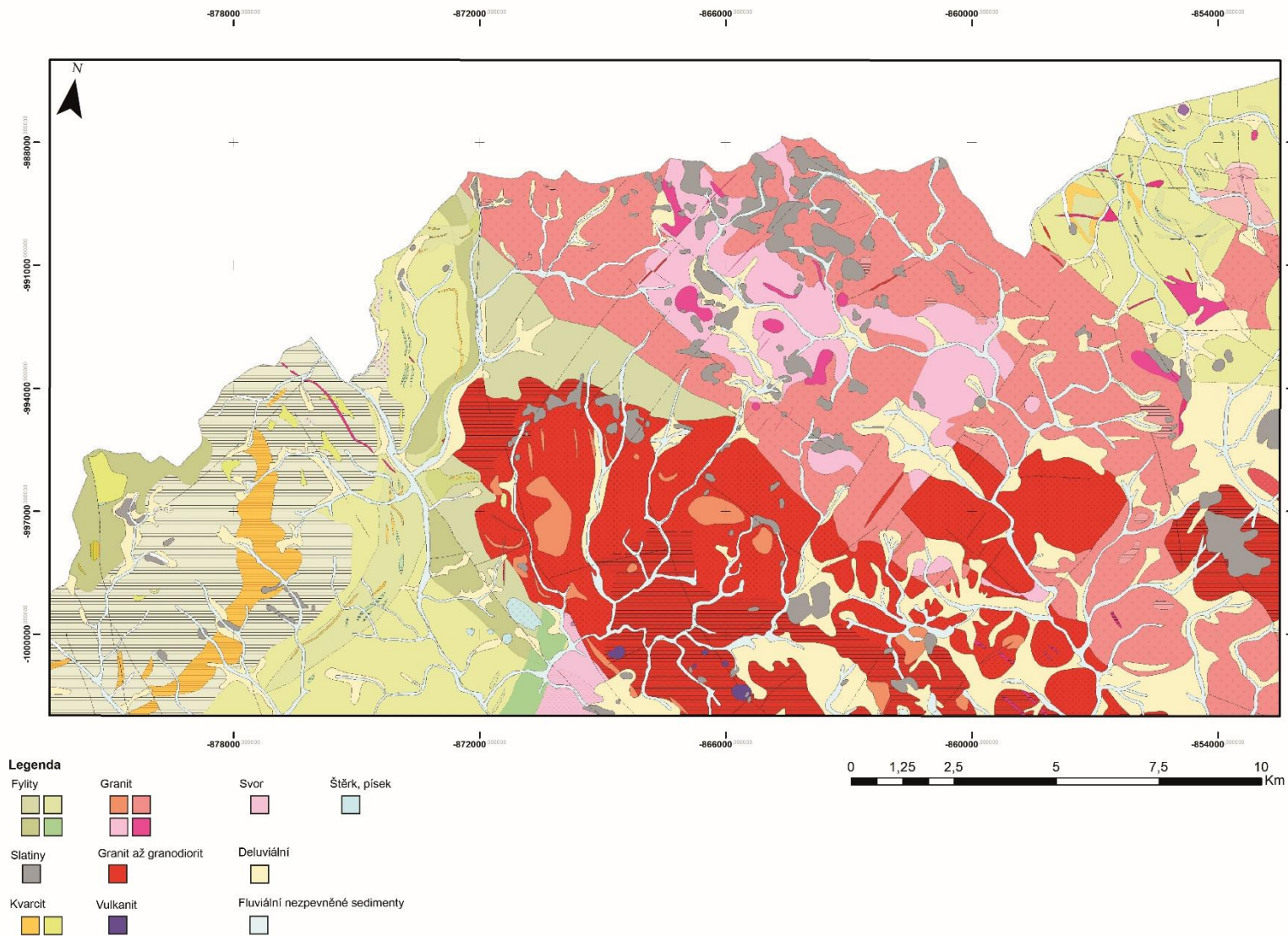
**Obr. 1:** Mapa umístění polygonu v rámci Karlovarského kraje s vyznačenými okresy (zdroj: autor).



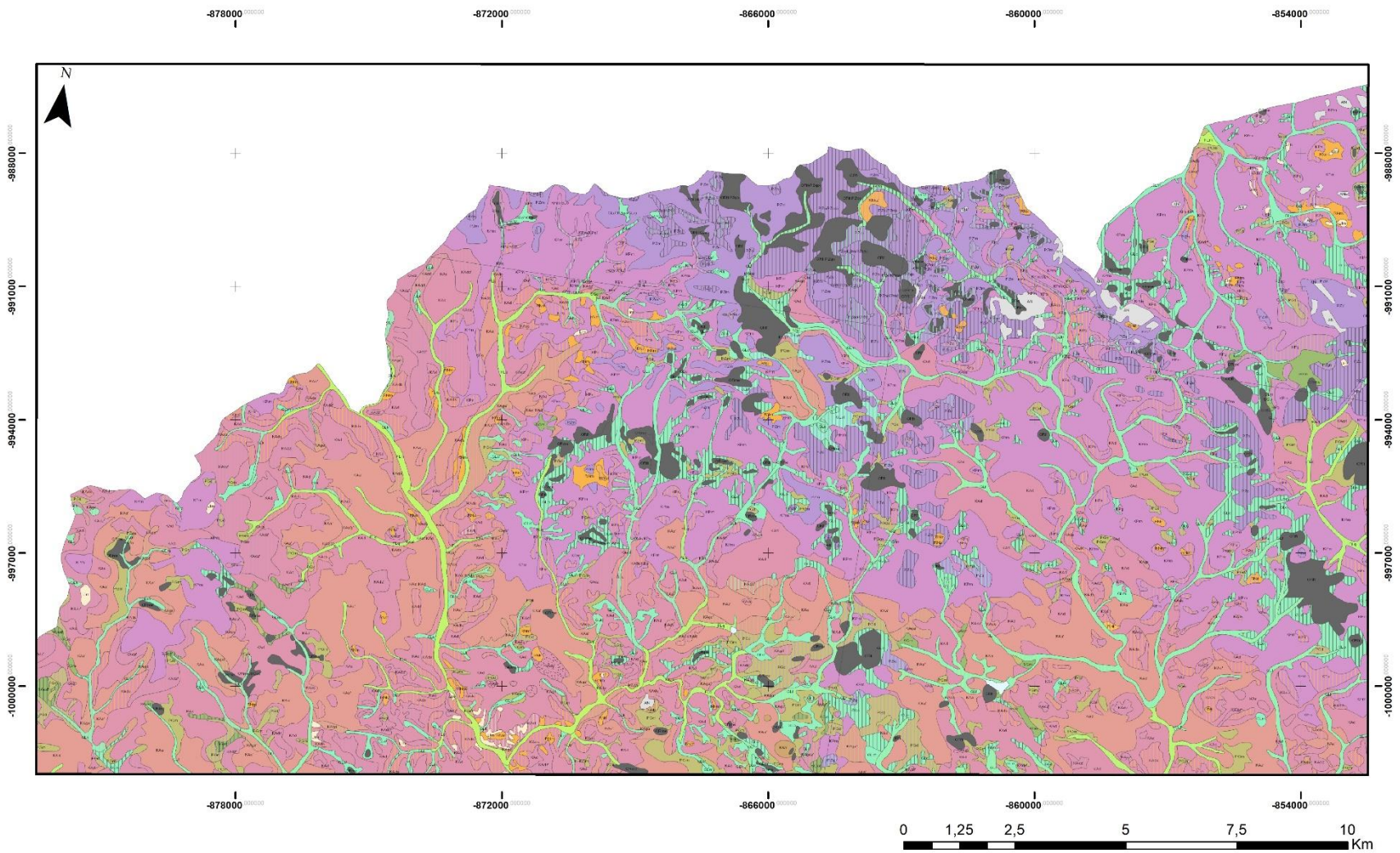
Obr. 2: Mapa s vyznačenými vrcholy (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



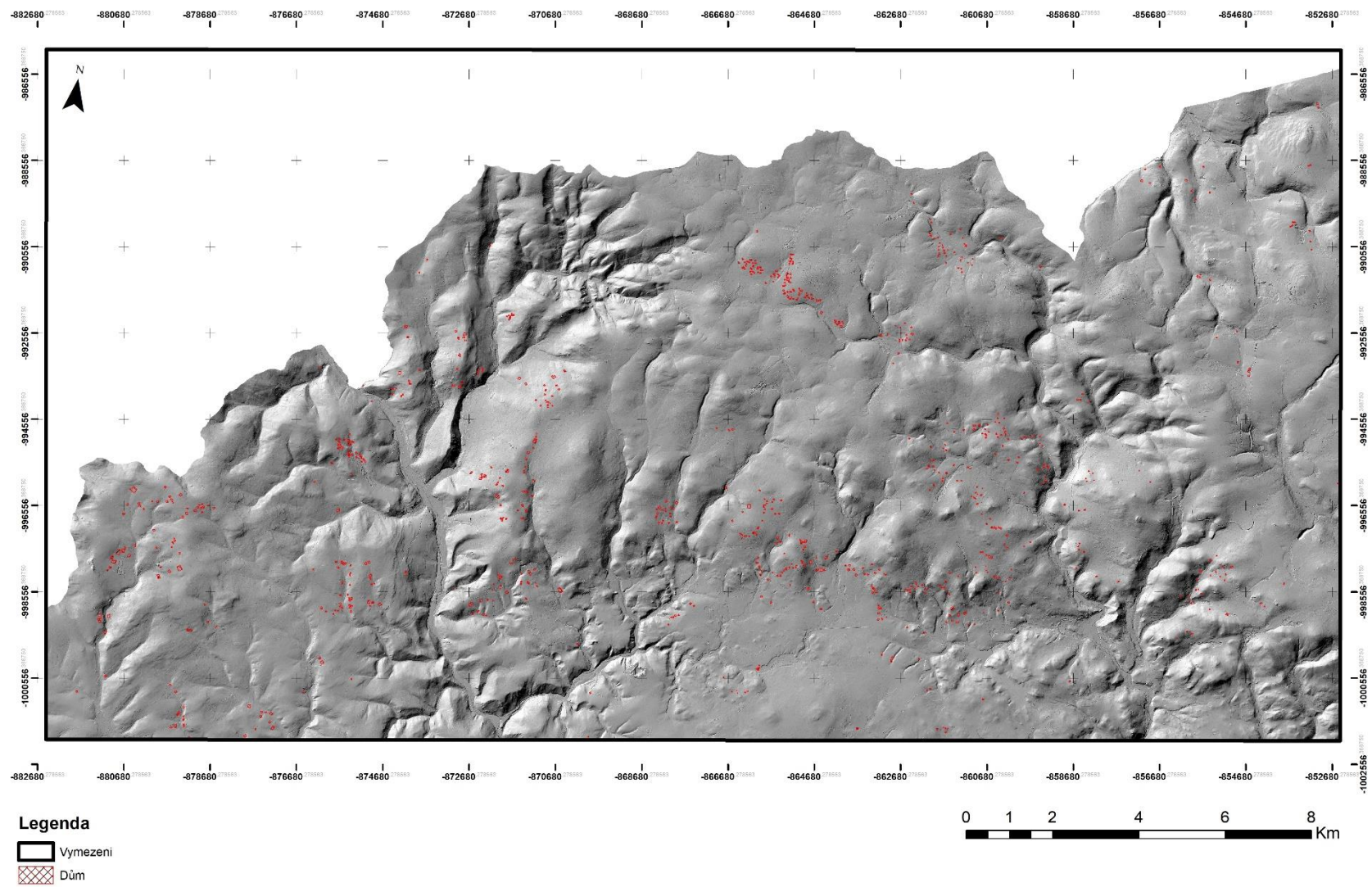
Obr. 3: Mapa vodních toků nacházejících se v polygonu (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



**Obr. 4:** Geologická mapa se základním popisem podkladových hornin (zdroj: Geovědní mapy, úprava: autor).

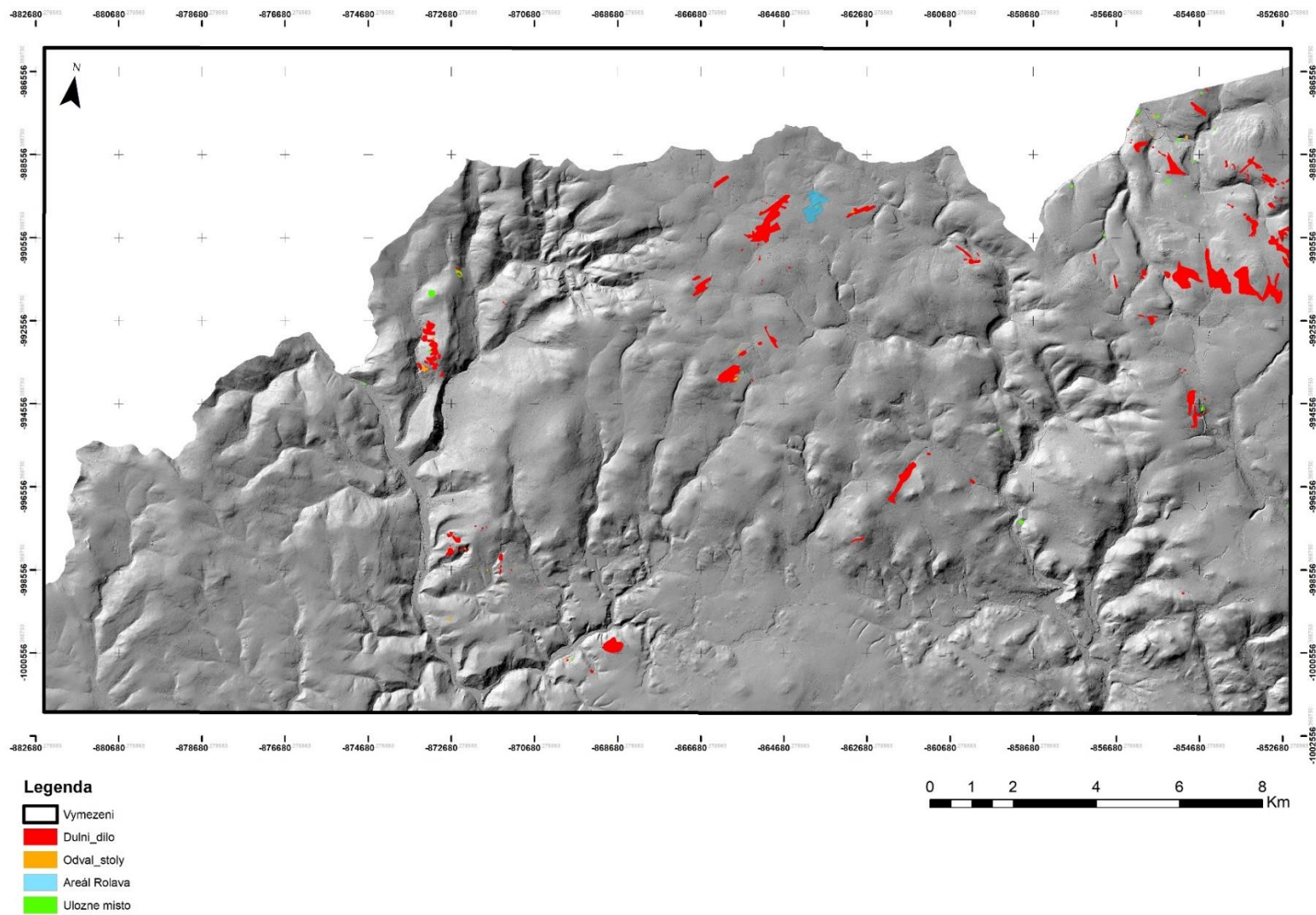


Obr. 5: Mapa půdních typů vyskytujících se v polygonu (zdroj: Geovědní mapy, úprava: autor).

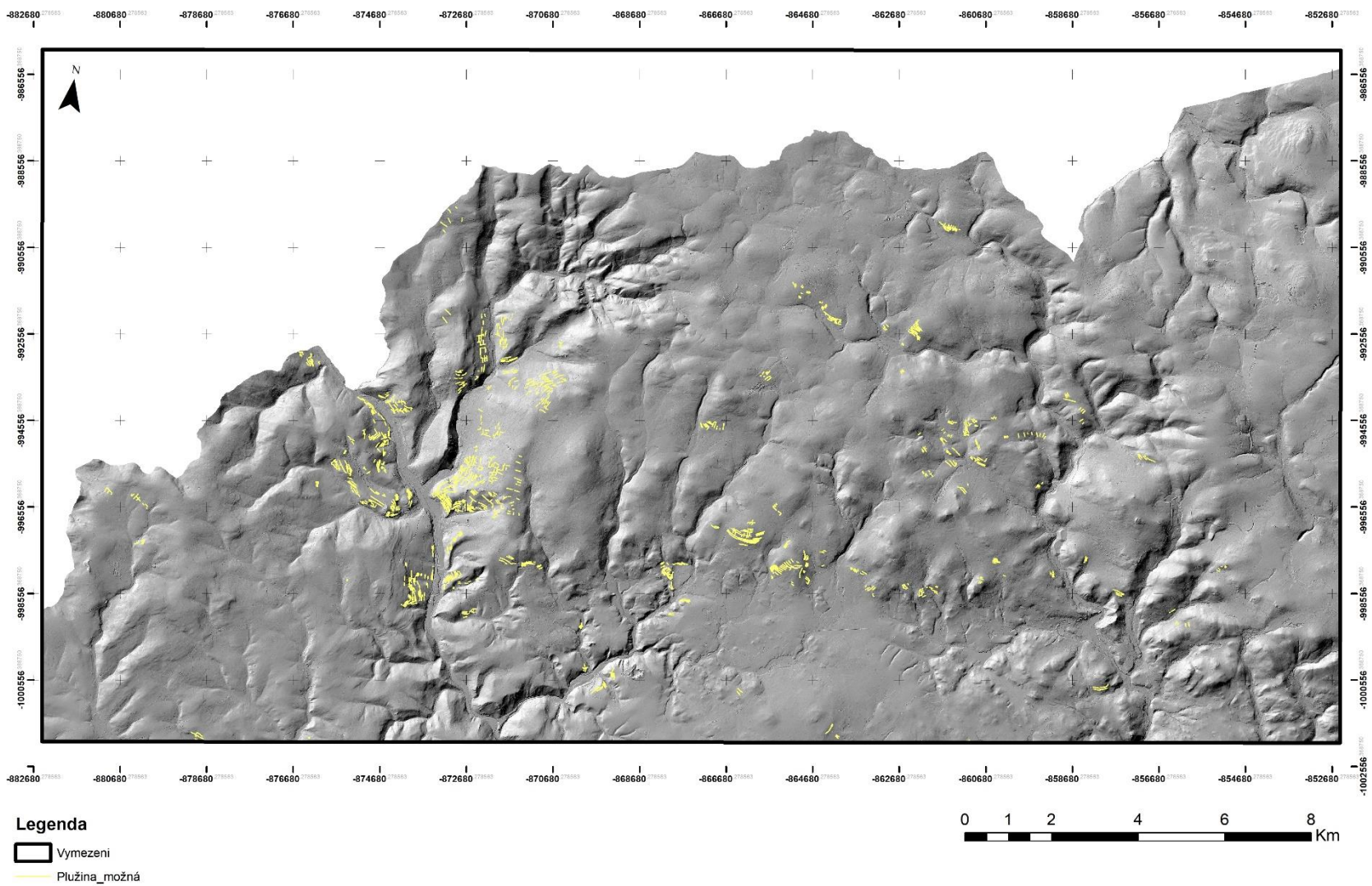


Obr. 6: Mapa identifikovaných zaniklých sídelních jednotek – domů (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).

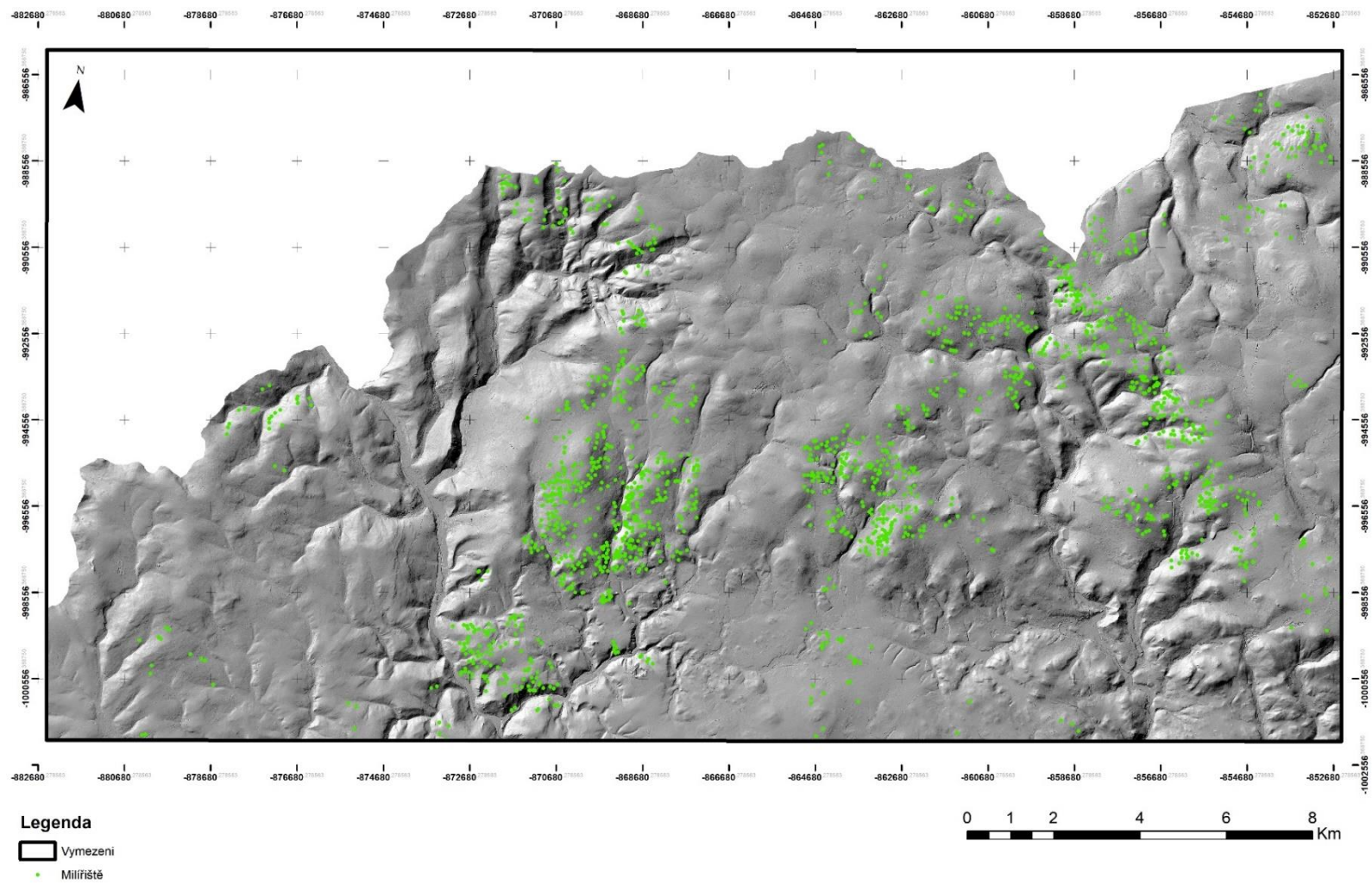




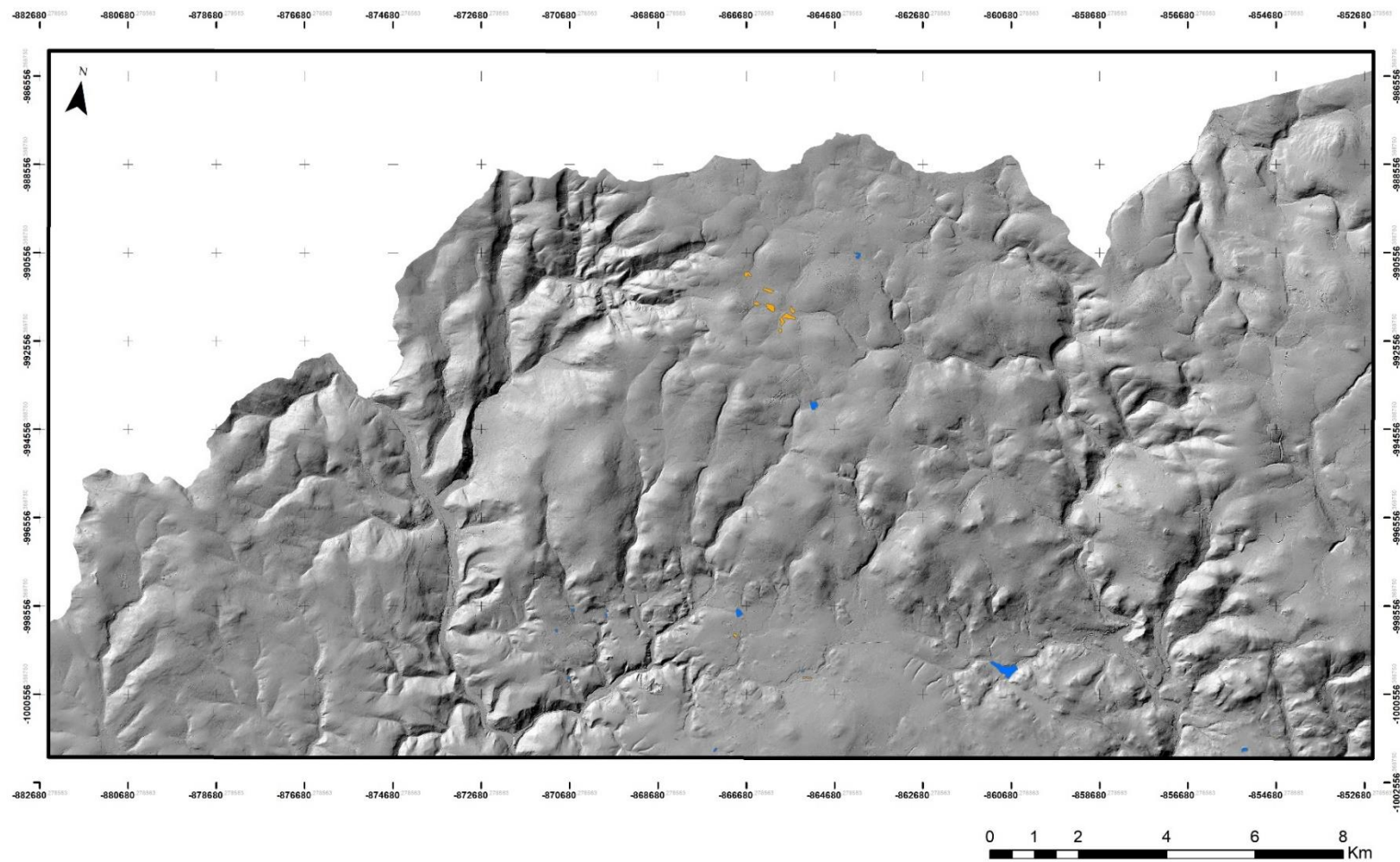
Obr. 7: Mapa identifikovaných objektů – těžební objekty (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



Obr. 8: Mapa identifikovaných objektů – plužiny či meze (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



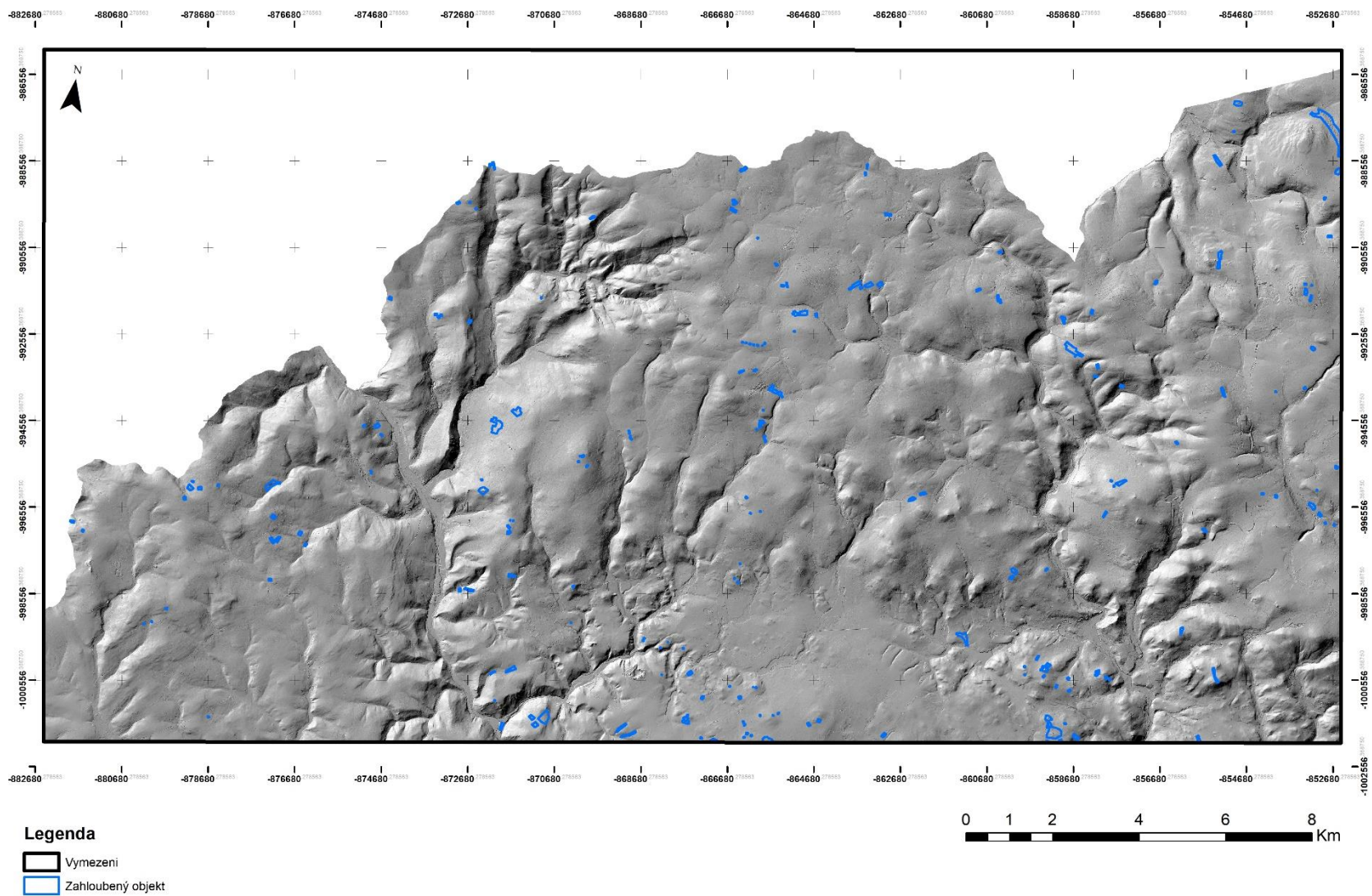
Obr. 9: Mapa identifikovaných objektů – milířístě (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



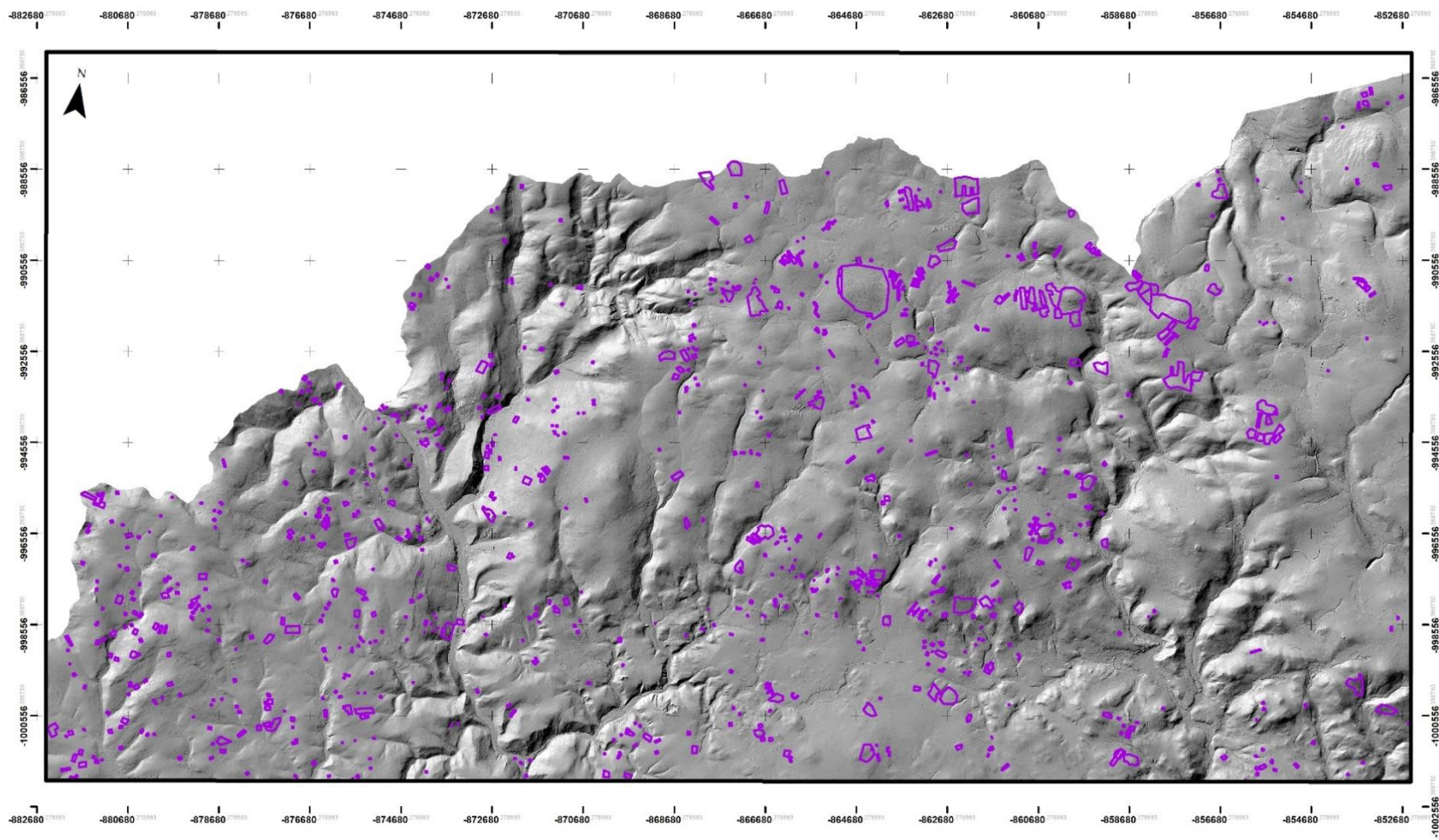
**Legenda**

-  Vymezení
-  Rybník\_zaniklý
-  Rybník\_dnes

**Obr. 10:** Mapa identifikovaných objektů – rybníky (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



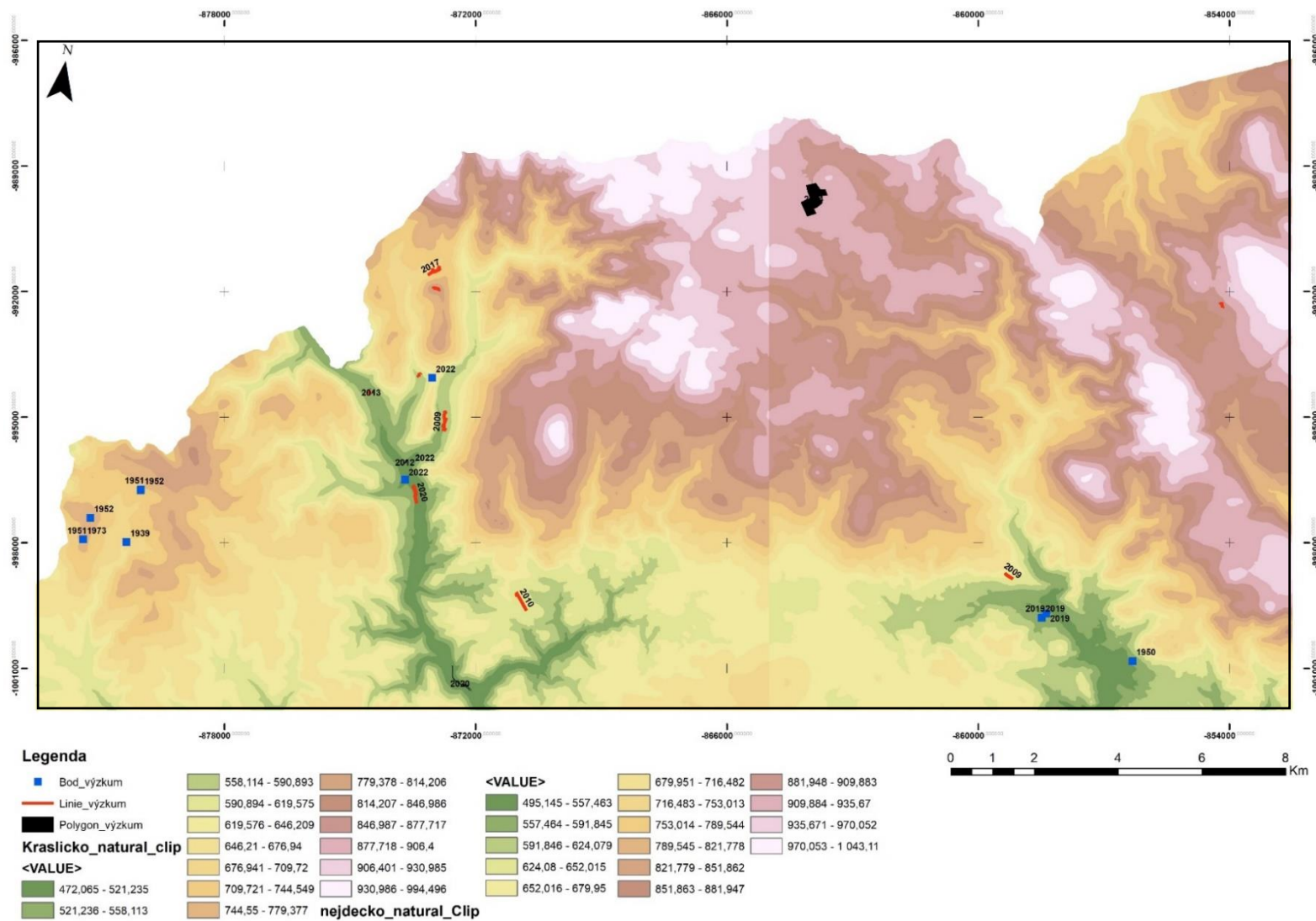
Obr. 11: Mapa identifikovaných objektů – zahloubené objekty (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



**Legenda**

-  Vymezení
-  Neznámé

**Obr. 12:** Mapa identifikovaných objektů – neznámé objekty (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



Obr. 13: Mapa s vyznačením evidovaných výzkumů, které byly provedeny v rámci polygonu (zdroj: ČÚZK, AMČR, úprava: autor).



**Obr. 14:** Dokumentace cesty (vlevo) a cihlové kanalizace (vpravo) zachycené roku 2022 (foto: autor).



**Obr. 15:** Detail profilu zobrazující cihlovou kanalizací (foto: autor).





**Obr. 16:**  
Fotografická  
dokumentace studny  
z roku 2022 (foto:  
autor).



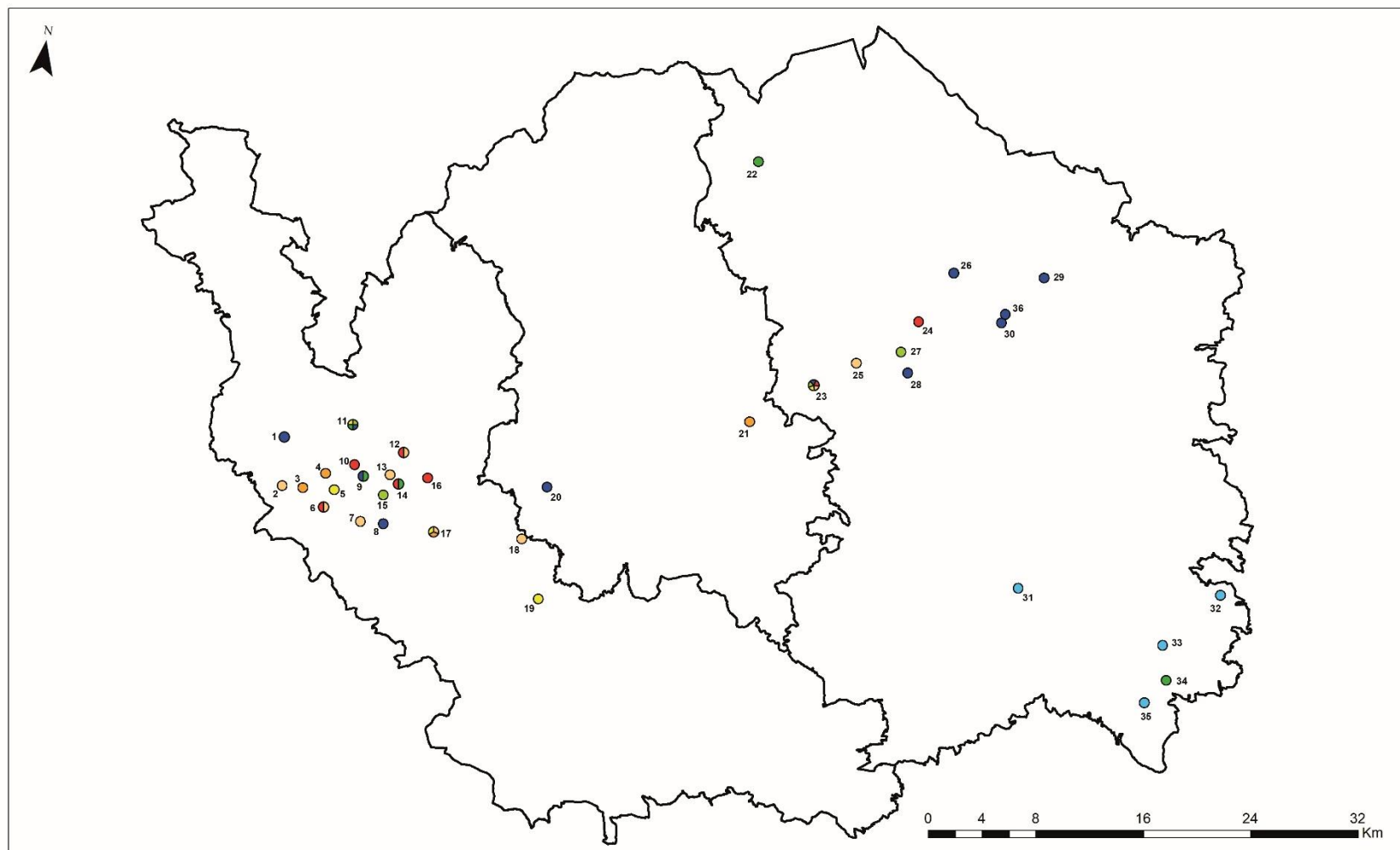
**Obr. 17:** Fotografická dokumentace odkryté studny z roku 2022 (foto: autor).



**Obr. 18:** Fotografická dokumentace štětových cest zachycených roku 2022 (foto: autor).



**Obr. 19:** Detail profilu zachycující štětové cesty z roku 2022 (foto: autor).

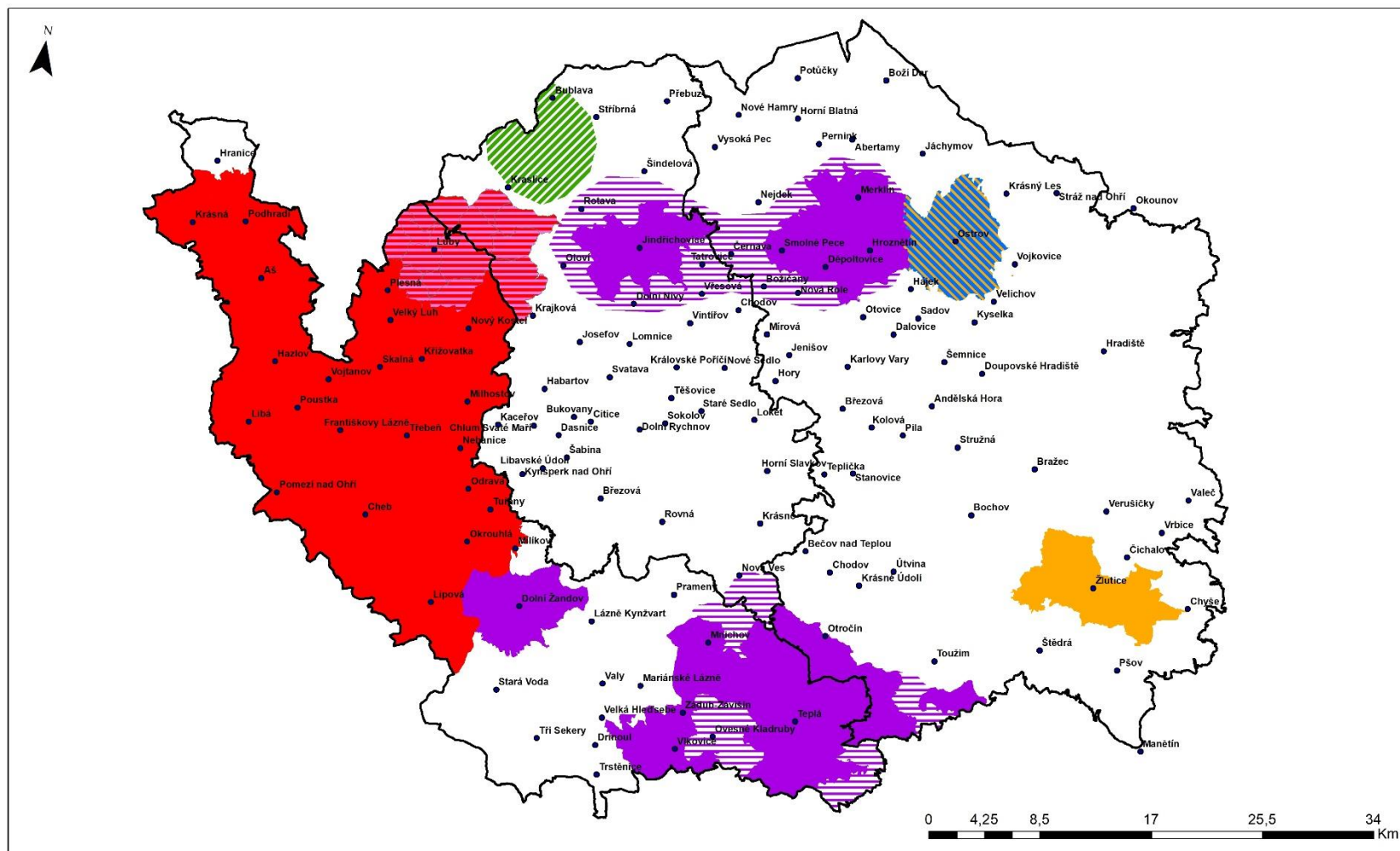


**Obr. 20:**  
 Mapa lokalit  
 v pravěkém  
 období  
 (paleolit –  
 doba  
 železná).

**Legenda**

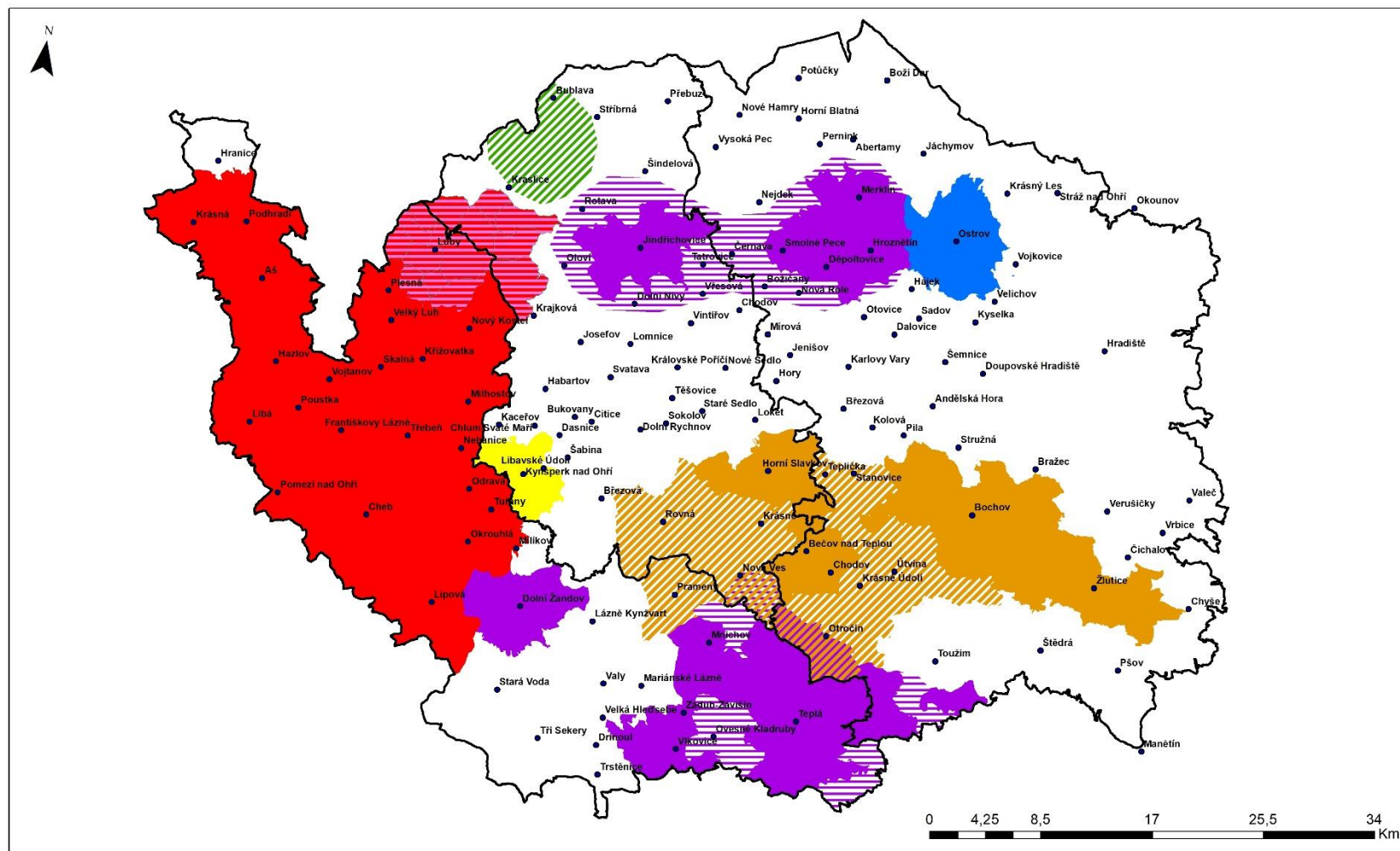
- <all other values>
- Eneolit
- Neolit
- Mezolit
- Pozdní Paleolit
- Mladší Paleolit
- Střední Paleolit
- Doba bronzová
- Doba železná
- Okresy\_KV

- |                  |                        |                    |               |
|------------------|------------------------|--------------------|---------------|
| 1- Lužná         | 11- Žirovice           | 21- Loket          | 31- Sovolusky |
| 2- Břiza         | 12- Třebeň             | 22- Nové Hamry     | 32- Podštělý  |
| 3- Cetnov        | 13- Tršnice            | 23- Tašovice       | 33- Vladař    |
| 4- Klest         | 14- Jindřichov u Chebu | 24- Lesov          | 34- Močidlec  |
| 5- Skalka        | 15- Dolnice            | 25- Rybáře (KV)    | 35- Novosedly |
| 6- Podhoří       | 16- Vokov              | 26- Ostrov         | 36- Velichov  |
| 7- Cheb          | 17- Dřevnice u Chebu   | 27- Dalovice       |               |
| 8- Cheb-Hradiště | 18- Mokřina            | 28- Drahovice (KV) |               |
| 9- Strážov       | 19- Podlesí            | 29- Jakubov        |               |
| 10- Slatina      | 20- Kolová             | 30- Radošov        |               |



**Obr. 21:**  
 Mapa  
 zmíněných  
 lokalit od  
 10. do 13.  
 století  
 (Podle  
 Kumpera  
 2005, viz  
 tab. 1–3).

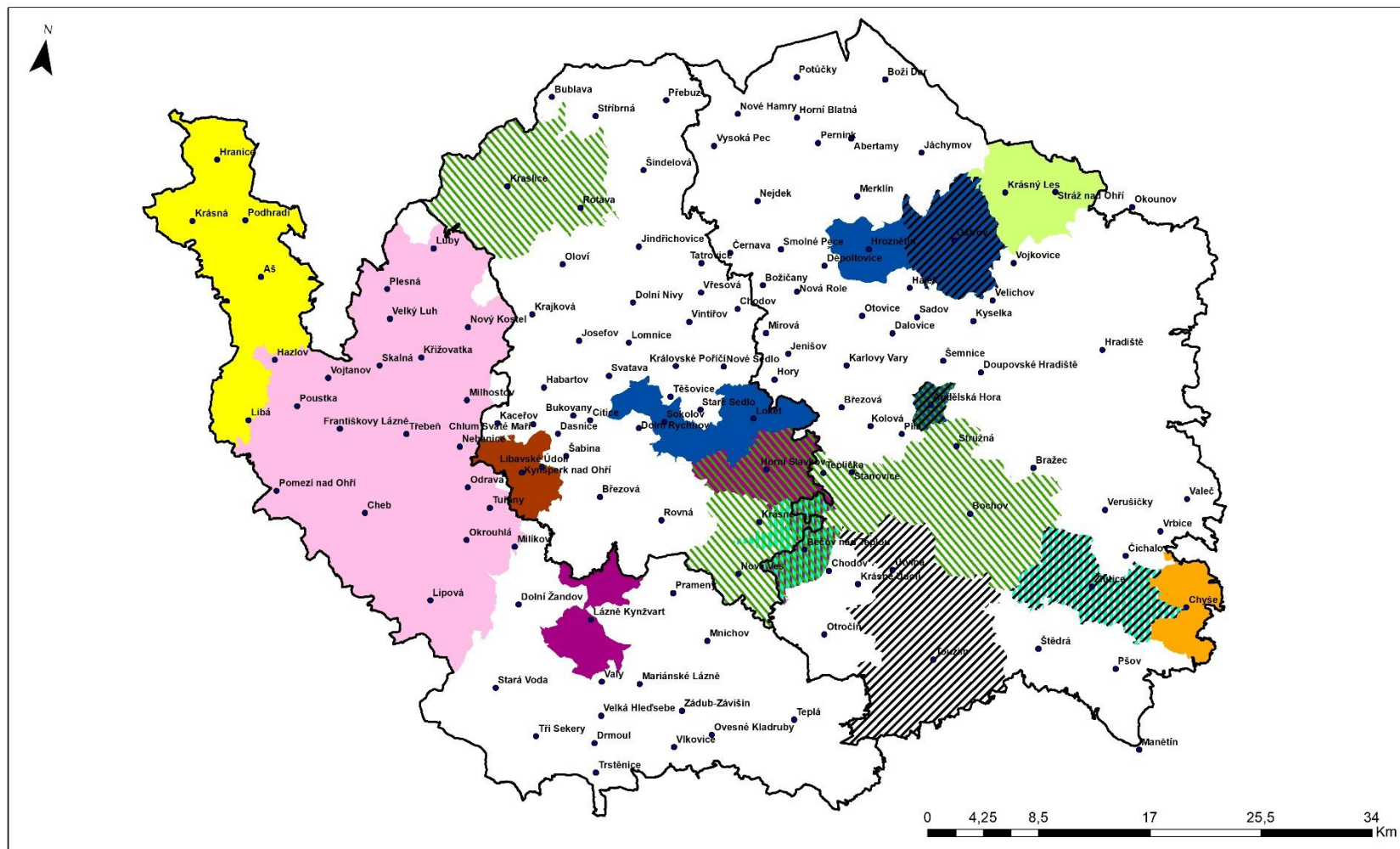
- Legenda**
- Okresy\_KV
  - Obce\_body\_KV
  - ▨ Teplá\_možná
  - ▨ Teplá\_možná\_02
  - ▨ Klaster\_tepla\_10\_13
  - ▨ Chebsko\_10\_13
  - ▨ Rýzmburkove\_10\_13
  - ▨ Osek\_10\_13
  - ▨ Pani\_Plavno\_10\_13
  - ▨ Lubský\_ujezd



**Legenda**

- |                      |                |                     |
|----------------------|----------------|---------------------|
| Okresy_KV            | Osek_14        | Klaster_tepla_10_13 |
| Obce_body_KV         | Páni_Plavno_14 | Chebsko_10_13       |
| Štampachové_14       | Teplá_možná    | Lubský_ujezd        |
| Ryzmburkove_14       | Teplá_možná_02 |                     |
| Ryzmburkove_14_mozna |                |                     |

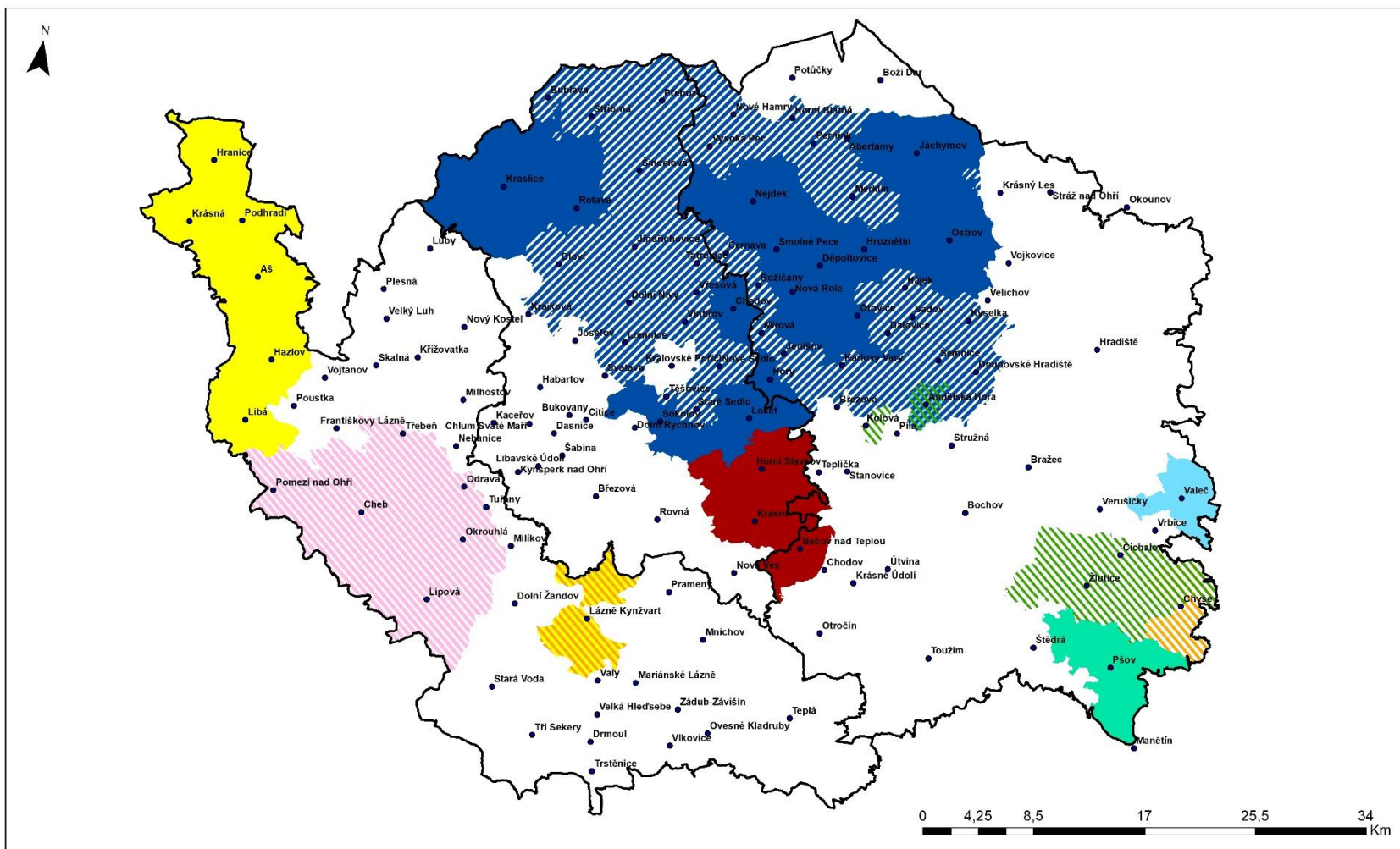
**Obr. 22:** Majetkové poměry ve 14. století (Podle Kumpera 2005, viz tab. 1–3).



**Legenda**

Okresy_KV	Šlikové_15	Kolovratové_15
Obce_body_KV	Ryzmburkové_do_hus	Čechsko_15
Páni_Vřesovic_15	Pluhové_15	Gutštejnové_15
Páni_Plavno_15	Švamberské_15_po_hus	Cedvicové
Štambachové_15		

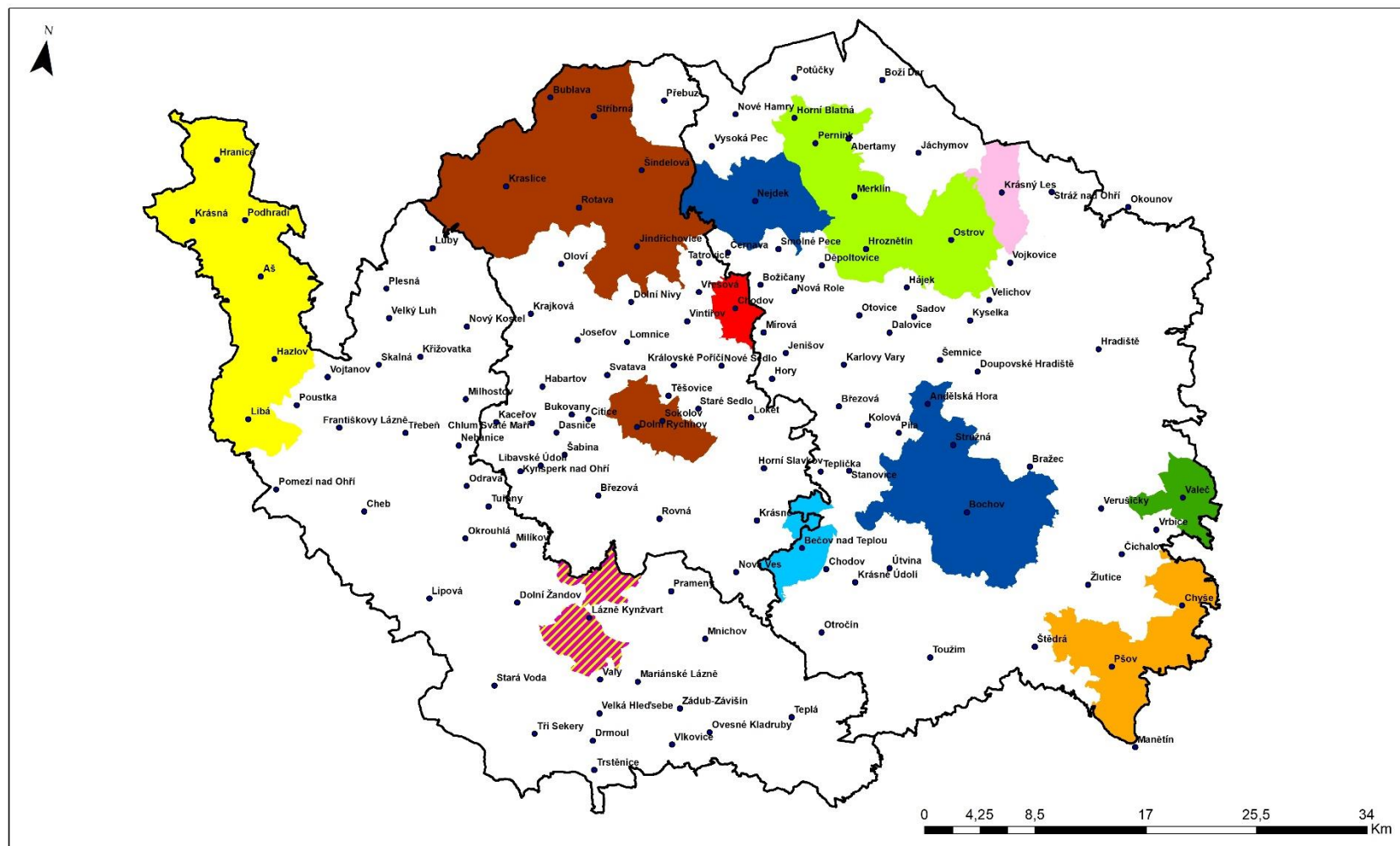
**Obr. 23:** Majetkové poměry v 15. století (Podle Kumpera 2005, viz tab. 1–3).



**Obr. 24:**  
Majetkové poměry v 16. století (Podle Kumpera 2005, viz tab. 1–3).

**Legenda**

- Okresy\_KV
- Cedvicové\_16\_19
- Páni\_z\_Vřes\_16
- Šlikové\_16
- Pluhové\_16
- Kolovratové\_16
- Chebsko\_16
- Obce\_body\_KV
- Šlikové\_16\_možná
- Páni\_z\_Plavna\_před\_BH
- Gutštejnové\_16

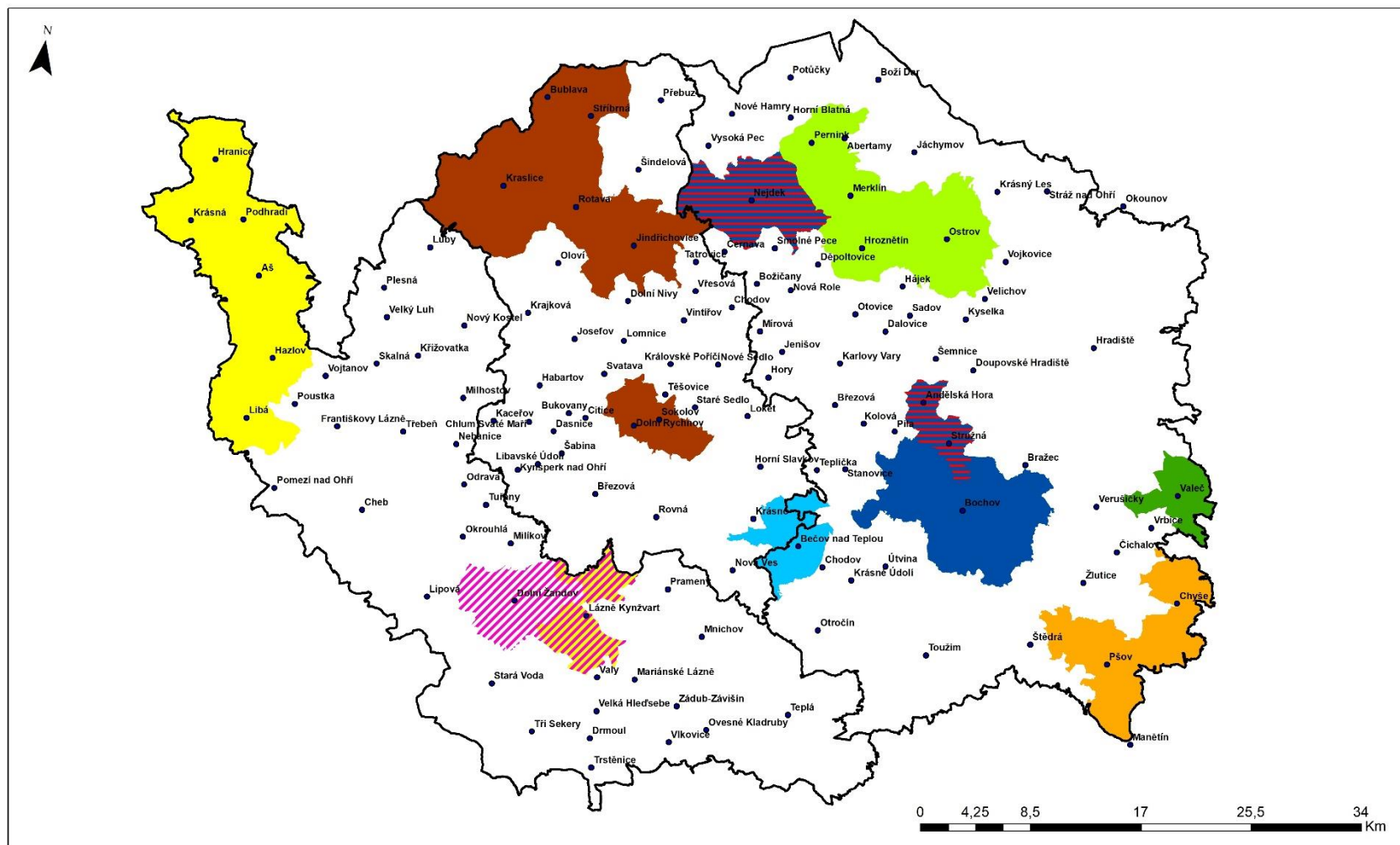


**Legenda**

- Okresy\_KV
- Obce\_body\_KV
- Šlikové\_17
- Nosticové\_17
- Metternich\_17
- Kolovratové\_17
- Hýzrlivé\_17
- Štampachové\_17
- Sasko\_Lauen\_17
- Questenberkové\_17
- Černínové\_17
- Cedvicové\_16\_19

**Obr. 25:**  
Majetkové poměry v 17. století (Podle Kumpera 2005, viz tab. 1–3).

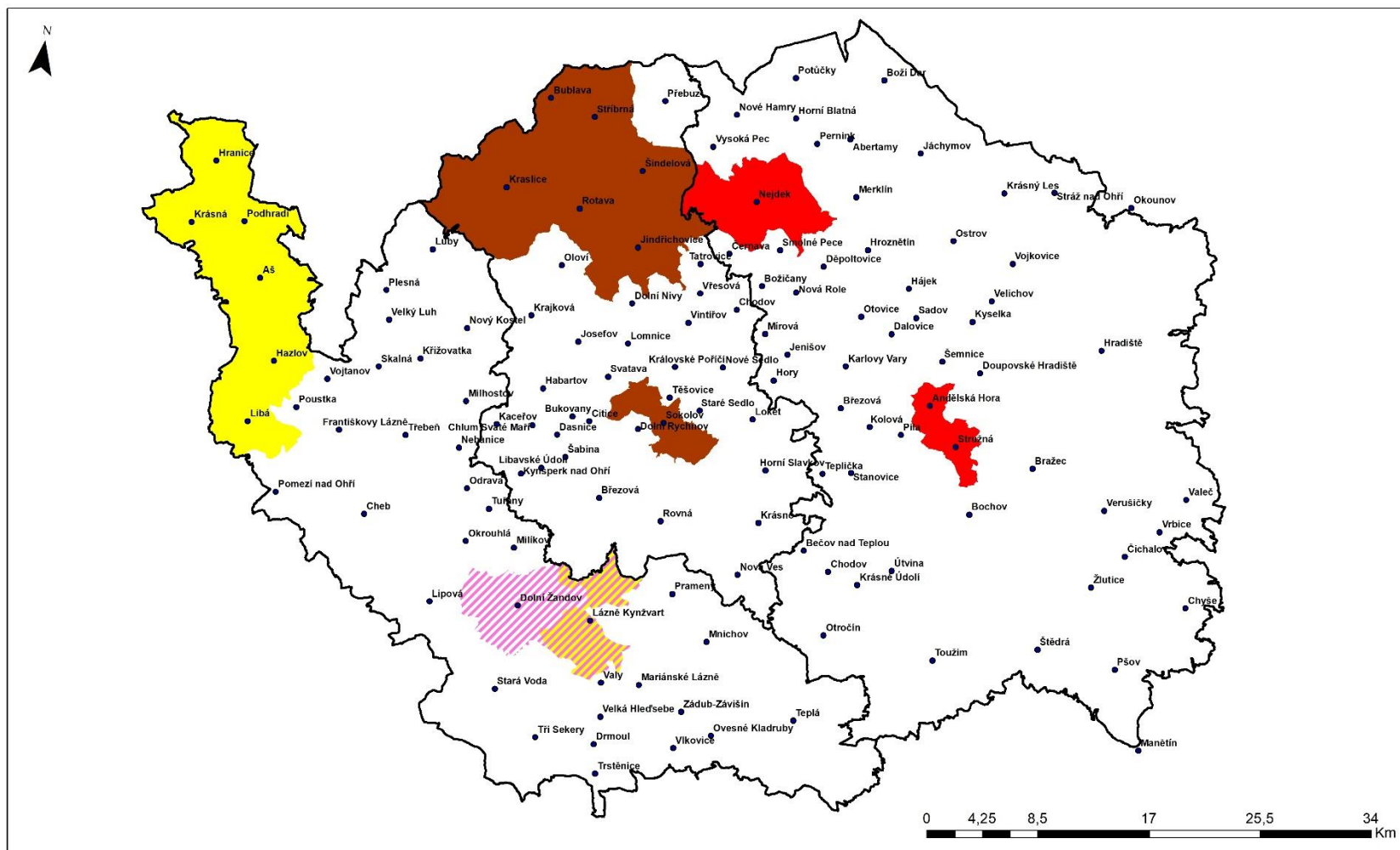




**Legenda**

- |                   |                      |                 |
|-------------------|----------------------|-----------------|
| Okresy_KV         | Metternichové_18     | Cedvicové_16_19 |
| Obce_body_KV      | Kolovratové_18       |                 |
| Questenberkové_18 | Štampachové_18       |                 |
| Hartigové_18      | Sasko_Lauenburští_18 |                 |
| Nosticové_18      | Černínové_18         |                 |

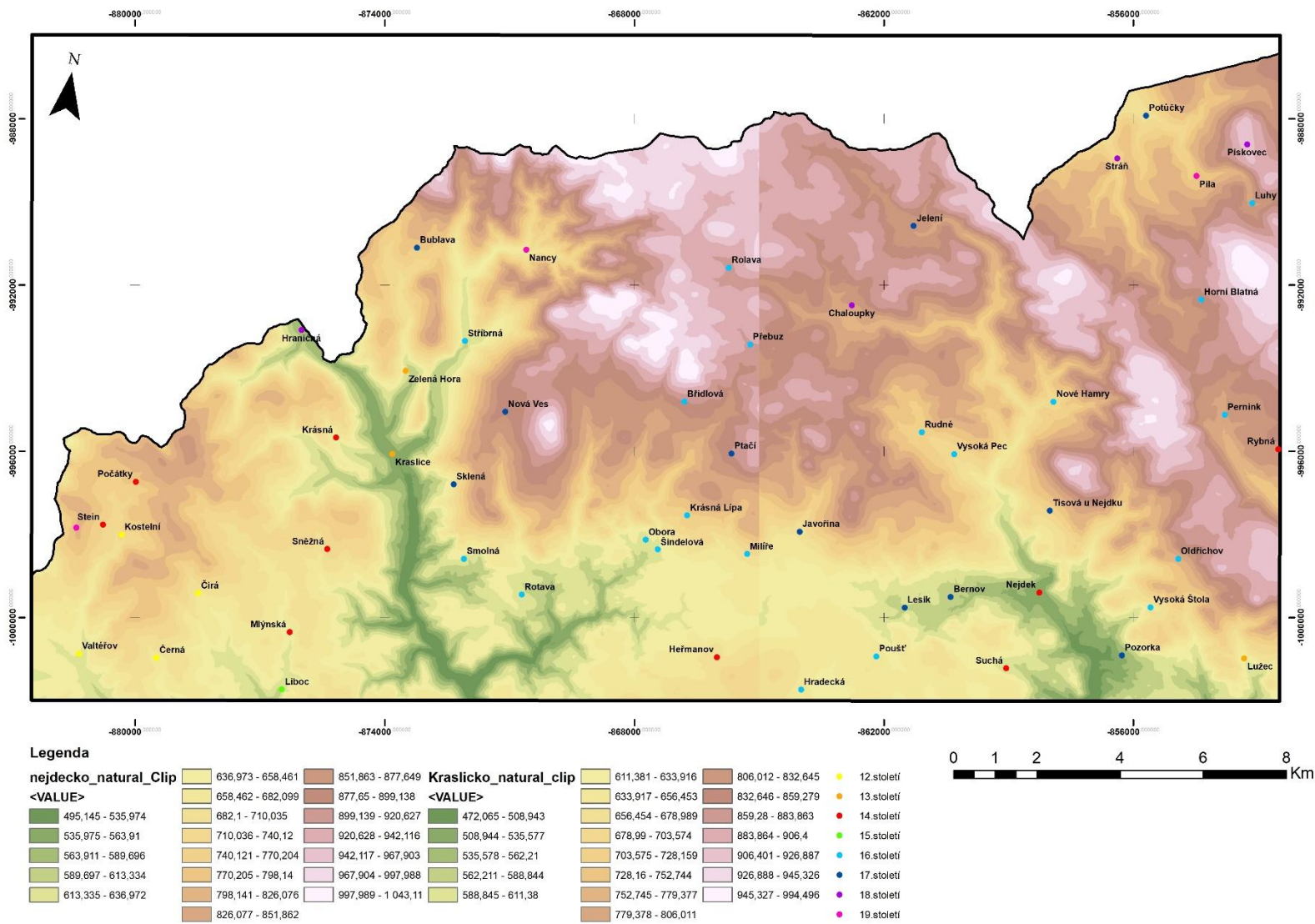
**Obr. 26:**  
Majetkové poměry v 18. století (Podle Kumpera 2005, viz tab. 1–3).



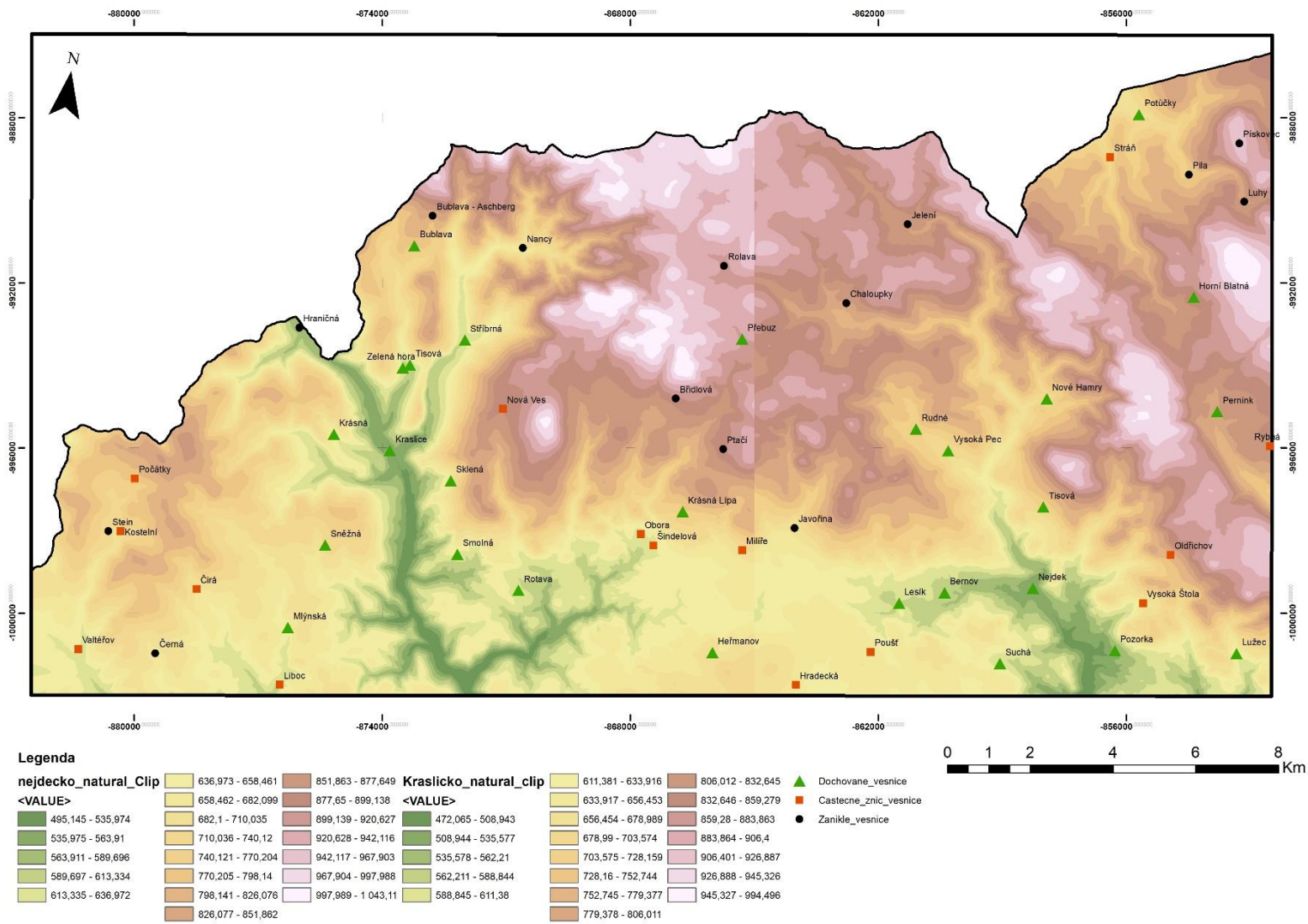
**Legenda**

- Okresy\_KV
- Cedvicové\_16\_19
- Obce\_body\_KV
- Nosticové\_19
- Metternichové\_19
- Hartigové\_19

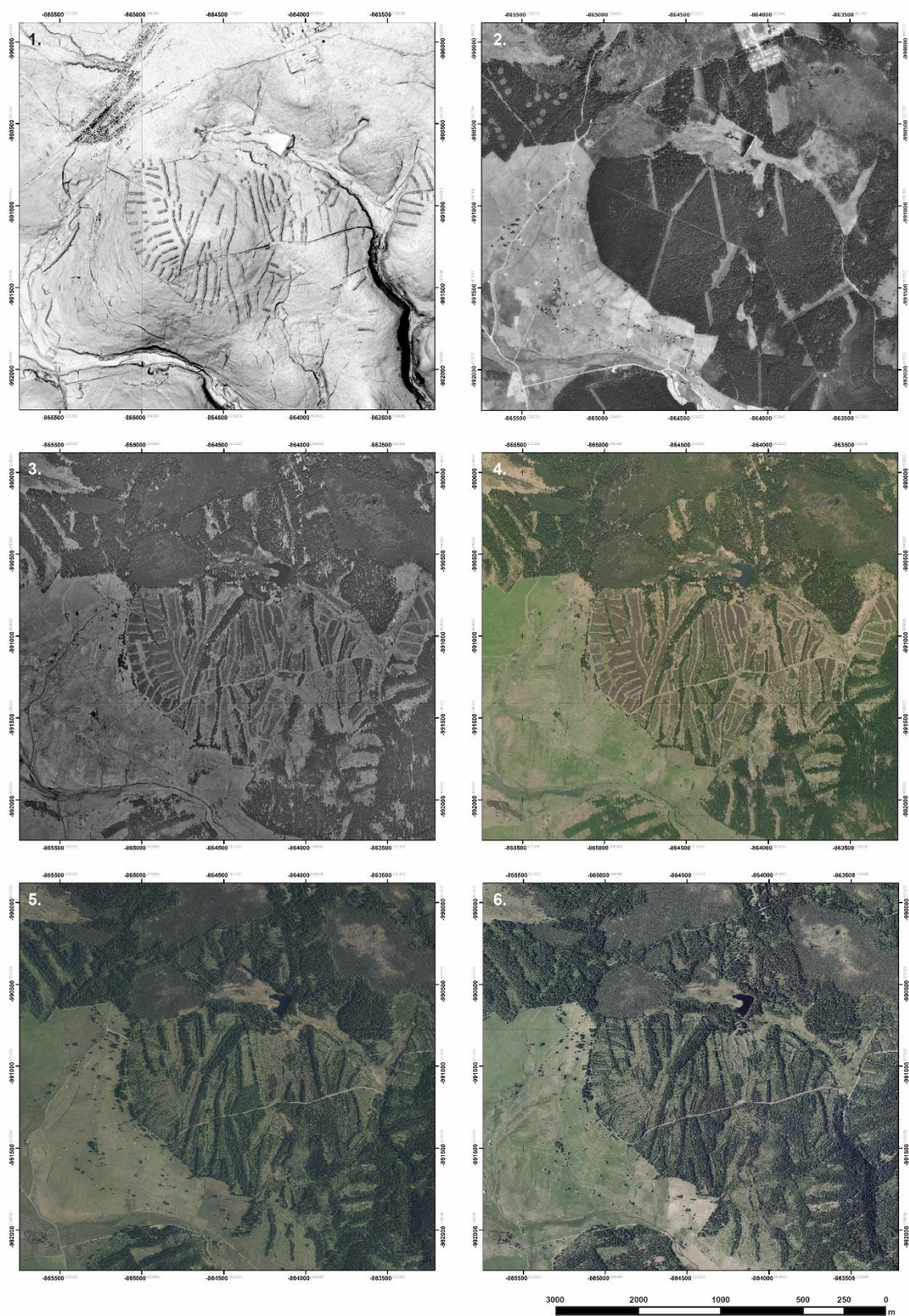
**Obr. 27:** Majetkové poměry v 19. století (Podle Kumpera 2005, viz tab. 1–3).



Obr. 28: Mapa prvních zmínek vesnic nacházejících se v polygonu (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



Obr. 29: Mapa dochování vesnic do současné doby (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



**Obr. 30:** Neznámé objekty nad obcí Rolava zobrazené na snímcích DMR 5G a ortofoto mapách: 1. – SVF, 2. – 1950, 3. – 2000, 4. – 2005, 5. – 2017, 6. – 2019 (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



**Obr. 31:** Fotografická dokumentace neznámého objektu nad obcí Rolava (foto: autor).



**Obr. 32:** Fotografická dokumentace neznámého objektu nad obcí Rolava (foto: autor).



**Obr. 33:** Fotografická dokumentace neznámého objektu nad obcí Rolava (foto: autor).



**Obr. 34:** Fotografická dokumentace neznámého objektu nad obcí Rolava (foto: autor).



**Obr. 35:** Fotografická dokumentace neznámého objektu nad obcí Rolava (foto: autor).



**Obr. 36:** Fotografická dokumentace neznámého objektu nad obcí Rolava (foto: autor).





**Obr. 37:** Plán povrchového průřezu milířště u obce Rotava, vizualizace slope (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



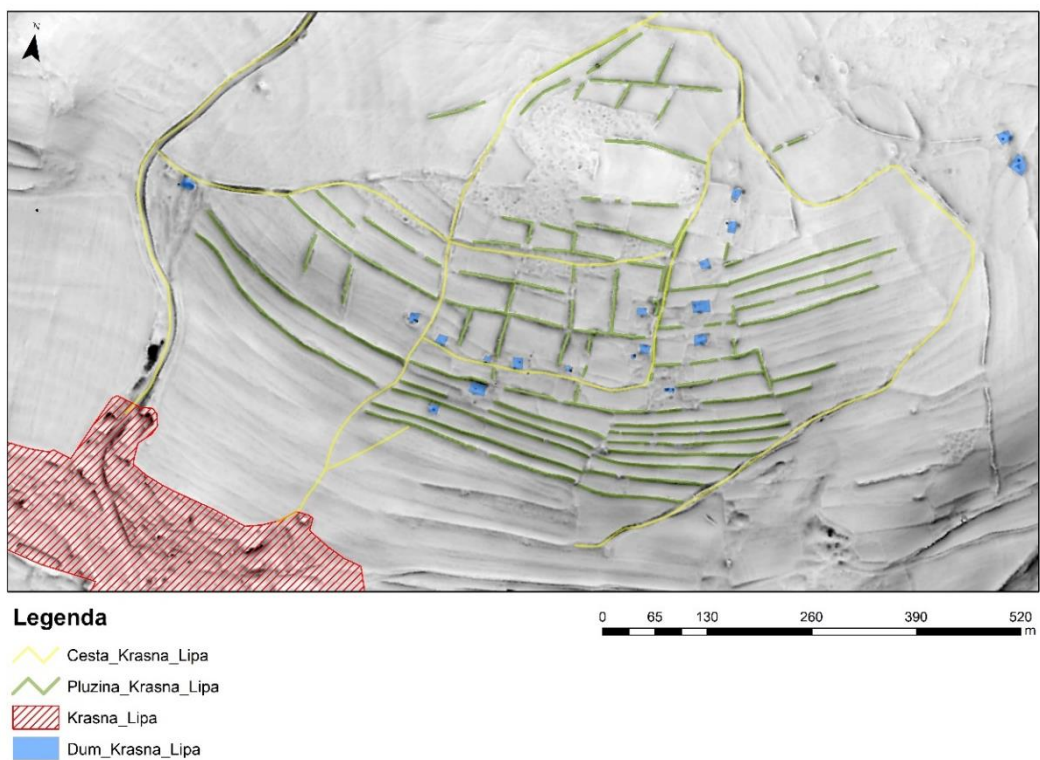
**Obr. 38:** Identifikované milířště ID 415 (foto a úprava: autor).



**Obr. 39:** Identifikované milířiště ID 415 (foto a úprava: autor).



**Obr. 40:** Identifikované milířiště ID 404 (foto a úprava: autor).



**Obr. 41:** Plán zaniklé vesnice nacházející se nad dnešní obcí Krásná Lípa (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



**Obr. 42:** Fotografická dokumentace jedné z mezí nacházející se nad dnešní obcí Krásná Lípa (foto: autor).



**Obr. 43:** Dokumentace mezi nacházejících se nad dnešní obcí Krásná Lípa (foto: autor).



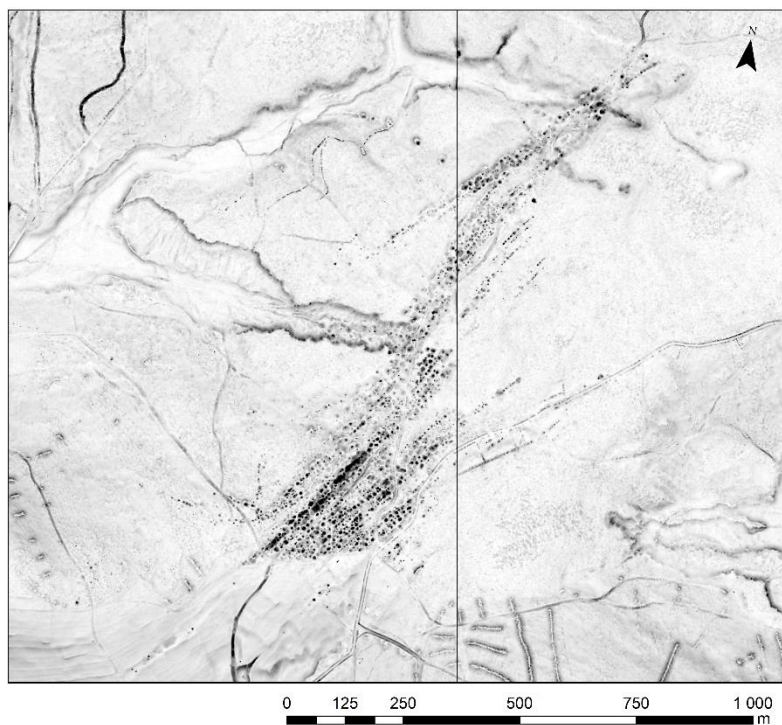
**Obr. 44:** Fotografická dokumentace cesty nacházející se nad dnešní obcí Krásná Lípa (foto: autor).



**Obr. 45:** Dokumentace pozůstatku budovy (foto: autor).



**Obr. 46:** Dokumentace pozůstatku sklepa (foto: autor).



**Obr. 47:** Obvalové pole v blízkosti zaniklé továrny Sakersack, vizualizace SVF (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



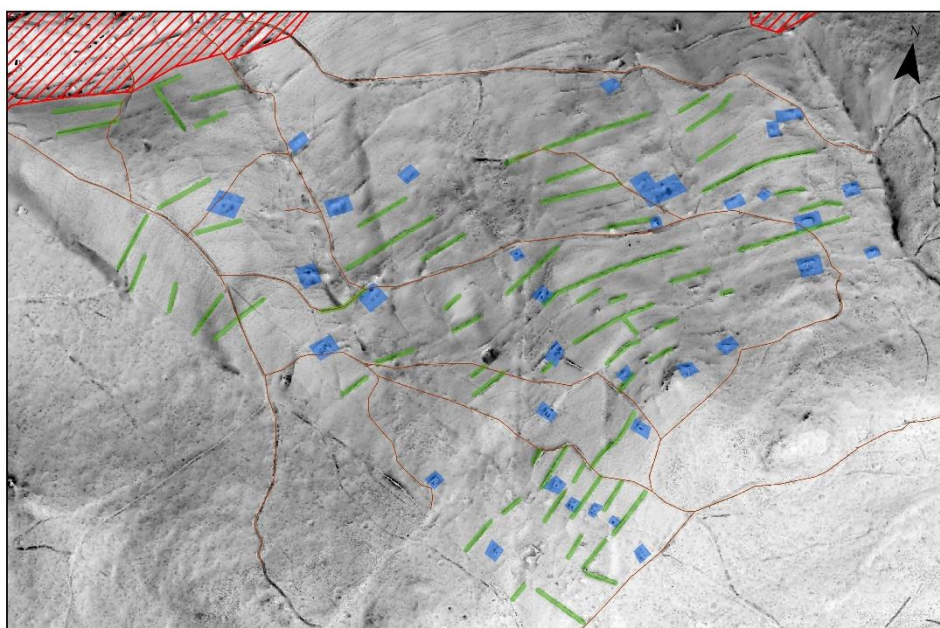
**Obr. 48:** Dokumentace zaniklých kutacích jam v blízkosti areálu Sakersack (foto: autor).







**Obr. 49:** Dokumentace zaniklé kutací jámy v blízkosti areálu Sauersack (foto: autor).



**Obr. 50:** Dokumentace zaniklé kutací jámy v blízkosti areálu Sauersack (foto: autor).



### Legenda

-  Cesta\_Stříbrna\_NovaVes
-  Pluzina\_Stříbrna\_NovaVes
-  DnesStříbrna
-  Dum\_Stříbrna\_NovaVes

0 70 140 280 420 560 m

**Obr. 51:** Plán lokality zaniklé části obce Stříbrná na podkladu SVF (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



**Obr. 52:** Dokumentace pozůstatku zdi domu (foto: autor).





**Obr. 53:** Dokumentace propadlého sklepa u domu (foto: autor).



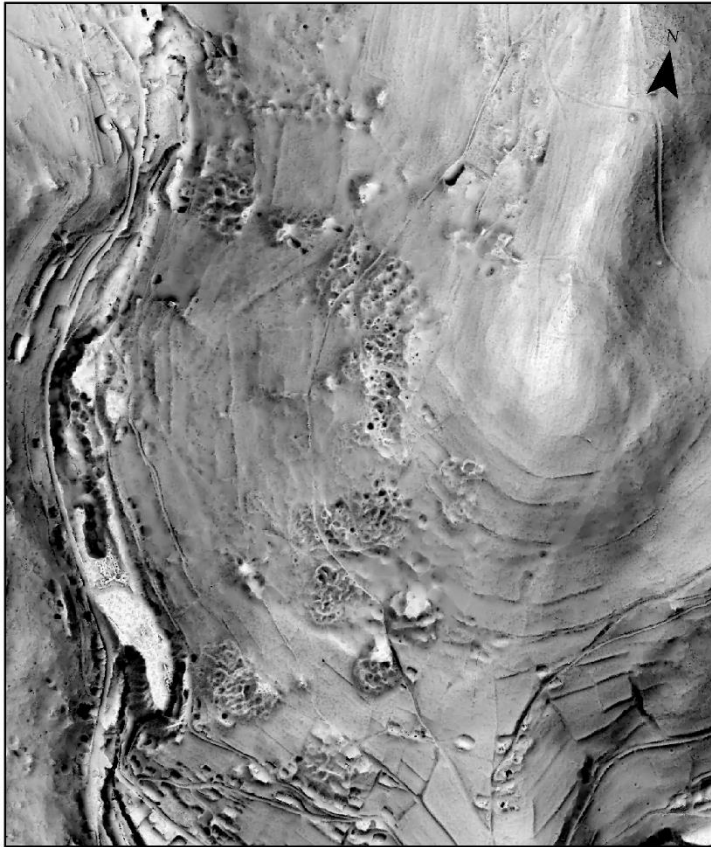
**Obr. 54:** Dokumentace pozůstatků domu a propadlého sklepa (foto: autor).



**Obr. 55:** Dokumentace mezního pásu (foto: autor).



**Obr. 56:** Dokumentace mezního pásu (foto: autor)



0 65 130 260 390 520 m

**Obr. 57:** Těžební oblast Tisovský vrch v Kraslicích, vizualizace slope (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



**Obr. 58:** Dokumentace těžební oblasti Tisovský vrch (foto: autor).



**Obr. 59:** Dokumentace těžební oblasti Tisovský vrch (foto: autor).



**Obr. 60:** Dokumentace těžební oblasti Tisovský vrch (foto: autor).



**Obr. 61:** Pozůstatky těžební činnosti na Rotavě u vrchu Goldau, vizualizace SVF (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).

0 55 110 220 330 440 m



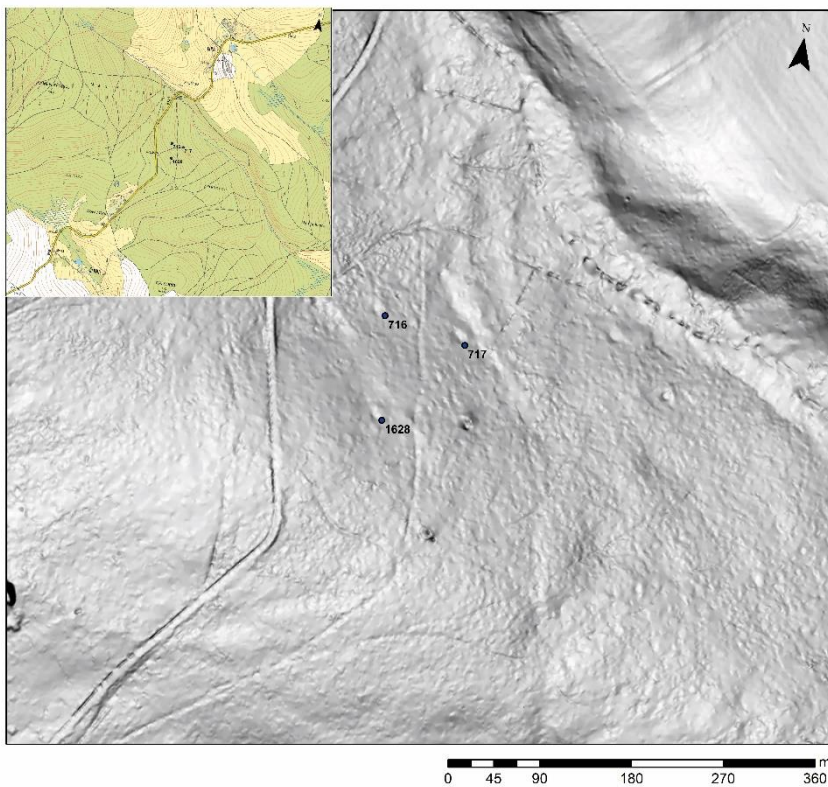
**Obr. 62:** Dokumentace pozůstatků těžební činnosti – Rotava (foto: autor).



**Obr. 63:** Dokumentace pozůstatků těžební činnosti – Rotava (foto: autor).



**Obr. 64:** Dokumentace pozůstatků těžební činnosti – Rotava (foto: autor).



**Obr. 65:** Plán lokality Černá – Čirá (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



**Obr. 66:** Dokumentace milířiště ID 716 (foto: autor).



**Obr. 67:** Dokumentace milířiště ID 717 (foto: autor).

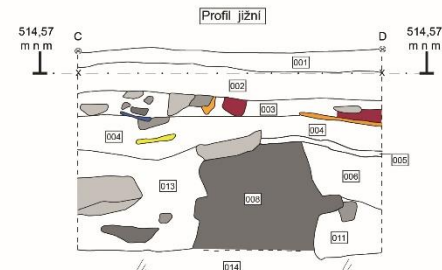
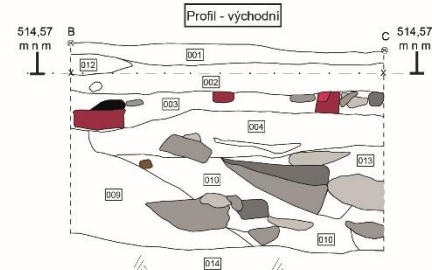
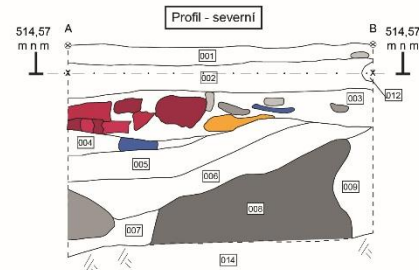


**Obr. 68:** Dokumentace milířiště ID 717 (foto: autor).





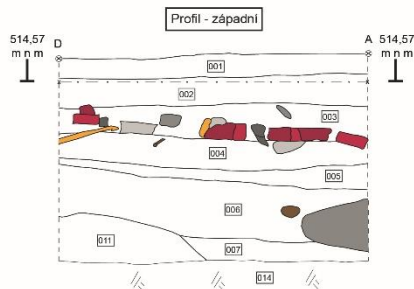
**Obr. 69:** Rozmístění sond během archeologického výzkumu v srpnu roku 2022 (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



KRASLICE - MĚSTO 2022				
	datum:	výkres:	sektor:	objekt:
	10. 08. 2022	č. 4	-	sonda 1
	měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
	1:20	Jan Král	Jan Král	0446_001.jpg
odstíny šedé	Kámen			
odstíny červené	Cihla			
oranžová	Železo			
modrá	Asfaltová lepenka			
001	Dm, šedivo černá písčité hlína, sypká, obsahuje drobné kamínky			
002	Šedivo černá písčité hlína, sypká, jemná, drobná frakce			
003	Stavební suť - písek, cihly, malta, stavební kameny, železo			
004	Štěrko písčité uložení, sypká, tmavě černá, obsahuje asfaltovou lepenku			
005	Sypký písek s drobnými kamínky			
006	Štěrko písčité uložení			
007	Promíšená uložení s podlozím			
008	Kumulace kamení bez malty			
009	Hlinito jílovitá uložení, pevná, tuhá, tmavě hnědá místy až černá			
012	Písek			
014	Podloží			

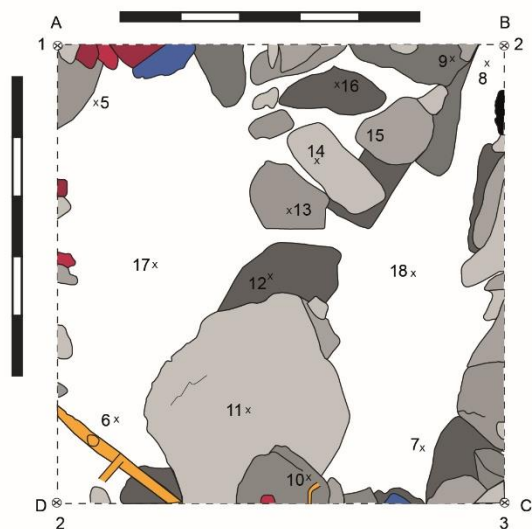
KRASLICE - MĚSTO 2022				
	datum:	výkres:	sektor:	objekt:
	10. 08. 2022	č. 4	-	sonda 1
	měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
	1:20	Jan Král	Jan Král	0446_001.jpg
odstíny šedé	Kámen			
černá	Malta			
odstíny červené	Cihla			
hnědá	Kofen			
001	Dm, šedivo černá písčité hlína, sypká, obsahuje drobné kamínky			
002	Šedivo černá písčité hlína, sypká, jemná, drobná frakce			
003	Stavební suť - písek, cihly, malta, stavební kameny, železo			
004	Štěrko písčité uložení, sypká, tmavě černá, obsahuje asfaltovou lepenku			
009	Hlinito jílovitá uložení, pevná, tuhá, tmavě hnědá místy až černá			
010	Písčité jí, východní profil, hnědo žlutý písčité jí - podloží			
012	Písek			
013	Hlinito jílovitá uložení, pevná, tuhá, tmavě hnědá místy až černá			
014	Podloží			

KRASLICE - MĚSTO 2022				
	datum:	výkres:	sektor:	objekt:
	10. 08. 2022	č. 4	-	sonda 1
	měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
	1:20	Jan Král	Jan Král	0446_001.jpg
odstíny šedé	Kámen			
modrá	Asfaltová lepenka			
odstíny červené	Cihla			
oranžová	Železo			
žlutá	Písek			
001	Dm, šedivo černá písčité hlína, sypká, obsahuje drobné kamínky			
002	Šedivo černá písčité hlína, sypká, jemná, drobná frakce			
003	Stavební suť - písek, cihly, malta, stavební kameny, železo			
004	Štěrko písčité uložení, sypká, tmavě černá, obsahuje asfaltovou lepenku			
005	Sypký písek s drobnými kamínky			
006	Štěrko písčité uložení			
008	Kumulace kamení bez malty			
009	Hlinito jílovitá uložení, pevná, tuhá, tmavě hnědá místy až černá			
011	Hlinito jílovitá uložení, pevná, tuhá, tmavě hnědá místy až černá			
013	Hlinito jílovitá uložení, pevná, tuhá, tmavě hnědá místy až černá			
014	Podloží			



KRASLICE - MĚSTO 2022				
	datum:	výkres:	sektor:	objekt:
	10. 08. 2022	č. 4	-	sonda 1
	měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
	1:20	Jan Král	Jan Král	0446_001.jpg
odstíny šedé	Kámen			
odstíny červené	Cihla			
oranžová	Železo			
hnědá	Kofen			
001	Dm, šedivo černá písčité hlína, sypká, obsahuje drobné kamínky			
002	Šedivo černá písčité hlína, sypká, jemná, drobná frakce			
003	Stavební suť - písek, cihly, malta, stavební kameny, železo			
004	Štěrko písčité uložení, sypká, tmavě černá, obsahuje asfaltovou lepenku			
005	Sypký písek s drobnými kamínky			
006	Štěrko písčité uložení			
007	Promíšená uložení s podlozím			
009	Hlinito jílovitá uložení, pevná, tuhá, tmavě hnědá místy až černá			
011	Hlinito jílovitá uložení, pevná, tuhá, tmavě hnědá místy až černá			
014	Podloží			

Obr. 70: Kresebná dokumentace sondy 1 ve městě – profily (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



KRASLICE - MĚSTO 2022			
datum:	výkres:	sektor:	objekt:
10. 08. 2022	č. 4	-	sonda 1
měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
1:20	Jan Král	Jan Král	0446_001.jpg
odstíny šedé	Kámen		
černá	Malta		
odstíny červené	Cihla		
oranžová	Železo		
modrá	Asfaltová lepenka		

číslo bodu	nadmořská výška (m)
1	514,69
2	514,69
3	514,69
4	514,68
5	513,68
6	513,68
7	513,7
8	513,74
9	514,22
10	514,28
11	514,19
12	514,02
13	513,99
14	514
15	514,14
16	514,11
17	513,69
18	513,69

**Obr. 71:** Kresebná dokumentace sondy 1 ve městě – půdorys (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



**Obr. 72:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 1 ve městě (zdroj: Muzeum Cheb; úprava: autor).



**Obr. 73:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 1 ve městě (zdroj: Muzeum Cheb; úprava: autor).



**Obr. 74:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 1 ve městě (zdroj: Muzeum Cheb; úprava: autor).



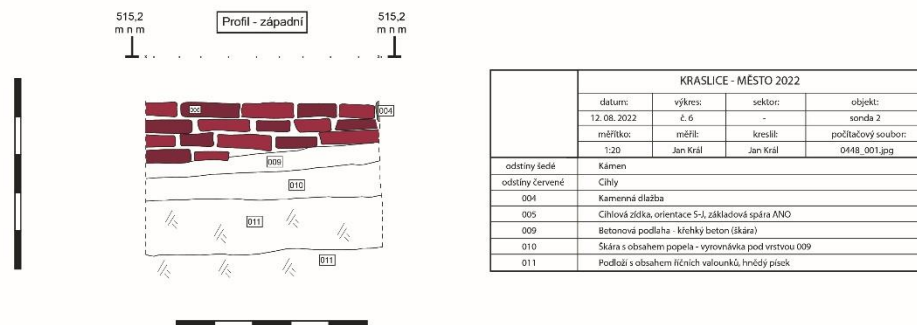
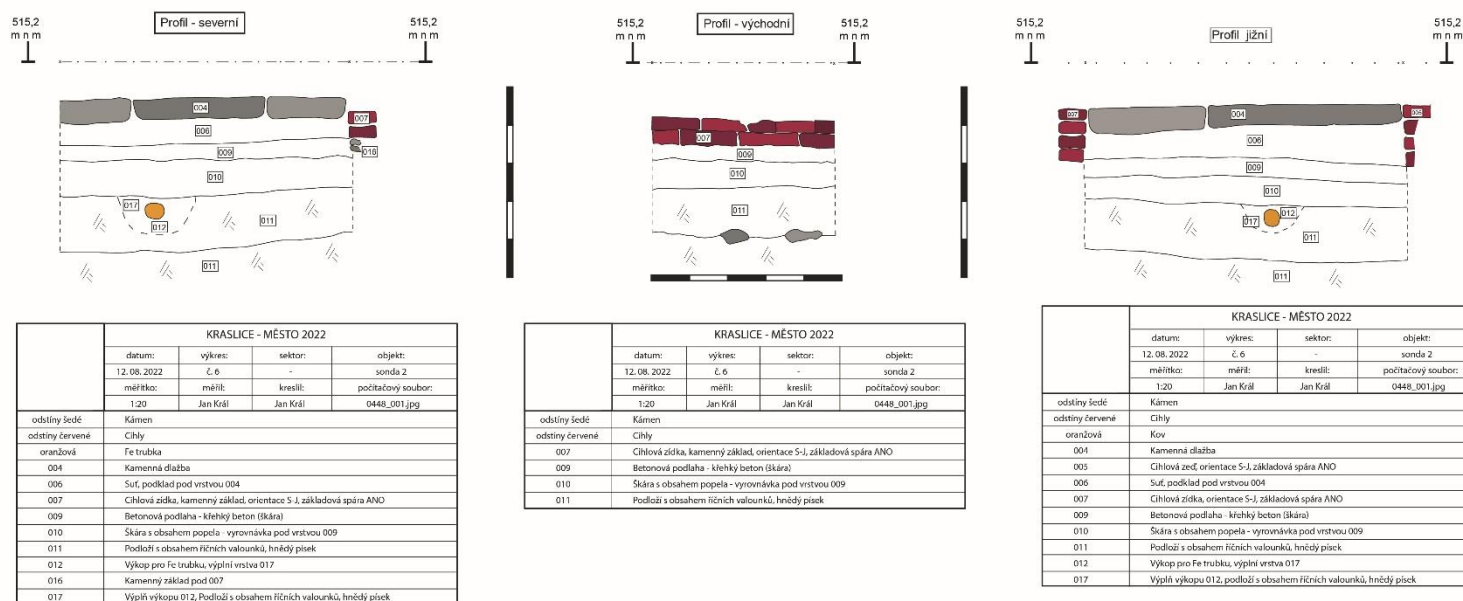
**Obr. 75:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 1 ve městě (zdroj: Muzeum Cheb; úprava: autor).



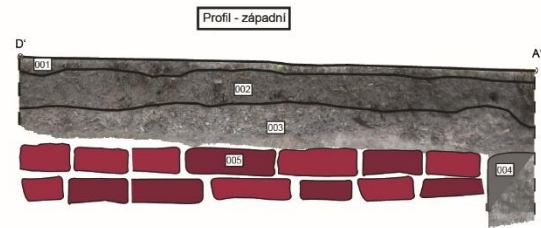
**Obr. 76:** Fotografická dokumentace sondy 1 ve městě – profil východní (zdroj: Muzeum Cheb).



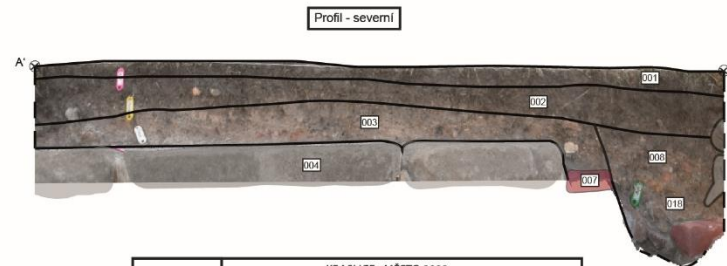
**Obr. 77:** Fotografická dokumentace sondy 1 ve městě – profil západní (zdroj: Muzeum Cheb).



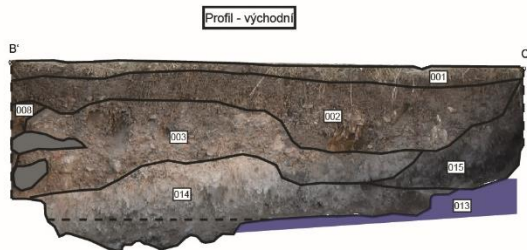
Obr. 78: Kresebná dokumentace sondy 2 ve městě – profily (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



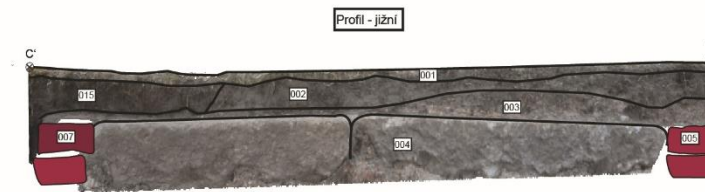
KRASLICE - MĚSTO 2022				
	datum:	výkres:	sektor:	objekt:
	12. 08. 2022	č. 7	-	sonda 2
odstřiny sedé	Kámen			
odstřiny červené	Cihla			
001	Travní dř			
002	Sedá písčité hlína, nahodile drobné kamínky			
003	Sedá písčité hlína s obsahem popela a škváry, nahodile úlomky cihel			
004	Kamenná dlažba			
005	Cihlová zeď, orientace S-J, základová spára ANO			



KRASLICE - MĚSTO 2022				
	datum:	výkres:	sektor:	objekt:
	12. 08. 2022	č. 7	-	sonda 2
odstřiny sedé	Kámen			
odstřiny červené	Cihla			
001	Travní dř			
002	Sedá písčité hlína, nahodile drobné kamínky			
003	Sedá písčité hlína s obsahem popela a škváry, nahodile úlomky cihel			
004	Kamenná dlažba			
007	Cihlová zeď, orientace S-J, základová spára ANO			
008	Vkop			
018	Výplň vkopu 008 - Sedá písčité hlína s obsahem popela a škváry, četně úlomky cihel			



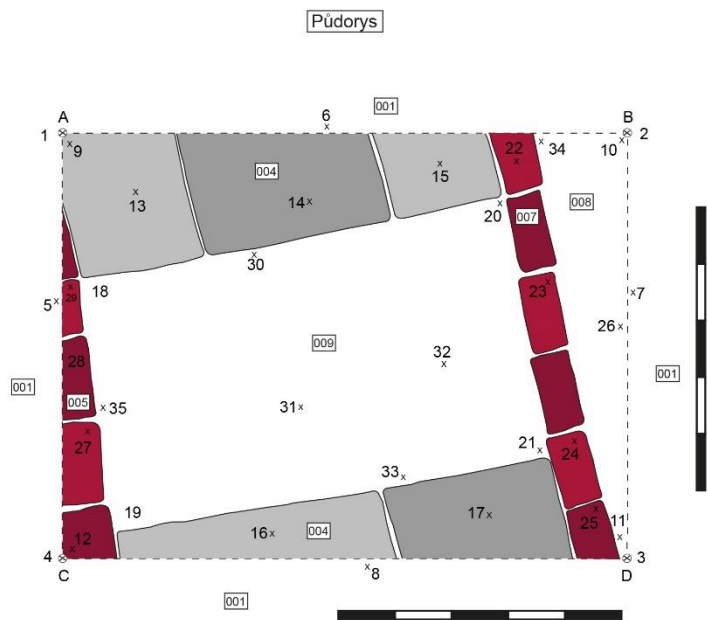
KRASLICE - MĚSTO 2022				
	datum:	výkres:	sektor:	objekt:
	12. 08. 2022	č. 7	-	sonda 2
odstřiny sedé	Kámen			
odstřiny červené	Cihla			
001	Travní dř			
002	Sedá písčité hlína, nahodile drobné kamínky			
003	Sedá písčité hlína s obsahem popela a škváry, nahodile úlomky cihel			
008	Vkop			
013	Betónové podlaha - křehký beton			
014	Bílý písek			
015	Sedá písčité hlína, ojediněle kamínky, nahodile úlomky cihel			
016	Výplň vkopu 008 - Sedá písčité hlína s obsahem popela a škváry, četně úlomky cihel			



KRASLICE - MĚSTO 2022				
	datum:	výkres:	sektor:	objekt:
	12. 08. 2022	č. 7	-	sonda 2
odstřiny sedé	Kámen			
odstřiny červené	Cihla			
001	Travní dř			
002	Sedá písčité hlína, nahodile drobné kamínky			
003	Sedá písčité hlína s obsahem popela a škváry, nahodile úlomky cihel			
004	Kamenná dlažba			
005	Cihlová zeď, orientace S-J, základová spára ANO			
007	Cihlová zeď, orientace S-J, základová spára ANO			
015	Sedá písčité hlína, ojediněle kamínky, nahodile úlomky cihel			

Obr. 79: Dokumentace profilu sondy 2 ve městě (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



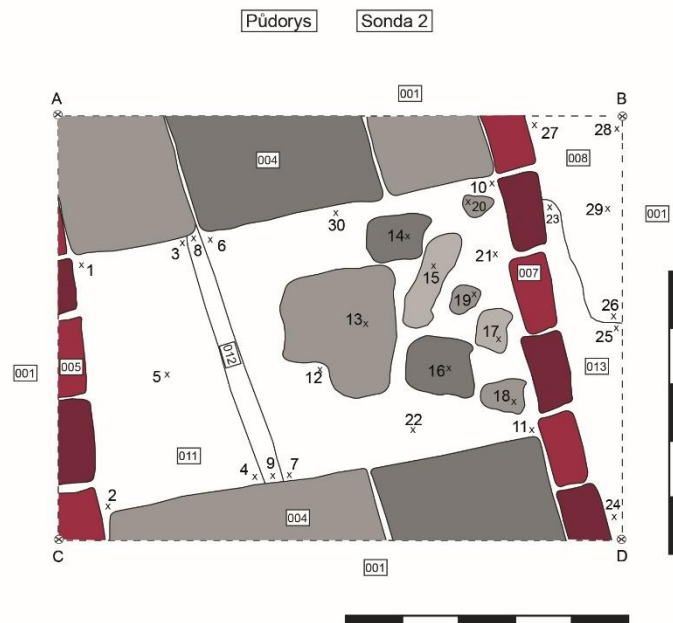


KRASLICE - MĚSTO 2022			
datum:	výkres:	sektor:	objekt:
05. 08. 2022	č. 5	-	sonda 2
měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
1:20	Jan Král	Jan Král	0447_001.jpg
odstíny šedé	Kámen		
odstíny červené	Cihla		
001	Travní drn.		
004	Kamenná dlažba		
005	Cihlová zídka, orientace S-J, základová spára ANO		
007	Cihlová zídka, orientace S-J, základová spára ANO		
008	Vkop, výplň: šedá písčitá hlína obsahující popel a škáru, nahodile úlomky cihel		
009	Betonová podlaha - křehký beton (škára)		

číslo bodu	nadmořská výška (m)
1	515,21
2	515,135
3	515,05
4	515,14
5	515,18
6	515,19
7	515,11
8	515,09
9	515,01
10	514,87
11	514,96
12	514,982
13	515,01
14	515,01
15	515,01
16	514,995
17	514,975
18	514,715
19	514,69
20	514,725

číslo bodu	nadmořská výška (m)
21	514,69
22	514,93
23	514,93
24	514,905
25	514,97
26	514,89
27	514,98
28	514,975
29	514,995
30	514,75
31	514,74
32	514,7
33	514,71
34	514,85
35	514,685

**Obr. 80:**  
 Kresebná dokumentace sondy 2 ve městě – půdorys před exkavací (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



KRASLICE - MĚSTO 2022			
datum:	výkres:	sektor:	objekt:
12. 08. 2022	č. 7	-	sonda 2
měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
1:20	Jan Král	Jan Král	0448_001.jpg
odstíny šedé	Kámen		
odstíny červené	Cihly		
001	Travní dm		
004	Kamenná dlažba		
005	Cihlová zídka, orientace S-J, základová spára ANO		
007	Cihlová zídka, kamenný základ, orientace S-J, základová spára ANO		
008	Vkop, výplň - šedá písčité hlina s obsahem popela a škály, nahodilě úlomky cihel		
011	Podloží s obsahem říčních valounků, hnědý písek		
012	Výkop pro Fe trubku, výplň vrstva 011		
013	Beton - křehký beton (škára) - zřejmě stejně jako vrstva 009		

číslo bodu	nadmořská výška (m)
1	514,27
2	514,17
3	514,24
4	514,21
5	514,19
6	514,27
7	514,21
8	514,48
9	514,44
10	514,33
11	514,33
12	514,17
13	514,34
14	514,29
15	514,37
16	514,26
17	514,35
18	514,34
19	514,29
20	514,31

číslo bodu	nadmořská výška (m)
21	514,31
22	514,17
23	514,76
24	514,74
25	514,75
26	514,66
27	514,86
28	514,84
29	514,67
30	514,23

**Obr. 81:**  
Kresebná dokumentace sondy 2 ve městě – půdorys po exkavaci (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



**Obr. 82:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 2 ve městě (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



**Obr. 83:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 2 ve městě (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



**Obr. 84:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 2 ve městě (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



**Obr. 85:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 2 ve městě (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



**Obr. 86:** Fotografická dokumentace sondy 2 ve městě před jejím rozšíření (zdroj: Muzeum Cheb).



**Obr. 87:** Dokumentace sondy 2 ve městě – půdorys (zdroj: Muzeum Cheb).



**Obr. 88:** Fotografická dokumentace půdorysu sondy 2 ve městě (zdroj: Muzeum Cheb).



**Obr. 89:** Fotografická dokumentace půdorysu sondy 2 ve městě (zdroj: Muzeum Cheb).



**Obr. 90:** Fotografická dokumentace severního profilu sondy 2 ve městě (zdroj: Muzeum Cheb).



**Obr. 91:** Fotografická dokumentace jižního profilu sondy 2 ve městě (zdroj: Muzeum Cheb).



**Obr. 92:** Fotografická dokumentace záchranného výzkumu v ulici Lipová cesta v Kraslicích (zdroj: Muzeum Cheb).



**Obr. 93:** Fotografická dokumentace záchranného výzkumu v ulici Lipová cesta v Kraslicích (zdroj: Muzeum Cheb).





**Obr. 94:** Fotografická dokumentace profilu výkopu záchranného výzkumu v ulici Lipová cesta v Kraslicích (zdroj: Muzeum Cheb).



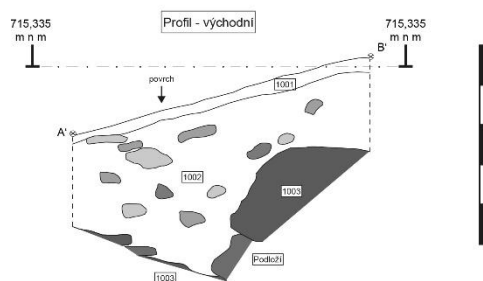
**Obr. 95:** Fotografická dokumentace profilu výkopu záchranného výzkumu v ulici Lipová cesta v Kraslicích (zdroj: Muzeum Cheb).



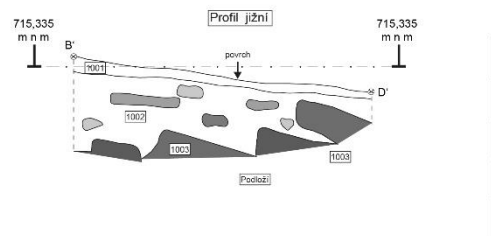
**Obr. 96:** Fotografická dokumentace výkopu záchranného výzkumu v ulici Lipová cesta v Kraslicích (zdroj: Muzeum Cheb).



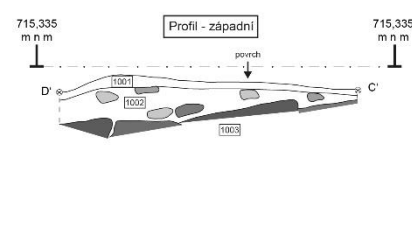
**Obr. 97:** Fotografická dokumentace profilu výkopu záchranného výzkumu v ulici Lipová cesta v Kraslicích (zdroj: Muzeum Cheb).



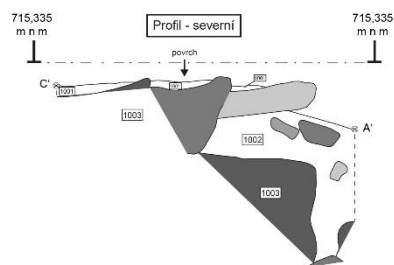
KRASLICE - HRAD 2022				
	datum:	výkres:	sektor:	objekt:
	19. 08. 2022	č. 3	-	sonda 1
	měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
	1:20	Jan Král	Jan Král	0444_001.jpg
odstýny sedé	kámen			
1001	Travní dm.			
1002	Sedo hnědá písčité hlína, prorrostlé kořeny, kameny 20%			
1003	Podloží, skála			



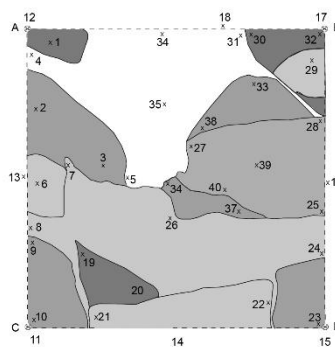
KRASLICE - HRAD 2022				
	datum:	výkres:	sektor:	objekt:
	19. 08. 2022	č. 3	-	sonda 1
	měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
	1:20	Jan Král	Jan Král	0444_001.jpg
odstýny sedé	kámen			
1001	Travní dm.			
1002	Sedo hnědá písčité hlína, prorrostlé kořeny, kameny 20%			
1003	Podloží, skála			



KRASLICE - HRAD 2022				
	datum:	výkres:	sektor:	objekt:
	19. 08. 2022	č. 3	-	sonda 1
	měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
	1:20	Jan Král	Jan Král	0444_001.jpg
odstýny sedé	kámen			
1001	Travní dm.			
1002	Sedo hnědá písčité hlína, prorrostlé kořeny, kameny 20%			
1003	Podloží, skála			



KRASLICE - HRAD 2022				
	datum:	výkres:	sektor:	objekt:
	19. 08. 2022	č. 3	-	sonda 1
	měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
	1:20	Jan Král	Jan Král	0444_001.jpg
odstýny sedé	kámen			
1001	Travní dm.			
1002	Sedo hnědá písčité hlína, prorrostlé kořeny, kameny 20%			
1003	Podloží, skála			



KRASLICE - HRAD 2022				
	datum:	výkres:	sektor:	objekt:
	19. 08. 2022	č. 3	-	sonda 1
	měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
	1:20	Jan Král	Jan Král	0444_001.jpg
odstýny sedé	kámen			

číslo bodu	nadmořská výška (m)
1	714,515
2	714,765
3	714,575
4	714,365
5	714,455
6	715,17
7	715,26
8	715,19
9	715,255
10	715,18
11	715,215
12	715,025
13	715,266
14	715,255
15	715,185
16	715,25
17	715,35
18	715,28
19	715,215
20	715,125

číslo bodu	nadmořská výška (m)
21	715,185
22	715,1
23	715,07
24	715
25	714,895
26	715,155
27	715,09
28	715,055
29	714,94
30	714,61
31	714,265
32	714,955
33	714,975
34	714,285
35	714,38
36	715,13
37	715,035
38	714,935
39	715,005
40	714,99

**Obr. 98:** Kresebná dokumentace sondy 1 na hradní lokalitě (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



**Obr. 99:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 1 na hradní lokalitě (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



**Obr. 100:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 1 na hradní lokalitě (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



Obr. 101: Fotogrammetrická dokumentace sondy 1 na hradní lokalitě (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



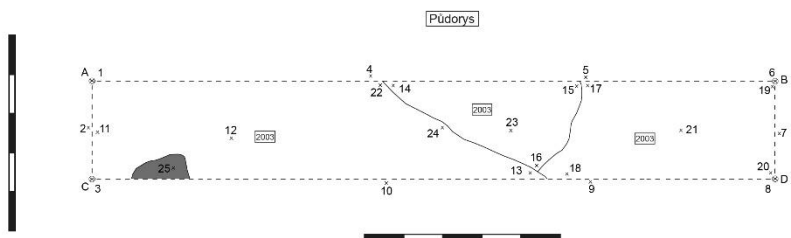
**Obr. 102:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 1 na hradní lokalitě (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



**Obr. 103:** Fotografická dokumentace východního profilu sondy 1 na hradním staveništi (zdroj: Muzeum Cheb).



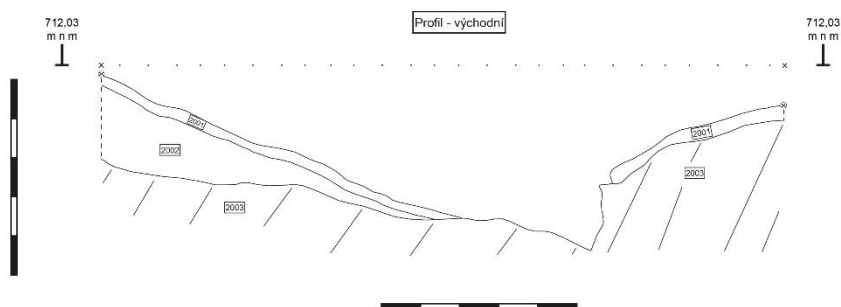
**Obr. 104:** Fotografická dokumentace půdorysu sondy 1 na hradním staveništi (zdroj: Muzeum Cheb).



KRASLICE - HRAD 2022			
datum:	výkres:	sektor:	objekt:
19.08.2022	č. 1	-	sonda 2
mřížko:	mříž:	kreslí:	počítačový soubor:
1:20	Jan Král	Jan Král	0442_001.jpg
odlišný sešed:	Kámen		
2003	Skála - podloží		

číslo bodu	nadmorská výška (m)
1	711,975
2	712,065
3	711,01
4	711,265
5	711,54
6	711,82
7	711,785
8	711,8
9	711,01
10	711,1
11	711,59
12	711,3
13	710,79
14	711,25
15	711,1

číslo bodu	nadmorská výška (m)
16	711,09
17	711,425
18	711,18
19	711,74
20	711,72
21	711,585
22	711,1
23	711,155
24	710,93
25	711,56



KRASLICE - HRAD 2022			
datum:	výkres:	sektor:	objekt:
19.08.2022	č. 1	-	sonda 2
mřížko:	mříž:	kreslí:	počítačový soubor:
1:20	Jan Král	Jan Král	0442_001.jpg
2001	Travní úrň.		
2002	Hnědá písčité hlína, drobné kamínky, kořeny		
2003	Skála - podloží		

**Obr. 105:**  
Kresebná dokumentace sondy 2 na hradní lokalitě (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).

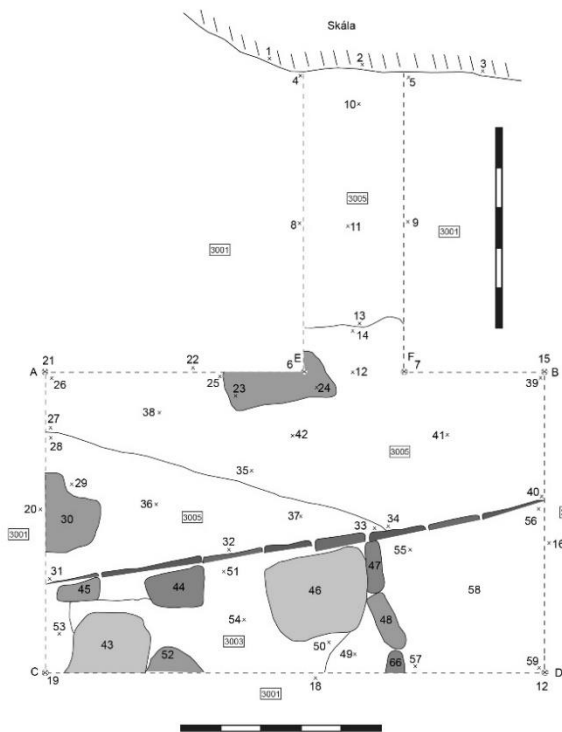


**Obr. 106:** Fotografická dokumentace sondy 2 na hradní lokalitě (zdroj: Muzeum Cheb).



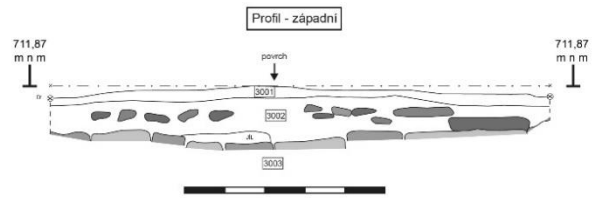
**Obr. 107:** Fotografická dokumentace sondy 2 na hradním staveništi (zdroj: Muzeum Cheb).



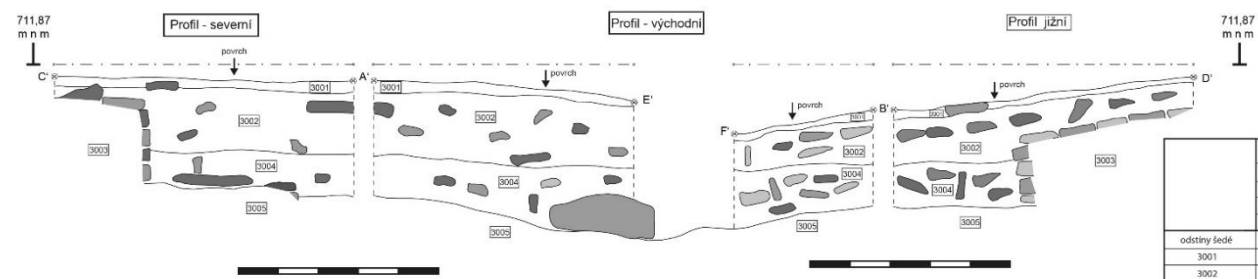


KRASLICE - HRAD 2022			
datum:	výkres:	sektor:	objekt:
19. 08. 2022	č. 2	-	sonda 3
měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
1:20	Jan Král	Jan Král	0443_001.jpg
odstýny šedě	kámen		
3001	Travní díry		
3003	Kamenná zeď, orientace S-J, pojivo - vápenná malta, licovaná, lomové kamery základová spára ANO		
3005	Podloží - skála		

číslo bodu	nadmořská výška (m)	číslo bodu	nadmořská výška (m)	číslo bodu	nadmořská výška (m)
1	712,22	21	711,8	41	711,065
2	712,255	22	711,76	42	711,015
3	712,155	23	711,185	43	711,79
4	711,85	24	711,23	44	711,675
5	711,76	25	711,595	45	711,635
6	711,69	26	711,21	46	711,735
7	711,54	27	711,17	47	711,65
8	711,69	28	711,28	48	711,64
9	711,45	29	711,21	49	711,74
10	711,655	30	711,285	50	711,685
11	711,46	31	711,2	51	711,69
12	711,06	32	711,145	52	711,73
13	711,265	33	711,21	53	711,68
14	711,12	34	711,09	54	711,69
15	711,67	35	711,06	55	711,535
16	711,715	36	711,145	56	711,535
17	711,795	37	711,15	57	711,59
18	711,86	38	711,07	58	711,6
19	711,85	39	711,15	59	711,755
20	711,8	40	711,16	60	711,675



KRASLICE - HRAD 2022			
datum:	výkres:	sektor:	objekt:
19. 08. 2022	č. 2	-	sonda 3
měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
1:20	Jan Král	Jan Král	0443_001.jpg
odstýny šedě	kámen		
3001	Travní díry		
3002	Šedo hnědá písčité hlína, kamery 15%, prorostlá kořeny		
3003	Kamenná zeď, orientace S-J, pojivo - vápenná malta, licovaná, lomové kamery základová spára ANO		



KRASLICE - HRAD 2022			
datum:	výkres:	sektor:	objekt:
19. 08. 2022	č. 2	-	sonda 3
měřítko:	měřil:	kreslil:	počítačový soubor:
1:20	Jan Král	Jan Král	0443_001.jpg
odstýny šedě	kámen		
3001	Travní díry		
3002	Šedo hnědá písčité hlína, kamery 15%, prorostlá kořeny		
3003	Kamenná zeď, orientace S-J, pojivo - vápenná malta, licovaná, lomové kamery základová spára ANO		
3004	Šedo hnědá písčité hlína, světlejší, obsahuje kamery		
3005	Podloží - skála		

**Obr. 108:**  
Kresebná dokumentace sondy 3 na hradní lokalitě (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



3

**Obr. 109:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 3 na hradním staveništi (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



**Obr. 110:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 3 na hradním staveništi (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



**Obr. 111:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 3 na hradním staveništi (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



**Obr. 112:** Fotogrammetrická dokumentace sondy 3 na hradním staveništi (zdroj: Muzeum Cheb, úprava: autor).



**Obr. 113:** Fotografická dokumentace sondy 3 na hradním staveništi (zdroj: Muzeum Cheb).



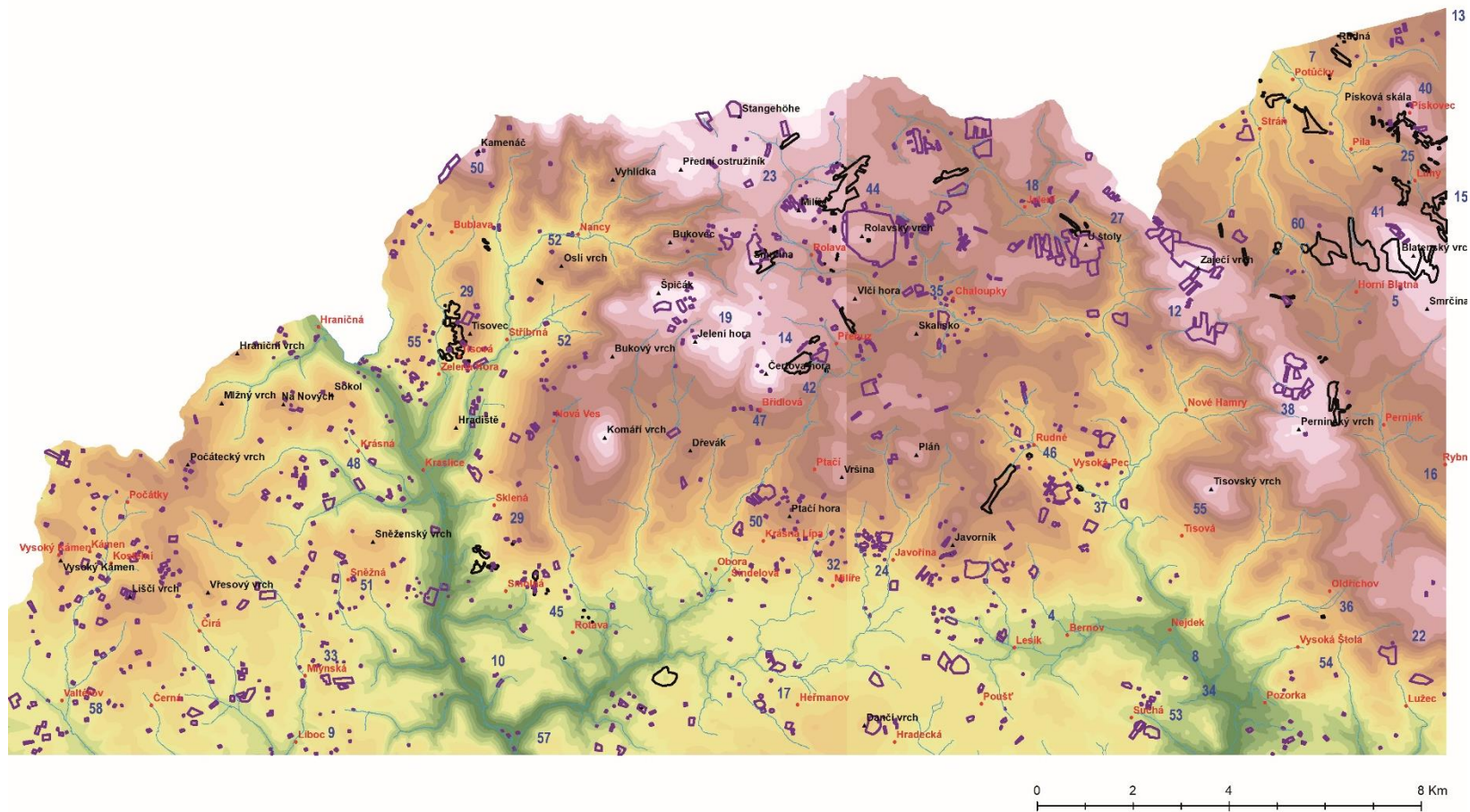
**Obr. 114:** Fotografická dokumentace sondy 3 na hradním staveništi (zdroj: Muzeum Cheb).



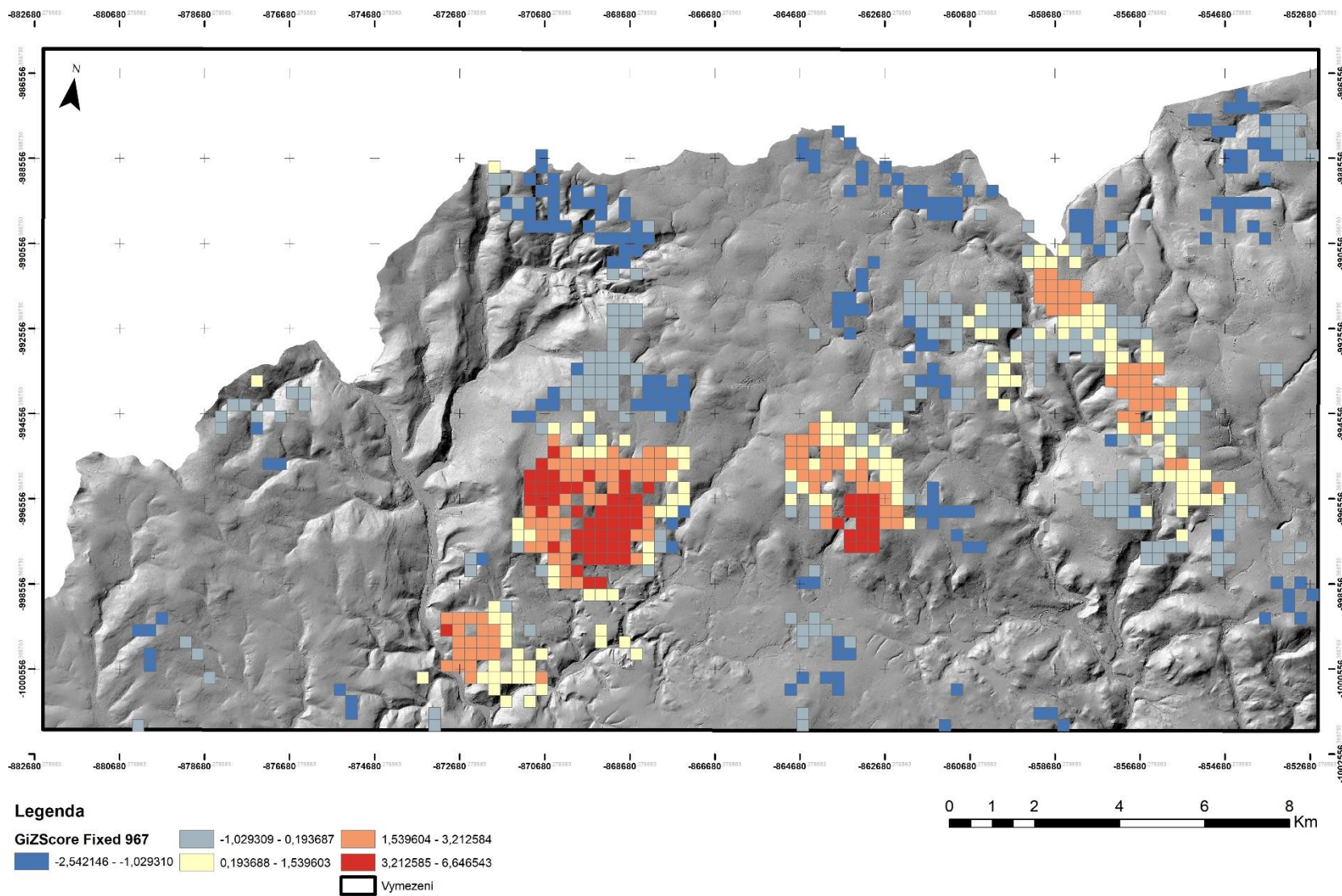
**Obr. 115:** Fotografická dokumentace východního profilu sondy 3 na hradním staveništi (zdroj: Muzeum Cheb).



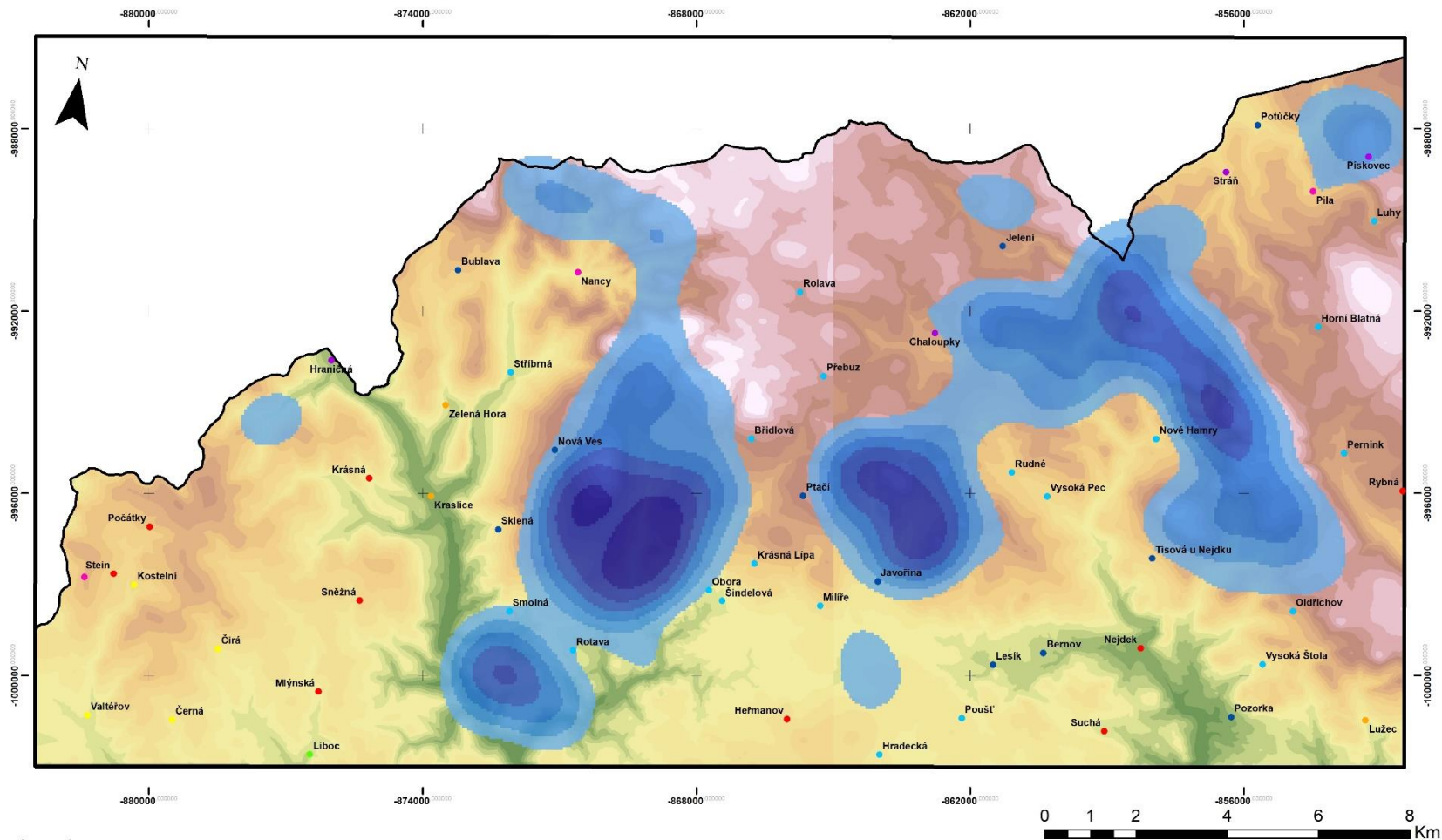
**Obr. 116:** Fotografická dokumentace západního profilu sondy 3 na hradním staveništi (zdroj: Muzeum Cheb).



**Obr. 117:** Mapa  
předběžně  
identifikovaných  
konvexních a  
konkávních objektů  
identifikovaných  
pomocí dálkového  
průzkumu a děl J.  
Kratochvíla  
(Kratochvíl 1957; týž  
1958; týž 1960; týž  
1961; týž 1962; týž  
1963; týž 1964; viz  
tab. 4; zdroj: ČÚZK,  
úprava: autor).



**Obr. 118:** Hot-spot analýza výskytu milířišť (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).



**Legenda**

nejdecko_natural_Clip <VALUE>	636,973 - 658,461	658,462 - 682,099	682,1 - 710,035	710,036 - 740,12	740,121 - 770,204	770,205 - 798,14	798,141 - 826,076	826,077 - 851,862
495,145 - 535,974	535,975 - 563,91	563,911 - 589,696	589,697 - 613,334	613,335 - 636,972				

851,863 - 877,649	877,65 - 899,138	899,139 - 920,627	920,628 - 942,116	942,117 - 967,903	967,904 - 997,998	997,999 - 1 043,11

Kraslicko_natural_clip <VALUE>	611,381 - 633,916	633,917 - 656,453	656,454 - 678,989	678,99 - 703,574	703,575 - 728,159	728,16 - 752,744	752,745 - 779,377	779,378 - 806,011
472,065 - 508,943	508,944 - 535,577	535,578 - 562,21	562,211 - 588,844	588,845 - 611,38				

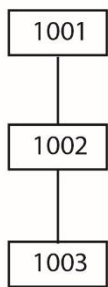
<VALUE>	0 - 1,614231932	1,614231933 - 4,842695797	4,842695798 - 9,039698821	9,039698822 - 13,72097143	13,72097144 - 19,0479368

Kernel	19,04793681 - 25,02059495	25,02059496 - 31,63894587	31,63894588 - 41,16291428

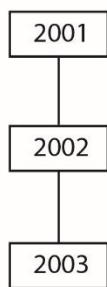
**Obr. 119:**  
 Analýza míry  
 zahuštění  
 vyskytujících se  
 osídlení (zdroj:  
 ČÚZK, úprava:  
 autor).



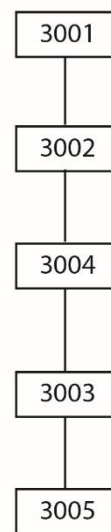
SONDA 1 HRAD



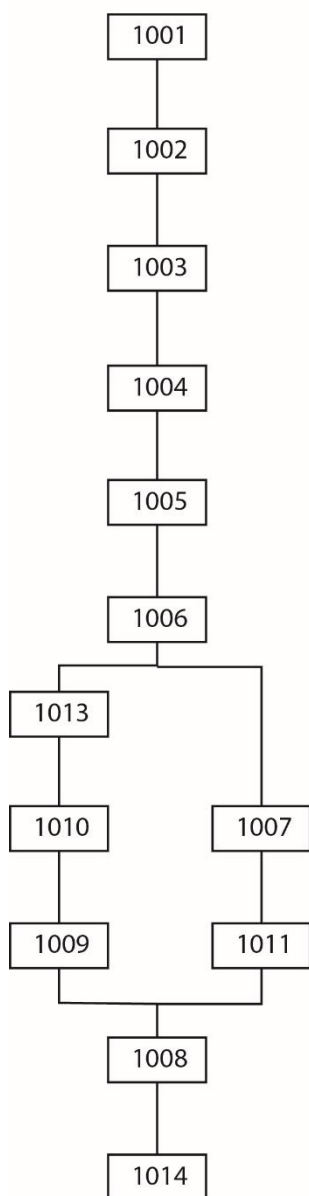
SONDA 2 HRAD



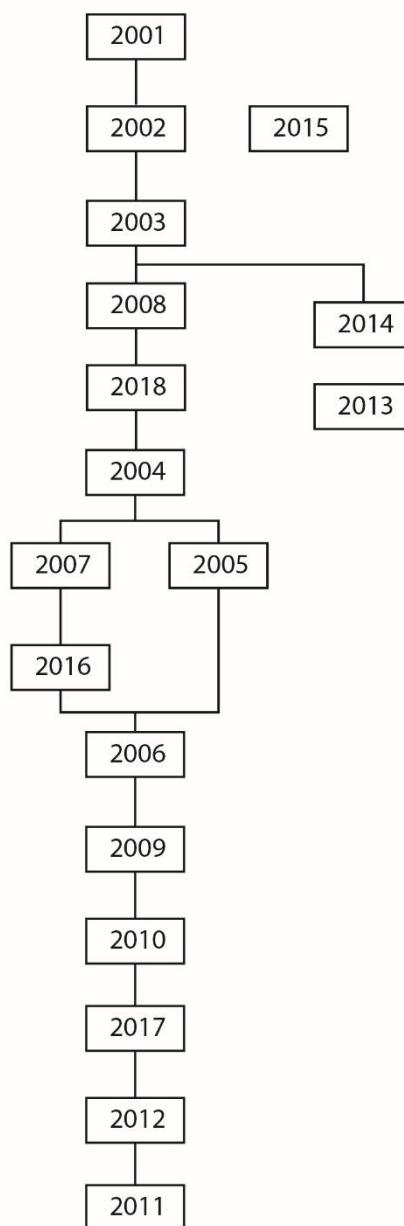
SONDA 3 HRAD



SONDA 1 MĚSTO



SONDA 2 MĚSTO



**Obr. 120:** Harrisovy matice sond (zdroj: autor).



**Obr. 121:** Vyznačení umístění sondy 1 a 2 ve městě na otiscích stabilního katastru (zdroj: ČÚZK, úprava: autor).

Příloha 2:

Rod	Cedvicové	Černínové z Chudenic	Hroznatovci	Gutštejnové z Gutštejna	Hartigové	Hrabišici	Rýzmburkové
Popis rodu:	Německý šlechtický rod; od 15. století vlastní majetky na Ašsku a Chebsku; na Chebském území se objevují již koncem 14. století – vzestup ale až r. 1422 (Zikmund jim uděluje Ašsko v léno, drželi ji jako zvláštní správní jednotku (jako manové) do 18. století - r. 1775 bylo Ašsko připojeno přímo k Čechách).	Jeden z nejvýznamnějších českých rodů, potomci Drslaviců, 4 větve od 16. století (chudenická, radnická, tasnovická, nedrahovická).	Západočeští šlechtici, původ odvozuji od bl. Hroznaty – páni z Vrtby, Gutštejna, Krašova, Krašovic	Patřili k Hroznatovcům, těžiště majetku na Plzeňsku, písemně doloženi až k roku 1316, byli za stavovského povstání proti Habsburkům, vymřeli po meči r. 1747, neponěmčili se.	Původně z Lužic, v Čechách až od 17. století.	Starobylý severočeský rod, nejvýznamnější větví páni z Oseka a z Rýzmburka, významně se podíleli na kolonizaci Loketského kraje (Slávek z Oseka).	Páni z Rýzmburku, z rodu Hrabišiců, mocný rod 14. a poč. 15. století, v odboji proti Václavu IV., v 15. století rod zchudl a r. 1536 vymřel.
Strana	377	378-380	388	384-386	386-387	387	426-428
Osobnosti		Heřman Černín - 141-142; Jan ml. Humprecht - 142		Burian II. Ml, zvaný Bohatý - 148		Slávek z Oseka - 188	Boreš ml. - 187
Držba:	12						
	13	Chudenice				Osek	Ostrov, Žlutice
	14			Gutštejn (do 16. století), Všeruby (do 16. století)			Žlutice, Bečov, Bochov, Hungerberg, Horní Slavkov, Slavkovský Les, Poohří, povodí Teplé
	15	Aš, Hranice, Kopaniny, Libá, Podhradí		Chyše; Nečtiny, Kynžvart, Rabštejn, Tachov (do 16. století); Dolní Bělá, Město Touškov			Do hus. válek: Žlutice (do r. 1415), Andělská Hora a Bečov do r. 1406 – pak Přimda.
	16	Kynžvart + Aš, Hranice, Kopaniny, Libá, Podhradí	Petrohrad u Podbořan, Kost, Jindřichův Hradec, vesnice kolem Chudenic – Švihov, Poleň	Poběžovice + Chyše, Nečtiny, Kynžvart, Rabštejn, Tachov (do 16. stol), Dolní Bělá, Město Touškov			
	17	stejně	Doba pobělohorská: Andělská Hora (1622), Bochov, Hartenštejn, Stružná, Žihle, Nejde (1623) + předchozí.	Obytce na Klatovsku			
	18	stejně	Štáhlavské panství (Kozel), Radnice + předchozí		Kysibl (Stružná, Nejde, Andělská Hora)		
	19	stejně	stejně		stejně		

Tab. 1: Rody v Karlovarském kraji od 12. do 19. století a jejich majetek.

Rod	Házmburkové	Hýzrlové z Chodů	Kolovratové z Kolovrat	Libkovicové	Löwensteinové	Metternichové	Nosticové	Páni z Plavna	Pluhové z Rabštejna	Questenberkové z Questenberku
Popis rodu:	Rod z původně středoečeských Buziců, píší se podle hradu Házmburk.	Od r. 1626 panský rod původem z Loketska, predikát z Chodova, původně rytíři (Loketští manové?), koncem 16. století majetky ve středních Čechách, vymřeli roku 1776.	Staročeský rod ze středních Čech, větve – Libštejnští, Bezdrůžičtí, Novohradští, Krakovští).	Starobylý šlechtický rod, počátek r. 13/14 století.	Původně německý rod, v západních Čechách po r. 1720.	Rod původem z Porýní, pozemková država od 17. do 20. století.	Rod z Horní Lužice, od r. 1532 vesnice Nostice, zakladatelem Otto Nostic).	Mocný německý rod z Voigtlandu, ve 14. – 16. století rozsáhlé majetky v Čechách, vymřeli r. 1572 Jindřichem VI. a VII.	Původně z jižních Čech, v západních od 14. století, vymřeli ve Falknově r. 1585, po r. 1547 přišli o své statky.	Původně rakouský rod, po Bílé Hoře majetky v Z. Čechách.
Strana		388	396-399	403-404	404-405	407-408	410-411	413-414	414-415	417
Osobnosti	Oldřich Zajíc 211					Kliment Václav Nepomuk Lothar - 174	Jan Hartvik - 177, Ota - 177	Jindřich I. - V. - 178-179	Hanuš - 179-180, Kašpar 180-181	
Držba:	12							(vlastníci Plavna)		
	13									
	14			Krašov	Libkovice				Rabštejn n. Střelou,	
	15	Od r. 1407: Andělská Hora (do smrti 1414) a Bečov (do r. 1411, pak p. z Plavna).		Libštejn (+ purkrabí na Lokti 1405–1410), Zbiroh (do 1477).		Hasištejn, Přimda		Vladař, Kynžvart, Slavkovský les, Bečov, Kraslice, Andělská Hora, Bochov, Hartenštejn	Bečov, Kynžvart, Nečtiny, Tachov, Chodová Planá, Horní Slavkov	
	16			Pšov	Zbiroh, Horšovský Týn, Tachov			Andělská Hora, Žlutice	Bečov, Tachov + předchozí, Krásno, Slavkovský Les (do r. 1547)	
	17		Pobělohorská d.: Chodov	Pobělohorská d.: Pšov, Žichovice na Otavě, Chyše	ZTRÁTA STATKŮ PO BH: Žlutice, Horšovský Týn, Čechovice, Tachov, Mířkov		Pobělohorská d.: Nostice, Falknov, Jindřichovice, Kraslice			Pobělohorská d.: Bečov nad Teplou, Jaroměřice nad Rokytinou (jih Moravy)
	18					Bor u Tachova, Bezdrůžice	Kynžvart, Dolní Žandov (+okolí)	Nostice, Falknov, Jindřichovice, Kraslice		Bečov nad Teplou, Jaroměřice nad Rokytinou (jih Moravy)
	19			Velké Dvorce	Křimice, Nekmíř, Žinkovi	Konstantinovy Lázně+ předchozí	Kynžvart, Plasy, Dolní Žandov	Nostice, Falknov, Jindřichovice, Kraslice		

Tab. 2: Rody v Karlovarském kraji od 12. do 19. století a jejich majetek.

Rod	Sasko-lauenburští vévodové	Šlikové z Holíče a Pasounu	Štampachové ze Štampach	Švambergové	Údrčtí z Údrče	Páni z Vřesovic
Popis rodu:	Severoněmecký rod, kolem města Lauenburg v Dolním Sasku, příchod v 17. století (za Habsburků).	Slavný bohatý západočeský rod v 15. - 17. století, spojení s hornictvím, zakladatelem Kašpar Šlik (1390–1449) – synem měšťana v Chebu, oblíbenec Zikmunda; byli proti Habsburkům – na počátku 17. století se oslabuje jejich vliv.	Německý počestný rod z Loketska, po stavovském povstání ztrácí majetek, udrželi si Valeč; vymírají po r. 1718.	Starobylý západočeský rod ze Švamberka (dnes Krasíkov), již ze 13. století, vymírají r. 1664.	Západočeský rytířský rod z Údrče u Bochova, předek již z let 1169 a 1183, leníky hradu Bečova a Hartenštejna, 15. – 17. století = pozemky v SZ Čechách.	Rytířský rod z Moravy, vzestup rodu v 15. století, vymřeli r. 1755.
Strana	428	431-436	436	440	446-447	452-454
Osobnosti	Julius Jindřich 158-159	Jáchym Ondřej - 189-190, Jan Albín 190-191, Jindřich 191, Kašpar 192, Štěpán 193-194		Hynek Krušina 198		Jakoubek Vřesovec 207, Jakub Kyšperský 207, Jan Vřesovec 208
Držba:	12					
	13			hrad Bor, přimdecký purkrabí, Švamperk		
	14		Kynšperk nad Ohří	Švamperk, Bor		
	15	Chebské purkrabství, Loket, Ostrov, Hroznětín, Andělská Hora, Sokolov	Kynšperk nad Ohří	Švamperk, Bor, Zelená Hora u Nepomuku, Kynžvart, Přimda, Stráž		Žlutice, hrad Nevděk a Mazanec, Toužim, Ostrov, Andělská Hora, Útvina
	16	Sokolov, Loket, Ostrov, Jáchymov (odňat roku 1547), Nejdecko, Kraslicko, Doupov	Kynšperk nad Ohří, Valeč, navíc statky v SZ a S Čechách	Bor, Krasíkov, Orlík, Zvíkov, Přimda, Stráž, Křínov u Plané	Údrč	hrad Nevděk a Mazanec, Toužim, Ostrov, Andělská Hora, Útvina, Bílina, Doubravská hora u Teplíc, Kostomlaty, Kyšperk, Valeč do r. 1540
	17	Pobělohorská d.: Toužim, panství Ostrov (i Hroznětín a Pernink), Útvina.	Pobělohorská d.: Valeč	Orlík, Třeboň, Nové Hradky, Poběžovice		Předchozí, Dolní Bělá, Někmlík, Podmokly, Bezvěrov, Brložec, Březín, Čestětín, Kamenná Hora, Krašov u Bezvěrova, Račín, Vojtěšín
	18	navíc Toužim	Valeč (do smrti 1718)			
	19					

Tab. 3: Rody v Karlovarském kraji od 12. do 19. století a jejich majetek.

Díl	Lokalita	Další lokality	Popis lokality	Historie těžby	Rudy	ID
I.	Altensgrün (JV od Krc)		Limonit a sférosiderit, východně od Altensgrün dolován vápenec na vrchu Altensgrün (velmi jemně zrnitý, pevný, místy prostoupen křemencem)		Fe	1
	Aschberg (vrch S od Krc)		Turmalin v žíle		Fe	2
	Baslerberg (Z od Horní Blatné)		Dříve dolován cínovec		Sn	3
	Bernau - Bernov		Kassiterit v žilách granitu, dříve dolován v okruhu žíly nejdecko-eibenstocké. Sejpy mezi Bernovem a Nejdkem, alluv. Stáří. Důl na Fe rudu.	Dolování částečně před 40–50 lety	Fe, Sn	4
	Horní Blatná	Hirschberg, Bludná, Hory Krušné, Plattenberg Gr., Hirschenstand	Důl v porfyru a staré jámy na východním svahu údolí s Ziegenschacht. Staré doly na SV úpatí Schuppenbgu v rudohorské žule. Obsah žil je kombinovaný, kassiterit s rudami Ag na téže žíle. Převážně kassiterit. Formace olovnatá. Žíly tohoto rázu s galenitem; Cu – a As kyzem a s cínovcem probíhají mezi Blatnou a Wiesenthalem. Cínovcové žíly ve spojení s felsit porfyrem a přecházejí do krystalických břidlic k kontaktním krajím krystalických břidlic k eruptivním horninám, hlavně k nejdeckému granictu provázen hematitem a polianitem, manganitem. Fe rudy = Bludná, Hilfe Gottes Fgr., Z svah Gross Plattenberg, Hirschberg. Mangan = Bludná, Riesenberger, Henneberg-Plattenberg Z. JZ směr, Hirschberg, Smolné Pece. Dolování zlata u Farmmühle - 3 rybníky pod cínovcem, od zlata je cín zažloutlý a u Fischteichen, potok Pstruhový.	Dolování počalo ve 12. a 13. století, vrchol v 16. století. H. Blatná založena r. 1532 pro cínové doly, r. 1536 připadla k Čechám. Od roku 1531 sjednoceno předchozí dolování. R. 1531/32 odkryty na Plattenbergu nadějně žíly s Ag. Stopy na Wolfspinge a Eisbinge. R. 1531 práce na žilách, rýžování je dle Agricoly starší. R. 1532 v okolí těženo Fe a Sn. R. 1534 nový rozvoj dolů – nová ložiska Ag. R. 1536 jáma "bei Farbleuten". V letech 1582-1593 nalezeno stříbro, r. 1617 se vytratilo. Pokles k r. 1585. V 16. století těženo Ag, Braunstein, Fe, Co. Doly v lesním blastenském okrsku (3 doly na Ag, 4 na Fe, 2 na Mn). Pokusná těžba do r. 1617 za 30leté války zničeny. R. 1621 doly na Eolfgang Fgr + hluboká Wolfspinge. Po válce obnovena těžba (r. 1653 vystěhování luteránů), dobýván cín. Do r. 1739 dolován cín. R. 1740 4 žíly těžené v granitu na Sn, Ag + obnovena těžba na Hirschensteinu, Provoz na blatné na Mn r. 1858. Jedna z žil na Bludné otevřena do hloubky 200 m.	Fe, Ag, Sn, Co, Mn	5
	Bleigrund (lesní díl JV od Krc)		Rozsáhlé haldy po staré dolování, doly s galenitem bez většího významu. Galenit dobýván na Bleizeche ve fylitu před 50 lety. Olivin v čediči o velikosti vlašského ořechu. Siderit.	Za vlády krále Ludvíka (1516–1526) Zdeněk Lev z Rožmitálu obdržel svobody u vsi Schöna u JJZ od Krc (pravděpodobné místo, kde před 20lety slavkovští havíři těžili olovo – brzy přestali), již r. 1448, r. 1527 se hovořilo při koupích o vykupování horních svobod, ALE Agricola r. 1530 o dolech nemluví. Dolování již dříve (zdroje z roku 1590). Obec KRC vedla v 17. století ještě St. Phillipi-Jakobist na olovo, r. 1669 ještě ustanovování úředníci. Doly na Pb obnoveny v 19. století.	Pb, galenit	6
	Breitenbach – Potůčky		Staré doly bohaté na Ag, cínovce a Fe rudy již před r. 1532. Důl Marie Theresie na Mn, Fe, Ziegenschacht na kassiterit, doly Anna-Michal na Bi, Boží Požehnutí na Bi, U, Ni, Neuverborgen Glück na Bi. Ložisko cínovcové, doly s žilami Ag a Co ve svoru blízko žulové hranice. Stříbrné rudy ve fylitu. Žíly s Mn. Žilovina směs rohovce, bílého či šedého křemene, železné pěny, krevele, polianitu, pyrolusitu, žíly rudní v oblasti Břidlic. Dobývané žíly na cínovce provázené rudami Co a Ag. Rýžovalo.	Rýžovalo se k roku 1520.	Ag, Sn, Fe, Co, Mn, Bi	7
	Buschataler Zug (Nejdek)		Krevel, polianit, psilomelan, pyrolusit méně			8
	Frankenhammer (JJZ od Krc)		Fe ruda pro železárnou v Rotavě		Fe	9

	Goldau – JJZ od Krc, ZJZ od – Rotavy		Jméno dle zlata, panství Heinrichsgrün r. 1827 popisování praní zlata. Více štol 80–120 m od paty do rulovitého svoru. Stopy Au v arsenopyritu. Mnoho štol (propadlé) proti Pechbachu. Velké haldy mezi Baderloch a Vogelherdberg u potůčků v údolí (tzv. Zinnkamm). Wolframit u Nostické myslivny, Rýžování v lese Goldau, Mimo rýžoviště šachta 60 m hluboká.	R. 1702/1703 pokus o obnovu dolů Au. Na poč. 18. století šachta v provozu, r. 1760 dolování Au. Před 70-80 lety se těžilo. Patrně dobývání pyritu.	Au	10
	Goldbach u Kraslic		Upomínka na zlato			11
II.	Nové Hamry		Doly ne Fe rudu, rudy Mn (Bora Z., Paul Bärenz do r. 1820, r. 1842 pokus o obnovu). Dolován Cínovec, práce do r. 1811 na 1 dole. Současná těžba Z od Nových Hamrů v rudohorské žíle pod co 831 řada obvalů, též co 731 S od Peindelbergu na vrcholu "am Pritzenberg". Po žíle "im Zänkel" štola. na Z od svahu Peindelberg četné žíly zvláště ušlechtilé. V žílovině jaspis, kusový křemen, železná pěna, manganové rudy. Menší výskyty Mn v rudě v žule.		Fe, Mn, Sn	12
	Halbmeil (nyní Rozhraní?)		Na rudy bohaté revíry na hranici rul, svoru, fylitu k erupčním horninám. Na saské hranici se kříží 2-5 cínovcové žíly se stříbrnými žilami směr SZ-JV. Žíly Hematitové JV od Halbmeilu. Žíly ve chloritické břidlici.	Staré doly na rudy Ag, Co; Gabe Gotteszeche s kobaltovou černí a podíly stříbra. Doly na cínovce. Dolováno r. 1549. Starší doly do 30leté války na SZ, novější na Z. straně Halbmeilu (pracovaly ještě před 50–60 lety). Obnovené doly r. 1825, pracovaly do r. 1831. Doly kvetly v 2. polovině 16. století do konce 18. století, pak upadaly.	Ag, Pb, Zn, Co, Grafit, Kassiterit, magnetit, muskovit, pyrit, vitriolové břidlice	13
	Hartelsberg (JZ od Přebuzi, SV od Krc)		Staré cínovcové rýžoviště na svahu Hartelsberg. Kutáno stříbro, cínovec, limonit. Stříbrné žíly s grafitem, práce příkopové.		Sn, Ag, Fe	14
	Heldenberg (Zwittermühl, SV od Horní Blatné)		Rudy stříbrné a kobaltové; doly Glück mit Freude, Untere Michaeli, Anna, Obere Michaeli, Allerseelen-Zeche; dvě štoly byly hnány do Heldenbergu – Ag, Co, Bi. Doly byly mělké.		Ag, Co	15
	Henneberg u Horní Blatné		Žilný couk delší než 18 km, těžba Fe s Mn. Táhne se na Z od Horní Blatné a Pernatce až k Vysoké Štole. Současně pracuje na cín 7 cech (Henneberg Graben).		Fe, Mn, Sn	16
	Hermanmsgrün – Heřmanov		Železné rudy, opuštěné lože		Fe	17
	Hirschenstand – Jelení		JV část = název Bora (od Erbachu do Rolavského potoka), SZ část = název Kranisberg. Podružné doly na cínovec slibné. Doly na Mn u Kranisbergu, na V od Wasserstadt. Cínovec ve fylitu a granitu. Ruda lokálně ve velkých kroupách.		Sn, Mn	18
	Hirschberg (vrch SZ od Horní Blatné)		Doly na pyrolusit, limonit, hematit, Mn rudy. Převážně Mn rudy v peckách a hnízdech (dobýváno ve 2 dolech). Blatenský pruh poskytuje pěkné rudy na Mn, na JZ obsahuje krevel. Na H. je jáma s Mn rudami na troskovité křemenné žíle. Žíla přechází i do blízkosti Smolných Pecí. Ložiska cínovce.	Dobývání přerušeno r. 1638. Doly vzkvétaly ve středu 18. století. Na Z. svahu H. r. 1870 byly při kutání cínovce objeveny Mn rudy. V letech 1. války ložisko otevřeno na 100 m štolou Concordia – silně prokřemenilé rudy Mn. Byl úmysl obnovit těžbu cínu. Dříve dolovány krevely těsně na hranici na Z od Silberbachu.	Fe, Mn, Sn	19
	Hochgard (u Nejdku, SSZ od Jindřichovic)		Rudy železné, hematit ve křemenné žíle, v granitu (materiál pro místní železárný), odkryv i Mn rud.		Fe, Mn	20
	Vlčí Hora (S_Z od Krásné Lípy)		V dřívějších dobách doly (Cu?). Jeden pozemek s názvem "auf der Schmelze".		Cu?	21



	Vlčí Hora (JZ u Horní Blatné)		Hennebrský couk s Fe a Mn rudami, běží těsně mimo novou myslivnu u V. H. Plattner Zug otevřen dolem Protasi Z. Ruda smíšená s pyrolusitem.		Fe, Mn	22
	Huttenbrand (SZ od Sauerstucku)		Doly na Mn rudu na žilách křemence a rohovce.		Mn	23
III	Javořina		Doly na cínovec kdysi v lese "Das lange Losch, hematit, Kassiterit, aluviální sejpy.		Sn, Fe	24
	Jungenhengst = Luhy		Fe rudy, rudy jáchymovského typu – Ag, Co, Ni, Bi a U, Mn. Žíly utnuté žulou, jsou ve svoru. Galenit, Hrematit. U J. Francisci Stollen bludenské žíly. Řada obvalů a hald, při těžbě hematitu vedlejším Mn, Mn rudy v pruhu k Hřebečné, vizmut.	Hematit – poč. těžby r. 1562, od té doby neustále.	Fe, Ag, Co, Ni, Bi, U, Mn	25
	Kleehübel (JJZ od Krc)		Hlízy olivínu o vel. vlašského ořechu v čediči.			26
	Kranisberg (SV část Jeleního revíru)		Cínovec na západě a na severu, cínovcové rudy se kříží s křemenem, rohovcem, rudami Mn a krevalem.		Sn, Mn	27
	Krankenhammer (u Nejdku)		Doly na Fe rudu		Fe	28
	Kraslice	Glasberg, Tisová	Ložisko měděných, olovnatých, zinkových a stříbrných rud (převládají rudy měděné). Výskyt cínovce, wolfranitu a Fe rud (možná i stopy zlata), polymiktní charakter rud, hlavní rudou chalkopyrit. Ložiska podoba – lože, žíly. Lože ve fylitu a křemenné břidlici, žíly ve fylitu. Žíly prostupují diskordantně. V křemenných žilách ložiska stříbra (ušlechtilé i neušlechtilé). "Am hohen Stein" a Zámecký vrch = stříbrné žíly. Obsah Cu z Tisovce, Zelené Hory, Bublavy. Východně od Krc žíly křemene s peckami limonitu. Žíly s wolframitem, kassiteritem, turmalínem na Galgenbergu. Ložiska jsou zřejmě magmaticky utuhlá.	Spisek z roku 1862 = chalkopyrit + pyrit, pyrrhotin, magnetit, méně sekundárních měděných rud. Místa staršího i novějšího dolování na: měď, olovo, zinek, zlato, cín a železo. Staré doly - "Kupferwerke" a mohutné haldy od Bublavy (údolím potoka) ke Kraslicím, hromadí se v Zalené Hoře a na Z svahu Tisovce. Stříbrné a olovnaté doly při Stříbrném potoku a na Zámeckém vrchu, na Eselbergu, na Bleibergu, v Bleigrundu, Dobytčí vrch, Krawanzenberg, Vysoký Kámen. Pokus o Fe rudu u Smolné. První zprávy o dolování zřejmě z r. 1272 (privilegia). Za Karla IV. otevřeny nové štoly a jámy. Roku 1412 doly zničeny Chebany, dále poškozeny r. 1465. Roku 1434 patřily doly Kašparu Šlíkovi, za Jeronýma Šlíka rozšíření na Zel. Horu – vznik osad Zelená Hora, Bublava, Tisová, Stříbrná. Měděné doly se začaly dobývat roku 1437. Horní kniha z let 1490–1614, pracovalo cca. 2000 horníků. V letech 1560-1575 se prý těžilo zlato. Z roku 1575 a 1600 listiny týkající se desátků z: měděných rud, zlata, stříbra, cínu a železa. Roku 1575 vše prodáno evangleickému hraběti ze Schönburgu – rozkvět dolů. Roku 1601 nový horní řád. a založen horní úřad. Po 30leté válce doly pronajímány. Od r. 1653 vystěhování evangelických obyvatel a upadá těžba, horníci se vrátili k řemeslům (hudební nástroje). Roku 1801 ukončeny veškeré důlní práce. Pokus o obnovení na poč. 20. století – překop Klingenthal-Krc (zastaveno r. 1920).	Ag, Au, Cu, Pb, Zn, Fe	29
IV.	Krásná Lípa		Hematit na křemenných žilách na Chalupách, často ve hnízdech s rudami Mn + limonit s krevalem (hnízda v křemenu).		Fe, Mn	30
	Lom – Kernberg		Apatit – jehlicovité X ve větším množství v dutinách čediče nebo kulovité tvary.			31
	Milíře (Kohling)		Fe ruda v lese Fischbachu, důl Rosa na cínovec.		Fe, Sn	32
	Mlýnská		Sericit tvoří plástve v břidlici.			33

	Nejdek		Doly na cínovec, Fe rudu, Mn rudu, olovnaté rudy s obsahem stříbra, měděná ruda. Dvě rudné oblasti: Rudné (cín, staré rýžoviště) a Vysoká štola (Fe ruda) + Jelení a Jelenní hřbet. Rudné+Jelení doly do r. 1556. Od r. 1557 doly na Tisové, okolí Přebuzi, Stráž (Pajndl u Nových Hamrů), Schusterbeint, Hohe Tanne – vrch Jedle, Spickberg. Další lokality: Kozí hůrka, Wolf, Glasberg, Kammersgrün/Lužec, Limitzberg.	Dolovalo se již ve 12. a 13. století, cínovec odkryt r. 1241. Doly v moci Pliků 1300–1410. Cínovec nejdřív rýžován, poté těžen. Těžba zničena za husitských válek. Listina z r. 1446. V letech 1446-1602 nový rozkvět, vrchol v 16. století. Dle nápisu na zvonu již r. 1579 horním městem. Doly v 16. století Šliků, doly zašly na poč. 30leté války. Pokusy o obnovu zašly. Na Jelením hřbetu doly do r. 1811, r. 1838 znovu nadarmo kutáno, další zpráva z poč. 20. století (I. světová válka). Rýžování v okolí řeky Rolavy. Hlavní doly v oblasti Jelení a Vysoké Štoly. U Vysoké Pece důl na krevel. Magnetit i železné rudy v okolí Nejdku (mezi Nejdkem a Rudným).	Sn, Fe, Mn, Pb, Cu	34
	Neuhaus – Chaloupky		Opuštěná těžba cínu a Mn rudy "In den Grossen Seifen", v aluvii na Kellerbachu rýžován kassiterit. Tři staré cínové doly (Rappen Zeche, Erbfluss Zeche, Wassertheilung). Mn rudy – Bora a Franziska Zeche v lese na V od Chaloupek.		Sn, Mn	35
V.	Oldřichov		Doly na cínovec v greissenu, v oblasti žuly. Stopy stříbra (půlnoční a jitrní žíly). Fe a Mn rudy na Z od obce – pásmo Buchschachtaler. Při silnici do Heřmanova zbytky důlních prací, zvláště na S svahu (Hellbergu) JZ od obce.	Pracováno v pásmu Buchschachtaler r. 1581.	Sn, Fe, Mn	36
	Vysoká Pec		Doly na Fe rudu horní kniha nezná., po těžbě zůstaly haldy, těžba pomocí 5 šachet. Vyskytuje se zde hematit v eklogitové hornině a rohovcových žilách. Granát, hematit, limonit, magnetit. Výskyt rud hlavně JZ od Vysoké Pece.		Fe	37
	Pernink		Lože Fe rud proražené žilami křemene a rohovce, s amfibolity sdružené limonity. Bohaté rudy cínové, formace rud U-Bi-Co-Ni-Ag. Kutáno na rudy Ag-Pb-Zn nebo olověné rudy s obsahem stříbra. Ložisko uloženo v amfibolitech a fylitech S od Perninku.	Počátek dolování cínovce ve 12. a 13. století, vrchol v 16. století. Doly otevřeny v r. 1532, horní řád uložen r. 1548. Nejrozsáhlejší činnost v letech 1546-1550, kdy v údolí potoka Bystřice fungovalo 72 stoupů. Kassiterit dolován od r. 1533. Od r. 1580 nastal úpadek těžby. V polovině 16. století známy doly na Z od Perninku a Zwitterbergu, cínovcový důl Nanebevzetí P. Marie, na Glassbergu Černá žíla, na Altenbergu. Na V od Perninku založen důl Vizmut, Šlikova či Hraběcí štola. R. 1563 byl důl Vizmut opuštěn. V 16. století doly patřili Šlikům. V okolí Černého rybníka dobývány bohaté cínovcové kroupy. doly otevřeny r. 1532. Největší rozkvět za vlády Ferdinanda I. - po něm dodnes dochované haldy, propadlé štoly. Většina dolů pracovala do konce 18. století, některé pokračovaly dál (cín-důl Všech svatých, Fe-Důl Božího Požehnání). V 18. století těžen magnetovec s hematitem v dole Železná koruna a hematit na V úpatí Blatenského vrchu.	Fe, Sn, Ag, Pb, Zn, U, Bi, Co, Ni	38
	Pfafenzberg		Železné a manganové rudy na Buchschachtalském pásmu.		Fe, Mn	39
	Pískovec		Staré doly na stříbrné doly a kobaltové na cínovec a krevel. Zaznamenány zbytky důlních prací. Bohaté rudní revíry na hranici rul, svorů a fylitů.	Doly již před rokem 1552 + rýžování cínovce.	Ag, Co, Sn	40
	Blatenský vrch		Ametyst na křemenných žilách, hematit, chalkopyrit s arsenopyritem, magnetit, jehlicovitý topaz, wolframit, žíly stříbrných rud s arsenopyritem		Fe, W	41

	Přebuz		Doly na cínovec, celkem bylo 42 štol. Rýžování. Dále se dolovalo Stříbro, olovo a mangan.	Doly zanikly ve 30leté válce roku 1629 a 1815. Vznik dolů se udává r. 1557, bylo známo 45 žil, těžba o mocnosti 6–8 m. Doly patřily v 16. století Šlikům. Mohlo se zde pracovat od 12. a 13. století, vrchol v 16. století. Po zániku r. 1629 se doly pozvedly, po poklesu ceny cínu zašly. Roku 1815 se cín těžil naposledy. Menší ložisko Mn rud, nyní (1847) pracují pouze na pyrolusit.	Sn, Ag, Pb, Mn	42
	Ringelberg (J od Perninku, SV od Nejdku)		Hojný granát, hematit ve slepencovém křemenci s Mn rudami, křemenná žíla s Fe rudou na výchozu.		Mn, Fe	43
	Rolava (Sauersack)		Staré doly, v žule vystupuje izolovaně cínovec, krevel a Mn rudy. Dolovalo se na 60 žilách, mocnos 0,9–4 m. Žíly protkány rohovcem a křemenem. Mezi Rolavou a Jelení červený kaolinický písek.	Dolovat se začalo zřejmě ve 12. a 13. století, dle kroniky r. 1347. Vrchol v 16. století. V letech 1556–1560 velký rozsah prací, od té doby až do r. 1810. Od r. 1811 do 60. let trvala dědičná štola Sv. Antonína. R. 1862 propůjčen důl Rappenzeche.	Sn, Mn	44
	Rotava		Naleziště Fe rud, wolframitu a cínovce. Fe rudy na vrchu Gromesberg (S od Rotavy). Železitý písek se vozil do hutí v 2. polovině 18. století. Jsou zde křemenné žíly se stříbrnosným arsenopyritem. Až baron Starc začal kopat pyrit (nalezi se wolframit). Při rýžování nalezen cínovec a zlato (v lese na vrchu Goldau).	Dle listin z r. 1575 a 1600 bylo v okolí Rotavy vedle rud stříbra a mědi aj. dolováno též zlato. Historická zpráva z r. 1760 (Jokély 1847).	Fe, W, Sn, Ag, Au, Cu	45
	Rudné		Cínovcové doly, aluviální sejpy ze žuly s kaolinovou hmotou, granát, hematit	Doly na cínovec již ve 12. a 13. století, vrchol v 16. století, byly dosti vydatné. Doloování do 30leté války (důl Maria-Hilf-Zinnzeche ještě r. 1812).	Sn, Fe	46
VI	Břidlová (Schieferhütter)		Fe rudy v malém množství, krevel, limonit, turmalín		Fe	47
	Krásná (Schönwehr)		Doly, nevelká těžba olověných rud, grafit v břidlici JV od obce.		Pb	48
	Schupfenberg – Doupnatá (989 mnm; JJZ od Horní Blatné)		Fe a Mn rudy na východním úbočí, ametyst s magnetitem a dalšími rudami.		Fe, Mn	49
	Bublava (Schwaderbach)		Doly na Bleibergu (možná Tisovec). Rudy měděné a olověné (na svahu Zelené Hory) ve fylitu. Železné rudy (křemen železitý na vrcholu Bublavského vrchu – Aschbergu).		Cu, Pb, Fe	50
	Sněžná (Schönau)		Historické zmínky – za Ludvíka (1516–1526).	Za Ludvíka uděleny horní svobody na místo, kde před 20 lety slavkovští havíři těžili olovo (brzy toho zanechali).	Pb	51
	Stříbrná	Kraslice, Glasberg (Sklenná), Tisová	Doly na měděné rudy v bublavském a tisoveckém revíru. Cínovec dobýván na potoku Zinnerbachu, dobývka v lesích. Hlavní doly na SZ od Stříbrný a na vrchu Bleiberg. Olověné a měděné doly ve Stříbrný. Stříbrné rudy na potoku Zinnerbachu. Doly na Fe rudu. Žíly s galenitem na vrchu Bleiberg. Limonit a hematit v Horní Stříbrné.	Za Jeronýma se rozšířily doly u Kraslic a vznikla osada Stříbrná. V 17. století se dolovaly stříbrné, olověné a měděné rud.	Cu, Sn, Ag, Fe	52
	Suchá		turmalín v žule mezi Suchou a Nejdkem		Fe	53
	Vysoká Štola		Železné a Mn rudy v henneberském rudním pásmu – doly na Fe rudy. Hematit na vrchu Hellbergu v S svahu Kozí Hůrky a na Pozoreckém vrchu. Cínovec v dolech a rýžích, hlavní doly patří do oblasti Rudné.		Mn, Fe, Sn	54

	Tisová u Nejdku + Tisová u Kraslic (špatně se odlišuje, pravděpodobně měděné rudy u Krc, Fe rudy u Nejdku)		Staré doly na měděné rudy a Fe rudy. Bylo zde dolováno přes 600 let.	Počátek dolování r. 1272, r. 1581 doly a štoly na Tisové. Nelze pochybovat o existenci dolů před r. 1590 - pak se mluví o starých haldách, obvalech, dědičné štoly, staré nálezně jámě "das Rössel" a zřícených šachtách. R. 1597 byla na Tisovci nalezeno bohaté ložisko, které do r. 1680 poskytovalo spoustu čisté mědi. Za hraběte Šlika Jeronýma se rozšířily doly a vznikla osada Tisová. Činnost přerušena 30letou válkou. Spousta dolů v oblasti Tisové ana Zelené Hoře. Novými horními řády těžba podpořena (r. 1734), bylo zde kolem 100 dolů, doly i v 2. pol. 18. století, práce do r. 1792. Pokusy o obnovu v letech 1820–1826, dále r. 1843 a 1846, 1858 oživilo dobývání na Zelené Hoře a na Tisovci. Zbylé haldy a obvaly v okolí Tisové a Zelené Hory od Tisové k Bublavě. Mnoho štol na Z a J úbočí Tisovce. Fe rudy tvoří 2 ložiska mezi Nejdkem a N. Hamry, ruda rozptýlená, v jednom případě promísena s granátem. Na haldách žula, čistá i bohatá na magnetit a hematit.	Cu, Fe	55
	Todtenbach (SZ část Bludné)		Bludenská část rudního pásma – brekciovitá výplň z úlomků jaspisu a červeného železitého rohovce.		Fe	56
VII.	Anenské údolí		Sericit, turmalín. Živce		Fe	57
	Valtěřov		Sericit ve fylitu, vláknitý natrolin se zrnky magnetitu		Fe	58
	Wasserstadt (Mokřina) - Z od Nejdku		Žíly Mn rud, těženy V od obce. Velmi dlouhá žíla probíhá od Černé přes Mokřinu. Cínovec v žule, důl Jelení hlava.		Mn, Sn	59
	Ziegenschacht – Stráň (SZ od Horní Blatné)		kassiterit dobýván, výskyt v žilách. Žíly s rudami Co a Ag, rýžování.		Co, Ag, Sn	60

Tab. 4: Seznam lokalit z knih J. Kratochvíla (Kratochvíl 1957; týž 1958; týž 1960; týž 1961;  
týž 1962; týž 1963; týž 1964).

### Příloha 3:

#### **Třída 4001**

Barva střepu: šedá – tmavě šedá – světle hnědá

Materiál: hlína

Technologické stopy: obtáčení i vytáčení (stopy: koncentrické rýhy, obtáčení se stopami válek s vakuoly v místech spojů, prstence z vytáčení, deprese mezi války, vývalková šroubovice)

Příměsi: čteně křemičitá zrníčka do 6 mm, slída do 5 mm čteně

Úprava povrchu: neglazovaná

Výpal: O

**4001**



#### **Třída 4002**

Barva střepu: hnědá – světle hnědá – oranžová

Materiál: hlína

Technologické stopy: obtáčení i vytáčení (stopy: koncentrické rýhy, obtáčení se stopami válek, prstence z vytáčení, deprese mezi války, odříznutí dna, vývalková šroubovice)

Příměsi: nahodile křemičitá zrníčka do 5 mm, ojediněle slída

Úprava povrchu: -

Výpal: O

**4002**



### **Třída K4002**

Barva střepu: oranžovo hnědá

Materiál: hlína

Technologické stopy: modelace/ forma

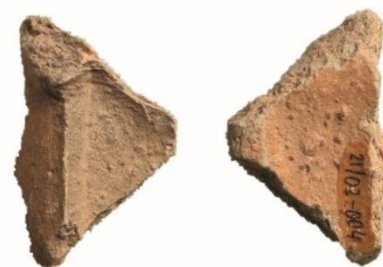
Příměsi: křemičitá zrna do 2 mm

Úprava povrchu: bez úprav

Výpal: O (sendvič)

Poznámka: kachel – čelní stěna

**K4002**



3 cm

### **Třída 6001**

Barva střepu: světle šedá – světle hnědá

Materiál: hlína

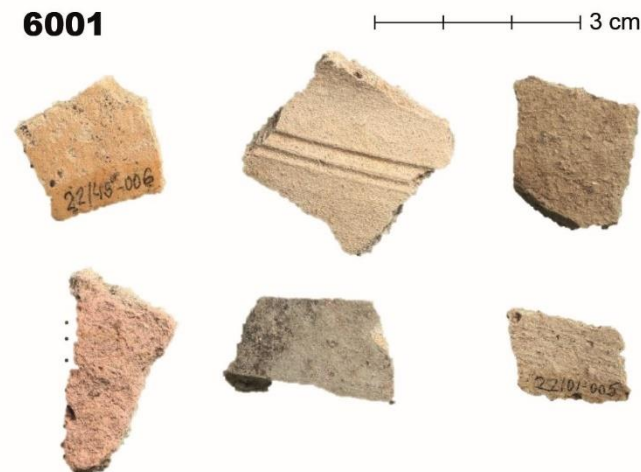
Technologické stopy: koncentrické rýhy, deprese mezi války

Příměsi: ojediněle křemičitá zrna do 2 mm

Úprava povrchu: může se objevit rytá linie

Výpal: O

**6001**



### **Třída K6001**

Barva střepu: světle hnědá

Materiál: hlína

Technologické stopy: modelace/ forma

Příměsí: ojediněle křemičitý písek do 2 mm

Úprava povrchu: vyhlazení

Výpal: O

**K6001**



3 cm

### **Třída 6002**

Barva střepu: světle hnědá

Materiál: hlína

Technologické stopy: vytáčení (prstence z vytáčení)

Příměsí: -

Úprava povrchu: rytá linie

Výpal: O

Poznámka: tenkostěnná

**6002**



3 cm



### **Třída K6002**

Barva střepu: hnědá – tmavě šedá

Materiál: hlína

Technologické stopy: modelace

Příměsi: křemičitý písek do 2 mm, slída

Úprava povrchu: ryté linie (nádobkový kachel)

Výpal: O

Poznámka: na povrchu přitaveniny

**K6002**



3 cm

### **Třída 6003**

Barva střepu: velmi světle šedý – černý

Materiál: hlína

Technologické stopy: vytáčení (vývalková šroubovice)

Příměsi: slída čteně

Úprava povrchu: zakuřování

Výpal: R (tvrdý)

**6003**



3 cm



### Třída 7001

Barva střepu: světle hnědá

Materiál: hlína

Technologické stopy: vytáčení (deprese mezi války)

Příměsi: křemičitý písek do 1 mm

Úprava povrchu: olovnatá glazura s pigmenty

Výpal: O/R (sendvič)

Poznámka: poloslinuté

7001



3 cm

### Třída 7002

Barva střepu: světle šedá – světle hnědá – světle oranžovohnědá

Materiál: hlína

Technologické stopy: vývalková šroubovice, modelační rýžky

Příměsi: ojediněle slída

Úprava povrchu: olovnatá glazura, vnitřní; červená linie zvenčí

Výpal: O (tvrdý)

7002



3 cm

### Třída 7002a

Barva střepu: světle hnědá

Materiál: hlína

Technologické stopy: modelace

Příměsi: -

Úprava povrchu: bílá engoba, malba hlínkou, glazura se zelenými pigmenty

Výpal: O, tvrdý

Poznámka: zdobená reprezentativní keramika

7002a



3 cm

### Třída K7002

Barva střepu: bílá – světle šedá

Materiál: hlína

Technologické stopy: modelace

Příměsi: křemičitý písek do 1 mm

Úprava povrchu: bílá engoba se zelenou glazurou, oranžovo žlutá glazura (světle) se zeleným pigmentem

Výpal: R

Poznámka: kachle

K7002



### **Třída 7003**

Barva střepu: světle hnědá

Materiál: hlína

Technologické stopy: vytáčení (deprese mezi války)

Příměsi: křemičitý písek do 2 mm

Úprava povrchu: olovnatá glazura zvenčí

Výpal: O

**7003**



3 cm

### **Třída K7004**

Barva střepu: růžovo-hnědá

Materiál: hlína

Technologické stopy: modelace

Příměsi: křemičitý písek do 5 mm, keramické střepy,

Úprava povrchu: engoba, glazura zvenčí

Výpal: O (+ přepálení)

Poznámka: těsto obsahuje Fe, očazení zevnitř

**K7004**



3 cm



### Třída 7005

Barva střepu: světle hnědá – šedá

Materiál: hlína

Technologické stopy: vytáčení (prstence z vytáčení)

Příměsi: křemičitý písek do 1 mm

Úprava povrchu: oboustranná glazura, olovnatá či olovnatá s pigmenty (tmavě hnědá)

Výpal: O/R, R (tvrdý)

7005



### Třída 8001

Barva střepu: šedá – šedo-žlutá

Materiál: kamenina, kaolinický jíl

Technologické stopy: modelační rýžky, odříznutí dna strunou (lasturovitá stopa), znatelné přilepení těla ke dnu (spára)

Příměsi: slinutý střep

Úprava povrchu: solná glazura zvenčí, radélkování

Výpal: R, tvrdý

8001



### Třída 8002

Barva střepu: tmavě šedá

Materiál: kamenina

Technologické stopy: koncentrické rýhy

Příměsi: ojediněle křemičitý písek do 1 mm

Úprava povrchu: solná glazura zvenčí

Výpal: R, tvrdý

**8002**



3 cm

### Třída 8003

Barva střepu: středně hnědá

Materiál: kamenina

Technologické stopy: koncentrické rýhy

Příměsi: křemičitý písek do 3 mm, slída

Úprava povrchu: žlábkování, zakouření povrchu

Výpal: O/R

Poznámka: hrubé těsto

**8003**



3 cm



### Třída 8004

Barva střepu: žlutá

Materiál: kamenina

Technologické: vývalková šroubovice, koncentrické rýhy

Příměsi: slinutý střep, křemičitý písek do 1 mm

Úprava povrchu: -

Výpal: O, tvrdý

Poznámka: pohár, Waldenburská provenience

8004



3 cm

### Třída 9001

Barva střepu: velmi světle šedý až bílý – středně šedý – tmavě šedý

Materiál: polokamenina

Technologické stopy: -

Příměsi: -

Úprava povrchu: burelová glazura (na lomu skelný povrch, většinou tenčí)

Výpal: R, tvrdý

9001



### Třída 9001a

Barva střepu: žlutý

Materiál: polokamenina

Technologické stopy: koncentrické rýhy, odříznutí dna

Příměsi: křemičitý písek do 2 mm

Úprava povrchu: neglazovaná

Výpal: O, tvrdý

9001a



### Třída 9002

Barva střepu: šedá – světle hnědá

Materiál: polokamenina

Technologické stopy: prstence z vytáčení

Příměsi: ojediněle křemičitý písek do 3 mm

Úprava povrchu: burelová glazura s pigmenty

Výpal: R, tvrdý

9002



### Třída 12001

Barva střepu: bílá – světle šedá

Materiál: bělnina

Technologické stopy: koncentrické rýhy

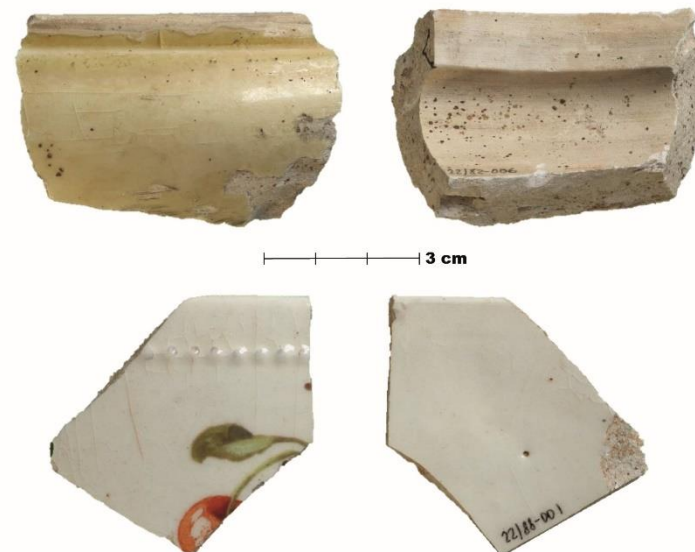
Příměsi: poloslinutá

Úprava povrchu: engoba, glazura – oboustranně i jednostranně, malba

Výpal: R, tvrdý

Poznámka: vysrážené oxidy Fe

12001



### Třída 13001

Barva střepu: hnědá

Materiál: rukodělná polokamenina

Technologické stopy: koncentrické rýhy

Příměsi: ojediněle křemičitý písek do 3 mm

Úprava povrchu: zakuřování

Výpal: O, tvrdý

13001





### **Třída 14001**

Barva střepu: bílá

Materiál: porcelán

Technologické stopy: -

Příměsi: zcela slinutý střep

Úprava povrchu: malba, zlacení, glazura

Výpal: R, Tvrdý

**14001**



3 cm

### **Třída 15001**

Barva střepu: oranžová – oranžovo-hnědá

Materiál: hlína (SKE)

Technologické stopy: -

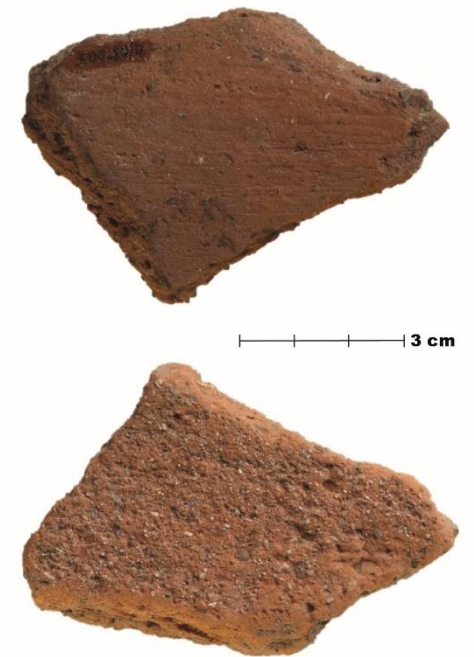
Příměsi: čteně křemičitý písek do 1 mm, ojediněle křemičitá zrna do 8 mm, keramika

Úprava povrchu: -

Výpal: O, tvrdý

Poznámka: velmi hrubé těsto, velké úlomky

**15001**



3 cm

### Třída 15002

Barva střepu: oranžová – oranžovo-hnědá

Materiál: hlína (SKE)

Technologické stopy: koncentrické rýhy, modelace

Příměsi: čteně křemičitý písek do 2 mm, ojediněle

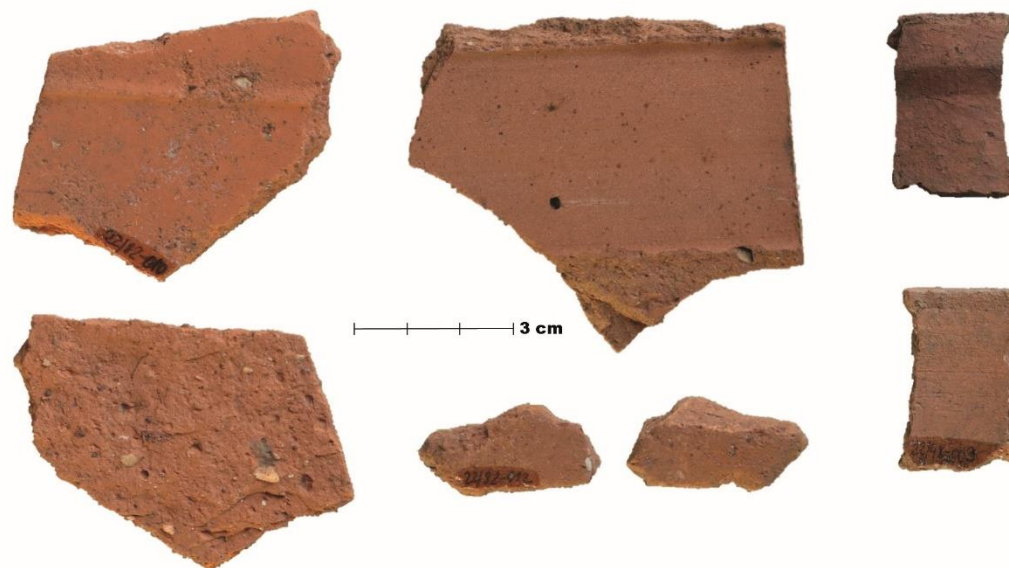
křemičitý písek do 6 mm

Úprava povrchu: lišty

Výpal: O, tvrdý

Poznámka: tenký střep

15002



### Třída 15003

Barva střepu: tmavě šedá – světle šedá – oranžovohnědá

Materiál: polokamenina/ kamenina (SKE)

Technologické stopy: -

Příměsi: křemičitý písek do 2 mm čteně

Úprava povrchu: rýhy, burelová glazura

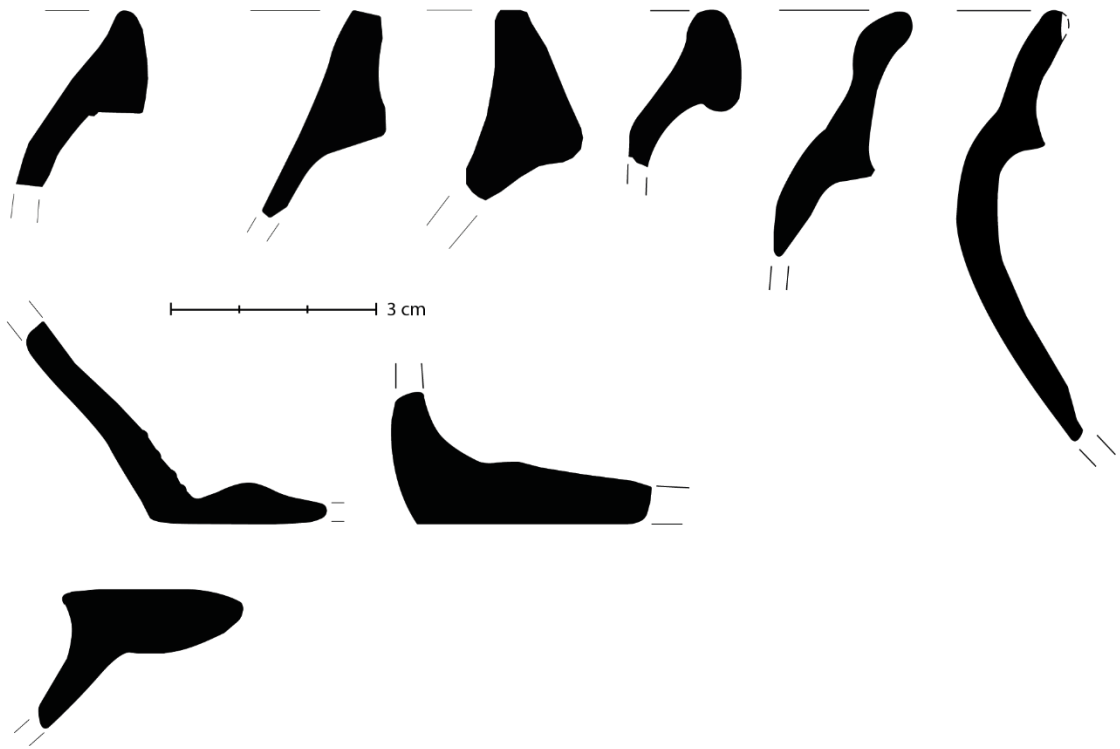
Výpal: R, tvrdý

Poznámka: 20. století

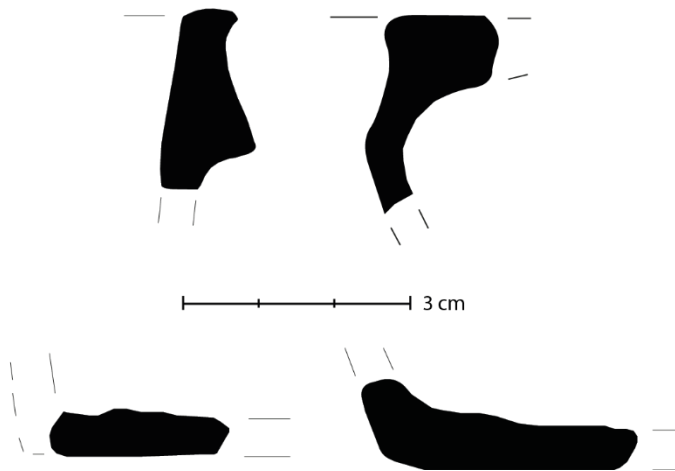
15003



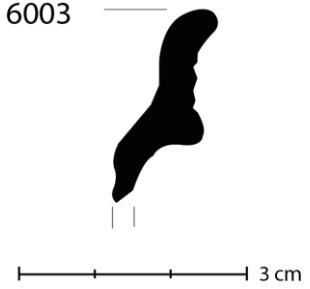
4001



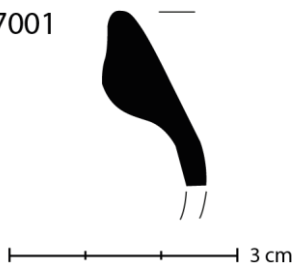
4002



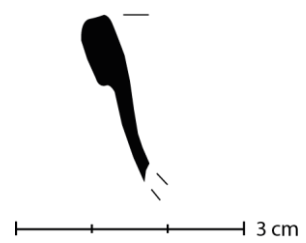
6003



7001



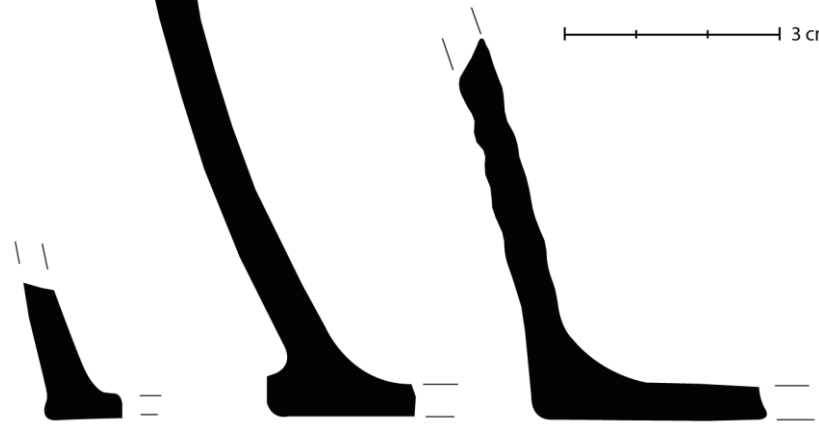
7002a



7002



3 cm



3 cm



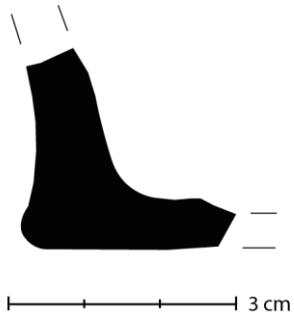
7005



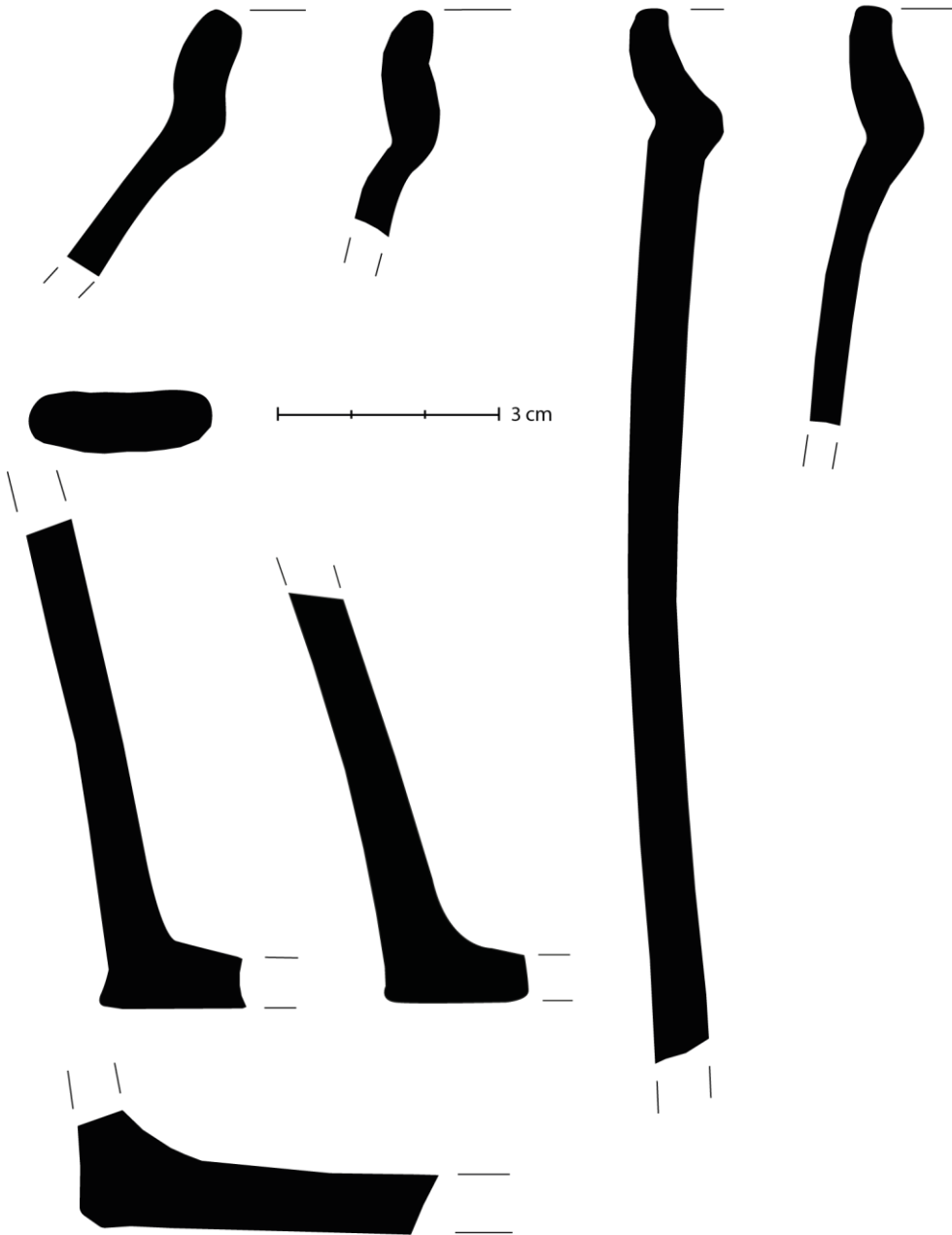
3 cm



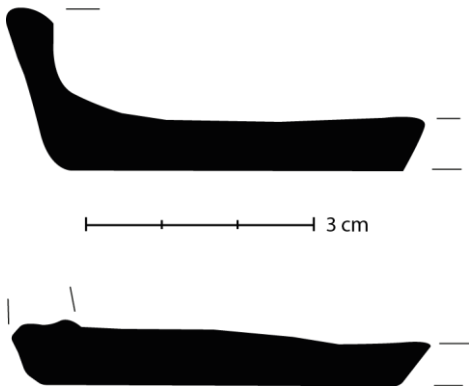
8001



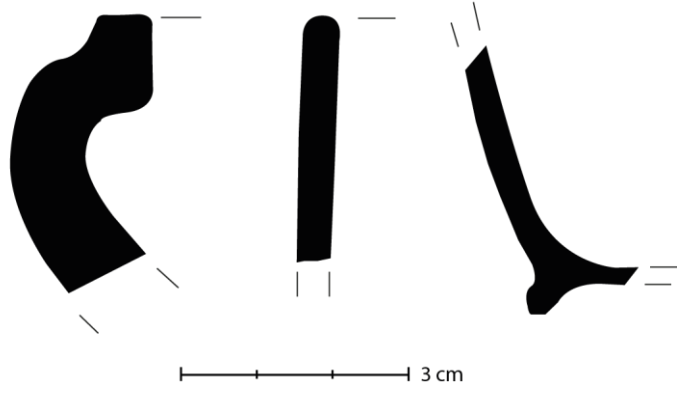
9001



9001a



12001



14001

